

Strateško planiranje u razvojnim programima hrvatskoga vinogradarstva i vinarstva

Jakšić, Lucijano

Doctoral thesis / Disertacija

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Agriculture / Sveučilište u Zagrebu, Agronomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:204:104357>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-27**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Agriculture University of Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu

AGRONOMSKI FAKULTET

Lucijano Jakšić

**STRATEŠKO PLANIRANJE U
RAZVOJNIM PROGRAMIMA
HRVATSKOGA VINOGRADARSTVA I
VINARSTVA**

DOKTORSKI RAD

Zagreb, 2018.

University of Zagreb

FACULTY OF AGRICULTURE

Lucijano Jakšić

**STRATEGIC PLANNING IN
DEVELOPMENT PROGRAMS OF
CROATIAN VITICULTURE AND
OENOLOGY**

DOCTORAL THESIS

Zagreb, 2018

Sveučilište u Zagrebu

AGRONOMSKI FAKULTET

LUCIJANO JAKŠIĆ

**STRATEŠKO PLANIRANJE U
RAZVOJNIM PROGRAMIMA
HRVATSKOGA VINOGRADARSTVA I
VINARSTVA**

DOKTORSKI RAD

Mentor: izv.prof.dr.sc. Mario Njavro

Zagreb, 2018.

University of Zagreb

FACULTY OF AGRICULTURE

Lucijano Jakšić

**STRATEGIC PLANNING IN
DEVELOPMENT PROGRAMS OF
CROATIAN VITICULTURE AND
OENOLOGY**

DOCTORAL THESIS

Supervisor:

Associate Professor Mario Njavro

Zagreb, 2018

Bibliografski podaci:

Znanstveno područje: 4. Biotehničke znanosti

Znanstveno polje: 4.01 Poljoprivreda (agronomija)

Znanstvena grana: 4.01.04 ekonomika

Institucija: Sveučilište u Zagrebu Agronomski fakultet, Zavod za menadžment i ruralno poduzetništvo

Voditelj doktorskog rada: Izv. prof. dr. sc. Mario Njavro

Broj stranica: 145

Broj slika: 30

Broj tablica: 16

Broj priloga: 39

Broj literaturnih referenci: 120

Datum obrane doktorskog rada: 28.05.2018.

Sastav povjerenstva za obranu doktorskog rada:

Prof. dr. sc. Đurđica Žutinić

Izv. prof. dr. sc. Marko Karoglan

Izv. prof. dr. sc. Mislav Ante Omazić

Rad je pohranjen u:

Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu, Ulica Hrvatske bratske zajednice 4 p.p. 550, 10 000 Zagreb,

Knjižnici Sveučilišta u Zagrebu Agronomskog Fakulteta, Svetošimunska cesta 25, 10 000 Zagreb.

Tema rada prihvaćena je na sjednici Fakultetskog vijeća Agronomskog Fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, održanoj dana 3. 11. 2015., te odobrena na sjednici Senata Sveučilišta u Zagrebu, održanoj dana 19. 1. 2016.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
AGRONOMSKI FAKULTET

IZJAVA O IZVORNOSTI

Ja, **Lucijano Jakšić**, izjavljujem da sam samostalno izradio doktorski rad pod naslovom:

**STRATEŠKO PLANIRANJE U RAZVOJNIM PROGRAMIMA HRVATSKOGA
VINOGRADARSTVA I VINARSTVA**

Svojim potpisom jamčim:

- da sam jedini autor ovog doktorskog rada;
- da je doktorski rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristio drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni;
- da sam upoznat s odredbama Etičkog kodeksa Sveučilišta u Zagrebu (Čl. 19).

Zagreb, __. __. ____ . godine

Potpis doktoranda

Ocjena doktorskog rada

Datum obrane doktorskog rada: 28. svibnja 2018. godine

Članovi Povjerenstva za obranu doktorskog rada:

Prof. dr. sc. Đurđica Žutinić: _____

Izv. prof. dr. sc. Marko Karoglan: _____

Izv. prof. dr. sc. Mislav Ante Omazić: _____

Informacije o mentoru

Izv. prof. dr. sc. Mario Njavro

Zavod za menadžment i ruralno poduzetništvo, Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Izv. prof. dr. sc. Mario Njavro rođen je u Požegi 1974. godine. Od 1993. Do 1997. godine studira na Agronomskom fakultetu u Zagrebu na smjeru Poljoprivredna ekonomika. Od 1998. godine radi na Agronomskom fakultetu u Zagrebu na Zavodu za upravu poljoprivrednog gospodarstva kao mlađi asistent. Poslijediplomski magistarski studij iz Ekonomike poljoprivrede završava 2001. godine. Doktorski rad „Mikroekonomska analiza strategija za upravljanje rizikom u proizvodnji jabuka“ iz područja ekonomike poljoprivrede uspješno brani 18. svibnja 2006. godine.

Za uspjeh na dodiplomskom studiju nagrađen je 1996. godine Dekanovom nagradom te za dostignuća u obrazovanju i znanosti nagradom Agronomskog fakulteta 2004. godine.

Suradnik je u nastavi na više modula na preddiplomskim studijama Agronomskog fakulteta. Na diplomskom studiju koordinira module: Upravljanje rizikom u poljoprivredi i Strateški menadžment u agrobiznisu. U okviru preddiplomskog studija voditelj je modula Menadžment i poduzetništvo poljoprivrede. Na poslijediplomskom doktorskom studiju Poljoprivredne znanosti koordinira modul Metode analize rizika u poljoprivredi. Do sada je objavio 25 znanstvenih radova i sudjelovao na 14 domaćih i 16 međunarodnih skupova i kongresa. Suradnik je na više domaćih i međunarodnih znanstvenih projekata i suautor je većeg broja stručnih studija poljoprivrede i agrobiznisa. Član je Hrvatskog agroekonomskog društva i Europskog udruženja agrarnih ekonomista (EAAE).

U razdoblju 2010. - 2015. obnašao je dužnost predstojnika Zavoda za menadžment i ruralno poduzetništvo na Agronomskom fakultetu u Zagrebu.

Od 2008. do 2014. godine bio je tajnik poslijediplomskog doktorskog studija Ekonomika poljoprivrede, a od 2011. do 2015. voditelj je poslijediplomskog specijalističkog studija Poslovno upravljanje u agrobiznisu MBA.

U razdoblju 2016. do 2017. Obnašao je dužnost pomoćnika ministra poljoprivrede Republike Hrvatske za upravljanje EU fondom za ruralni razvoj, EU i međunarodnu suradnju.

Zahvala

Ovaj rad posvećujem svojoj obitelji koja je strpljivo, uz velika odricanja i veliku vjeru proživljavala zajedno sa mnom odiseju prema doktoratu znanosti. Uspjeli smo!

Doći do kraja puta nije nimalo lako i ne dolazi se sam. Iskreno zahvaljujem svojem mentoru profesoru Mariju Njavri na svim savjetima i pomoći u izradi ovog rada te zajedničkoj viziji da otkrivamo nešto novo, nešto što će pomoći u očuvanju najvećeg bogatstva naše Domovine, a to je vrijedni hrvatski čovjek.

Hvala na podršci i svima onima koji se na bilo koji način spominju ili ne spominju u radu. Vaša velikodušnost dio je ovih stranica i divno je što postojite!

Veliko hvala profesoru i prijatelju Edouardu Ivanjku za sve odgovore na moja pitanja, veliku profesionalnost u zajedničkom znanstvenom radu te ljubav prema vinarstvu, koju sam mu nadam se uspio barem nekako predati zauzvrat.

Posebno hvala prijatelju, kolegi i iznimnom enologu Hrvoju Augustu koji je bez obzira gdje se zatekao u svojoj napornoj svakodnevnici, bio spreman dati mi ključne informacije, odgovore, preporuke te uliti nadu da ovo i druga istraživanja imaju smisla.

Posebna zahvala pok. profesoru Tomislavu Ivančiću, pok. profesorici Dubravki Premužić, pok. magistru Srećku Brkiću i pok. prijatelju Denisu Frliću jer su mi svojim primjerom pokazali što je život vrijedan življenja.

Sažetak

Razvojni programi (RP) u vinogradarstvu i vinarstvu (RP-VIV) donose se ukoliko postoji prijetnja za postojeće stanje ili u okolnostima ograničenih resursa. U radu je na primjerima RP-VIV-a Hrvatske analiziran proces njihova donošenja, mapirani su dionici tog procesa te su istraženi percepcija i stavovi dionika. Postoje dva osnovna polazišta za izradu RP-a: 1. „analitičko“ polazište odnosno pristup „odozgo prema dolje“ (engl. top-down); 2. „sintetičko“ polazište—odnosno pristup „odozdo prema gore“ (engl. bottom-up). Prvo polazište koji ujedno ne uvažava participativan pristup (PP) za neke grupe dionika percipirano je nepravednim zbog isključenosti ili uzrokuje otpor pri provođenju. Suprotno tomu, drugo polazište uz PP percipirano je pozitivno i opravdano u smislu: adekvatnosti, specifičnosti, mjerljivosti te dostižnosti ciljeva. Efikasan PP dionika pri donošenju RP-a moguće je novim strukturiranim modelom komunikacije dionika (SMKD).

Ključne riječi: strategija, participativan pristup, dionici, komunikacija, q-metodologija

Extended summary

STRATEGIC PLANNING IN DEVELOPMENT PROGRAMS OF CROATIAN VITICULTURE AND OENOLOGY

Development programs in viticulture and oenology (DPVO) are provided if there is a threat to the existing situation or to the circumstances of limited resources. Croatia is characterized by a long-term unfavorable structure in terms of: population age, education level, productivity, unemployment and public administration.

The objectives of the research were to study the efficacy of the DPVO by comparing the set goals and indices change in the sector in the period 2004 – 2014. Mapping of the stakeholders in the DPVO process, identification of their attitudes and opinions for the former DPVO development processes, is to be used for the structured stakeholder communication model in process of DPVO creation.

The goals of DPVO were analyzed in the official documents and changes in the sector's production and economic characteristics have been checked in publicly available data sources. Goals from three DPVO in the studied period were identified. For the most of the goals, it was found that achievements are partially measurable or cannot be measured at all.

There were two surveys in this study. First, a survey questionnaire with closed and open questions, answered by 102 respondents. The Second was "Q methodology" research on 46 respondents.

Data analysis has shown that significant areas of vineyards have been planted beside the official development programs. The dynamics of planting vineyards in the period 2004 - 2014 suffice only to preserve vineyards. A significant number of vineyards in Croatia is in the age group above 20 years. The annual retirement rate for vineyards at 30 years of age is estimated at 1.83% (512.4 hectares).

The production of grapes and wines in the whole studied period varies significantly with the occurrence of climatic extremes.

Imports and exports of wines vary. Exports are 4.4 times lower than wine imports. The average export price of wine is 3.99 USD and the average import price is 1.54 USD per liter of wine. Quantitative wine imports are growing in quantitatively bad vintages and falling in quantitatively good vintages.

The research involved mapping of stakeholders of the DPVO process and study of their attitudes. Responses show that 51% of respondents agree that they should be involved in the process of setting targets for the DPVO. More than 57% are ready to take part in the development of future DPVO goals. Only 1% of respondents believe that the stakeholders were fully involved in the process of setting the RP-VIV goals, and 2% that the users were involved in the same process. The overwhelming attitude of the respondents was that the DPVO goals were set top-down and not a bottom-up.

As a positive feature of the development programs, the users highlighted two: the usefulness (23.8%) and funds offered (14.9%). The total absence of positive characteristics was highlighted by 19.8% of respondents. Of the negative characteristics, they highlighted: too much of application documentation (34.7%), complicated application (29.7%), too high criteria for fulfilling the conditions of application (29.7%), delay in approval of application

and payment of funds (24.8%), poor communication with competent institutions (21.8%), etc.

Factor analysis of the results of the Q research methodology distinguished two factors. The first factor is called "Patriotic Normative Excellence" because it emphasizes the image of Croatia, preservation of the vineyards, autochthonousness, exports, high application criteria for grants, fast application to grants, efficiency, measurability, originality. The second factor is called "Practical Entrepreneurship and Cooperation" because it points to cooperation, measurability, interdisciplinary communication, the image of wine domestically, tourism in Croatia, wine culture in Croatia, autochthonousness.

The structured public model of communication with stakeholders (SPMCS) is already present in Croatia, via the Internet "e-counseling" platform. For 42.2% of respondents, this platform is unknown. Unlike the existing SPMCS, an exploration model has been defined, characterized by simplicity, cost-effectiveness, efficient application, early involvement of different stakeholder groups and ex-ante removal of identified obstacles.

Proposal of a SPMCS containing the correct application of the Q-methodology in the primary phase of the creation process is a key contribution to the redefinition of SPMCS priorities. Set goals that reflect the rank of such priorities in all stages of adoption and implementation of SPMCS will ensure a high level of stakeholder participation and the success.

Existing public and commercial databases offer additional information what should be primarily used for the SPMCS, not for the conclusions exclusively.

This research aims to contribute to the organization and coordination of stakeholders in the creation of strategic and operational programs in viticulture and winemaking, taking into account individual and group viewpoints. Q-methodology application on PDVO provides insight into benefits when planning participatory processes in agriculture and rural development generally.

Key words: strategy, participatory approach, stakeholders, communication, q-methodology

Popis kratica

AFZ – Agronomski fakultet u Zagrebu

ARR – Agencija za regionalni razvoj

APPRRR – Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

APZ – Agencija za poljoprivredno zemljište

ARKOD – nacionalni sustav identifikacije zemljišnih parcela

CAP – eng. *Common Agricultural Policy*

CR – eng. *Composite reliability* (kompozitna pouzdanost)

CZP – Centar za zadružno poduzetništvo

DND – eng. Drag 'n Drop (povuci i otpusti)

DZS – Državni zavod za statistiku

DND – eng. *drag'n drop* (povuci i ispusti npr. virtualni objekt)

EC – eng. *European Commission*

eng. – na engleskom jeziku

EU – Europska unija

FINA – Financijska agencija

FZOEU – Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost

GFI – Godišnji financijski izvještaj

HAH – Hrvatska agencija za hranu

HAMAG – Hrvatska agencija za malo poduzetništvo

HBOR – Hrvatska banka za obnovu i razvitak

HGK – Hrvatska gospodarska komora

HKP – Hrvatska poljoprivredna komora

HOK – Hrvatska obrtnička komora

HPZS – Hrvatski poljoprivredni zadružni savez

HRZVV – Hrvatski zavod za vinogradarstvo i vinarstvo

HŠ – Hrvatske šume

HV – Hrvatske vode

HVZ – Hrvatska vatrogasna zajednica

HZPSS – Hrvatski zavod za poljoprivrednu savjetodavnu službu

IJKMK – Institut za jadranske kulture i melioraciju krša

IPARD – eng. *Instrument for Pre-Accession Assistance for Rural Development*

IPTP – Institut za poljoprivredu i turizam Poreč

ISCED – eng. *International Standard Classification of Education*

JLRS – Jedinice lokalne i regionalne samouprave

LAG – lokalna akcijska grupa

MFIN – Ministarstvo financija

MGIPU – Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja

MPO – Ministarstvo poduzetništva i obrta

MPŠ – Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva

MRRŠVG – Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva

MT – Ministarstvo turizma

MU – Ministarstvo uprave

MZOP – Ministarstvo zaštite okoliša i prirode

MZOS – Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta

NN – Narodne novine

NSKO – Nacionalna standardna klasifikacija obrazovanja

OJ – eng. *Official Journal of European Union*

OPD – odozgo prema dolje (polazište)

OPG – odozdo prema gore (polazište)

PBF – Prehrambeno biotehnološki fakultet (Sveučilišta u Zagrebu)

PCA – eng. *Principal component analysis* (analiza glavnih komponenata)

PD – eng. *Participatory development*

PFOS – Poljoprivredni fakultetu u Osijeku

RP – Razvojni program(i)

RP-VIV – Razvojni programi (hrvatskoga) vinogradarstva i vinarstva

S.M.A.R.T. – eng. *Specific, Measurable, Attainable, Realistic, Time-Related*

SMKD – Strukturirani model komunikacije dionika

QF – Q-faktor(i)

QM – Q-metodologija

QS – Q-set

QSR – Q-set rešetka (eng. *Q-set grid*)

USD – eng. *United States Dollar* (Američki dolar)

RH – Republika Hrvatska

VUP – Veleučilište u Požegi

VRH – Vlada Republike Hrvatske

XML – eng. *Extensible Markup Language*

Z-score – standardni skor (Z-skor) mjera za vrijednosti ispod ili iznad srednje vrijednosti

ZPP – Zajednička poljoprivredna politika (eng. *CAP – Common Agricultural Policy*)

Popis tablica

Tablica 1: Ciljevi programa u hrvatskom vinogradarstvu i vinarstvu 2004.-2014., str. 19

Tablica 2: Prijedlog oblika mjerenja postignuća ciljeva razvojnih programa u hrvatskome vinogradarstvu i vinarstvu 2004.-2014. str. 20

Tablica 3: Površine, proizvođači i površine u 2009. godini, str. 21

Tablica 4: Neto površine vinograda najvažnijih vinskih sorti grožđa u Hrvatskoj u 2009. godini, str. 22

Tablica 5: Vinogradi prema sortama i starosnim razredima u 2009. godini, str. 23

Tablica 6: Površine vinograda prema različitim izvorima podataka i projekcije, str. 24

Tablica 7: Godine s najvećim prinosom grožđa i odstupanjima u srednjim temperaturama zraka i količinama oborina, str. 29

Tablica 8: Godine s najmanjim prinosom grožđa i odstupanjima u srednjim temperaturama zraka i količinama oborina, str. 30

Tablica 9: Spremnost na uključivanje u proces postavljanja ciljeva pri donošenju budućih RP-VIV, N=102, str. 51

Tablica 10: Uključenost dionika i korisnika u proces postavljanja ciljeva pri donošenju RP-VIV 2004.-2014., N=102, str. 55

Tablica 11: Rang prioriteta RP-VIV (N=102), str. 62

Tablica 12: Sociodemografska struktura ispitanika (N=46), str. 63

Tablica 13: Prikaz osnovnih vrijednosti za ekstrahirane faktore 1-8 (N=46), str. 64

Tablica 14: Tablica 14: Vrijednosti Z-skora za Faktor 1 od najvećeg do najmanjeg, str. 66

Tablica 15: Vrijednosti Z-skora za Faktor 2 od najvećeg do najmanjeg, str. 68

Tablica 16: E-savjetovanja u razdoblju 2010. – 2014., str. 70

Popis slika

Slika 1: Deduktivno, induktivno i abduktivno zaključivanje, str. 11

Slika 2: Proces formuliranja QM istraživanja, str. 12

Slika 3: Primjer Q-set rešetke (QSR, eng. Q-sort grid) str. 13

Slika 4: „Qsort“ softver i mogućnosti smještanja kartica sa izjavama Q-seta, str. 14

Slika 5: Sučelje „PQMethod“ softvera za obradu podataka prema Q metodologiji, str. 15

Slika 6: Usporedni prikaz broja trsova, površina vinograda, proizvodnje grožđa, proizvodnje vina i zaliha vina, 2004. – 2014., str. 28

Slika 7: Usporedni prikaz statističkih podataka o proizvodnji, uvozu, izvozu vina te prosječnoj cijeni uvoznog i izvoznog vina u razdoblju 2004. – 2014. godina., str. 31

Slika 8: Usporedni prikaz statističkih podataka o otkupu i prodaji stolnog grožđa i grožđa za vino te prosječnoj cijeni uvoznog i izvoznog grožđa u razdoblju 2004. – 2014. godina., str. 33

Slika 9: Odabrani financijski pokazatelji za mala poduzeća* unutar djelatnosti NKD 0121 Uzgoj grožđa, razdoblje 2004. - 2014., str. 35

Slika 10: Odabrani financijski pokazatelji za srednja poduzeća unutar djelatnosti NKD 0121 Uzgoj grožđa, razdoblje 2004. - 2014., str. 37

Slika 11: Odabrani financijski pokazatelji za mala poduzeća unutar djelatnosti NKD 1102 Proizvodnja vina od grožđa, razdoblje 2004.-2014., str. 39

Slika 12: Odabrani financijski pokazatelji za srednja poduzeća unutar djelatnosti NKD 1102 Proizvodnja vina od grožđa, razdoblje 2004. - 2014., str. 41

Slika 13: Odabrani financijski pokazatelji za velika poduzeća* unutar djelatnosti NKD 1102 Proizvodnja vina od grožđa, razdoblje 2004. - 2014., str. 43

Slika 14: Uvoz vina iz najznačajnijih zemalja podrijetla u razdoblju 2004. – 2014., str. 45

Slika 15: Izvoz vina u najznačajnije zemlje namjene u razdoblju 2004. – 2014., str. 47

Slika 16: Struktura ispitanika, N=102, str. 48

Slika 17: Uključenost različitih skupina dionika u proces postavljanja ciljeva RP-VIV 2004.-2014., N=102, str. 49

Slika 18: Percepcija važnosti uključivanja različitih skupina dionika u proces postavljanja ciljeva RP-VIV, N=102, str. 52

Slika 19: Važnost uključivanja različitih skupina dionika u proces postavljanja ciljeva s obzirom na karakteristike suvremenog RP-VIV, N=46, str. 54

Slika 20: Stavovi o Operativnom programu podizanja trajnih nasada 2004. - 2008., N=102, str. 56

Slika 21: Stavovi o Operativnom programu podizanja trajnih nasada 2008. - 2012., N=102, str. 57

Slika 22: Stavovi o IPARD Programu 2007. - 2013. i percepcija pristupa postavljanja ciljeva s obzirom na polazište, N=102, str. 58

Slika 23: Pozitivne karakteristike svih RP-VIV 2004. - 2014., N=102, str. 59

Slika 24: Negativne karakteristike svih RP-VIV 2004. - 2014., N=102, str. 60

Slika 25: Percepcije ispitanika o općenitim karakteristikama ciljeva s obzirom na polazište, N=102, str. 61

Slika 26: Scree-plot 8 faktora (N=46), str. 64

Slika 27: Shematski prikaz komunikacije dionika u RP-VIV 2004. - 2014., str. 71

Slika 28: SWOT analiza postojećeg strukturiranog modela komunikacije dionika, str. 72

Slika 29: Prijedlog „Strukturiranog modela komunikacije dionika za usklađivanje gledišta pri kreiranju RP-VIV, str: 73

Slika 30: SWOT analiza predloženog strukturiranog modela komunikacije dionika za usklađivanje gledišta pri kreiranju RP-VIV, str: 74

Popis priloga

- Prilog 1: Proizvodna bilanca grožđa i vina u razdoblju 2004. – 2014. godina, str. 94
- Prilog 2: Iznosi isplata korisnicima OP 2008.-2012. (HRK), str. 95
- Prilog 3: Odstupanje srednje temperature zraka i količina oborina u razdoblju 2004.-2014., str. 96
- Prilog 4: Otkup grožđa u razdoblju 2004. – 2014., str. 102
- Prilog 5: Odabrani financijski pokazatelji za 2004. godinu, str. 103
- Prilog 6: Odabrani financijski pokazatelji za 2005. godinu, str. 104
- Prilog 7: Odabrani financijski pokazatelji za 2006. godinu, str. 105
- Prilog 8: Odabrani financijski pokazatelji za 2007. godinu, str. 106
- Prilog 9: Odabrani financijski pokazatelji za 2008. godinu, str. 107
- Prilog 10: Odabrani financijski pokazatelji za 2009. godinu, str. 108
- Prilog 11: Odabrani financijski pokazatelji za 2010. godinu, str. 109
- Prilog 12: Odabrani financijski pokazatelji za 2011. godinu, str. 110
- Prilog 13: Odabrani financijski pokazatelji za 2012. godinu, str. 111
- Prilog 14: Odabrani financijski pokazatelji za 2013. godinu, str. 112
- Prilog 15: Odabrani financijski pokazatelji za 2014. godinu, str. 113
- Prilog 16: Izvoz i uvoz grožđa u razdoblju 2004. – 2014., str. 114
- Prilog 17: Izvoz vina po odabranim zemljama 2004. – 2009., str. 115
- Prilog 18: Izvoz vina po odabranim zemljama 2010. – 2014., str. 116
- Prilog 19: Uvoz vina po odabranim zemljama 2004. – 2009., str. 117
- Prilog 20: Uvoz vina po odabranim zemljama 2010. – 2014., str. 118
- Prilog 21: Suglasnost za sudjelovanje u istraživanju, str. 119
- Prilog 22: Suglasnost za sudjelovanje u istraživanju –elektronička verzija, str. 120
- Prilog 23: Anketna upitnica –elektronička verzija, str. 121
- Prilog 24: Percepcije ispitanika o razini uključenosti u proces donošenja razvojnih programa i percepcija pristupa postavljanja ciljeva s obzirom na polazište, N=102, str. 125

Prilog 25: Percepcije ispitanika o općenitim karakteristikama ciljeva s obzirom na polazište, N=102, str. 126

Prilog 26: Percepcija važnosti uključivanja različitih skupina dionika u proces postavljanja ciljeva RP-VIV, N=102, str. 127

Prilog 27: Oblici korištenja interneta ispitanika, N=102, str. 129

Prilog 28: Stavovi o sustavu „e-Građani“ Vlade Republike Hrvatske, N=102, str. 130

Prilog 29: Postotak ispitanika registriranih u sustav „e-Građani“ Vlade Republike Hrvatske, N=102, str. 131

Prilog 30: Postavke ručnog unosa u XML formatu pilotiranog Q-seta i dodatnih pitanja, str. 132

Prilog 31: Percepcija područja prioriteta razvojnih programa (N=102), str. 136

Prilog 32: Korelacijska matrica sortiranih izjava Q-seta (N=46), str. 137

Prilog 33: Korelacijska matrica ekstrahiranih faktora Q-seta (N=46), str. 138

Prilog 34: Vrijednosti faktora Q-seta za svaku izjavu (N=46), str. 139

Prilog 35: Vrijednosti faktora Q-seta za svaku izjavu sortirano od konsenzusa prema neslaganju, prema kriteriju varijance po Z-skorovima faktora (N=46), str. 140

Prilog 36: Svojevne izjave po pojedinim faktorima (N=46), str. 141

Prilog 37: Razredi dionika prema Z –skoru za Faktor 1 i Faktor 2, str. 143

Prilog 38: Z skorovi 71 izjave Q-seta za Faktore 1-4 (N=46), str. 144

Prilog 39: Z skorovi 71 izjave Q-seta za Faktore 5-8 (N=46), str. 145

Sadržaj

1. UVOD	1
1.1. Hipoteze i ciljevi istraživanja	3
2. PREGLED DOSADAŠNJIH ISTRAŽIVANJA	4
3. MATERIJAL I METODE RADA	8
3.1. Razvojni programi 2004. – 2014.	8
3.2. Ispitanici, anketa i provedba istraživanja.....	8
3.3. Q - metodologija	10
3.3.1. Q – metodologija kao abduktivni alat.....	11
3.3.2. Obrada podataka	15
3.3.3. Izlazna analiza	16
4. REZULTATI ISTRAŽIVANJA	17
4.1. Razvojni programi hrvatskoga vinogradarstva i vinarstva	17
4.1.1. Ciljevi razvojnih programa hrvatskoga vinogradarstva i vinarstva i promjene u proizvodno – ekonomskim obilježjima.....	19
4.1.2. Promjene u proizvodno – ekonomskim obilježjima hrvatskoga vinogradarstva i vinarstva u razdoblju 2004. – 2014.	21
4.2. Dionici u procesu donošenja razvojnih programa vinogradarstva i vinarstva u razdoblju 2004. - 2014.....	48
4.3. Stavovi i mišljenja dionika uključenih u proces donošenja RP-VIV	56
4.4. Usklađivanje gledišta dionika upotrebom „Q – metodologije“	63
4.4.1. Faktor 1	65
4.4.2. Faktor 2	68
4.5. Strukturirani model komunikacije dionika.....	70
5. RASPRAVA	75
5.1. Uspješnost razvojnih programa RP-VIV.....	75
5.1.1. Proizvodne površine	76
5.1.2. Proizvodnja, uvoz i izvoz.....	77
5.2. Dionici u procesu donošenja RP-VIV 2004. – 2014.	77
5.3. Stavovi i mišljenja ispitanika o razvojnim programima	78
6. ZAKLJUČCI	80
7. POPIS LITERATURE.....	82
8. ŽIVOTOPIS AUTORA.....	91
9. PRILOZI	94

1. UVOD

Od osamostaljenja Republike Hrvatske (1991.) do danas, Hrvatski Sabor i Vlada nastojali su pozitivno utjecati na sektor vinogradarstva i vinarstva svojim ključnim ulogama u procesu predlaganja, usvajanja i provedbe politika i programa. Sabor kao nositelj zakonodavne vlasti te Vlada kao nositelj izvršne vlasti sukreirali su zbirku općih i specifičnih dokumenata kao što su zakoni, pravilnici, operativni pravilnici, liste, operativni programi, nacionalni programi s ciljem uređenja obveznih i drugih odnosa sukladno Ustavu. S istim ciljem, upravljačka-zakonodavna tijela na razini cijele države ili zajednice (npr. EU) ovlaštena su za provođenje postupka donošenja općih i specifičnih dokumenata. Ove vrste dokumenata razlikuju se prema procesima iniciranja, donošenja te obvezatnosti (npr. u EU. najmanja razina obvezatnosti je Mišljenje (eng. *Opinion*), a slijede: Preporuka (eng. *Recommendation*), Odluka (eng. *Decision*), Direktiva (eng. *Directive*), Pravilnik (eng. *Regulation*). Ti dokumenti imaju stratešku važnost jer utječu na proizvodne uvjete, posebice ukoliko postoje rizici ili ograničenost resursa. U većini organizacija, donošenje strategije se može promatrati kao rezultat međusobne interakcije tri osnovna aspekta: okruženje, organizirani sustav, te liderstvo (Mintzberg, 1978: 941). Okruženje se neprestano i nepredvidljivo mijenja, organizirani sustav pokušava osigurati stabilizaciju aktivnosti bez obzira na okruženje, a liderstvo posreduje između okruženja i sustava, odnosno liderstvo želi prilagoditi sustav nastalim promjenama u okruženju. Liderstvo podrazumijeva odgovornost za dva osnovna elementa: prvi je analiza varijabli za sve nedostatke pratitelja, a drugi je poduzimanje aktivnosti za ublažavanje nedostataka (Wofford, 1982: 42). Ograničavajući faktori su najčešće: motivacija, podjela uloga i odgovornosti te okruženje. Poduzimanju aktivnosti prethodi postavljanje ciljeva, a postavljanje ciljeva je smisljeno za bilo koje područje djelovanja gdje barem donekle postoji mogućnost upravljanja ishodima (Locke i Latham, 2006: 267). Nejasno postavljeni teški ciljevi negativnije utječu na uspjeh od visoko postavljenih teških ciljeva (Locke i Latham, 1990: 215). Visoko postavljeni ciljevi pojedinca, koji su ujedno kompatibilni sa ciljevima grupe, rezultiraju povećanim učincima grupe. Najveći problemi pri postizanju ciljeva u praksi su: neprikladna procjena vremenskog okvira, pojava novih problema pri primjeni, neučinkovita koordinacija aktivnosti, davanje prvenstva operativnim aktivnostima nad strateškim odlukama, nedovoljna znanja i sposobnosti zaposlenika u procesu primjene, nekvalitetna i neprikladna priprema nižih razina menadžmenta uključenih u proces, negativan utjecaj okruženja, nekvalitetno upravljanje primjenom na nižoj razini, nedovoljno jasno definirani zadaci i aktivnosti svih (su)dionika procesa primjene, česte promjene odgovornih zaposlenika, i drugo (Alexander, 1985: 95). Nerealni ciljevi i neuspjeh u njihovom postizanju može se analizirati retrogradno, npr.

sagledavajući okolnosti i polazne situacije/strukturu hrvatske poljoprivrede u godinama koje su prethodile strateškim dokumentima (MPŠ, 1995: 17-45, MPŠ 2004: 5-6, MPŠ 2008a: 2-3, MPŠ 2008c: 12-18). Problem postizanja primarnih ciljeva strateških programa dodatno je otežan zahtjevnošću organizacije i koordinacije radnih grupa i timova (Boko i suradnici, 2004: 371). Važno je za naglasiti da ciljevi ili ispunjenje ciljeva iz službenih strateških dokumenata mogu ili ne moraju biti kompatibilni sa ciljevima svih ili dijela dionika (eng. *stakeholder*). U tom smislu, u proces donošenja strateških dokumenata, a u svrhu povećanja vjerojatnosti postizanja ciljeva, mogu se uključiti i dionici. U tom slučaju može se govoriti o participativnom razvojnom procesu (eng. *participatory development - PD*). Pojam dionika prvi put se spominje u internom memorandumu Istraživačkog instituta Stanford 1963. godine (Wang i Dewhirst, 1992: 115) i označava bilo koju osobu ili grupu koja može utjecati na postizanje ciljeva neke organizacije, ili na tu osobu ili grupu ispunjenje tih istih ciljeva može utjecati (Freeman, 1984: 41).

Što bi za razvoj hrvatskog vinogradarstva i vinarstva kao segmenta poljoprivrede i aktivnosti unutar ruralnog prostora mogla značiti kvalitativna promjena u pristupu strateškom planiranju? Opravdano je za pretpostaviti da će podrška dionika za primjenu razvojnih programa biti zajamčena za one programe koji u presudnoj mjeri u poželjno kratkom ili razumnom roku daju rješenja za njihove praktične probleme. Takvo postignuće jamči i nositelju programa održivost te daljnji razvoj (Blažević i sur. 2010: 407). Radom će se identificirati značaj participativnog pristupa pri kreiranju razvojnih programa s ciljem postizanja pozitivnih učinaka takovih programa na održivost vinogradarsko-vinarske proizvodnje u Hrvatskoj. Strukturirani model komunikacije s dionicima koji uvažava pojedinačna gledišta, predstavlja ključan dodatak suvremenom strateškom planiranju. On je nužan u promišljanju razvoja gospodarske održivosti i njenom utjecaju na integralni razvoj ruralnoga prostora Hrvatske, osobito u uvjetima dugoročno nepovoljnog naslijeđa: starosne, obrazovne, proizvodne, radne te administrativno-institucionalne strukture. Znanstveni doprinos ovog istraživanja biti će uvođenje pristupa organiziranja i koordiniranja dionika u kreiranju strateških i operativnih programa vinogradarstva i vinarstva, a koji uvažava interaktivnu participaciju svih dionika.

1.1. Hipoteze i ciljevi istraživanja

Hipoteze

1. Proizvodno-ekonomska obilježja sektora hrvatskoga vinogradarstva i vinarstva u razdoblju 2004. - 2014. nisu se mijenjala u skladu s postavljenim ciljevima razvojnih programa;
2. Pri postavljanju ciljeva razvojnih programa nije korišten participativan pristup;
3. Strukturirani model komunikacije dionika doprinosi redefiniranju ranga prioriteta razvojnih programa vinogradarstva i vinarstva.

Cilj

1. Ustanoviti uspješnost razvojnih programa hrvatskoga vinogradarstva i vinarstva (RP-VIV) usporedbom postavljenih ciljeva RP-VIV i promjena u proizvodno-ekonomskim obilježjima sektora za razdoblje 2004.-2014.
2. Mapirati dionike u procesu donošenja RP-VIV u razdoblju 2004.-2014.;
3. Ustanoviti stavove i mišljenja o razvojnim programima dionika uključenih u proces donošenja RP-VIV;
4. Predložiti „Strukturirani model komunikacije dionika“ (SMKD) za usklađivanje gledišta pri kreiranju RP-VIV.

2. PREGLED DOSADAŠNJIH ISTRAŽIVANJA

Znanstveni radovi u kojima bi se specifično spominjao ili analizirao strateški put ili pristup izradi razvojnih programa u vinogradarstvu i vinarstvu Hrvatske nisu dostupni, no važno je za spomenuti da Franić i sur. (2003: 1030) analiziraju agrarnu politiku u Hrvatskoj i spominju „tržišno-cjenovne“ poticaje kao njenu važnu i kontinuiranu karakteristiku a koja je – ponavljaju (Franić i Kumrić, 2009: 20) bez obzira na „specifikaciju ciljeva“ u „prošloj“ i „novoj“ državi proizašla iz „agrarno-političkih analiza u okviru upravnih službi“. S druge strane, ni na međunarodnoj razini nisu dostupna specifična istraživanja za predmetni sektor, no dostupna su istraživanja u kojima se analizira dijalog lokalne zajednice odnosno dionika po pitanju (sve važnijeg) razvoja ruralnog prostora iz „bottom-up“ pozicije Q-metodologijom (Messely i sur., 2013) ili proces participativnog planiranja (Gedikli, 2009, i Cuéllar-Padilla i Calle-Collado 2011). Značajan broj domaćih znanstvenika ukazuje na učinke dosadašnjih pristupa izradi i provođenju agrarnih politika. U tom smislu spominje se nužnost integralnog pristupa razvoju ruralnog prostora (Defilippis, 1993.), analiziraju se sociodemografske promjene u seoskim naseljima u Hrvatskoj i preporučuje se holistički pristup (Brkić i Žutinić, 2002) te se pri analizi agrarnih politika u Hrvatskoj spominju značajni znanstvenici poput: Vichodil, Frangeš, Bićanić, Mirković, Stipetić, Puljiz, Cifrić, Župančić i dr. koji su se bavili problemima sela i poljoprivrede u novijoj povijesti (Franić i sur. 2003). U širem kontekstu shvaćanja participativnog pristupa odnosno uvažavajući participativnost svih koji sudjeluju u kreiranju agrarne politike ili se na njih odnose učinci agrarnih politika, moguće je promatrati rodne (engl. „gender“) posebnosti (Barbič, 2005), kakvoću života u ruralnoj sredini (Franić i sur., 2003), te upozoravati na nužnost praktične primjene mjera za ispunjenje strateški i zakonski potvrđenih ciljeva agrarne politike, umanjujući istodobno utjecaj političkih pritisaka različitih lobija (MPŠ, 2016b: 210). Posebne preporuke znanstvenika su: pojednostavljenje i racionalizacija sustava novčanih poticaja, programi korisni domicilnom stanovništvu koje treba biti uključeno u njihovo osmišljavanje, razvoj metode ocjene napretka i revizije aktivnosti, osposobljavanje donositelja (agrarno)političkih odluka kako bi postali svjesniji veza između makroekonomske, regionalne i sektorske politike, odnosno poljoprivrede (i ostalih djelatnosti) i ruralne sredine (isto).

S neovisnošću, Hrvatska je naslijedila zastarjelu agrarnu politiku koja nije u stanju odgovoriti izazovima međunarodne trgovinske liberalizacije. Poljoprivredno zakonodavstvo je po osamostaljivanju preuzeto s minimalnim intervencijama u izmjene, tek u svrhu neometanog samostalnog funkcioniranja države i sile ratnih prilika; cjenovni sustav je u kontinuitetu orijentiran prema troškovima proizvodnje i

značajno osjetljiv na vanjske cjenovne utjecaje; alokacija resursa, efikasnost te standard poljoprivrednika su niski; cjenovna reforma iz 1988. djelovala je na povećanje netransparentnosti sustava, nesigurnost poljoprivrednih proizvođača, složenosti mjera, troškove administracije, proizvodne neučinkovitosti, itd. (Franić, 2005: 134)

K tomu, postavlja se pitanje o učinkovitosti reformi koje su uslijedile. „Jesu li reforme agrarne politike propuštene prilike ili koraci ispred vremena te u kojoj mjeri su oni na koje se to odnosilo, razumjeli reforme hrvatske agrarne politike?“ (Božić i sur. 2009: 135). Navedenom u prilog idu i rezultati istraživanja „Science and Society – Action Plan“, gdje 72% ispitanika iz EU želi da političari u većoj mjeri koriste savjete stručnjaka pri donošenju odluka (EC 2002a: 7). U debati pod nazivom „Zajednička poljoprivredna politika (ZPP) nakon 2013.“ priželjkuje se konkurentno gospodarstvo koje donosi dobrobit poljoprivrednicima uz preporučene mjere za povećanje dugoročne konkurentnosti, odnosno ostvarivanja višefunkcionalne uloge poljoprivrede (EC, 2010: 2-3). Sudeći po dokumentu „European Governance – A white Paper“ sve prije navedeno već je prepoznato i preporučeno kao prioritet jer stanovnici zemalja članica gube povjerenje i sve manje razumiju kompleksni sustav primjena željenih politika (EC, 2001: 3). Ključni cilj je uspostaviti i održavati povjerenje svih koji su uključeni ili ovise o procesu formiranja smjernica jer se „Bruxelles“ često vidi kao „dalek i nedostupan“ te u isto vrijeme „prenametljiv“ (EC 2001: 3, EC 2002b: 11).

Vlada Republike Hrvatske je Odlukom u veljači 2012. godine pokrenula projekt informatizacije javnog sektora koji ima za cilj racionalizirati i objediniti informacijske sustave javne uprave (VRH, 2013: 3). Informatizacija javnog sektora predviđa mogućnosti dodavanja novih e-usluga, što pri izradi budućih razvojnih programa može poslužiti kao učinkovita komunikacijska platforma. Informatizirana komunikacijska platforma aktualizira vrijednost participativnog pristupa pri izradi razvojnih programa ali zahtijeva i tzv. strukturirani model komunikacije dionika (SMKD). Participativnim pristupom pri donošenju i primjeni ruralnih politika, Vlada se iz izvršitelja premješta u ulogu davatelja dozvole za izvršenje (Curry 2001: 561), a time se sudjelovanje društvene zajednice eksplicitno zahtijeva pri donošenju i primjeni politika. Prikladna komunikacija s druge strane mora podrazumijevati prikladnu platformu da se ne transformira u skup i neefektivan proces (Irvin i Stansbury 2004: 63). Polazište za buduće donošenje i buduću primjenu ruralnih politika barem dijelom mora biti zasnovano na mogućnosti evaluacije dosadašnjih intervencija, odnosno usporedivosti njihovih koncepata, nacрта, provedbi i korisnosti (Rossi i Freeman, 1989: 3). Dobre namjere institucija ili pojedinaca nisu jamstvo da će neki program biti od pomoći ciljanim skupinama (Milas, 2005: 301), kvaliteta programa nije sama po sebi

razumljiva, tumačenje i mjerenje rezultata programa je otežano, a društvo zapravo ima posredničku ulogu u nuđenju programa (Posavac i Carey, 1985: 3-4). Programi koji uz učinke u proizvodnim rezultatima (npr. proizvodnja vina) teže i društvenim učincima (npr. ruralni prostor) rijetko pružaju jasne kriterije uspjeha ili neuspjeha te traže stalno propitivanje. Vrednovanje programa stoga prema Milasu 2005: 302 proistječe iz posebne uloge i odgovornosti društva u njihovu provođenju.

U svrhu što učinkovitijeg rješavanja problema u različitim društvenim područjima, preko 60 godina na raspolaganju je istraživački alat poznat pod nazivom „Q-metodologija“ (QM). Upotrebljava se u različitim disciplinama i postaje sve popularnija i u poljoprivrednim znanostima zbog svoje univerzalnosti, primjerice u istraživanju o jazu učinaka poljoprivrede u „zelenom“ gospodarstvu (Amaruzaman i sur., 2017), percepciji dionika o održivosti maslinarstva na Mediteranu (Iofrida i sur. 2018), utvrđivanju perspektiva dionika o budućnosti upravljanja poplavama u slivu rijeke Rajne (Raadgever i sur., 2008) te perspektivama malih vinara u Hrvatskoj (Jakšić i sur., 2018). QM omogućava sintezu subjektivnih stavova ispitanika a s ciljem rasuđivanja i opisivanja razine istovjetnosti stavova o nekom problemu. Metoda ne zahtijeva veliki broj ispitanika da bi polučila statistički značajne rezultate koji su podloga za kreiranje konsenzusa oko inicijativa za rješavanje promatranog problema ili izazova.

Poljoprivreda na razini EU, prepoznata je kao ključni sektor za održivi gospodarski razvoj više od pedeset godina. Način organiziranja poljoprivredne proizvodnje podrazumijeva održivost koja osim ekonomičnosti uzima u obzir aspekte poput održavanja standarda proizvođača, zdravlje i dobrobit životinja, zaštitu okoliša te sigurnost hrane (EU, 2017). Pojedinačne stavove država (članica EU), pojedinih poljoprivrednih sektora te pojedinačnih proizvođača nije lako uskladiti. Mjere u sklopu „CAP 2014.-2020.“ podrazumijevaju aktivnosti s ciljem postizanja dugoročne konkurentnosti, produktivnosti, održivosti i učinkovitosti uz što manje uplitanje Europske unije u tržište i resurse. Stoga, istraživanje i inovacije za ostvarivanje ciljeva ključnih strateških dokumenata Europske unije, unutar programa „Obzor 2020“ dobivaju na sve većoj važnosti (OECD, 2017: 25, Obzor2020, 2013).

Monitoring, evaluacija i procjena učinaka politika Zajedničke poljoprivredne politike (ZPP) EU-a predstavlja bazu pri kreiranju budućih politika ne izostavljajući transparentan pristup prikazu utroška javnih sredstava odnosno sredstava poreznih obveznika. Očekuje se da će rezultati evaluacije aktualne zajedničke politike „CAP 2014.-2020.“ odnosno ispunjenja njenih općih i specifičnih ciljeva, planirane za 2018. godinu ispuniti zahtjeve dionika, te poslužiti pri procjeni učinaka i ugradnju poboljšanja u donošenju budućih politika (EC, 2015:

6). Ukoliko se problematika procjene učinaka ZPP-a promatra na nacionalnoj razini, postoje specifični podbačaji u primjeni ZPP-a odnosno općoj apsorpciji sredstava EU na razini država (npr. Hrvatska) za koje nije razvidno mogu li se i trebaju li se determinirati s razine EU te u razumnom roku rješavati (Poslovni dnevnik, 2017). Za evaluaciju specifičnosti pojedinih država, gospodarskih sektora, dionika i pojedinačnih proizvođača potrebna je metodološka nadogradnja koja upotpunjava isključivo racionalne modele planiranja i evaluacije. Nadograđeni modeli moraju uključivati psihološke, društvene, kognitivne i emocionalne faktore kako bi se valorizirale iracionalnosti ponašanja država, gospodarskih sektora, pojedinačnih skupina dionika i drugih. Na navedeno ukazuje rastuća važnost biheviornalne ekonomije, za koju je dodijeljena Nobelova nagrada za ekonomiju 2017. godine (The New York Times, 2017).

QM kao istraživački alat u psihologiji uvažava subjektivnost stavova cijelog spektra razmišljanja o nekom problemu. Primjenjivost QM prikazana je u različitim područjima istraživanja kao što su: utjecaj masovnih medija na formiranje stavova, vjerovanja i aktivnosti ljudi (Stephenson, 1967), uvid u razloge negativizma u političkim znanostima (Ascher, 1987), razjašnjavanje perspektiva društveno marginaliziranih osoba (Brown, 2006), brza procjena socioekonomskih učinaka gospodarskih projekata na održivost regionalnog razvoja (Weldegiorgis i Ali, 2016) te upravljanja prirodnim resursima (Kincaid, 2011). Pošto primjena ove metode omogućava istraživanje ljudske subjektivnosti (Goldman, 1999: 594), perspektiva, mišljenja te stavova ispitanika (Previte i sur., 2007: 136), QM se smatra i izvrsnim alatom za istraživanje različitih studija slučaja (Smith, 2001, Stephenson, 1953, prema: Watts i Stenner, 2005: 70). Stoga je QM pronašla primjenu u istraživanjima ruralnoga prostora (Previte i sur., 2007: 135) i poljoprivrednih znanosti, i to u različitim dijelovima svijeta. Važno je spomenuti rezultate nekih od značajnijih istraživanja u kojima je primijenjena QM: različite strategije upravljanja koje je potrebno uzeti u obzir pri planiranju ekoloških praksi u proizvodnji badema i grožđa u Kaliforniji (Brodth i sur., 2006), motivacija poljoprivrednika East Anglie (Engleska) u kontekstu njihove prilagodbe ubrzanim promjenama u ruralnoj politici (Davies i Hodge, 2007), istraživanje perspektiva najboljih praksi upravljanja okolišem u tajlandskoj poljoprivredi s ciljem kreiranja ciljanih politika za zaštitu od zagađenja uzrokovanog poljoprivredom (Bumbudsanpharoke i sur., 2009), istraživanje percepcija pet grupa dionika s prikazom ograničenja, izazova i prilika za proizvođače u akvakulturi Katalonije (Bachter i sur., 2014), istraživanje prihvatljivosti inovacija u lancu opskrbe sustava ekološke proizvodnje mlijeka u pet zemalja zapadne Europe gdje je ustanovljen snažan konsenzus oko neprihvatljivosti genetski modificiranih organizama u cjelokupnom procesu ekološke proizvodnje kako za proizvođače tako i za potrošače (Nicholas i sur., 2014: 1157), istraživanje stavova norveških seljaka o perspektivi

rada u poljoprivredi i preferiranim modalitetima poticaja proizvodnje koje je pokazalo da se razdvajanje oblika poljoprivrednih poticaja značajno drugačije doživljava kod poljoprivrednika s punim radnim vremenom od onih koji rade na pola radnoga vremena (Kvakkestad i sur., 2015: 91), istraživanje o ključnim čimbenicima koji određuju napredak indijskih poljoprivrednika i koje treba uzeti u obzir pri izradi razvojnih programa namijenjenih poljoprivrednicima (Rakesh Kumar i sur., 2015) te istraživanje o perspektivama malih vinara u Hrvatskoj koje karakterizira zajednička percepcija faktora s najvećim utjecajem na njihov prosperitet: sreća, porez na dodanu vrijednost, uvoznički lobi i marže u ugostiteljstvu (Jakšić i sur., 2018).

3. MATERIJAL I METODE RADA

3.1. Razvojni programi 2004. – 2014.

Za potrebe istraživanja, iz sekundarnih izvora podataka analizirani su ciljevi razvojnih programa vinogradarstva i vinarstva (RP-VIV) te proizvodno-ekonomska obilježja sektora. U tu svrhu, u prvom koraku prikupljeni su i analizirani različiti dokumenti (različitih službenih naziva i operativnih razina) za koje se moglo utvrditi da se u potpunosti ili dijelom odnose na hrvatsko vinogradarstvo i vinarstvo (ViV). U drugom koraku, u svrhu provjere hipoteza 1 i 2 bilo je potrebno izdvojiti i analizirati dokumente koji sadrže ciljeve i mjerljive odrednice za proizvodno-ekonomsku podršku hrvatskom ViV-u. Za provjeru promjena u proizvodno – ekonomskim obilježjima analizirani su javno dostupni izvori podataka dobiveni iz sljedećih izvora: Hrvatska gospodarska komora, Ministarstvo poljoprivrede, Financijska agencija i Državni zavod za statistiku. Kao izvor podataka korištena je i baza podataka Poslovna Hrvatska.

3.2. Ispitanici, anketa i provedba istraživanja

Iz populacije dionika osnovnoga skupa koji čini 41.188 proizvođača u vinogradarstvu i vinarstvu (DZS, 2016.) te nepoznat broj drugih dionika, odnosno: članovi domaćinstva vinara, različiti profili stručnjaka, službenika, predstavnika regionalne i lokalne samouprave te članovi vinogradarsko-vinarskih udruženja u Hrvatskoj, odabran je uzorak od 102 ispitanika. Uzorak proizvođača i članova obitelji proizvođača stratificiran je prema sljedećim svojstvima osnovnog skupa: zemljopisno područje, površina vinograda, oblik pravne osobe.

Uzorak stručnjaka stratificiran je prema sljedećim svojstvima osnovnog skupa: sudjelovanje u bilo kojoj fazi izrade ili primjene RP-VIV te tehnološka ili druga savjetodavna/upravljačka/obrazovna/koordinacijska djelatnost u svezi sa vinogradarsko-vinarskom proizvodnjom. Uzorkovanje je obavljeno tehnikom „snježne grude“ odnosno odabirom uskog kruga ispitanika (proizvođača i stručnjaka različitih profila) potrebnih karakteristika koji su dobrovoljnom preporukom širili uzorak na druge relevantne osobe. Od početnog manjeg broja osoba prepoznatih kao dijela tražene populacije uzorak se proširio (Milas, 2005: 413) do planiranog ukupnog obujma od minimalno stotinu ispitanika. Planirano je da uzorak istraživanja sačinjava jednak broj ispitanika svake skupine dionika no prilikom terenskog rada javile su se značajne poteškoće u vidu odustajanja ispitanika od ispunjavanja upitnika što je rezultiralo različitim udjelima pojedinih grupa dionika (slika 16).

Anketni upitnik sadržavao je 37 pitanja otvorenog i zatvorenog tipa (prilog 23). Stupanj slaganja s tvrdnjama utvrđivao se pomoću ljestvice od pet stupnjeva (1-uopće se ne slažem, 2-uglavnom se ne slažem, 3-niti se slažem niti ne slažem, 4-uglavnom se slažem, do -5 u potpunosti se slažem). Kao primarni izvor podataka u svrhu mapiranja dionika te ispitivanja njihovih stavova i mišljenja, koristila se anketa koja je provedena putem interneta, usmeno i telefonski. Anketni upitnik testiran je na tri ispitanika te je potom anketa provedena na uzorku od 102 dionika relevantnih za donošenje, primjenu i korištenje RP-VIV. Anketa je kreirana u papirnatost i elektroničkoj verziji („google forms“) kako bi provedba anketiranja bila što učinkovitija. Zbog praktičnosti, najveći dio anketiranja proveden je putem interneta. Nakon što je anketa testirana, ispitanici su osobno kontaktirani telefonom ili elektroničkom poštom. Svim ispitanicima su proslijeđene informacije o istraživanju i ponuđena diskrecija da popunjenu anketu pošalju unutar pet radnih dana. U slučajevima da je rok za odgovor prekoračen, ispitanicima je upućen podsjetnik.

U drugom dijelu terenskog rada, istraženi su subjektivni stavovi i razmišljanja uzorka dionika primjenom Q-medotodologije. Anketiranje za ovaj dio istraživanja realizirano je pomoću računala i specijaliziranog računalnog softvera (slika 4). Anketa je sadržavala tri grupe pitanja o karakteristikama RP-VIV (proizvodno-ekonomske, komunikacijske, organizacijske) uobličeni u 71 izjavu (Prilog 34). Početni broj izjava koje bi se mogle povezati s RP-VIV reduciran je procesom „pilotiranja“ koji je uključivao savjetovanje sa stručnjacima i proizvođačima. Za provođenje istraživanja, izuzet je prigodni uzorak od 46 ispitanika koji su pristali na anketiranje tijekom provođenja prvog dijela ankete ili je anketiranje provedeno naknadno.

Anketom se na istom uzorku ustanovila i mapa dionika, njihova razina uključenosti u proces donošenja RP-VIV, stavovi i preferencije. Analiza odgovora ispitanika poslužila je i za determiniranje pristupa i načela pri donošenju budućih RP-VIV.

Svaki ispitanik je prije ispunjavanja ankete bio upoznat sa svrhom ankete, isključenjem od odgovornosti i drugim relevantnim informacijama (Prilog 21, 22).

3.3. Q - metodologija

Q metodologija je relativno manje poznat "abduktivni" metodološki alat koji ima ishodište u promatranju, prikupljanju i analizi kvalitativnih podataka (Rogers, 2011: 148). Shank (1998: 844-845) važnost abduktivnog zaključivanja objašnjava sljedećim riječima:

...zaključivanje u „zapadnom svijetu“ kroz stoljeća zasnivalo se na „dedukciji“ sve do stvarnih početaka novovjekovne znanosti i filozofije što će u 18. stoljeću prerasti u znanstvenu revoluciju. Novost ili promjena je „indukcija“ ili „induktivno zaključivanje“ čijim se začetnicima mogu smatrati William Ockhamski u 13. stoljeću te Francis Bacon u 17. stoljeću. Oni, ali i drugi, ukazali su na vrijednost i raspon „induktivnog“ pristupa ili zaključivanja. Induktivno zaključivanje postalo je temelj istraživačkog pitanja i štoviše induktivno znanstveno zaključivanje omogućilo je sustavnu akumulaciju specifičnih znanja što je podloga za opće zaključke (generalizaciju). Induktivno zaključivanje kao aktualna znanstvena logika proželo je sve razine našeg razumijevanja. Naš pogled na kulturu, društvene institucije, proces kapitalizma i drugo, sve je modelirano i prožeto znanstvenim konceptima zasnovanim na induktivnom zaključivanju. To nije toliko loše kako bi se moglo zaključiti, ali vjerojatno ne čini društvo savršenim. Razlog za navedeno je ključna mana induktivnog zaključivanja za koje je karakteristično da se zaključci zasnivaju na „vjerojatnom“ umjesto na „sigurnom“ principu zaključivanja. Ukratko rečeno, induktivne metode su korisne u razrješavanju problema jedino u slučaju kad značenja empiričkih fenomena nisu problematična. [...] Danas, smijem reći da naša kultura traži nove puteve za razumijevanje svijeta. [...] Nadalje, moramo biti u mogućnosti sintetizirati uobičajene uzorke značenja; ne da bismo proglašavali nove istine već da bismo generirali nove uvide koji bi vodili ka sofisticiranijim razinama smislenog razumijevanja. Za navedeno su potrebni novi logički alati. [...] Srećom preostao je još jedan logički alat

i čini se da je izvrsno prilagođen srži krize. Taj način logičkog zaključivanja malo je poznat i slabo razumljiv, puno obećava i zove se abdukcija.

Slika 1: Deduktivno, induktivno i abduktivno zaključivanje

Izvor: prema: Shank (1998: 847)

Za Rogers (2011: 47-48) abdukcija je u manjoj mjeri usmjerena na kreiranje teorija a više usmjerena na postizanje uvida i otkrića. „Kritički relativisti“ će koristiti abdukciju u istraživanju s ciljem potvrđivanja odgovora na pitanje „što se događa?“ a odgovor je da ljudi čine ono što čine, iz dobrih razloga, razloga koji su smisleni za njih. S obzirom da svoju analizu ne zasnivaju na teoriji, kritički relativisti svojim istraživanjem obično žele postaviti izazov pred konvencionalne psihologe koji se vode „hipotetičko–deduktivnom“ logikom istraživanja i primarno kvantitativnim pristupom opisu istraživane pojave. Danas izrazito dominira kvantitativni pristup istraživanju, a kvalitativna metodologija uglavnom se koristi kao njegova nadopuna. Usprkos tomu, kvalitativni pristup zadobiva sve više poklonika jer se u središte pažnje znanstvenog zanimanja pomalo vraća osobno iskustvo koje je takvim metodama neusporedivo lakše zahvatiti (Milas, 2005: 47).

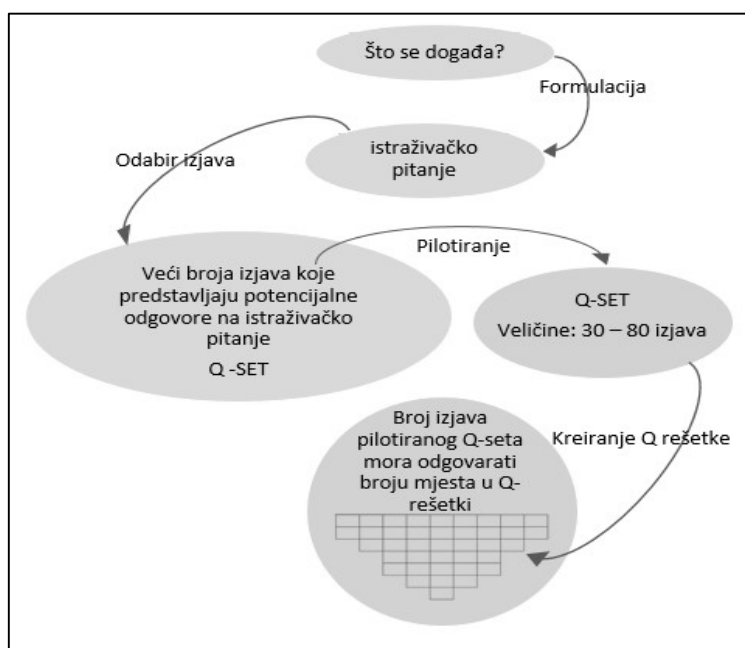
3.3.1. Q – metodologija kao abduktivni alat

Doktor fizike a potom i psihologije, William Stephenson razvio je Q – metodologiju (QM) tridesetih godina dvadesetog stoljeća. Metodologiju je opisao u knjizi pod naslovom "Proučavanje ponašanja: Q tehnika i metodologija" i predlaže njeno korištenje na raznim

psihoanalitičkim pravcima (socijalni, self, klinički i tipski) zajedno sa projekcijskim testovima i testovima osobnosti. (Stephenson, 1953, prema: Taylor, 1960: 400).

Prvi korak u QM procesu je formulacija istraživačkog pitanja. Istraživačko pitanje ima vrlo važnu ulogu jer predstavlja podlogu za kreiranje „Q-seta“ (QS) a time ima nezaobilaznu svrhu u istraživanju. Istraživačko pitanje mora biti nedvosmisleno, jasno i treba biti definirano prije početka rada na terenu (Watts i Stenner, 2005: 75).

Po uspješnoj formulaciji istraživačkog pitanja, slijedi postupak odabira „izjava“ QS-a s proizvoljnim brojem te njihova numeracija za mogućnost identifikacije pri kasnijoj analizi. Kao dovoljan broj izjava praktičari ove metode preporučuju 30-60 ili unutar raspona 40-80 (Curt, 1994;. Stainton Rogers, 1995, prema Watts i Stenner, 2005: 75). Svaka izjava iz QS-a mora nužno predstavljati potencijalni odgovor na istraživačko pitanje i trebala bi predstavljati "dinamični medij" kroz koji je moguće aktivno izraziti subjektivnost (Stephenson, 1953 prema Watts i Stenner, 2005: 69). Preporuča se na početku generiranja QS-a generirati veći broj izjava koje se brojčano korigiraju procesom „pilotiranja“ (Watts i Stenner 2005: 75).

Slika 2: Proces formuliranja QM istraživanja

Pilotirani QS mora brojem odgovarati broju slobodnih mjesta u kvazi normalnoj „Q set rešetki“ (QSR). Raspon intervala u rešetki može biti relativno uzak (-3 do + 3) ili širok (-6 do +6) (Rogers, 2011: 158). U nastavku je primjer Q-sort mreže kvazi normalne distribucije i 47 slobodnih mjesta za isti broj izjava QS-a.

-5	-4	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3	+4	+5

Slika 3: Primjer Q-set rešetke (QSR, eng. *Q-sort grid*)

Tablica normalne distribucije Q-metodologije u ovom istraživanju je zbog praktičnosti sužena s planiranog intervala -5 do +5 na interval -4 do +4. Kao prihvatljiva širina intervala, u dostupnoj literaturi se navodi raspon od uskog -3/+3 do širokog -6/+6 (Rogers, 2011: 158).

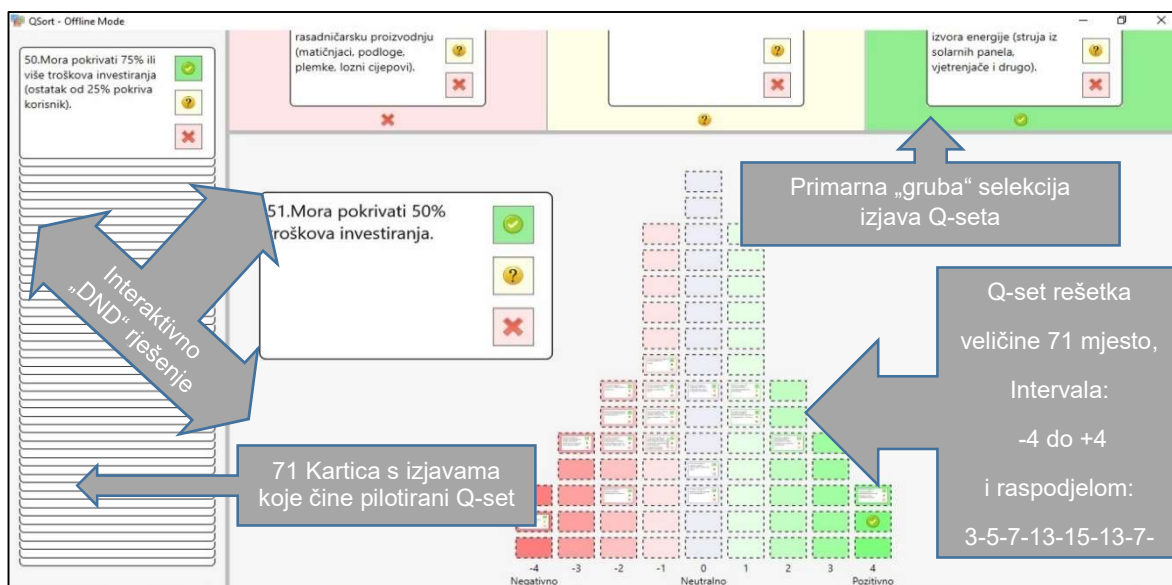
Sljedeći korak je terenski rad, odnosno intervju ispitanika. Kod procjene potrebnog broja ispitanika potrebno je spomenuti da veliki broj ispitanika u QM ne igra presudnu ulogu. Na primjeru jednog istraživanja koje je obuhvatilo 170 ispitanika, postignut je faktor kompozitne pouzdanosti (eng. *composite reliability*) od 0,9985 no uz nerazmjerno veću opsežnost istraživanja. Statistički prihvatljiv faktor 0,9524 u normalnim okolnostima postiže se sa manje od 35 ispitanika (Brown 1980: 191-192, prema: Marshall, 2003: 109). Velik broj ispitanika u QM može biti kontraproduktivan i u smislu kvalitativne tehnike (ponišćavanje suptilnih nijansi), stoga bi odgovarajući broj sudionika bio od 40 do 60 ili daleko manji broj (Watts i Stenner, 2005: 79). Svakog sudionika suočava se s istraživačkim pitanjem i QS-om odabranih numeriranih kartica s izjavama. Ispitanik u prvom koraku iščitava izjave s kartica i shodno tome poduzima „grubo“ sortiranje kartica u tri skupine: 1. izjave s kojima se slaže (subjektivno ih ocjenjuje kao pozitivne) 2. izjave s kojima se ne slaže (subjektivno ih ocjenjuje negativno) i 3. izjave za koje je ispitanik neodlučan, neutralan ili je izrazio sumnju u njihovu vrijednost ili značaj.

Slijedi sortiranje izjava iz prethodnog koraka u QSR koja ima konture „piramide“ (slika 3). U svrhu izvođenja zaključaka QSR mora biti strukturiran prema normalnoj“ distribuciji ili „kvazi-normalnoj“ distribuciji. Dizajn +/- intervala i broja mjesta u stupcu je proizvoljan. Na navedeni način sudionici su „prisiljeni“ rangirati izjave unutar zadanog istraživačkog okvira.

"Q-sortiranje" kartica se može obaviti „ručno“ ispisanim papirnatim karticama, ili učinkovitije pomoću specijaliziranog računalnog softvera koji se izvodi na npr. prijenosnom računalu. Danas dostupni statistički računalni softver poput Microsoft Excel® ili IBM SPSS® koriste se za analizu rezultata, odnosno tzv. "Q-faktora" (QF).

Izračun korelacija i faktorska analiza rezultata određena je prema prirodno grupiranim stavovima ispitanika spram izjava zadanog QS-a i to između pojedinih ispitanika i određenih skupina ispitanika. Ispitanike koji izvrše sličan odabir i rangiranja zadanih izjava QS-a povezuju isti "faktori" odnosno navedeno je vidljivo analizom „punjenja“ (eng. *loading*) pojedinih izjava. Faktori s većim „punjenjem“ su od veće važnosti pri analizi. Interpretacija faktora i donošenje zaključaka ovisi o „razlikovnim izjavama“, koje imaju tzv. „stršeće“ bilo pozitivno bilo negativno punjenje. Prepoznatljivim i konsensualnim izjavama moguće je istaknuti sličnosti i razlike između pojedinih faktora. Provođenjem terenskog rada dopušteno je bilježiti izjave ispitanika a koje se mogu kasnije iskoristiti kao argumenti u interpretaciji faktora. Predmetna metodologija stoga omogućava samopropitivanje ispitanika te ih „prisiljava“ na rangiranje ponekad "sukobljenih" ideja, stavova i interesa (Rogers, 2011: 156).

Za potrebe terenskog istraživanja u ovom radu, korišten je računalni softver pod nazivom „Qsort“. Softver je razvio programer Wilson Waters za potrebe Sveučilišta Curtin – School for Occupational Therapy iz Perth u Australiji. Glavne značajke softvera su da je napisan za instalaciju i izvođenje u Microsoft Windows operativnom sustavu uz mogućnost ručnog uređivanja sadržaja istraživanja putem priložene „XML“ datoteke (eng. *Extensible Markup Language*) (Prilog 24). Za potrebe ovog istraživanja, autor programa ustupio je na korištenje nekercijalnu verzija softvera (slika 4) koja i rezultate istraživanja pohranjuje u već spomenutom XML formatu.

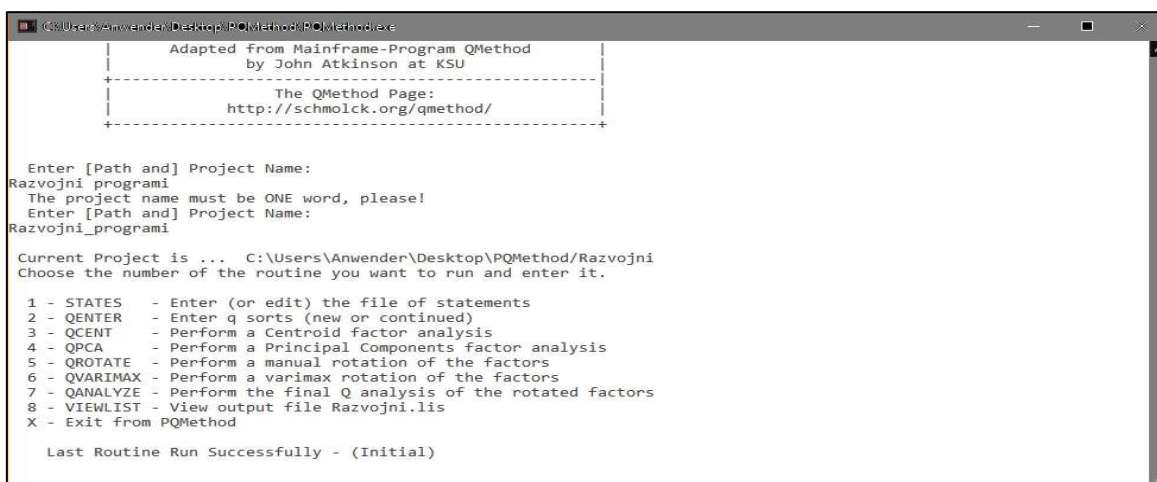

Slika 4: „Qsort“ softver i mogućnosti smještanja kartica sa izjavama Q-seta

Izvor: Alintech (2014)

3.3.2. Obrada podataka

Pionir faktorske analize Charles E. Spearman (1863. – 1945.) tražio je odgovor na pitanje: „Zbog čega su ljudske sposobnosti uvijek u pozitivnoj korelaciji?“. Stoga je i logično da se pojavila nužnost za učinkovitom analizom kompleksnosti čovjeka i međuljudskih odnosa u različitim sredinama. Faktorska analiza (FA) se posljedično razvila kao statistička tehnika koja ima široku primjenu u psihologiji i društvenim znanostima. Pojavom osobnih računala koja su omogućila brzu obradu veće količine podataka, FA ali i druge multivarijantne metode postale su dostupnije za provedbu. Pri provođenju anketa, FA predstavlja nužnost u postupcima sažimanja složenih skupova podataka, npr. korelacijskih matrica u primjeni Q metodologije. Korelacije između pojedinih setova podataka kreću se u intervalu „+1“ do „-1“ gdje je „+1“ potpuna suglasnost, „0“ izostanak veze te „-1“ potpuna nesuglasnost. Bez upotrebe FA, bilo bi nepraktično realizirati interpretaciju većih setova podataka. Pojedini faktor unutar FA predstavlja dimenziju ili konstrukt koji sadrži vrijednost dvije uspoređene varijable (Kline, 1994: 1-3).


```
Adapted from Mainframe-Program QMethod
by John Atkinson at KSU
-----
The QMethod Page:
http://schmolck.org/qmethod/
-----

Enter [Path and] Project Name:
Razvojni programi
The project name must be ONE word, please!
Enter [Path and] Project Name:
Razvojni_programi

Current Project is ... C:\Users\Anwender\Desktop\PQMethod\Razvojni
Choose the number of the routine you want to run and enter it.

1 - STATES - Enter (or edit) the file of statements
2 - QENTER - Enter q sorts (new or continued)
3 - QCENT - Perform a Centroid factor analysis
4 - QPCA - Perform a Principal Components factor analysis
5 - QROTATE - Perform a manual rotation of the factors
6 - QVARIMAX - Perform a varimax rotation of the factors
7 - QANALYZE - Perform the final Q analysis of the rotated factors
8 - VIEWLIST - View output file Razvojni.lis
X - Exit from PQMethod

Last Routine Run Successfully - (Initial)
```

Slika 5: Sučelje „PQMethod“ softvera za obradu podataka prema Q metodologiji

Izvor: Schmolck (2014)

U radu je korištena metoda FA pod nazivom Analiza glavnih komponenata (eng. *Principal Component Analysis – PCA*), koja uz metodu „Centroide“ i „Horstove centroide“ (Horst, 1956) predstavlja ponuđeni izbor metoda ekstrakcije faktora u programskom paketu „PQMethod“ - verzija 2.35. Metoda PCA odabrana zbog njene učinkovitosti pri multivarijantnoj analizi podataka (Einasto i sur. 2011: 1). Primjena računalnih softvera značajno je ubrzala i pojednostavila pripremu istraživanja (unos istraživačkog pitanja i svih

izjava QS-a), provođenje intervjua na terenu (interaktivno rješenje kao imitacija rada s karticama i sigurno spremanje rezultata istraživanja) te obradu podataka.

3.3.3. Izlazna analiza

Pohranjeni rezultati su po završetku istraživanja izvučeni iz XML formata u format pogodan za unos u drugi statistički softverski paket, tzv. „PQMethod“ (slika 5). Potonji softver razvio je i besplatno ustupio na korištenje Peter Schmolck sa Sveučilišta „Savezne obrane“ (njem. *Universität der Bundeswehr München*), Minhen, Njemačka. Softverski paket je omogućio provođenje faktorske analize kojom su sažeti stavovi i razmišljanja grupirani između pojedinih ispitanika i grupa ispitanika. Izračunom korelacija i faktorskom analizom bilo je moguće utvrditi razinu prirodno grupiranih stavova QS-a. Ispitanici sa sličnim viđenjem pojedinačnih elemenata QS-a dijele isti „faktor“. Interpretacija faktora i zaključci ovise o „razlikovnim izjavama“ s krajeva QSR-a, a razlikovnim i konsensualnim izjavama naglasile su se razlike i sličnosti između pojedinih faktora. Izlazni dokument u tekstualnom formatu sadrži detaljnu analizu, odnosno sljedeće izračune: korelacijsku matricu između Q-set rešetki ispitanika, rotiranu faktorsku matricu, matricu kumulativnih istovjetnosti (eng. *Cumulative Communalities Matrix*), faktorsku matricu s identifikacijom definirajućih Q-set rešetki, slobodnu distribuciju podataka, faktorske skorove i njihov rang, korelaciju između faktorskih skorova, padajuće polje razlika između pojedinih faktora (eng. *Descending Array of Differences Between Factors*), točne faktorske skorove (u Z-skorovima i T-skorovima), vrijednosti za faktore svake izjave, vrijednosti za faktore po izjavama sortirane prema konsenzusu/neslaganju, faktorske karakteristike, standardnu grešku za razlike u faktorskim Z-skorovima, razlikovne izjave za pojedine faktore te konsensualne izjave.

4. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

4.1. Razvojni programi hrvatskoga vinogradarstva i vinarstva

Razvojni programi hrvatskog vinogradarstva i vinarstva imaju formalno ishodište u nekoliko zakona. U Članku 1. Zakona o Vladi Republike Hrvatske (NN, 2016) definirano je da Vlada među ostalim obnaša izvršnu vlast i kroz „brigu o gospodarskom razvitku zemlje“. S obzirom na to da su vinogradarstvo i vinarstvo dio hrvatskoga gospodarstva odnosno poljoprivrede, za sve upravne i druge poslove u poljoprivredi, neposredno je odgovorno Ministarstvo poljoprivrede i to sukladno Članku 16. Zakona o ustrojstvu i djelokrugu ministarstava i drugih središnjih tijela državne uprave (NN, 2013). Slijedom navedenog, inicijativa, odgovornost, pristup i unapređenje postupka realizacije razvojnih programa u vinogradarstvu i vinarstvu je posljedično na primarnom dioniku - Ministarstvu poljoprivrede.

Sukladno postavljenim hipotezama 1. i 2., te 1. cilju istraživanja, u prvom koraku identificirani su sljedeći službeni javno dostupni dokumenti (u pripadajućim verzijama unutar razdoblja 2004. - 2014.) za koje se moglo pretpostaviti da sadrže razvojnu komponentu:

Zakoni:

- Zakon o otocima, NN 33/06,
- Zakon o državnoj potpori u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu, NN 85/06, 141/06, 134/07, 85/08, 04/09, 60/10,
- Zakon o državnoj potpori poljoprivredi i ruralnom razvoju, NN 80/13,
- Zakon o područjima od posebne državne skrbi, NN 26/03, 86/08, 57/11, 51/13, 148/13.

Pravilnici:

- Operativni Pravilnik o provedbi programa razvitka seoskog prostora, NN 71/05,
- Pravilnik o uvjetima, kriterijima i načinu označavanja proizvoda oznakom „hrvatski otočni proizvod“, NN 47/07,
- Pravilnik o provedbi mjere investicija u vinarije i marketing vina iz nacionalnog programa pomoći sektoru vina 2014. – 2018. NN 146/13
- Pravilnik o provedbi mjere Restrukturiranje i konverzija vinograda iz Nacionalnog programa pomoći sektoru vina 2014. -2018. NN 146/13
- Pravilnik o provedbi mjere Promidžba na tržištima trećih zemalja iz Nacionalnog programa pomoći sektoru vina 2014. - 2018. NN 146/13

Strategije:

- Strategija poljoprivrede i ribarstva Republike Hrvatske, NN 26/03
- Strateški program ruralnog razvoja Istarske županije 2008. – 2013.
- Strateški plan Poljoprivredne savjetodavne službe 2013. – 2015.

Programi:

- Operativni program podizanja trajnih nasada, 2004.
- Izmjene i dopune operativnog programa podizanja trajnih nasada (operativni program podizanja trajnih nasada 2008.-2012.),
- Program podizanja dugogodišnjih nasada u Istarskoj županiji
- IPARD program - plan za poljoprivredu i ruralni razvoj 2007.-2013.
- Nacionalni program pomoći sektoru vina 2014.-2018.

Planovi:

- Strateški plan 2013. – 2015. Ministarstva poljoprivrede.

Znakovi kvalitete:

- Pravilnik o znakovima vizualnog označavanja hrvatskih proizvoda i usluga Hrvatske gospodarske komore,
- Znak „Hrvatski otočni proizvod“.

U drugom koraku izdvojeni su sljedeći dokumenti koji su objavljeni unutar razdoblja 2004. - 2014. godina te su ispunili ključni kriterij da sadrže mjerljive ciljeve u proizvodno – ekonomskim obilježjima. Za istraživanje su izdvojeni i dokumenti za koje je utvrđeno da sadrže ciljeve koji su djelomično mjerljivi (postotak odobrenih/utrošenih namjenskih sredstava od ukupno raspoloživih sredstava). U istraživanju su stoga analizirani sljedeći dokumenti koji su omogućili provjeru hipoteza 1. i 2. u promatranom razdoblju te postizanje 1. cilja istraživanja:

1. Operativni program podizanja trajnih nasada, 2004.
2. IPARD program - plan za poljoprivredu i ruralni razvoj 2007.-2013.
3. Izmjene i dopune operativnog programa podizanja trajnih nasada (operativni program podizanja trajnih nasada 2008.-2012.).

Pregledom programa utvrđeni su ciljevi prikazani u tablici 1. čije se ispunjenje usporedilo s dostupnim podacima o kretanjima proizvodno–ekonomskih obilježja hrvatskoga vinogradarstva i vinarstva u razdoblju 2004. – 2014. godine (slika 6, prilog 1).

4.1.1. Ciljevi razvojnih programa hrvatskoga vinogradarstva i vinarstva i promjene u proizvodno – ekonomskim obilježjima

Mjerljivi i djelomično-posredno mjerljivi ciljevi razvojnih programa pobrojani su u promatranim dokumentima. Skraćeni pregled ciljeva sistematiziran je prema nazivima programa u tablici br. 1. Mjerljivi ciljevi odnose se na brojčano iskazane ciljeve i pretpostavljenu mogućnost provjere njihovog ispunjenja. Mjerenje njihovog postignuća izvršeno je analizom i prikazom dostupnih podataka koje publicira ili dostavlja na zahtjev službena statistika Državnog zavoda za statistiku (DZS) i Hrvatska gospodarska komora iz vlastitih podataka, obrađenih podataka DZS i obrađenih podataka Carinske uprave.

Tablica 1: Ciljevi razvojnih programa u hrvatskom vinogradarstvu i vinarstvu 2004.-2014.

Naziv programa	Cilj 1	Cilj 2	Cilj 3	Cilj 4	Cilj 5	Nositelji / korisnici
1. OP* podizanja trajnih nasada, 2004. ciljevi do 2007.	Sadnja najmanje 13.000 ha novih vinograda	Osiguranje samodostatne rasadničarske proizvodnje (matičnjaci podloga i plemki te rasadnici lozних cjepova)	Osiguranje svih preduvjeta (zemljište, proizvodnja sad. mat., poticaji, kreditiranje) neophodnih za kontin. podizanje znač. površina vinograda			
2. IPARD P** - plan za poljoprivredu i ruralni razvoj 2007.-2013. (mjera 103)	Usklađivanje prerađivačkih kapaciteta s minimalnim standardima EU	Otvaranje novih tržišnih kanala za primarne proizvođače	Poboljšanje prerađivačkih i marketinških kapaciteta proizvođača	Povećanje konkurentnosti na domaćem tržištu uvođenjem novih tehnologija i inovacija	Otvaranje novih tržišta s naglaskom na harmonizaciju u sa standardima EU	OPG, trgovačka društva, obrti, zadruge
3. Izmjene i dopune OP podizanja trajnih nasada (OP podizanja trajnih nasada 2008.-2012.)	Obnova postojećih i podizanje novih vinograda	Osiguranje samodostatne rasadničarske proizvodnje (matičnjaci podloga i plemki te rasadnici)	-osiguranje svih preduvj. (zemljište, proizvodnja sad. mat., kreditiranje) neophodnih za kontinuirano podizanje novih nasada	-provesti prilagodbu svih oblika potpore u sektoru... [vinogradarstva]		

(*OP-Operativni program, P**-program, zelena boja (M) –mjerljivo, plava boja (DP) – djelomično/posredno mjerljivo, crvena boja (N)-nemjerljivo)

U svrhu ostvarenja mogućnost analize uspješnosti postizanja svih postavljenih ciljeva promatranih razvojnih programa, u programima su izdvojeni i tzv. „djelomično-posredno“ mjerljivi ciljevi.

Tablica 2: Prijedlog oblika mjerenja postignuća ciljeva razvojnih programa u hrvatskom vinogradarstvu i vinarstvu 2004. - 2014.

Naziv programa	Mjerenje postignuća Cilj 1	Mjerenje postignuća Cilj 2	Mjerenje postignuća Cilj 3	Mjerenje postignuća Cilj 4	Mjerenje postignuća Cilj 5
1. OP* podizanja trajnih nasada, 2004. ciljevi do 2007.	Razlika u površinama vinograda u početnom i završnom razdoblju. (M)	Nije moguće mjeriti zbog nepostojanja sustavnog praćenja. (N)	Nije moguće mjeriti zbog nepostojanja sustavnog praćenja. (N)		
2. IPARD P** - plan za poljoprivredu i ruralni razvoj 2007.- 2013. (mjera 103)	Uvid u podatke o broju uspješnih prijavitelja i broja realiziranih projekata (DP)	Uvid u proizvodno/uvozn o/izvozna bilancu grožđa i vina (DP)	Nije moguće mjeriti zbog nepostojanja sustavnog praćenja. (N)	Proizvodno/uvozn oa/izvozna bilanca grožđa i vina (DP)	Uvid u proizvodno/uvozno/i zvozna bilancu grožđa i vina (DP)
3. Izmjene i dopune OP podizanja trajnih nasada (OP podizanja trajnih nasada 2008.- 2012.)	Razlika u površinama vinograda u početnom i završnom razdoblju. (DP)	Nije moguće mjeriti zbog nepostojanja sustavnog praćenja. (N)	Nije moguće mjeriti zbog nepostojanja sustavnog praćenja. (N)	Nije moguće mjeriti zbog nepostojanja sustavnog praćenja. (N)	

(*OP-Operativni program, P**-program, zelena boja (M) –mjerljivo, plava boja (DP) – djelomično/posredno mjerljivo, crvena boja (N)-nemjerljivo)

Ustanovljeno je da se ti ciljevi odnose na kvalitativne pojmove povezane s vinogradarstvom i vinarstvom poput: „samodostatnost“, „osiguranje preduvjeta“, „kontinuitet“, „značajnost“, „usklađenost“, „novi tržišni kanali“, „poboljšanje“, „povećanje konkurentnosti“, „nove tehnologije i inovacije“, „harmonizacija“. Razinu njihovog ispunjenja bilo je moguće djelomično analizirati posrednim putem, odnosno analizom dostupnih podataka o brojčanim pokazateljima proizvodnje, uvoza i izvoza. U svim programima se proizvodnja stolnog grožđa ne spominje već je težište podrške sektoru vinogradarstva na grožđu namijenjenom

za krajnji proizvod vino. Stoga je i u ovom istraživanju težište analize zbog dominantne važnosti grožđa za vino, bilo usmjereno ka vinu kao ključnom proizvodu vinogradarsko-vinarskog sektora u Hrvatskoj.

4.1.2. Promjene u proizvodno – ekonomskim obilježjima hrvatskoga vinogradarstva i vinarstva u razdoblju 2004. – 2014.

Sukladno dostupnim izvorima, bilo je moguće prikupiti podatke o strukturi vinogradarske proizvodnje u 2009. godini koja je u ovakvom obliku po prvi put provedena. Prema metodološkim pojašnjenjima Državnog zavoda za statistiku (DZS) ovakva istraživanja provode se u EU svakih 10 godina. Prikazane površine su u pravilu manje od registriranih površina u redovitim godišnjim statistikama. Navedeno bazno istraživanje o strukturi vinograda u 2009. godini metodološki je usklađeno s propisima EU. (HGK, 2016). Na veličinu uzorka utjecala su odobrena sredstva Državnog proračuna Republike Hrvatske i udio poljoprivrednih gospodarstava po regijama. U uzorak je odabrano 5001 gospodarstvo. Uzorak su činila sva gospodarstva s površinom većom od 1,0 ha vinograda. Istraživanjem su utvrđeni podaci o broju proizvođača grožđa prema površinskim razredima (Tablica 2), podaci o vinogradima i najvažnijim vinskih sortama u 2009. godini (Tablica 3) te površine vinograda prema sortama i starosti (Tablica 4). Navedeni podaci sporadično su se koristili u ovom radu, obzirom da se razlikuju od podataka redovne statistike i biti će spremni za usporedbu tek u budućem vremenu, istovremeno s dostupnošću sljedećeg istraživanja o strukturi vinogradarske proizvodnje. Nisu pronađeni podaci o kretanju površina za proizvodnju reprodukcijanskog sadnog materijala u Hrvatskoj.

Tablica 3: Površine, proizvođači i površine u 2009. godini (HGK, 2016.)

Razredi veličine površina pod vinovom lozom	Broj proizvođača	Neto površina vinskih sorti grožđa, ha	Površina za proizvodnju reprodukcijanskog sadnog materijala, ha
Ukupno	59.998	25.066,80	213,5
> 0 < 0,10 ha	269	15,7	-
0,10 < 0,20	28.441	2.495,40	-
0,20 < 0,30	11.975	2.201,70	-
0,30 < 0,50	7.930	2.357,50	-
0,50 < 1	6.253	3.396,90	4,0
1 < 2	3.502	3.705,70	4,2
2 < 3	838	1.637,80	5,3
3 < 5	452	1.432,70	12,7
5 < 10	211	1.224,30	30,1
10 < 20	69	836,7	25,9
20 < 30	19	387,8	-
> = 30 ha	39	5.374,60	112,9

Izvor: HGK (2016a)

U strukturi broja vinogradara u Hrvatskoj, najveći broj vinogradara, njih 28.441 se nalazi u površinskom razredu 0,10-0,20 hektara. Slijedi ih 11.975 u površinskom razredu 0,20-0,30 hektara. U površinskim razredima iznad 10 hektara nalazi se tek 127 proizvođača.

Tablica 4: Neto* površine vinograda najvažnijih vinskih sorti grožđa u Hrvatskoj u 2009.godini

Sorte	Neto površina vinskih sorti grožđa, ha	Udio sorti
Ukupno	25.066,80	100
Graševina	5.582,50	22,3
Plavac mali	2.019,00	8,1
Malvazija istarska	1.858,80	7,4
Plavina	1.122,40	4,5
Debit	980,6	3,9
Rajnski rizling	903,9	3,6
Chardonnay	756,9	3,0
Merlot	714,4	2,9
Trbljan	641,5	2,6
Babić	628,9	2,5
Frankovka	614,7	2,5
Kraljevina	613,1	2,4
Cabernet sauvignon	559	2,2
Kujundžuša	557,6	2,2
Pinot sivi	455,9	1,8
Maraština	427,7	1,7
Ostale sorte	6.629,90	26,4

*Neto površina vinograda jest umnožak broja trsova i razmaka sadnje vinove loze, a predstavlja površinu namijenjenu proizvodnji grožđa bez zona za okretanje strojeva, putove, kanale i drugo.

Izvor: HGK (2016a)

Iz tablice 4 vidljivo je da su sorte graševina (22,3%), plavac mali (8,1%) i malvazija (7,4%) najvažnije hrvatske sorte grožđa prema udjelu u proizvodnim površinama.

Tablica 5: Vinogradi prema sortama i starosnim razredima u 2009. godini

Sorte prema boji grožđa (ha)	Ukupno	Razredi starosti				
		a	b	c	d	e
		< 3 godine	3 do 9 godina	10 do 19 godina	20 do 29 godina	30 i više godina
	1	2	3	4	6	7
Crne sorte						
Plavac mali	2.018,97	115,11	316,57	320,27	448,96	818,06
Plavina	1.122,44	22,03	161,71	218,09	293,36	427,25
Merlot	714,38	132,83	333,01	98,32	40,94	109,28
Babić	628,92	61,65	65,35	108,48	63,73	329,71
Frankovka	614,70	69,95	318,09	35,26	100,48	90,92
Cabernet sauvignon	559,04	110,50	338,22	22,97	64,61	22,74
Ostale crne sorte	2.168,53	265,66	552,07	193,41	349,00	808,39
Podzbroj:	7.826,98	777,73	2.085,02	996,80	1.361,08	2.606,35
Crne sorte %	100,00	9,94	26,64	12,74	17,39	33,30
Bijele i ostale sorte						
Graševina	5.582,52	894,97	1.932,82	677,66	1.291,76	785,31
Malvazija istarska	1.858,80	74,40	230,30	242,21	471,25	840,64
Debit	980,62	13,64	199,59	229,17	291,51	246,71
Rajnski rizling	903,89	65,45	281,63	193,93	237,70	125,18
Chardonnay	756,93	83,90	358,75	225,09	66,04	23,15
Trbljan	641,54	0,76	12,71	103,69	229,21	295,17
Kraljevina	613,07	16,47	39,80	59,46	163,90	333,44
Kujundžuša	557,63	-	15,83	25,25	92,79	423,76
Pinot sivi	455,93	49,42	149,12	169,23	60,64	27,52
Maraština	427,69	16,04	104,22	101,67	107,36	98,40
Ostale bijele sorte	4.461,17	297,21	1.002,68	710,80	1.274,80	1.175,68
Podzbroj:	17.239,79	1.512,26	4.327,45	2.738,16	4.286,96	4.374,96
Bijele sorte %	100,00	8,77	25,10	15,88	24,87	25,38
Sve sorte, ukupno:	25.066,77	2.289,99	6.412,47	3.734,96	5.648,04	6.981,31
Sve sorte %	100,00	9,14	25,58	14,90	22,53	27,85

Izvor: HGK (2016a)

Iz tablice 5 je vidljivo da je 66,7% vinograda crnih sorti grožđa u Hrvatskoj starosti do 29 godina a 33,3% starosti veće od 30 godina, a time i upitne komercijalne vrijednosti. Kod bijelih sorti, 74,6% površina vinograda je starosti do 29 godina a 25,4% starosti veće od 30 godina. Važan je podatak i da je kod crnih sorti 17,4%, te 24,9% kod površina bijelih sorti u razredu starosti 20-29 godina.

Tablica 6 prikazuje prikupljene podatke DZS-a i APPRRR te projekcije na osnovu podataka dostupnih za pojedine godine u razdoblju 2004. - 2014. Podaci o površinama Državnog zavoda za statistiku (1. redak) prvi su prikazani i značajno se razlikuju za usporedive godine (2012. - 2015.) od podataka iz sustava ARKOD - nacionalnog digitalnog sustava identifikacije zemljišnih parcela (5. redak). U tablici se nalaze i podaci iz Baznog istraživanja

o strukturi vinograda u 2009. godini (2. redak) (DZS, 2011) na osnovu kojih je procijenjeno kretanje površina vinograda u Hrvatskoj s bazom u 2009. godini. S obzirom na to da je značajan broj vinograda u Hrvatskoj u starosnom razredu 20+ godina, bilo je opravdano za pretpostaviti da određene površine vinograda svake godine ulaze u starosni (nekomercijalni) razred 30+ godina. Godišnja stopa izlaska vinograda iz komercijalnih starosnih razreda procijenjena je na 1,83% (512,4 hektara/godišnje s početkom u 2004. godini) i to na način da je izračunat i ukupno zbrojen broj godina do izlaska iz komercijalnih starosnih razreda za sve pojedinačne komercijalne starosne razrede (odnosno 73 godine) koji je potom podijeljen na 4 (odnosno broj starosnih razreda 1-29 godina). Dobiven je broj 18,25 koji kad se podijeli na 10 godina daje rezultat 1,83 što je izraženo u postotku poslužilo kao hipotetska stopa gubitka vinogradarskih površina iz komercijalnih starosnih razreda (3. i 4. redak). U istu tablicu uvrštena je dodatna procijenjena veličina, a to je sadnja novih 1.300 hektara vinograda godišnje (OP 2004. - 2007. Cilj 1 - Tablica 1) kako bi se provjerila i eventualna mogućnost da je u Hrvatskoj u promatranom razdoblju bilo investicija u nove površine vinograda (4. redak). Pri usporedbi retka 4. koji je za baznu vrijednost imao Bazno istraživanje o strukturi vinograda (BISV) 2009., uračunatu stopu godišnjeg smanjenja komercijalnih starosnih razreda vinograda i hipotetsku sadnju 1.300 hektara godišnje, dobiva se rezultat 20.000 hektara vinograda u 2014./2015. godini što čini razliku u usporedbi s ARKOD sustavom od -5,21% za 2014. godinu i -3,38% za 2015. godinu.

Tablica 6: Površine vinograda prema različitim izvorima podataka i projekcije

Tisuća hektara vinograda	Godina					
	2004./2005.	2006./2007.	2008./2009.	2010./2011.	2012./2013.	2014./2015.
Izvor: DZS	28 / 30	30 / 32	34 / 34	33 / 33	29 / 26	26 / 26
1. Procjena površina DZS i godišnjim smanjivanjem površina po hipotetskoj (h.) stopi 1,83%	28 / 27,5	27 / 26,5	26 / 25,4	24,9 / 24,4	23,9 / 23,4	22,9 / 22,4
2. Procjena površina na bazi razlike površina prema BISV 2009.*** i DZS	20,7 / 22,1	22,1 / 23,6	25,1 / 25,1	24,4 / 23,6	21,4 / 19,2	19,2 / 19,2

3. Procjena komercijalnih površina** prema BISV 2009. i godišnjim smanjenjem površina po h. stopi 1,83%	20,7 / 20,2	19,6 / 19,1	18,6 / 18,1	17,6 / 17,1	16,6 / 16,1	15,5 / 15,0
4. Procjena komercijalnih površina prema BISV 2009. s godišnjim smanjenjem površina po h. stopi 1,83% i h. godišnjom sadnjom 1.3 tis.ha***	21,5 / 22,9	22,9 / 22,4	25,9 / 25,9	25,1 / 24,4	22,2 / 20,0	20,0 / 20,0
5. Izvor: ARKOD* na dan 31.12.	n.a. / n.a.	n.a. / n.a.	n.a. / n.a.	n.a. / n.a.	20,7 / 21,2	21,1 / 20,7

* Primjena je počela 2011. godine, ** Do 29 godina starosti, *** Bazno istraživanje o strukturi vinograda u 2009., **** Procjena dinamike sadnje, za ispunjenje cilja iz OP podizanja trajnih nasada 2004. unutar 10 godina.

Izvor: DZS (2009), APPRRR (2016, 2017), izračun autora

Sukladno prvoj hipotezi: *Proizvodno-ekonomska obilježja sektora hrvatskoga vinogradarstva i vinarstva u razdoblju 2004. - 2014. nisu se mijenjala u skladu s postavljenim ciljevima razvojnih programa; Operativni program podizanja trajnih nasada 2004. -2007. odnosno rezultati njegova provođenja, komentirani su u Operativnom programu podizanja trajnih nasada 2008.-2012. (MPŠ, 2008: 1-2) gdje je ustanovljeno da je u razdoblju trajanja OP-a travanj 2005. - travanj 2008. godine unutar OP-a podignuto 127,21 ha novih vinograda (prema podacima HZPSS) odnosno 168,44 ha (podaci Hrvatske banke za obnovu i razvitak - HBOR). Izvan OP-a podignuto je ukupno 6.162,13 ha novih vinograda putem drugih oblika izvora sredstava (isto). Kao ograničavajući čimbenici podbacivanja OP-a spominju se: usitnjenost poljoprivrednog zemljišta, neriješeni vlasnički odnosi, nedovoljna količina sadnog materijala, nepostojanje proizvođačkih organizacija, mala kreditna sposobnost potencijalnih investitora, sklonost samostalnom financiranju manjih površina zbog složenosti postupka obrade zahtjeva, paralelna linija kreditiranja HBOR-a s postupkom obrade zahtjeva unutar 40 dana (isto).*

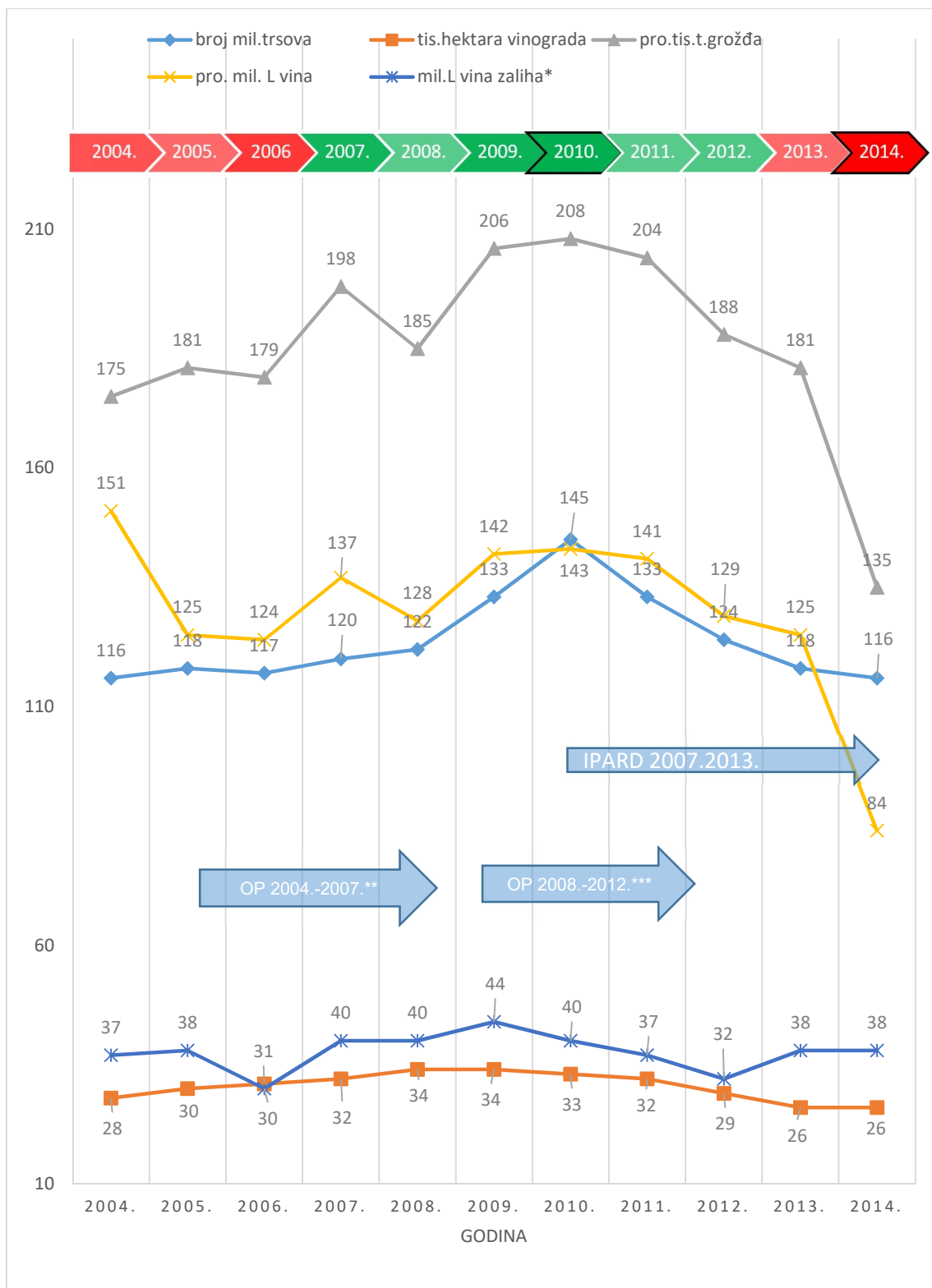
Rezultati provođenja drugog OP 2008. - 2012. zaprimljeni su na zahtjev od Ministarstva poljoprivrede i iskazani su u financijskom obliku prema iznosu isplaćenih sredstava. Ukupan iznos isplaćenih sredstava koji se može pripisati ovom OP-u od 1. prosinca 2009. do kraja prosinca 2012. je 27,7 mil. HRK (27.703.623,97 HRK). Isplaćeni iznos obuhvaća ulaganja u podizanje vinograda i ulaganja u opremu (prilog 2).

Na slici 6 prikazana su proizvodna obilježja koja redovito prati Državni zavod za statistiku (broj trsova, površina vinograda, proizvodnja grožđa, proizvodnja vina te stanje zaliha na dan 31.12. svake godine). Količine proizvodnih obilježja svedene su na stotice milijuna i tisuća pripadajućih mjernih jedinica zbog potrebe informativnijeg usporednog prikaza. Na istoj slici dan je i okvirni grafički prikaz razdoblja provođenja Operativnih programa 2004. - 2007., 2008. - 2012.

Na istoj slici je dan i okvirni grafički prikaz razdoblja provođenja IPARD plana za poljoprivredu i ruralni razvoj 2007.-2013. (Mjera 103) za koji je bilo raspisano 10 poziva na podnošenje prijava (MPŠ, 2016a) počevši sa prvim krugom od 4. 1. 2010. (Agroklub, 2010.) te zadnjim od 24. 3. 2014. godine (MPŠ, 2016a). Godišnja izvješća programa za razdoblje 2010.-2015. dostupna su u Izvješću za 2015. godinu s prikazom okvirnog pregleda implementacije Mjere 103 po godinama (MPŠ, 2015: 29) i pojedinim sektorima (MPŠ, 2105: 30). U vinarskom sektoru u razdoblju provođenja 2010.-2014. ugovoreno je ukupno 10 projekata, od toga 0 (nula) u 2014. godini. Postotak odbijanja projektnih prijava za mjeru 103 za cjelokupno razdoblje bio je 43% s tendencijom snižavanja tijekom vremena. Najznačajniji razlozi odbijanja projektnih prijava bili su: nesukladnost prijave s uvjetima iz javnog poziva, nekompletirana natječajna dokumentacija, neprihvatljivi kriteriji investiranja, neistinitost informacija u prijavi te manjak ekonomske održivosti prijavitelja/projekta (MPŠ, 2016b: 69). Nije bilo moguće pribaviti detaljnije podatke o strukturi pojedinačnih i ukupnih vrijednosti 10 ugovorenih projekata. Kao najveći problemi u implementaciji programa navedeni su: loš investicijski potencijal (prekomjerna zaduženost), stanje lokacijskih i građevinskih dozvola kod potencijalnih korisnika za postojeće objekte, neispunjenje uvjeta za zajmove HBOR-a, kašnjenje u zahtjevima za isplatu, problemi s dugotrajnošću procesa unosa izmjena u projekte kod isplate sredstava za korisnike u predstečajnim nagodbama, atmosferski uvjeti, promoviranje novog programskog razdoblja koje je uzrokovalo napuštanje IPARD-a (MPŠ 2016a: 65). Znakovito je da je IPARD Program imao za cilj potaći rješavanje specifičnih problema u ruralnom prostoru Hrvatske koji su identificirani u SWOT analizi ruralnog prostora Hrvatske (MPŠ, 2016b: 157-158). Podloga za SWOT analizu bila je Strategija poljoprivrede i ribarstva Republike Hrvatske te njeni vrlo široko postavljeni strateški ciljevi (Hrvatski sabor, 2002: 55). Neki od pobrojanih ciljeva, u postojećem obliku mogli bi se protumačiti kao namjera uplitanja zakonodavca u mehanizme

tržišnog gospodarstva. S druge strane, uređenje odnosa na tržištu podrazumijevalo bi da predlagatelj i/ili izvršitelj strateških dokumenata stavlja težište svoje uloge na analizu ključnih problema od neposredne važnosti za uređenje tržišnih odnosa (umjesto uplitanja) i stoga posljedični prijedlog strateških ciljeva čije bi ispunjavanje stvorilo afirmativno poduzetničko ozračje u vinogradarstvu i vinarstvu (MPŠ, 2008a i MPŠ, 2016a).

U cjelokupnom promatranom razdoblju, prema službenoj statistici, broj trsova vinove loze povećao se s početnih 116 milijuna 2004. godine na maksimalnih 145 milijuna 2010. godine. Broj trsova potom opada do 116 milijuna zaključno s 2014. godinom (slika 6). Iz BISV 2009. godini vidljivo je da je 50,38% svih hrvatskih vinograda starije od 20 godina (Tablica 5). Za pretpostaviti da je brojnost trsova povezana s pretpostavkom kontinuirane sadnje/obnove vinograda u nepoznatom opsegu te nepoznatom opsegu krčenja neperspektivnih vinograda u istom razdoblju.

Slika 6: Usporedni prikaz broja trsova, površina vinograda, proizvodnje grožđa, proizvodnje vina i zaliha vina, 2004. – 2014.

(pro.=proizvodnja, mil.= milijuna, tis.=tisuća, t.=tona) *Prikaz stanja zaliha vina na dan 31.12. DZS je pratio zaključno sa 2012. godinom, prikazan je trend za 2013. i 2014. godinu (izvor: e-mail korespondencija HGK (2016b), prilog 1).

**Operativni program (OP) podizanja trajnih nasada publiciran je u srpnju 2004. godine dok su zahtjevi za podizanje trajnih nasada zaprimani od travnja 2005. do travnja 2008. godine (MPŠ, 2008).

*** OP 2008. - 2012. publiciran je u srpnju 2008. godine.

Izvor: DZS (2013, 2015), HGK (2016b), obrada: autor

Proizvodnja grožđa i vina u cjelokupnom razdoblju također značajno varira. Prosjek proizvodnje grožđa 10-godišnjeg promatranog razdoblja je 185,5 tisuća tona. S početnih 175 tisuća tona proizvedenog grožđa u 2004. godini, proizvedena količina se povećava na maksimalnih 208 tisuća tona 2010. godine. Proizvodnja se potom smanjuje do apsolutnog minimuma u cjelokupnom promatranom razdoblju, odnosno na 135 tisuća tona u 2014. godini. Time su izostali eventualni pozitivni efekti/učinci ako je u promatranom razdoblju realizirana sadnja novih proizvodnih površina. Kako bi se bolje razumjela navedena kolebanja u prinosu grožđa i povezanih količina proizvedenog vina, potrebno je uzeti u obzir sezonalni karakter vinogradarsko-vinarske proizvodnje. U promatranom razdoblju zabilježeni su klimatski ekstremi koji su neposredno i posredno utjecali na proizvedene količine ali i kvalitetu grožđa i vina. Iznadprosječno rodne godine po količini proizvedenog grožđa i vina su 2007., te 2009. - 2012. (tablica 6, prilog 3). Te godine karakteristične su po ekstremno visokim srednjim temperaturama zraka i manjim količinama oborina.

Tablica 7: Godine s najvećim prinosom grožđa i odstupanjima u srednjim temperaturama zraka i količinama oborina

Godina	2007.	2009.	2010.	2011.	2012.
Grožđe (tis.t.)	198	206	208	204	188
Identifikacija na slikama					
Odstupanje srednje temperature zraka*	Ekstremno toplo	Ekstremno toplo	Više od prosjeka, toplo	Ekstremno toplo i vrlo toplo	Ekstremno toplo
Odstupanje* količine oborine	Normalno, sušno	Normalno, sušno i vrlo sušno	Više od prosjeka, ekstremno kišno i vrlo kišno	Ekstremno sušno i vrlo sušno	Manje od prosjeka, normalno, vrlo sušno, sušno

*Prosjek 1961.-1990.

Izvor: DZHM (2016) obrada: autor, prilog 3

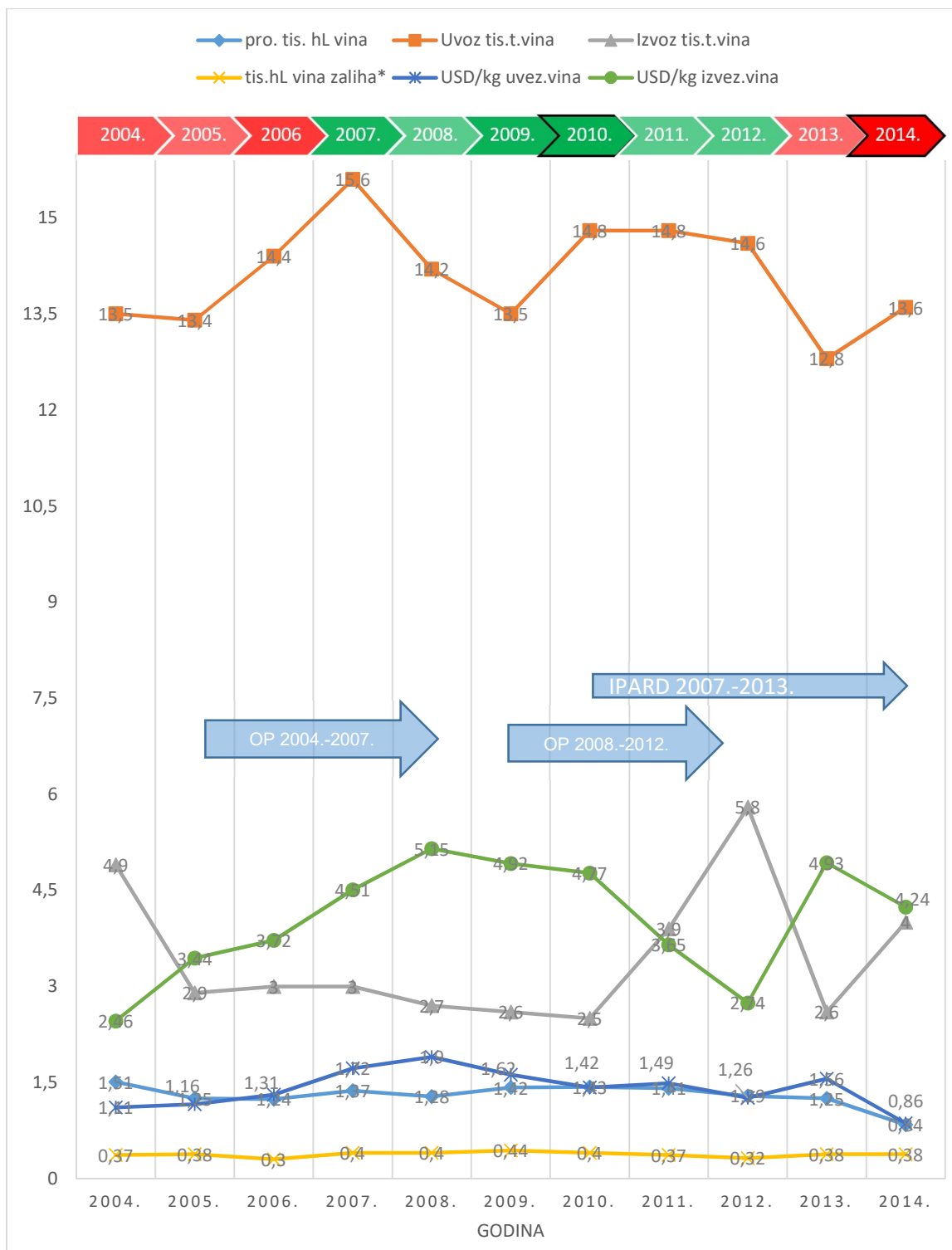
Tablica 8: Godine s najmanjim prinosom grožđa i odstupanjima u srednjim temperaturama zraka i količinama oborina

Godina	2004.	2005.	2006.	2013.	2014.
Grožđe (tis.t.)	175	181	179	181	135
Identifikacija na slikama	2004.	2005.	2006.	2013.	2014.
Odstupanje* srednje temperature zraka*	Toplo, vrlo toplo	Normalno	Vrlo toplo, ekstremno toplo, toplo	Ekstremno toplo, vrlo toplo	Ekstremno toplo
Odstupanje* količine oborine	Normalno, kišno	Normalno, kišno, ekstremno kišno	Sušno, normalno	Kišno, vrlo kišno	Ekstremno kišno, kišno

*Prosjeak 1961.-1990.

Izvor: DZHM, 2016, obrada: autor, prilog 3

Ispodprosječne godine i godine s najmanjim prinosom grožđa, 2004. - 2006., te 2013. i 2014. karakteristične su po ekstremnim količinama oborina u kombinaciji s nešto nižim srednjim godišnjim temperaturama zraka. U radu nisu analizirane frekvencije padalina i srednje temperature u specifičnim razvojnim fazama (fenofazama) vinove loze (pupanje, cvatnja, berba) koje bi dale potpuni odgovor na količinski podbačaj ili prebačaj proizvedenog grožđa po pojedinoj godini.

Slika 7: Usporedni prikaz statističkih podataka o proizvodnji, uvozu, izvozu vina te prosječnoj cijeni uvoznog i izvoznog vina u razdoblju 2004. – 2014. godina.

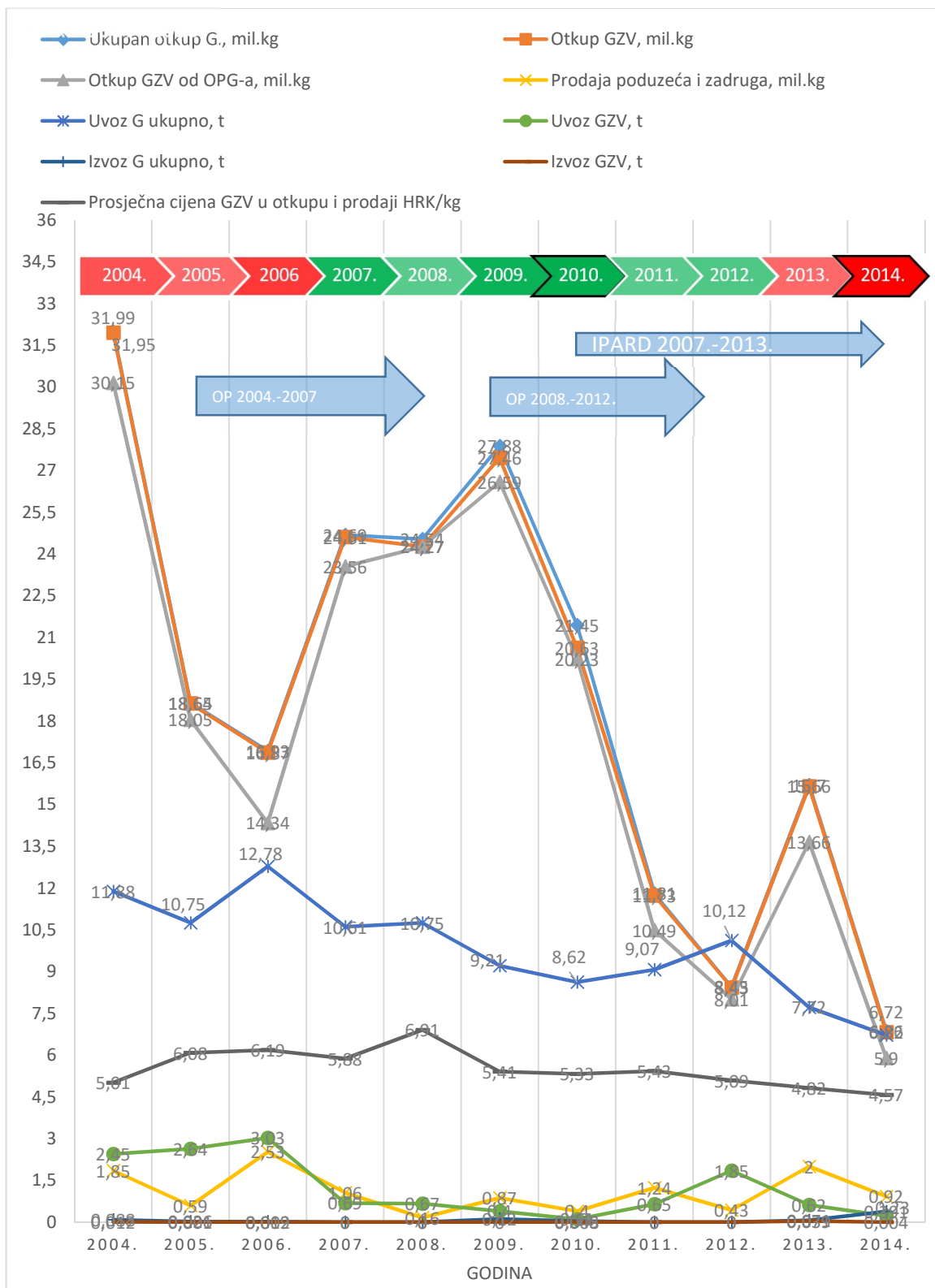
(pro.=proizvodnja, mil.= milijuna, tis.hL=tisuća hektolitara)

*prestanak praćenja, projekcija za 2013. i 2014. godinu

Izvor: HGK (2016b), obrada: autor, prilog: 17, 18, 19, 20

Količinski uvoz i izvoz vina u promatranom razdoblju variraju (slika 7). Uvoz se kreće od minimalno zabilježenih 13,4 tisuća tona 2004. godine, do 15,6 tisuća tona 2007. godine. Količinski prosjek uvoza vina za cjelokupno razdoblje je 14,9 tisuća tona. Izvoz također varira od minimalnih 2.463 tone 2010. godine do maksimalnih 5.805 tona 2012. godine. Prosjek izvoza za cjelokupno razdoblje je 3.405 tona, što je 4,4 puta manje od prosjeka uvoza. Proizvodnja vina u Hrvatskoj u promatranom razdoblju u prosjeku iznosi 129,9 mil. litara, a najveća je bila 2004. godine - 151 mil. litara te najmanja 2014. godine 84 mil. litara. Izvozne cijene vina po kilogramu¹ u prosjeku su višestruko veće od uvoznih cijena. Prosječna uvozna cijena po kilogramu vina za cjelokupno razdoblje je 1,54 USD, a izvozna 3,9 USD. Zalihe vina u promatranom razdoblju su relativno stabilne. Najmanje zabilježene zalihe sa stanjem na dan 31.12. su 2006. godine, 30 mil. litara, a najviše 2009. godine, 44 mil. litara.

¹ Izračunato prema podacima Carine koja količinski uvoz i izvoz prati u tonama.

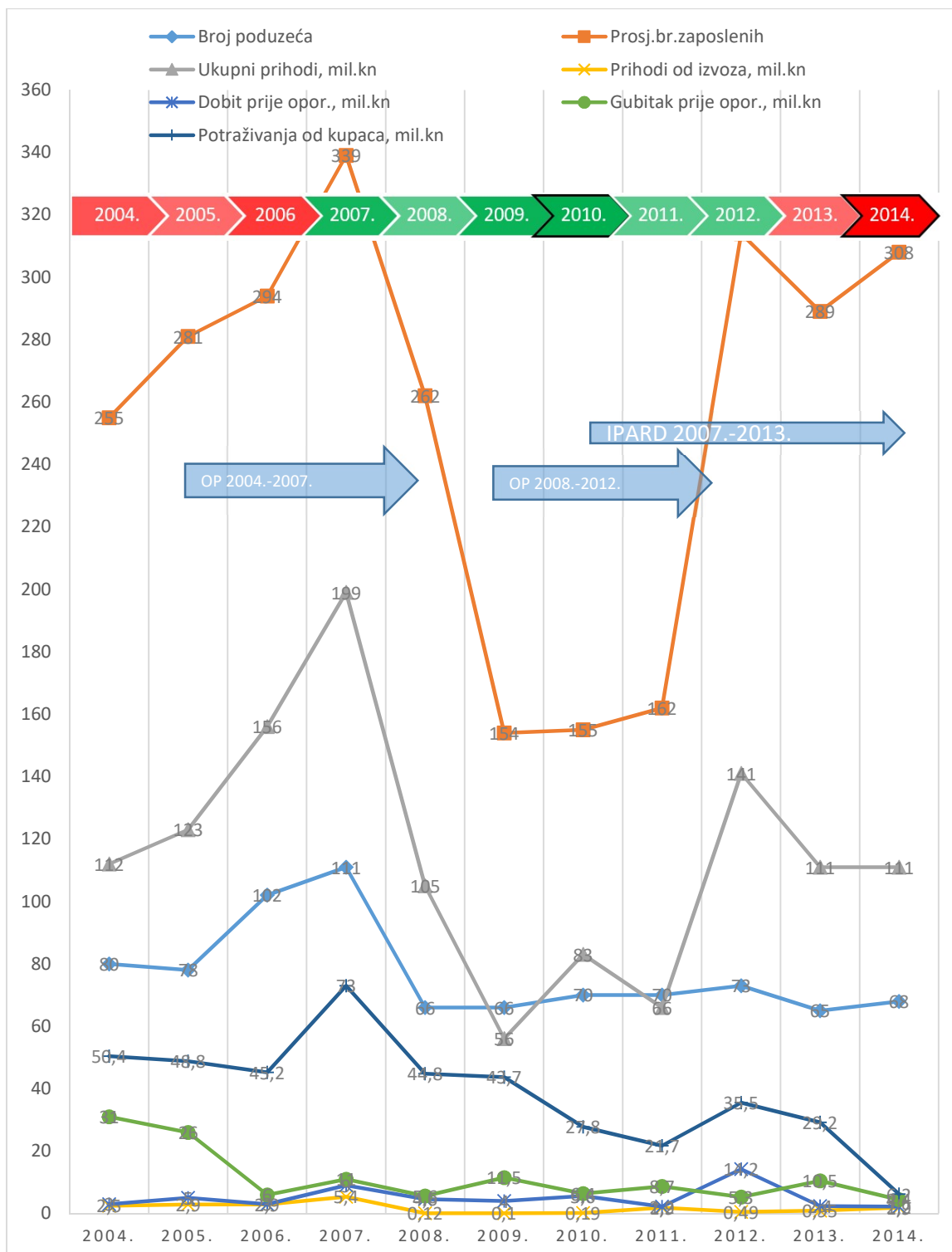

Slika 8: Usporedni prikaz statističkih podataka o otkupu i prodaji stolnog grožđa i grožđa za vino te količinama uvezenog i izvezenog grožđa u razdoblju 2004. – 2014. godina.

(G=grožđe, GZV=grožđe za vino)

Izvor: HGK (2016b), obrada: autor, prilog: 4, 16

Otkup grožđa za vino (GZV) u prosjeku čini oko 99% ukupnog otkupa grožđa i bilježi pad od početnih 31,95 mil. kg 2004. godine do 6,82 mil. kg 2014. godine. S druge strane, uvoz GZV u cjelokupnom razdoblju, u prosjeku čini 12,3% ukupnog uvoza grožđa (stolno + GZV) koje se izvozi, u prosjeku za cjelokupno razdoblje od 9,8 tona. Prosječna cijena grožđa za vino u otkupu u cjelokupnom promatranom razdoblju bilježi uspone i padove te je dostigla maksimum u 2008. godini od 6,91 kn/kg te minimum od 4,57 kn/kg u 2014. godini. Prodaja grožđa od poduzeća i zadruga bilježi uspone i padove od najveće 2,53 mil. kg u 2006. godini, do najmanje od 0,4 mil. kg u 2010. godini.

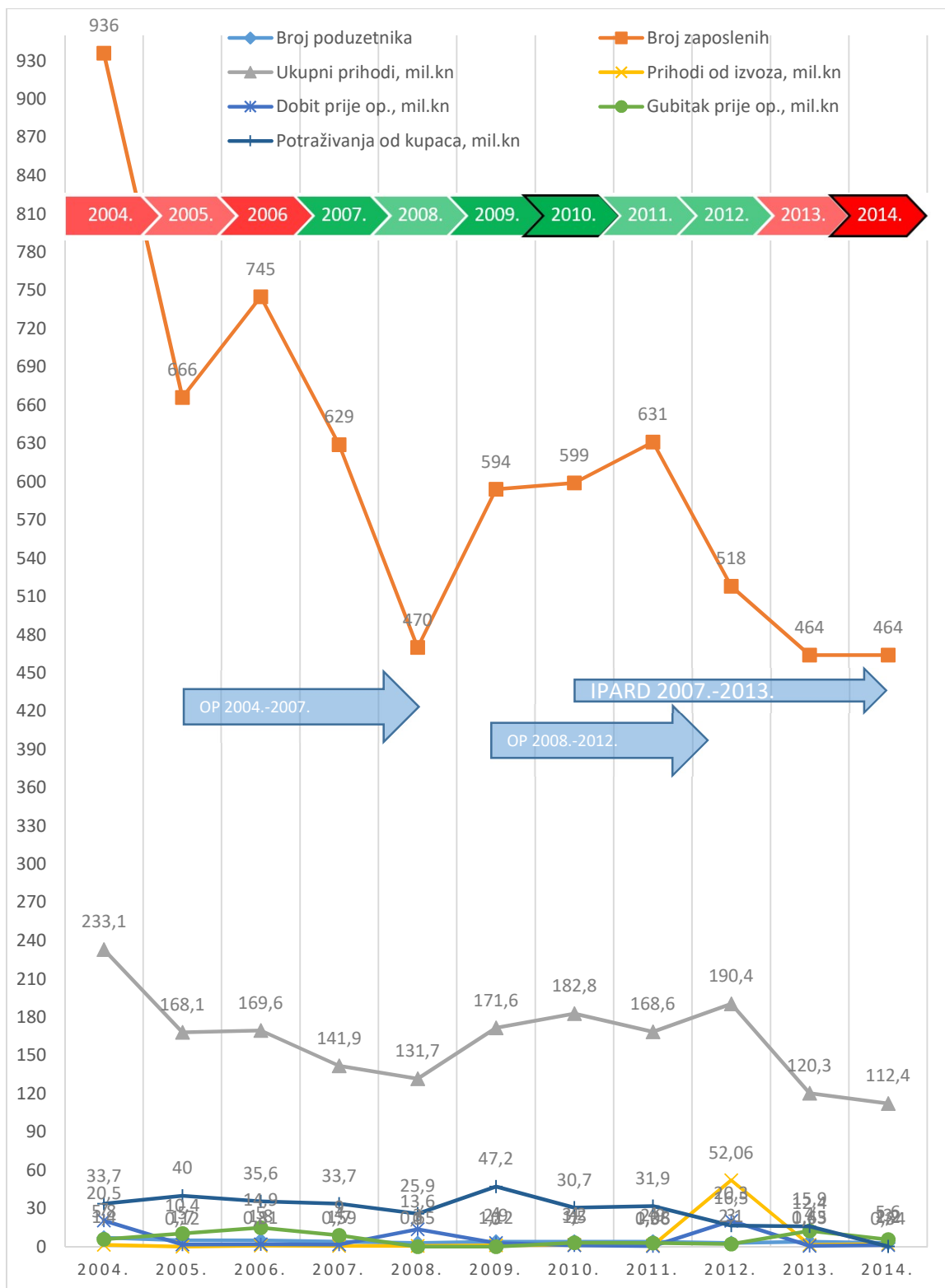

Slika 9: Odabrani financijski pokazatelji za mala poduzeća* unutar djelatnosti NKD A0121 Uzgoj grožđa, razdoblje 2004. - 2014.

*Prikazi uključuju podatke za poduzetnike koji su predali godišnji financijski izvještaj (GFI) za svaku od navedenih godina

Izvor: HGK (2016b), prilog: 8-15, obrada: autor

Broj malih poduzeća koja su registrirana za uzgoj grožđa u promatranom razdoblju raste s početnih 80 (2004.) do 111 (2007.) te se smanjuje ispod 70 (2013.). Prosječan broj zaposlenih se od 255 (2004.) povećao do maksimuma od 339 (2007.) te je 2014. godine 308. Ukupni prihodi malih poduzeća za cjelokupno razdoblje u prosjeku iznose 114,8 mil. kn a u prosjeku na izvoz se odnosi 1,53%. Gubitak prije oporezivanja kroz cjelokupno promatrano razdoblje u svakoj godini nadmašuje usporednu dobit. Zabilježeno je da je najveća dobit od 14,2 mil. HRK ostvarena 2012. godine a gubitak prije oporezivanja 11,5 mil. kn 2009. godine. Potraživanja od kupaca kreću se od maksimalnih 73 mil. kn (2007.) do minimalnih 6,2 mil. kn 2014. godine.

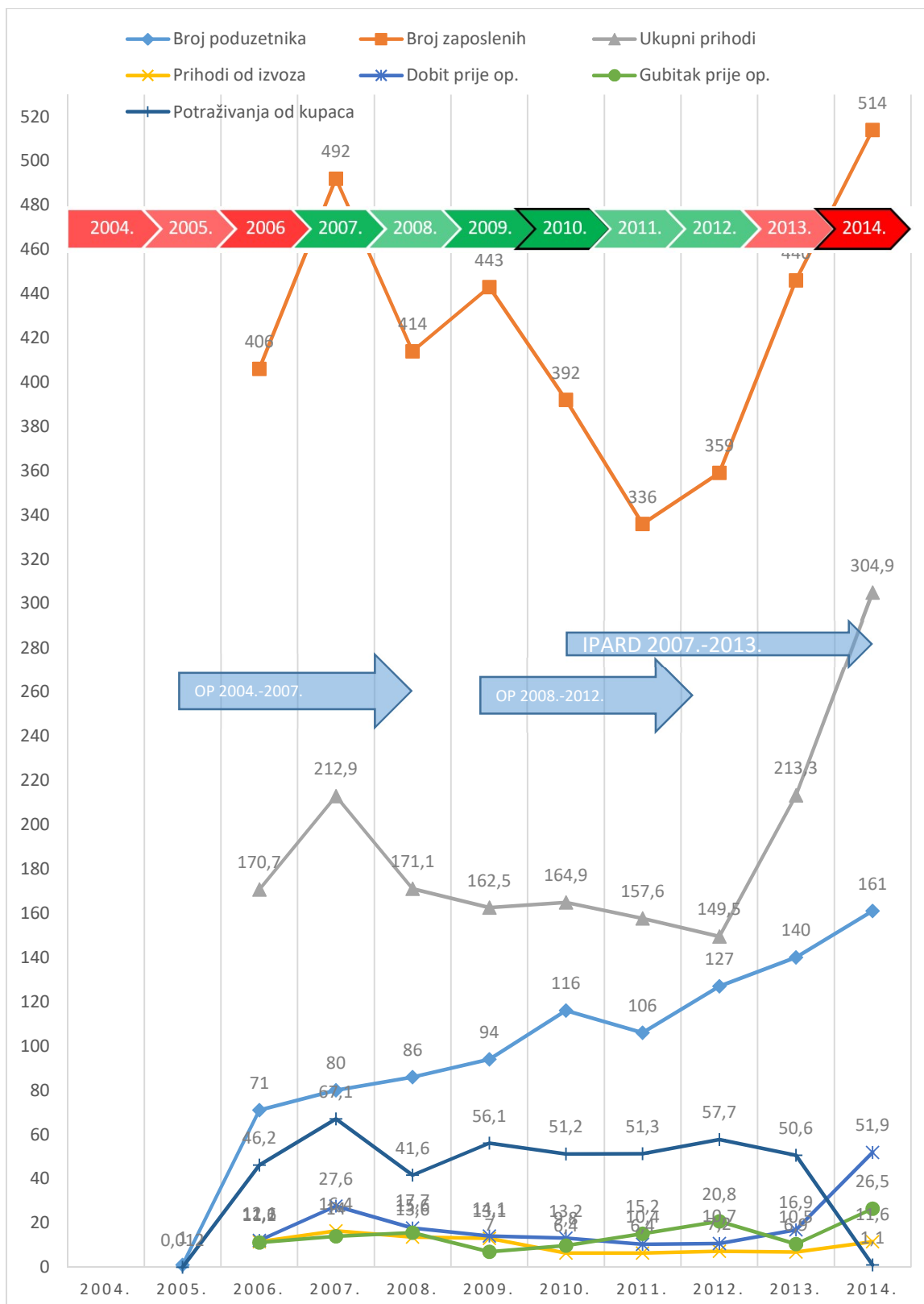

Slika 10: Odabrani financijski pokazatelji za srednja* poduzeća unutar djelatnosti NKD A0121 Uzgoj grožđa, razdoblje 2004. - 2014.

*velika poduzeća u djelatnosti 0121 za razdoblje 2004. - 2014. ne postoje

Izvor: HGK (2016b), prilog: 8-15, obrada: autor

Broj srednjih poduzeća koja su registrirana za uzgoj grožđa u promatranom razdoblju smanjuje se od maksimalnih 7 u 2004. godini do 3 u 2014. godini. Prosječan broj zaposlenih također se smanjuje s 936 u 2004. godini na 464 u 2014. godini. Ukupni prihodi srednjih poduzeća kreću se od maksimalnih 233,1 mil. kn u 2004. godini do 112,4 mil. kn u 2014. godini. Prihodi od izvoza variraju. Prosječni prihodi od izvoza za cjelokupno razdoblje su 5,73 mil. kn. Najveći prihodi bili su zabilježeni 2012. godine 52,06 mil. kn i najmanji 0,12 mil. kn, 2005. godine. Dobit prije oporezivanja za cjelokupno razdoblje je u prosjeku 5,97 mil. kn. Najveća dobit 20,5 zabilježena je 2004. godine, a najmanja 0,36 mil. kn 2011. godine. Gubitak prije oporezivanja za cjelokupno razdoblje je u prosjeku 6,03 mil. kn. Najveći gubitak 14,9 mil. kn zabilježen je 2006. godine, a najmanji gubitak 0,0 mil. kn u 2008. i 2009. godini. Potraživanja od kupaca su u prosjeku za cjelokupno razdoblje 28,3 mil. kn i kreću se od minimalnih 0,34 mil. kn u 2014. godini do maksimalnih 47,2 mil. kn u 2009. godini.

Slika 11: Odabrani financijski pokazatelji za mala poduzeća unutar djelatnosti NKD C1102 Proizvodnja vina od grožđa, razdoblje 2004. - 2014.

Izvor: HGK (2016b), obrada autora, prilog: 8-15

Broj malih poduzeća koja su registrirana za proizvodnju vina od grožđa u promatranom razdoblju kreće se od 0 u 2004. godini do 161 u 2014. godini. Prosječan broj zaposlenih kreće se od 2006. godine (otkad postoje podaci) sa 406 na 514 u 2014. godini. Ukupni prihodi kreću se od 170,7 mil. kn u 2004. godini do 304,9 mil. kn u 2014. godini. Prosječni prihodi od izvoza za cjelokupno razdoblje su 10,4 mil. kn. Najveći prihodi od izvoza zabilježeni su 2008. godine 13,6 mil. kn i najmanji 2010. i 2011. godine 6,4 mil. kn. Dobit prije oporezivanja za cjelokupno razdoblje je u prosjeku 19,4 mil. kn. Najveća dobit je zabilježena 2014. godine 51,9 mil. kn, a najmanja 10,4 mil. kn 2011. godine. Gubitak prije oporezivanja za cjelokupno razdoblje je u prosjeku 14,5 mil. kn. Najveći gubitak 26,5 mil. kn zabilježen je 2014. godine, a najmanji 7 mil. kn 2009. godine. Potraživanja od kupaca su u prosjeku za cjelokupno razdoblje 42,3 mil. kn i kreću se od minimalnih 0,012 mil. kn u 2004. godini i maksimalnih 67,1 mil. kn u 2007. godini.

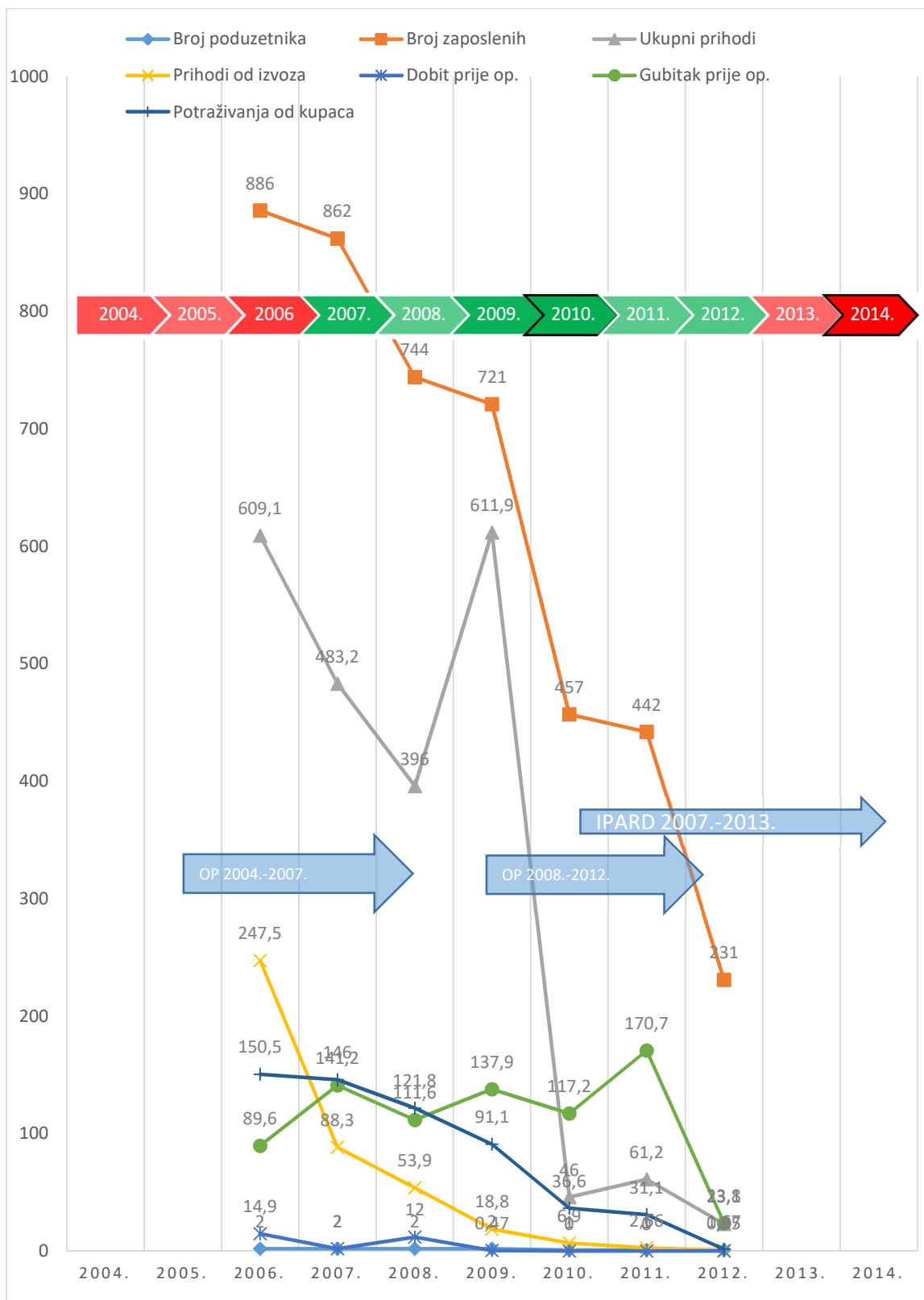

Slika 12: Odabrani financijski pokazatelji za srednja poduzeća unutar djelatnosti NKD C1102 Proizvodnja vina od grožđa, razdoblje 2004. - 2014.

(dostupni su podaci od 2006. godine)

Izvor: HGK (2016b), obrada autora, prilog: 8-15

Broj srednjih poduzeća koja su registrirana za proizvodnju vina od grožđa u promatranom razdoblju kreće se od 4 u 2006. godini do 6 u 2014. godini. Prosječan broj zaposlenih za cjelokupno razdoblje je 659, a kreće se od 440 u 2006. godini (otkad postoje podaci) do 814 u 2014. godini. Ukupni prihodi kreću se od 141,1 mil. kn u 2004. godini do 302,7 mil. kn u 2014. godini. Prosječni prihodi od izvoza za cjelokupno razdoblje su 3,2 mil. kn. Najveći prihodi od izvoza zabilježeni su 2014. godine 5,6 mil. kn i najmanji 2008. godine 0,8 mil. kn. Dobit prije oporezivanja za cjelokupno razdoblje je u prosjeku 14,6 mil. kn. Najveća dobit je zabilježena 2014. godine 60,3 mil. kn, a najmanja 0,95 mil. kn 2008. godine. Gubitak prije oporezivanja za cjelokupno razdoblje je u prosjeku 30,7 mil. kn. Najveći gubitak 64,7 mil. kn zabilježen je 2013. godine, a najmanji 9,8 mil. kn 2006. godine. Potraživanja od kupaca su u prosjeku za cjelokupno razdoblje 53,5 mil. kn i kreću se od minimalnih 50,9 mil. kn u 2014. godini i maksimalnih 76,2 mil. kn u 2011. godini.

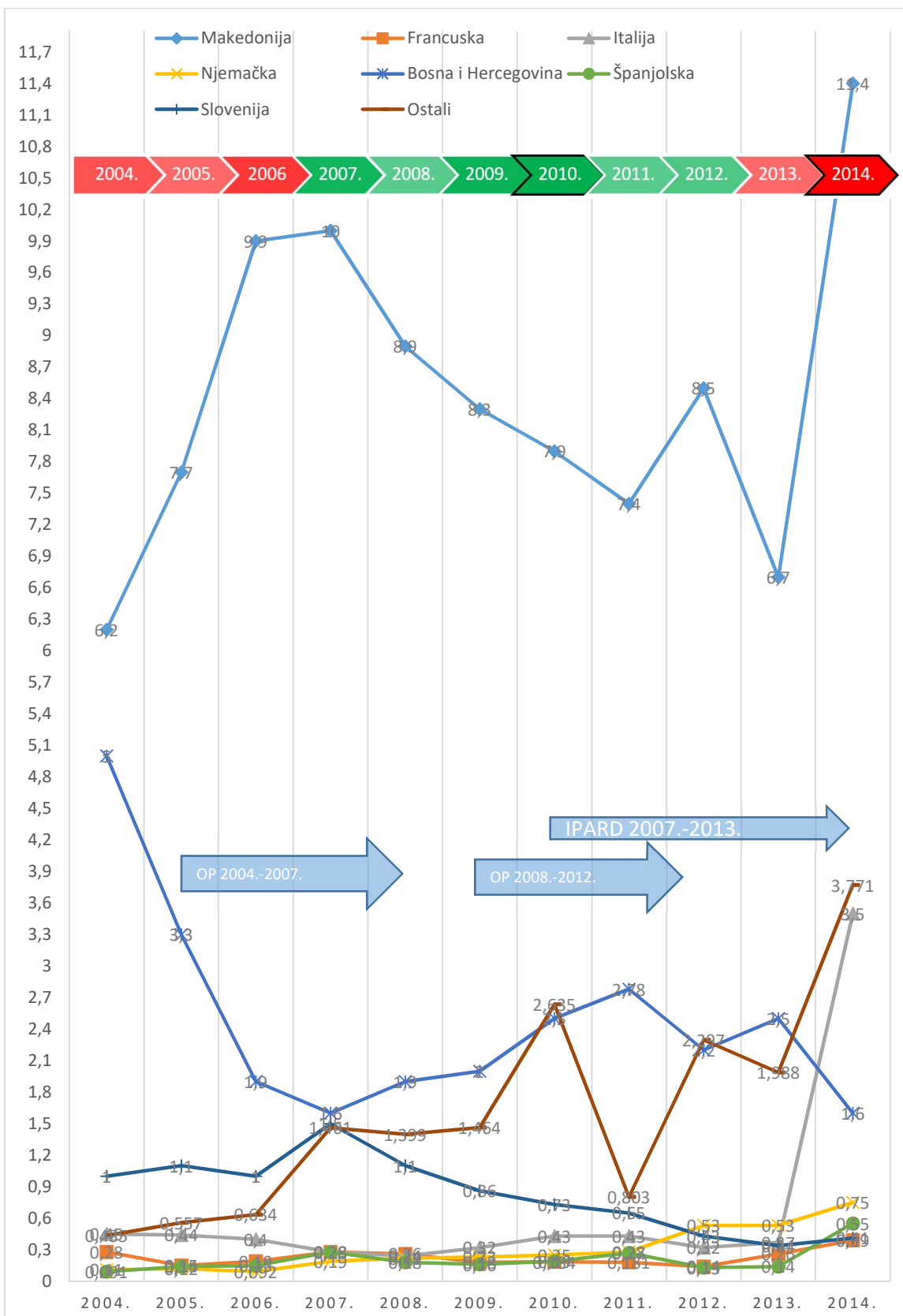

Slika 13: Odabrani financijski pokazatelji za velika poduzeća* unutar djelatnosti NKD C1102 Proizvodnja vina od grožđa, razdoblje 2004. - 2014.

*samo jedno registrirano poduzeće

Izvor: HGK (2016b), obrada autora, prilog: 8-15

Broj velikih poduzeća koja su registrirana za proizvodnju vina od grožđa u promatranom razdoblju kreće se od 2 u 2006. godini (od kada postoje podaci) do 1 u 2012. godini (do kada postoje podaci). Prosječan broj zaposlenih za cjelokupno razdoblje je 620, a kreće se od 886 u 2006. godini (otkad postoje podaci) do 231 u 2012. godini (do kad postoje podaci). Ukupni prihodi kreću se od 609,1 mil. kn u 2006. godini do 23,1 mil. kn u 2012. godini. Prosječni prihodi od izvoza za cjelokupno razdoblje su 59,8 mil. kn. Najveći prihodi od izvoza zabilježeni su 2006. godine 247,5 mil. kn i najmanji 2012. godine 0,85 mil. kn. Dobit prije oporezivanja za cjelokupno razdoblje je u prosjeku 4,2 mil. kn. Najveća dobit 14,9 mil. kn zabilježena je 2006. godine, a najmanja 0,47 mil. kn 2009. godine. Gubitak prije oporezivanja za cjelokupno razdoblje je u prosjeku 113,1 mil. kn. Najveći gubitak 170,7 mil. kn zabilježen je 2011. godine, a najmanji 23,8 mil. kn 2012. godine. Potraživanja od kupaca su u prosjeku za cjelokupno razdoblje 82,7 mil. kn i kreću se od minimalnih 1,67 mil. kn u 2012. godini i maksimalnih 150,5 mil. kn u 2006. godini.

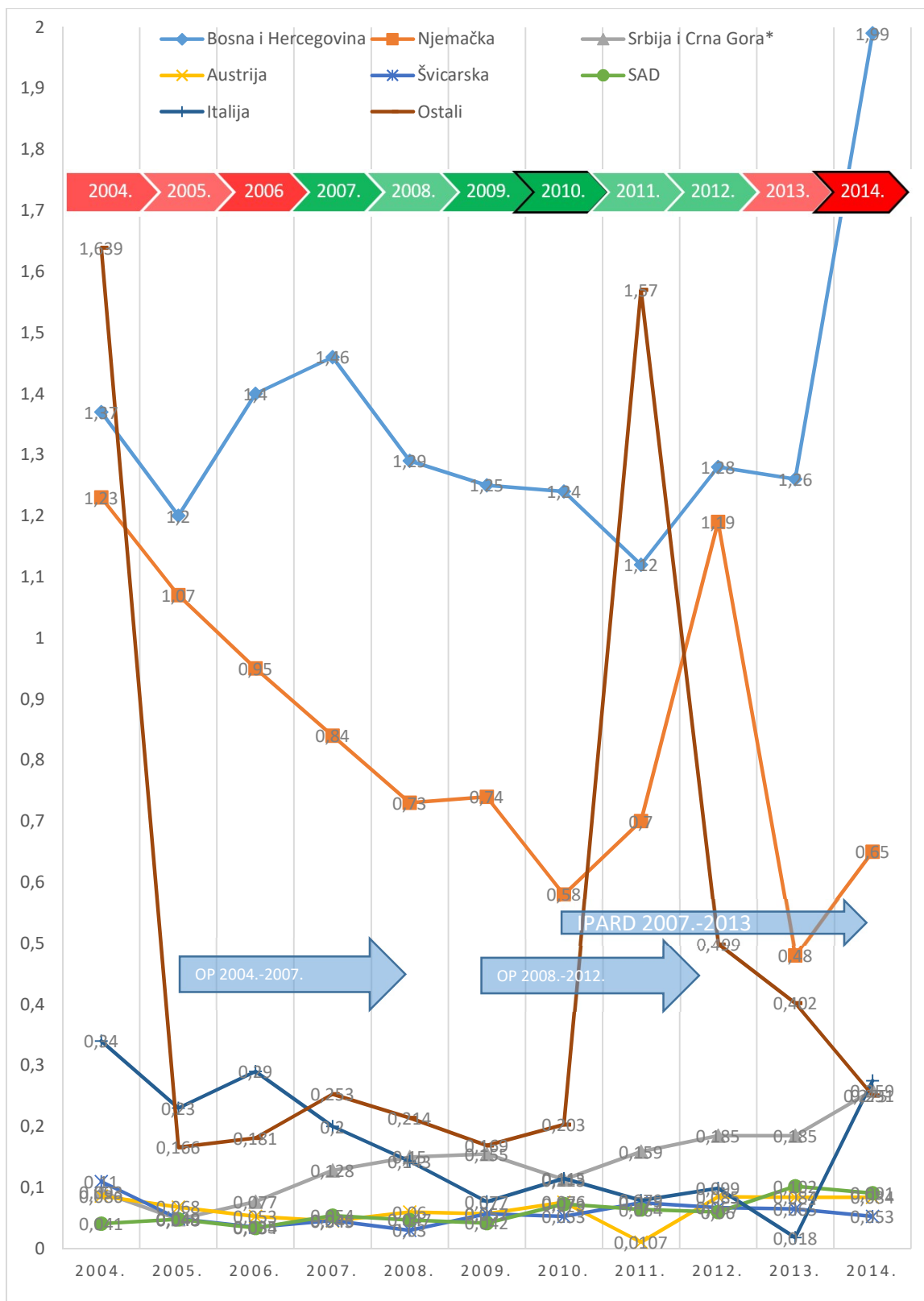
Slika 14: Uvoz vina iz odabranih zemalja podrijetla u razdoblju 2004. – 2014.

tis. tona

Izvor: HGK (2016b), obrada autora, prilog: 19-20

Najznačajnije zemlje trgovinski partneri Hrvatske kod uvoza vina su Makedonija, Francuska, Italija, Njemačka, Bosna i Hercegovina, Španjolska te Slovenija. Prosječna uvozna cijena po kilogramu (litri) vina za cjelokupno razdoblje je 1,54 USD². Najznačajniji količinski uvoz iz Makedonije raste kod lošijih vinogradarskih godina u Hrvatskoj a pada kod dobrih vinogradarskih godina.

² Prosjek vrijednosti svih pošiljki vina u USD za promatrano razdoblje 2004. - 2014. Vrijednost pošiljke u USD bilježila se prema tekućem dnevnom tečaju na dan carinjenja pošiljke do 30. lipnja 2013., a od 1. srpnja 2013. prema mjesečnoj tečajnoj listi srednjeg valutnog tečaja Hrvatske narodne banke. (DZS, 2016: 22).

Slika 15: Izvoz vina u odabrane zemlje namjene u razdoblju 2004. – 2014.

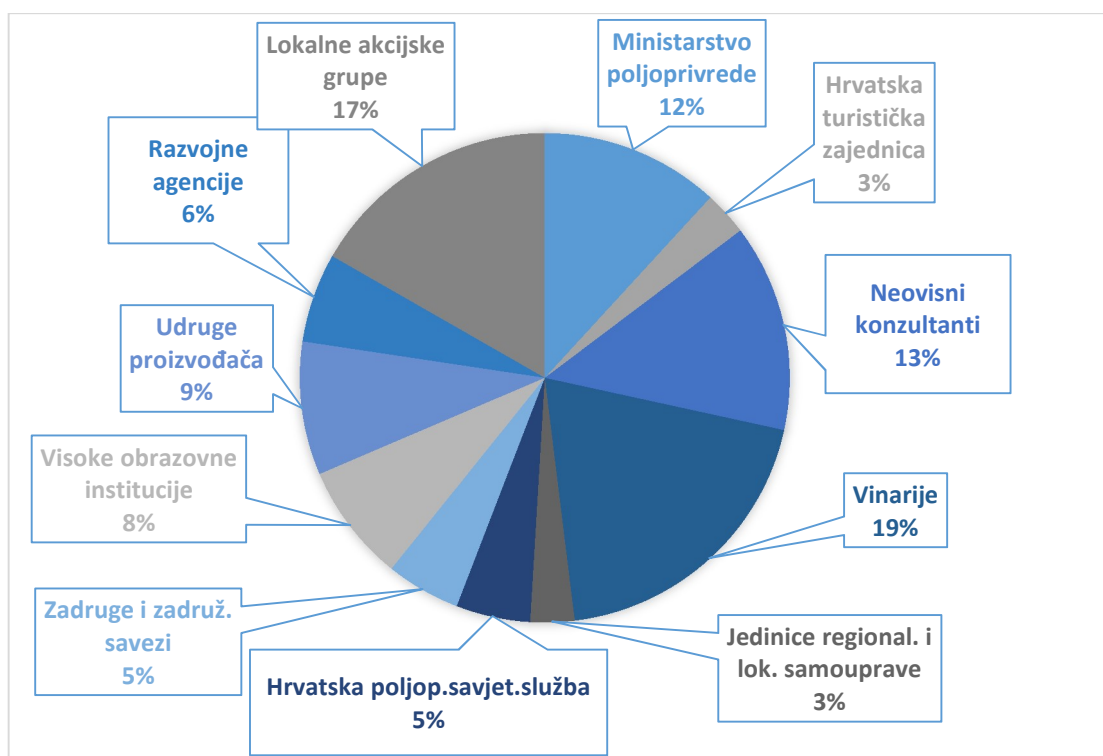
*Srbija i Crna Gora razdružile su se 3. lipnja 2006., ovdje se zbog sljedivosti prate zajedno.

Izvor: HGK, obrada autora, prilog 17-18

Najznačajnije zemlje trgovinski partneri Hrvatske kod izvoza vina su Bosna i Hercegovina, Njemačka, Srbija i Crna Gora, Austrija, Švicarska, SAD te Italija. Prosječna izvozna cijena po kilogramu (litri) vina za cjelokupno razdoblje je 3,99 USD. Najznačajniji količinski izvoz zabilježen je u dobrim vinogradarskim godinama u Hrvatskoj za Bosnu i Hercegovinu 2007. godine, u ostale zemlje 2011. godine te 2012. u Njemačku. Veliki izvoz bilježi se i 2014. godine u Bosnu i Hercegovinu i Njemačku.

4.2. Dionici u procesu donošenja razvojnih programa vinogradarstva i vinarstva u razdoblju 2004. - 2014.

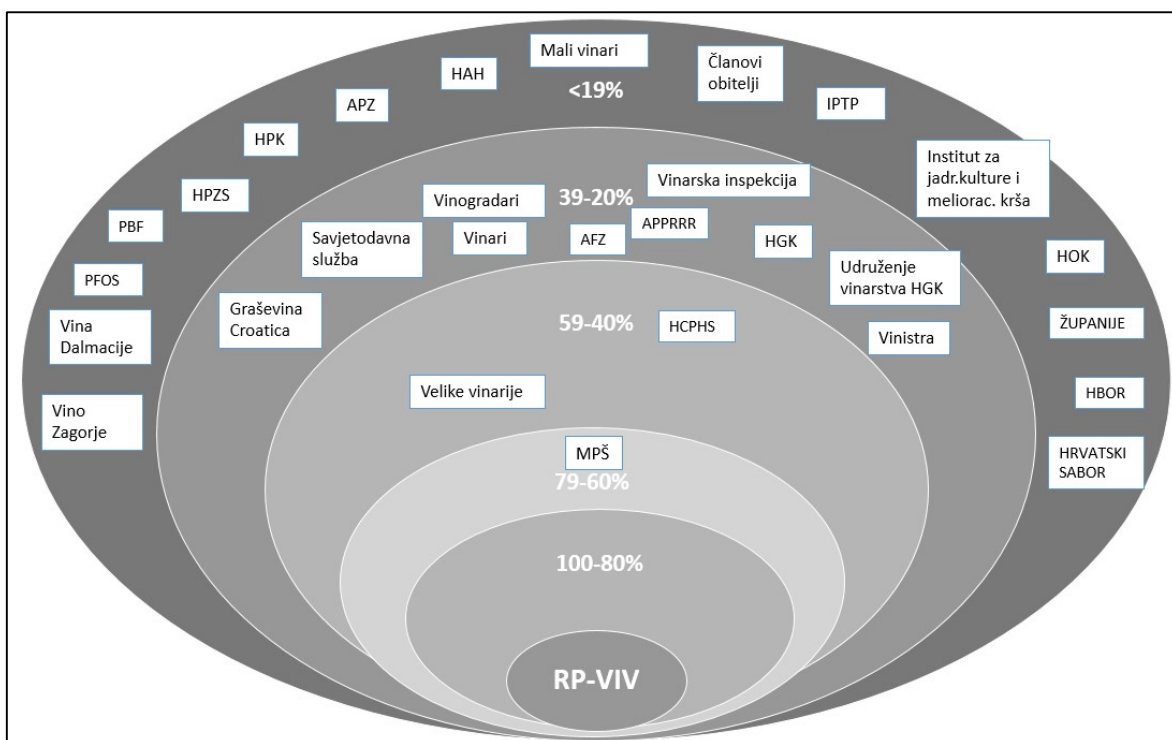
S ciljem mapiranja relevantnih dionika i prikupljanja njihovih mišljenja i stavova o razvojnim programima u procesu donošenja RP-VIV provedeno je anketno ispitivanje (prilog 23).

Slika 16: Struktura ispitanika, N=102

Anketu je ispunilo 63 muških i 39 ženskih ispitanika. Prosječna dob muških ispitanika bila je 43,5 godina a ženskih 40,3 godina. Prema obrazovnoj strukturi, 14,7% ispitanika je bilo NSKO/ISCED razine 6 (doktori znanosti), 68,6% NSKO/ISCED razine 5 (preddiplomsko, diplomsko i poslijediplomsko obrazovanje) te 15,7% NSKO/ISCED razine 3 (srednjoškolsko obrazovanje).

Ispitanici su odgovarali na pitanja: tko je bio uključen te tko je prema njihovom mišljenju morao biti uključen u proces postavljanja ciljeva pri donošenju razvojnih programa u hrvatskom vinogradarstvu i vinarstvu.

Slika 17: Uključenost različitih skupina dionika u proces donošenja RP-VIV 2004. - 2014., N=102

Na pitanje o uključenosti pojedinih dionika u proces donošenja RP-VIV 2004. - 2014. ispitanici su u najvećem postotku označili Ministarstvo poljoprivrede (77,5%), Velike vinarije 53,9%, Hrvatski centar za poljoprivredu, hranu i selo (42,1%), Agronomski fakultet u Zagrebu (35,3%), vinare (32,4%), Savjetodavnu službu (29,4%), Hrvatsku gospodarsku komoru (28,4%), Vinogradare (24,5%), Vinarsku inspekciju (22,5%) itd.

Kako bi se istražilo tko su bili formalni dionici u procesu donošenja RP-VIV kontaktirano je Ministarstvo poljoprivrede. Nije bilo moguće pribaviti podatke o dionicima u procesu donošenja RP-VIV već samo službeni sastav dionika koji su sudjelovali u provođenju OP podizanja trajnih nasada 2004. - 2008. U tu svrhu formirano je Središnje stručno povjerenstvo koje je činilo 11 članova i to iz sljedećih pravnih osoba: 4 člana iz MPŠ, 2 člana iz HZPSS, 4 člana HCPHS, 1 član tvrtka u privatnom vlasništvu. Zadaća Središnjeg stručnog povjerenstva bila je razmatrati pristigle prijave za korištenje kredita, administriranje prijave od strane Županijskih povjerenstava, odabir i odobrenje onih zahtjeva koji zadovoljavaju utvrđene uvjete (MPŠ, 2005a).

Za potrebe realizacije operativnog programa na regionalnoj i lokalnoj (županijskoj) razini formirano je i 21 Županijsko stručno povjerenstvo, u različitom sastavu: 1-2 člana iz županijske HZPSS, 0-1 član Županijskog upravnog/jedinstvenog upravnog odjela, 2-4 člana privatne osobe, 0-1 član udruge. Zadaća Županijskih stručnih povjerenstava bila je održavanje sjednica na kojima su razmatrani pristigli zahtjevi za korištenje kredita za podizanje trajnih nasada te odabir i potvrda izbora onih zahtjeva koji zadovoljavaju utvrđene uvjete (MPŠ, 2005b).

Za OP 2008. - 2012. imenovano je Središnje stručno povjerenstvo za provedbu Operativnog programa podizanja trajnih nasada u Republici Hrvatskoj sa 13 članova, od kojih: 3 iz MPŠ, 3 iz HZPSS, 1 iz MRRŠVG, 5 iz HCPHS i 1 iz tvrtke u privatnom vlasništvu. Zadaća povjerenstva bila je razmatrati pristigle zahtjeve za korištenje kredita, prihvaćene od strane Županijskih povjerenstava za podizanje trajnih nasada, te odabrati i potvrditi izbor onih zahtjeva koji zadovoljavaju utvrđene uvjete (MPŠ 2008b). Dokumente koji bi potvrdili sastav Županijskih povjerenstava za OP 2008.-2012. nije bilo moguće pribaviti, no Županijska povjerenstva bila su osnovana, o čemu postoji i zapis (ibid).

Vežano za IPARD Program, u svrhu njegova uspješnog provođenja, Središnji državni ured za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova EU predstavio je Nacionalnu razvojnu strategiju čiji su ciljevi činili okosnicu za postavljanje ciljeva održive poljoprivrede, šumarstva, ribarstva i ruralnog razvoja (MPŠb, 2016: 215). U suradnji s Europskom komisijom, u sljedećem koraku kreirani su bazni dokumenti tzv. „Višegodišnji Indikativni planovi“ (eng. *Multi-annual Indicative Planning Documents – MIPD*) koji su predstavljali podlogu za provođenje IPARD programa u Hrvatskoj. Hrvatsko civilno društvo i drugi dionici (nije navedeno koji), uključujući međunarodne financijske institucije (nije navedeno koje) konzultirani su 24. 10. 2006. i 23. 5. 2007. (MPŠ, 2016b: 215). Detaljnije informacije o procesu donošenja IPARD programa nisu bile dostupne.

S obzirom na to da je postizanje ciljeva uspješnije uz pravodobno uključivanje dionika u njihovo planiranje, ispitanici su odgovorili na pitanje o spremnosti za uključivanje u proces postavljanja ciljeva budućih razvojnih programa (Tablica 9).

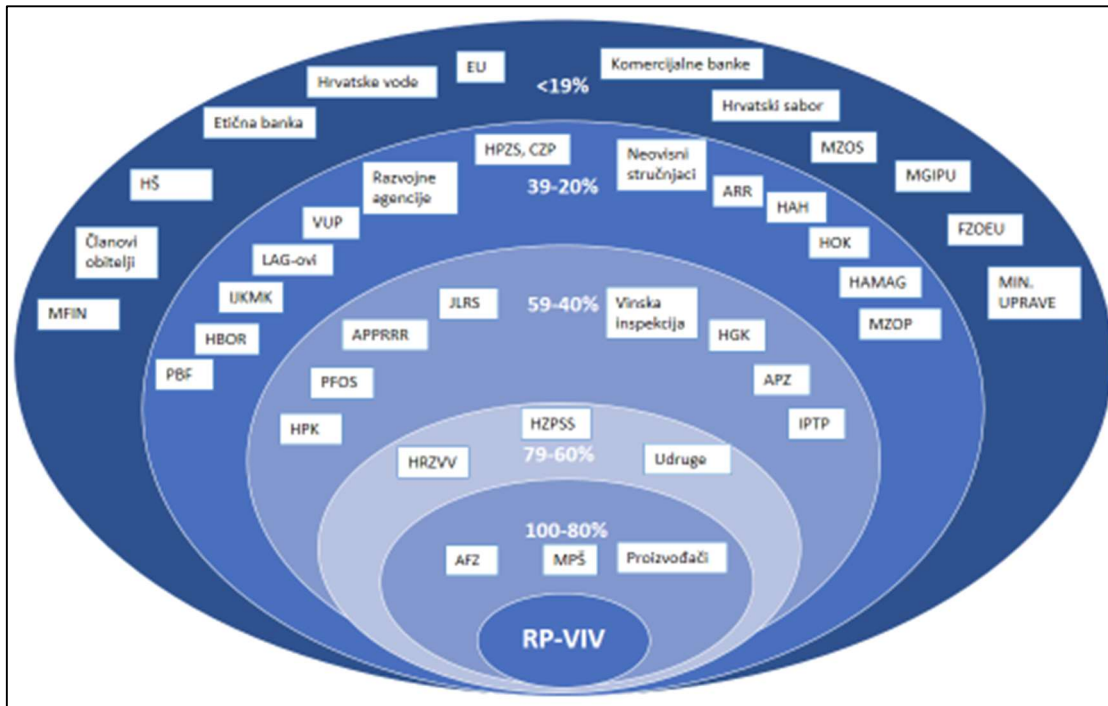
Tablica 9: Spremnost na uključivanje u proces postavljanja ciljeva pri donošenju budućih RP-VIV, N=102

Izbornik	Smatram se dionikom koji bi trebao/la biti uključen u proces postavljanja ciljeva pri donošenju budućih RP-VIV (%)	Vaša raspoloživost za odvajanje slobod. vrem. za sudjelovanje na redovitim sastancima kroz više mjeseci za izradu ciljeva budućih RP-VIV (%)	Vaša raspoloživost za odvajanje slobod. vrem. za sudjelovanje na redovitim sastancima kroz više mjeseci za izradu budućeg RP-VIV (%)	Vaša raspoloživost za odvajanje slobod. vrem. za frekventnije komuniciranje, analizu, prijedloge, ispravak sadržaja putem interneta i doprinos u svim fazama donošenja RP-VIV (%)	U kojoj mjeri se slažete s tvrdnjom da bi stručnjak/inja (osoba od povjerenja) kojeg/ju bi ovlastili Vi/Vaša organizacija, mogla zastupati Vaše interese pri postavljanju ciljeva u budućim RP-VIV (%)
Uopće se ne slažem	15,7	2,9	2,0	2,9	6,9
Uglavnom se ne slažem	14,7	10,8	7,8	8,8	9,8
Nisi se slažem niti ne slažem	17,6	24,5	33,3	25,5	11,8
Uglavnom se slažem	35,3	38,2	40,2	53,9	54,9
U potpunosti se slažem	15,7	19,6	14,7	7,8	14,7
Drugo	1,0	3,9	2,0	1,0	2,0
Ukupno	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Izvor: anketa

U Tablici 9 vidljivo je da se 51% ispitanika uglavnom ili u potpunosti slaže s ponuđenom izjavom da se smatra dionikom koji bi trebao/la biti uključen u proces postavljanja ciljeva pri donošenju budućih RP-VIV. Nadalje, više od polovice njih (57,8%) spremno je odvajati svoje slobodno vrijeme za sudjelovanje na sastancima za izradu ciljeva budućih RP-VIV te samog RP-VIV. Za odvajanje slobodnog vremena za frekventnije komuniciranje, analizu, prijedloge, ispravak sadržaja putem interneta i doprinos u svim fazama donošenja RP-VIV 61,7% ispitanika je izjavilo svoje slaganje u uglavnom/u potpunosti. Po pitanju ovlaštenika za zastupanje interesa pri postavljanju ciljeva RP-VIV 69,6% ispitanika se uglavnom/u potpunosti slaže da bi takva osoba mogla zastupati njihove interese.

Odgovori ispitanika o važnosti uključivanja relevantnih dionika u proces determiniranja ciljeva RP-VIV svrstani su prema postotnom udjelu (slika 18), odnosno učestalosti zaokruživanja/navođenja pojedinih dionika.

Slika 18: Percepcija važnosti uključivanja različitih skupina dionika u proces postavljanja ciljeva RP-VIV, N=102 (prilog 26)

Izvor: anketa

Najvažniju grupu dionika koju je potrebno uključiti u proces postavljanja ciljeva RP-VIV ispitanici su među ponuđenim odgovorima (prilog 23, pitanje: 3.2., prilog 26, slika 18) izdvojili: Ministarstvo poljoprivrede, vinogradare i vinare i Agronomski fakultet u Zagrebu. Kod slobodnog odgovora na isto pitanje (prilog 23, pitanje: 2.1., prilog 26) 85,3% ispitanika ističe samo Ministarstvo poljoprivrede.

U sljedećem postotnom razredu, 79-60%, među ponuđenim odgovorima ispitanici ističu Hrvatski zavod za vinogradarstvo i vinarstvo, Hrvatski zavod za poljoprivrednu savjetodavnu službu i strukovna udruženja.

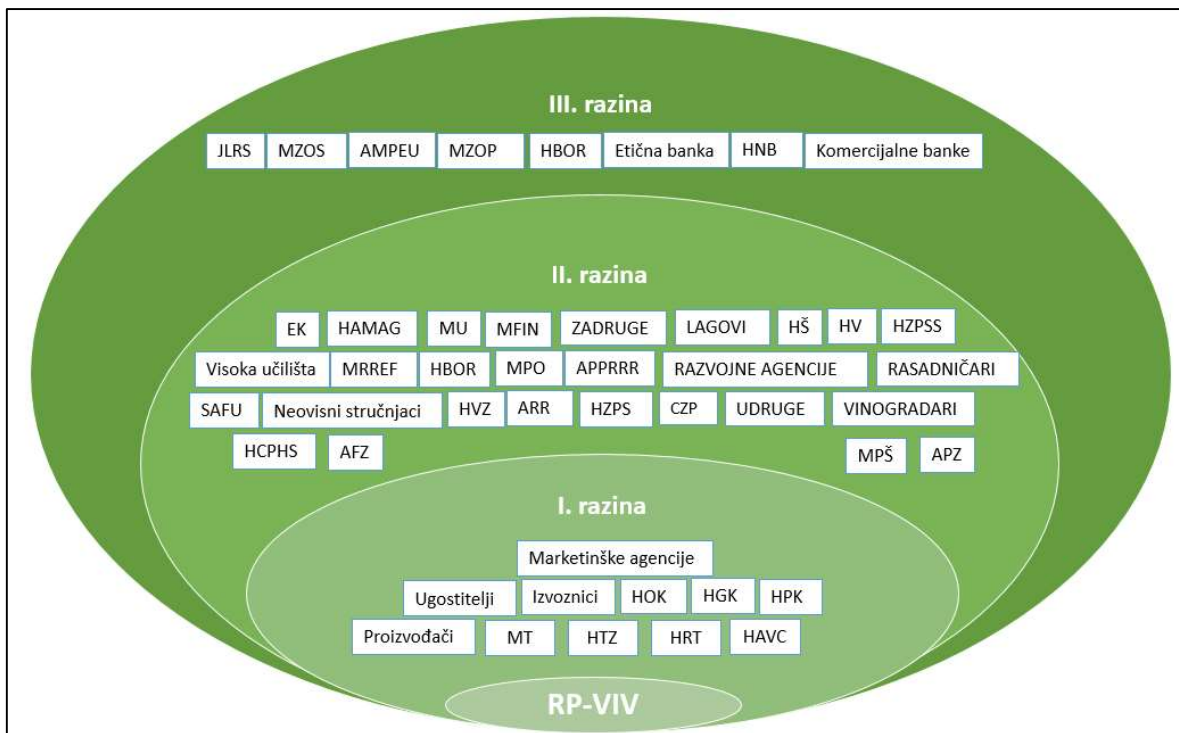
U postotnom razredu 59-40% ispitanici ističu: Hrvatsku poljoprivrednu komoru, Poljoprivredni fakultet u Osijeku, Agenciju za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, jedinice lokalne i regionalne samouprave, Vinarsku inspekciju, Hrvatsku gospodarsku komoru, Agenciju za poljoprivredno zemljište te Institut za poljoprivredu i turizam u Poreču. Pri slobodnom izboru odgovori su: strukovna udruženja, Hrvatski zavod za vinogradarstvo i vinarstvo, Poljoprivredna savjetodavna služba te vinogradari i vinari.

U postotnom razredu 39-20% ispitanici ističu: Prehrabeno-biotehnoški fakultet, Hrvatsku banku za obnovu i razvitak, Institut za jadranske kulture i melioraciju krša, lokalne

akcijske grupe, Veleučilište u Požegi, razvojne agencije, Hrvatski poljoprivredni zadružni savez/savezi zadruga/Centar za zadružno poduzetništvo, neovisni stručnjaci, Agencija za regionalni razvoj, Hrvatska agencija za hranu, Hrvatska obrtnička komora, Hrvatska agencija za malo gospodarstvo i investicije te Ministarstvo zaštite okoliša i prirode. Pri slobodnom izboru ispitanici ističu: Agronomski fakultet, Hrvatsku gospodarsku komoru i Agenciju za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju.

U postotnom razredu <19% ispitanici su istakli: Ministarstvo financija, članove obitelji vinogradara i vinara, Hrvatske šume, Etičnu banku, Hrvatske vode, Europsku uniju, komercijalne banke, Hrvatski sabor, Ministarstvo znanosti i sporta, Ministarstvo graditeljstva i prostornog uređenja, Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, Ministarstvo uprave i drugo. Pri slobodnom izboru, odgovori su bili: jedinice lokalne i regionalne samouprave, Hrvatski poljoprivredni zadružni savez/savezi zadruga/Centar za zadružno poduzetništvo, Hrvatska obrtnička komora, razvojne agencije, Hrvatska poljoprivredna komora, neovisni stručnjaci, drugo, Veleučilište u Požegi, Institut za poljoprivredu i turizam u Poreču, Prehrambeno-biotehnički fakultete, Vinarska inspekcija, Agencija za poljoprivredno zemljište, Hrvatska banka za obnovu i razvitak, Ministarstvo zaštite okoliša i prirode i Hrvatske šume.

Faktorska analiza odgovora ispitanika o važnosti uljučivanja različitih skupina dionika u proces postavljanja ciljeva RP-VIV s obzirom na karakteristike suvremenog RP-VIV prikazana je prema vrijednosti Z-skora za pripadajuće izjave (slika 19).

Slika 19: Važnost uključivanja različitih skupina dionika u proces postavljanja ciljeva s obzirom na karakteristike suvremenog RP-VIV, N=46 (prilog 39)

Izvor: anketa

Faktorskom analizom rezultata istraživanja prema Q–metodologiji, za Faktor 1 i Faktor 2 (prilog 36, 37) uspoređeni su otkloni standardnih devijacija (σ -sigma) od prosjeka ukupnog mjerenja (Z-skor) za svaku od izjava Q-seta. Izjavama su dodijeljeni potencijalni dionici koje je moguće neposredno povezati s pojedinom izjavom (prilog 39). Potencijalni dionici su podijeljeni u tri razine, ovisno jesu li izjavama bili pridruženi Z-skorovi s istim cijelim brojem. U slučaju razlike u nazivnom cijelom broju (npr. 2,044/1,146 za izjavu 4) te imaju nazivni cijeli broj Z-skora $<2,0$ a $>1,0$ dionici su smješteni u drugu razinu. U trećoj razini se nalaze dionici sa Z-skorom $<1,0$ i međusobnim razlikama Faktora 1 i 2 za $>1,0$ Z-skora (slika 19).

Tablica 10: Uključenost dionika i korisnika u proces postavljanja ciljeva pri donošenju RP-VIV 2004. - 2014., N=102

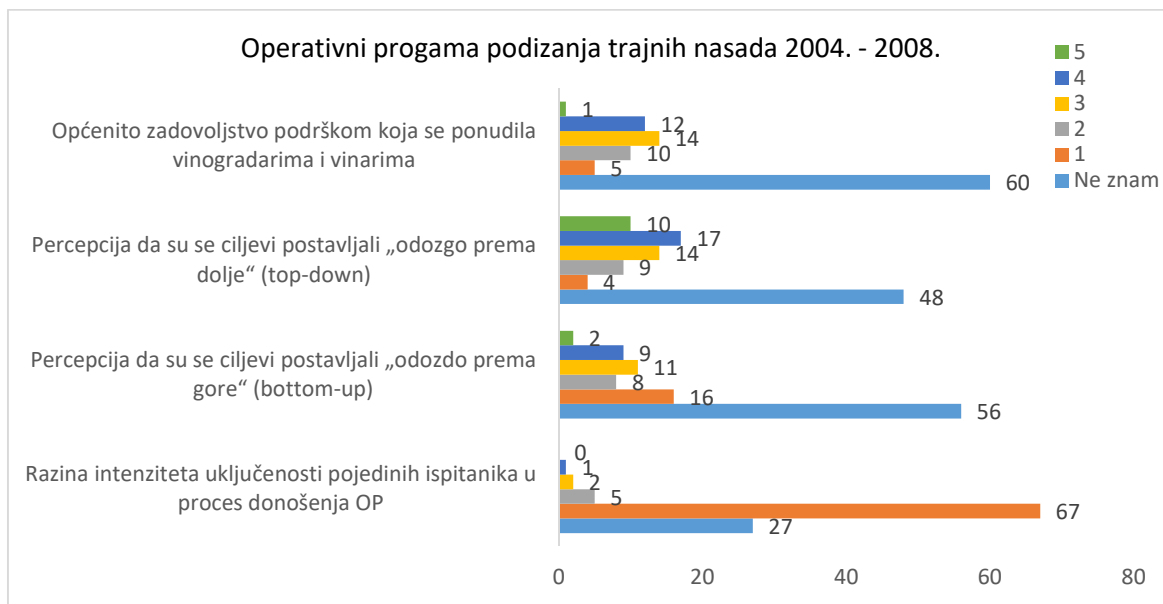
Izbornik	Dionici (%)	Korisnici (%)
Nisu bili uključeni	2,0	3,9
Uglavnom nisu bili uključeni	18,0	30,4
Djelomično su bili uključeni	43,0	34,3
Uglavnom su bili uključeni	10,0	9,8
Bili su potpuno uključeni	1,0	2,0
Ne znam	26,0	19,6
Ukupno:	100,0	100,0

Izvor: anketa

Odgovori na pitanje o uključenosti dionika i korisnika u proces postavljanja ciljeva pri donošenju RP-VIV u razdoblju 2004. - 2014. prikazani su u Tablici 10. Tek 1% ispitanika ima stav da su dionici bili uključeni u proces postavljanja ciljeva te 2% ispitanika da su korisnici bili uključeni. Najveći broj ispitanika ima stav da dionici i korisnici uglavnom nisu ili su bili tek djelomično uključeni u taj proces (61%/64,7%). Stav da su dionici/korisnici uglavnom bili/bili uključeni ima 11%/11,8%. Značajan postotak ispitanika ne zna u kojoj mjeri su bili uključeni dionici/ispitanici (25,0%/18,6%).

4.3. Stavovi i mišljenja dionika uključenih u proces donošenja RP-VIV

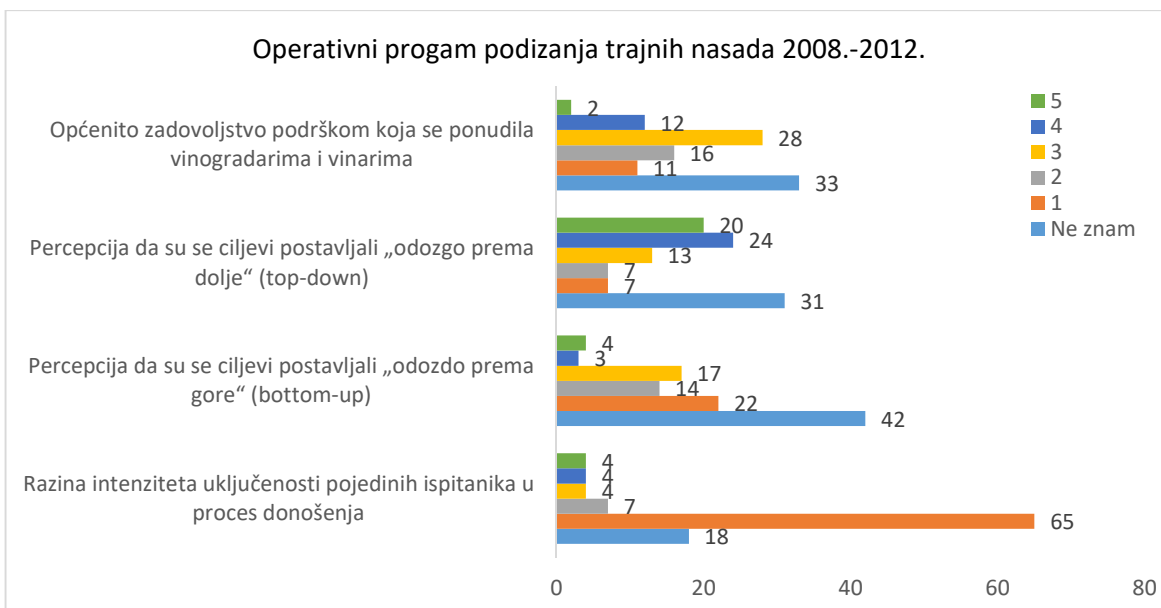
Sljedećim pitanjem nastojalo se dobiti mišljenja ispitanika o njihovoj uključenosti, o podršci koja im se ponudila, te o njihovoj prosudbi o pristupima koji su korišteni u postavljanju ciljeva Operativnih programa i IPARDa.

Slika 20: Stavovi o Operativnom programu podizanja trajnih nasada 2004. – 2008., N=102 (prilog 24)

Izvor: anketa

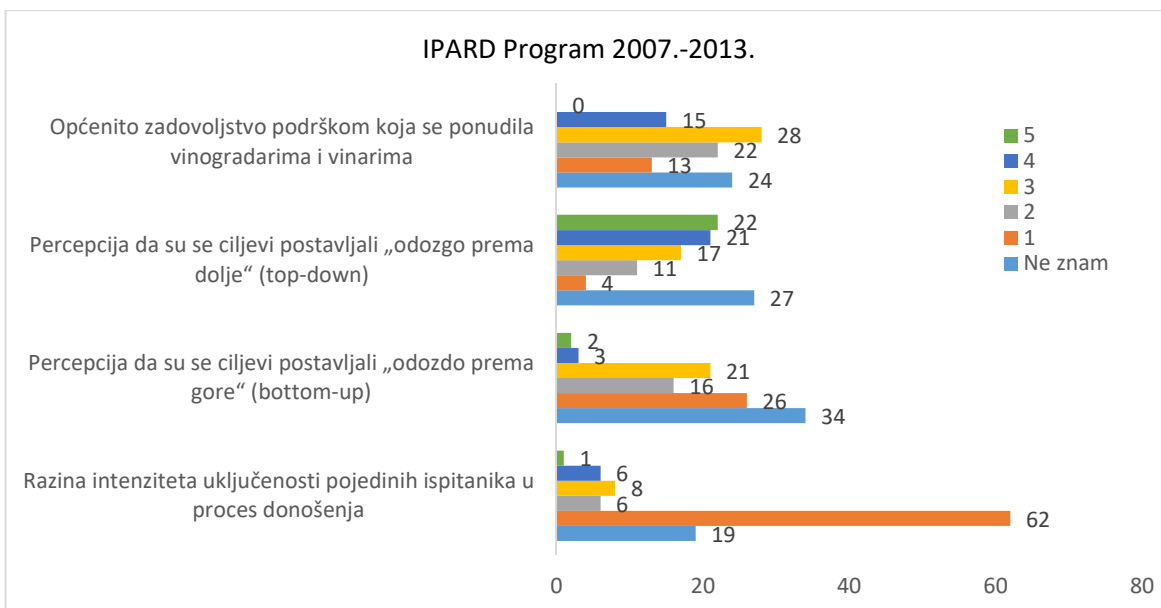
Značajan broj ispitanika odabrao je opciju „Ne znam“ kod pitanja: zadovoljstvo podrškom koja se ponudila vinogradarima i vinarima putem OP podizanja trajnih nasada 2004. - 2008. (slika 20) njih 60, postavljanje ciljeva odozgo prema dolje njih 48, postavljanje ciljeva odozdo prema gore, njih 56, razina intenziteta uključenosti pojedinih ispitanika u proces donošenja OP njih 27. Prevladavajući stav općenitog zadovoljstva je 3, stav prema tvrdnji da su se ciljevi postavljali odozgo prema dolje 4, da su se ciljevi postavljali odozdo prema gore 1, te razina uključenosti pojedinih ispitanika u proces donošenja OP je 1.

Slika 21: Stavovi o Operativnom programu podizanja trajnih nasada 2008.-2012., N=102 (prilog 24)

Izvor: anketa

Značajan broj ispitanika odabrao je opciju „Ne znam“ kod pitanja: zadovoljstvo podrškom koja se ponudila vinogradarima i vinarima putem OP podizanja trajnih nasada 2008. - 2012. (slika 21) njih 33, postavljanje ciljeva odozgo prema dolje njih 31, postavljanje ciljeva odozdo prema gore njih 42, razina intenziteta uključenosti pojedinih ispitanika u proces donošenja OP njih 18. Prevladavajući stav za općenito zadovoljstvo je 3, stav da su se ciljevi postavljali odozgo prema dolje 4, da su se ciljevi postavljali odozdo prema gore 1, te razina uključenosti pojedinih ispitanika u proces donošenja OP 1.

Slika 22: Stavovi o IPARD Programu 2007.-2013., N=102 (prilog 24)

Izvor: anketa

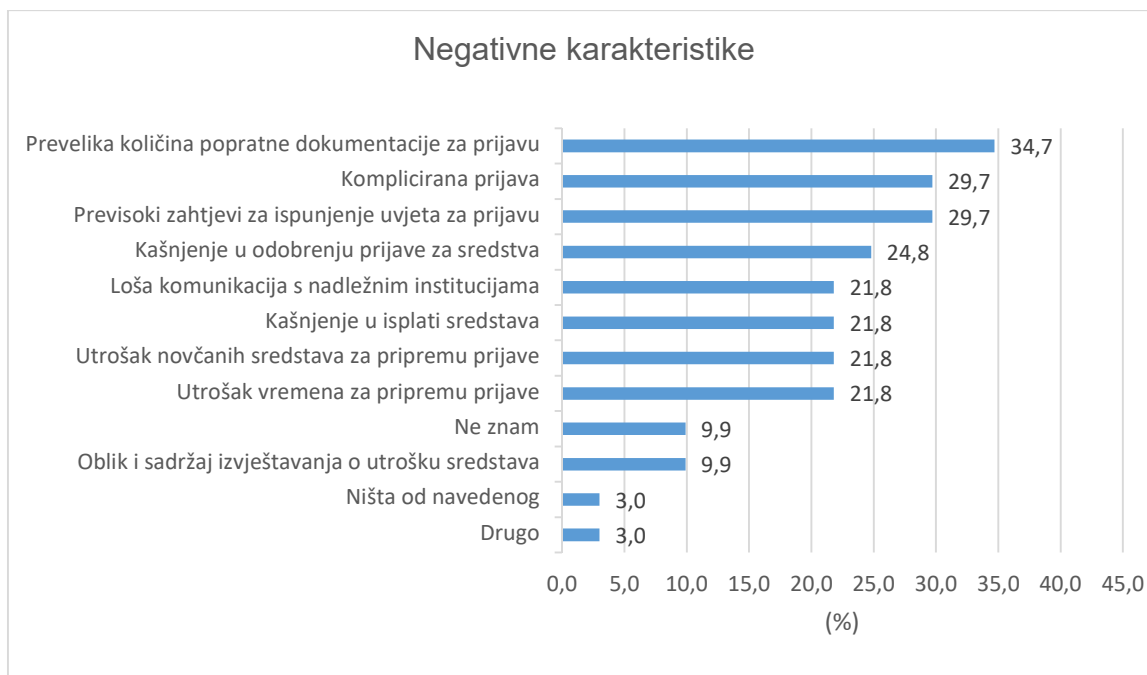
Značajan broj ispitanika odabrao je opciju „Ne znam“ kod pitanja: zadovoljstvo podrškom koja se ponudila vinogradarima i vinarima putem IPARD Programa 2007. - 2013. (slika 22), njih 24, postavljanje ciljeva odozgo prema dolje njih 27, postavljanje ciljeva odozdo prema gore njih 34, razina intenziteta uključenosti pojedinih ispitanika u proces donošenja IPARD Programa njih 19. Prevladavajući stav za općenito zadovoljstvo IPARD Programom je 3, za stav da su se ciljevi postavljali odozgo prema dolje 5, da su se ciljevi postavljali odozdo prema gore 1, te razina uključenosti pojedinih ispitanika u proces donošenja IPARD Programa 1.

Slika 23: Pozitivne karakteristike svih RP-VIV 2004. - 2014., N=102

Izvor: anketa

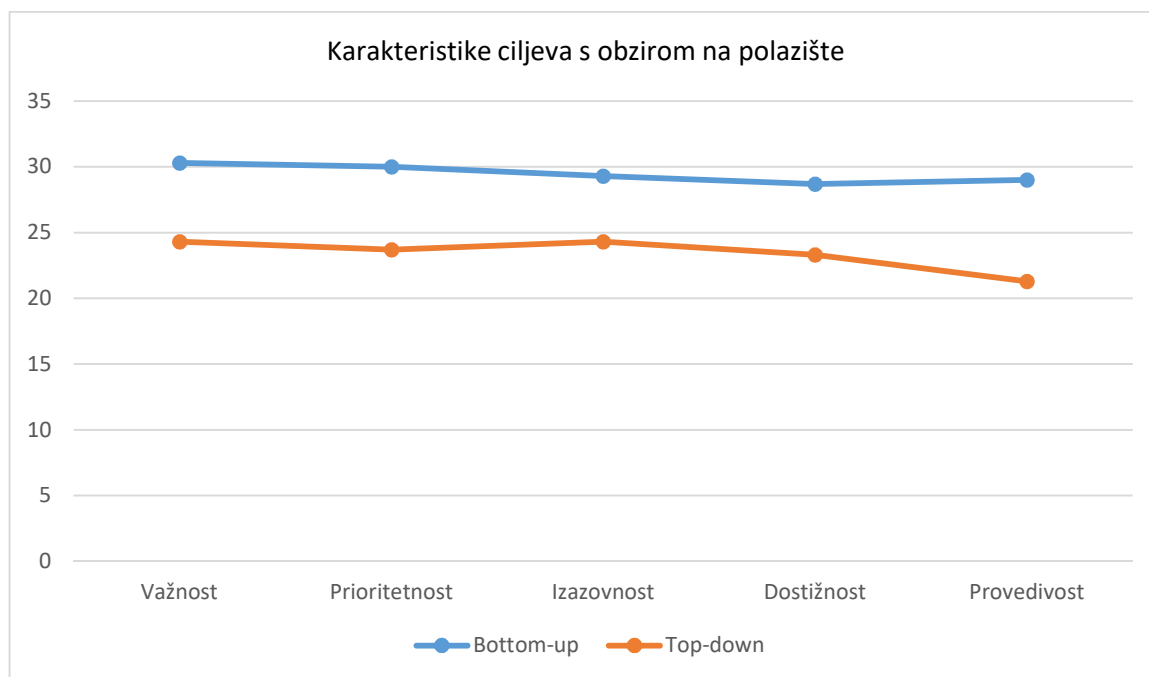
Kao pozitivne karakteristike svih RP-VIV u razdoblju 2004. - 2014. (slika 23), 23,8% ispitanika istaknulo je korisnost, 14,9% ispitanika visinu iznosa ponuđenih sredstava, a 11,9% jednostavnost prijave. Njih 19,8% se opredijelilo za odgovor „ne znam“, a razmjerno mali udio se opredijelio za preostale ponuđene karakteristike (u rasponu od 8,9 do 2%).

Slika 24: Negativne karakteristike svih RP-VIV 2004. - 2014., N=102

Izvor: anketa

Kao negativne karakteristike svih RP-VIV u razdoblju 2004. - 2014. (slika 24), 34,7% ispitanika istaknulo je preveliku količinu popratne dokumentacije za prijavu, 29,7% ispitanika istaknulo je kompliciranu prijavu, 29,7% ispitanika istaknulo je previsoke zahtjeve za ispunjenje uvjeta za prijavu, 24,8% kašnjenje u odobrenju prijave za sredstva, 21,8% istaknulo je lošu komunikaciju s nadležnim institucijama, kašnjenje u isplati sredstava, utrošak novčanih sredstava za pripremu prijave, utrošak vremena za pripremu prijave.

Slika 25: Percepcije ispitanika o općenitim karakteristikama ciljeva s obzirom na polazište, N=102 (Prosjek broja glasova najviše tri ocjene ispitanika, prilog 25)

Ispitanicima je postavljeno pitanje o pet karakteristika ciljeva s obzirom na polazište „odozgo prema dolje“ i „odozdo prema gore“ prema djelomično izmijenjenom S.M.A.R.T.³ principu postavljanja ciljeva, uzimajući u obzir karakteristike poput stava ispitanika prema „važnosti“ i stava ispitanika prema „prioritetnosti“ ciljeva, u kontekstu „Paretovog zakona“ (Persky, 1992, Epstein i Axtell, 1996) koji opisuje važnih/prioritetnih 20% „X“ koji utječu na promjenu 80% „Y“ („pravilo 80:20“). Na slici 25 prikazani su prosjeci najviše tri ocjene ispitanika. U prosjeku svih karakteristika, polazište „odozgo prema dolje“ ispitanici ocjenjuju inferiornijim spram polazišta „odozdo prema gore“.

³ S.M.A.R.T. = *Specific, Measurable, Assignable, Realistic, Time-related* (sa eng. specifičnost, mjerljivost, dodjeljivost, realističnost, vremenska određenost) (Doran 1981, Locke i Latham, 1991)

Tablica 11: Rang prioriteta RP-VIV (N=102)

R.br.	Prioritet	Ocjena	% ispitanika
	Poboljšanje ukupne učinkovitosti	5	64
	Povećanje promidžbe hrvatskih vina	5	63
	Povećanje prodaje hrvatskih vina	5	61
	Pojednostavljenje procedure dobivanja bespovratnih sredstava	5	58
	Otvaranje novih prodajnih kanala	5	56
	Smanjenje utjecaja uvoznčkog lobija	5	56
	Razvoj vinskog turizma u mojem vinogorju	5	51
	Veća kupovna moć potrošača	5	48
	Poboljšanje kvalitete vina	5	44
	Kraći rokovi naplate prodanog vina	5	43
	Dodjela državnog zemljišta za sadnju vinograda	5	37
	Smanjenje marži na vino u ugostiteljstvu	5	37
	Ojačavanje kapaciteta zadruga za povećanje konkurentnosti proizvodnje	5	36
	Izgradnja/obnova te opremanje prerađivačkih objekata	4	47
	Mogućnost povoljne nabavke suvremene opreme i strojeva	4	46
	Sadnja novih vinograda	4	38
	Povećanje kulture pijenja vina u Hrvatskoj	4	37
	Podrška u nastupu na stranim sajmovima u EU	4	37
	Smanjenje marži na vino u ugostiteljstvu	4	37
	Osiguranje samodostatne rasadničarske proizvodnje	4	36
	Usklađivanje proizvodnje sa standardima EU	4	36
	Sufinanciranje oglašavanja u medijima	4	35
	Sufinanciranje izrade promotivnih materijala	4	34
	Podrška u nastupu na stranim sajmovima trećih tržišta (Azija, Amerike, itd.)	4	30
	Nužnost zakonskih izmjena u Zakonu o vinu	3	35
	Nužnost zakonskih izmjena u Zakonu o PDV-u	3	35
	Sufinanciranje nabave loznih cjepova	3	33

Izvor: anketa

Na pitanje o rangu prioriteta PR-VIV ispitanici su ocjenjivali prioritete ocjenama od 5 - najvažniji do 1 - najmanje važan (tablica 11). Više od polovice ispitanika, kao najvažnije prioritete (ocjena 5) istaknulo je: poboljšanje ukupne učinkovitosti, povećanje promidžbe hrvatskih vina, povećanje prodaje hrvatskih vina, pojednostavljenje procedure dobivanja bespovratnih sredstava, otvaranje novih prodajnih kanala, smanjenje utjecaja uvoznčkog lobija, razvoj vinskog turizma u mojem vinogorju. S ocjenom 5 i 4 za 49-30% ispitanika prioriteta su: veća kupovna moć potrošača, poboljšanje kvalitete vina, kraći rokovi naplate

prodanog vina, dodjela državnog zemljišta za sadnju vinograda, smanjenje marži na vino u ugostiteljstvu, ojačavanje kapaciteta zadruga za povećanje konkurentnosti proizvodnje, izgradnja/obnova te opremanje prerađivačkih objekata, mogućnost povoljne nabavke suvremene opreme i strojeva, sadnja novih vinograda, povećanje kulture pijenja vina u Hrvatskoj, podrška u nastupu na stranim sajmovima u EU, osiguranje samodostatne rasadničarske proizvodnje, usklađivanje proizvodnje sa standardima EU, sufinanciranje oglašavanja u medijima, sufinanciranje izrade promotivnih materijala i podrška u nastupu na stranim sajmovima trećih tržišta (Azija Amerike i sur.). Ocjenu 3 dalo je od 35 do 33% ispitanika za sljedeće prioritete: nužnost zakonskih izmjena u Zakonu o vinu, nužnost zakonskih izmjena u Zakonu o PDV-u i sufinanciranje nabave loznih cjepova.

4.4. Usklađivanje gledišta dionika upotrebom „Q – metodologije“

S ciljem usklađivanja gledišta pri kreiranju RP-VIV, prijedlogom „Strukturiranog modela komunikacije dionika (SMKD), prvi korak bio je prikupljanje podataka Q – metodologijom (QM) na uzorku od 46 ispitanika. Sociodemografski podaci prikazani su u tablici 12.

Tablica 12: Sociodemografska struktura ispitanika (N=46)

Varijable	N	%
Spol		
Muški	38	82,6
Ženski	8	17,4
Obrazovanje		
NSKO/ISCED 3	9	19,6
NSKO/ISCED 5	28	60,9
NSKO/ISCED 6	9	19,6
Skupina dionika		
Vinar/vinogradar	14	30,4
Neovisni stručnjak	11	23,9
Državna ili javna služba	9	19,6
Visokoškolska ustanova	6	13,0
Udruženje proizvođača	6	13,0

Izvor: anketa

Softverom PQMethod 2.35 izvršena je kalkulacija vrijednosti, odnosno faktorska analiza podataka prikupljenih QM-om (tablica 13). Utvrđeno je 8 faktora i njihove pripadajuće svojstvene vrijednosti (latentni korijeni, eng. *eigenvalues*). Prosječni koeficijenti

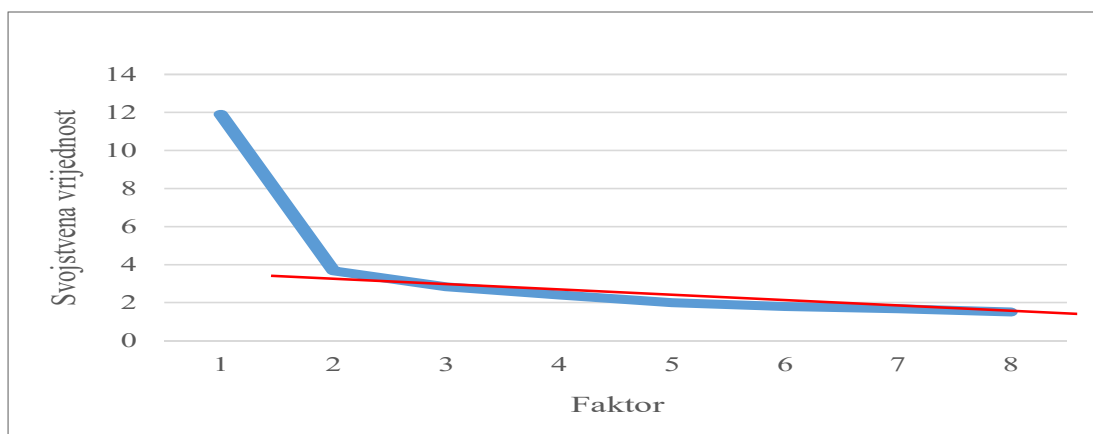
pouzdanosti predstavljaju stabilnost percepcije svih ispitanika. Normalne vrijednosti su od 0,8 naviše (Brown, 1980: 244).

Tablica 13: Prikaz osnovnih vrijednosti za ekstrahirane faktore 1-8 (N=46)

Karakteristika	Faktor							
	1	2	3	4	5	6	7	8
Broj definirajućih varijabli	4	8	3	3	4	3	2	1
Prosječni koeficijent pouzdanosti	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
Kompozitna pouzdanost	0,941	0,970	0,923	0,923	0,941	0,923	0,889	0,800
Standardna greška za Z-skor Faktora	0,243	0,174	0,277	0,277	0,243	0,277	0,333	0,447
% objašnjenja varijance (rotirana faktorska matrica)	10	13	8	5	8	6	5	4
Svojtvene vrijednosti nerotirane matrica faktora (eng. Eigenvalues)	11,8927	3,6797	2,8326	2,3979	1,9938	1,7897	1,6700	1,4956

Izvor: anketa

Za odabir prikladnog broja faktora za koje je daljnja faktorska analiza svrhovita, sljedeći korak bio je utvrditi koliko izračunatih faktora ima veću statističku važnost od ostalih. U tu svrhu upotrijebljen je statistički alat „scree-plot“ (D'agostino i Russell, 2005) gdje se faktori grafički prikazuju prema svojstvenim vrijednostima te donosi odluka koji će se faktori uzeti u daljnje razmatranje. Razlog za navedeno je da svojstvene vrijednosti faktora počinju poprimati slična odstupanja od x osi slike (mjesto prelamanja krivulje) i predstavljaju redundanciju. U ovom slučaju prelamanje je ustanovljeno na intervalu faktora 3-8 stoga je detaljna analiza interpretirana za faktore 1 i 2 (slika 26).

Slika 26: Scree-plot 8 faktora (N=46)

Izvor: anketa

4.4.1. Faktor 1

Z-skorovi Faktora 1 (tablica 14) predstavljaju broj otklona standardnih devijacija (σ -sigma) od prosjeka ukupnog mjerenja za svaku od izjava Q-seta. S obzirom na to da je Z-skor distribuiran prema σ intervalima normalne distribucije, unutar intervala 2σ Z-skora, nalazi se 95,45% svih odgovora ispitanika, a unutar 3σ intervala nalazi se 99,74% svih odgovora ispitanika. Faktorskom analizom interpretirani su svojstveni Z-skorovi koji pobliže definiraju grupirane stavove za Faktor 1.

Tablica 14: Vrijednosti Z-skora za Faktor 1 od najvećeg do najmanjeg

R.br.	Izjava	Z-skor
43	Mora povećati imidž hrvatskih vina izvan Hrvatske	2.123
4	Moraju ga izraditi interdisciplinarne skupine stručnjaka (a	2.044
36	Mora pomoći očuvanju/sadnji autohtonih sorata vinove loze	1.945
19	Mora imati mjerljive ciljeve (mogućnost mjerenja uspješnos	1.880
33	Mora povećati izvoz vina	1.834
38	Mora očuvati površine vinograda u Hrvatskoj	1.491
71	Mora osigurati sve preduvjete (zemljište, sadni materijal,	1.365
30	Mora biti orijentiran prema izvozu vina iz Hrvatske	1.181
12	Mora imati visoke kriterije za prijavu kako bi uspješnima	1.135
8	Mora biti brzo i efikasno realiziran	1.121
9	Ne smije biti kompliciran za prijavu (malo potrebnih papira	1.062
58	Mora omogućiti dobivanje ključnih informacija o stranim tr	0.989
51	Mora pokrivati 50% troškova investiranja	0.943
15	Mora se donositi na dugi rok od 5 ili više godina	0.923
66	Mora omogućiti dodatno školovanje i/ili studijski boravak	0.904
16	Mora biti uskladen sa strateškim dokumentima Hrvatske vlad	0.845
29	Mora odgovarati potrebama turizma Hrvatske	0.759
64	Mora omogućiti pokrivanje troškova marketinga na trzistu EU	0.574
47	Mora potaći osnivanje zadruga koje bi omogućavale nabavku	0.541
37	Mora pomoći klonskoj selekciji posebno zanimljivih/vaznih	0.514
67	Mora biti uskladen s ekološkim zahtjevima EU	0.500
53	Mora smanjiti troškove kamata kredita kod banaka na podnos	0.422
5	Mora biti izrađen u suradnji sa stranim stručnjacima	0.415
70	Mora osigurati samodostatnu rasadničarsku proizvodnju (mat	0.402
63	Mora omogućiti pokrivanje troškova marketinga na domaćem trzi	0.369
17	Mora biti uskladen sa strateškim dokumentima Hrvatskog sab	0.357
23	Mora biti izrađen u komunikaciji struke, vinogradara/vinar	0.356
48	Mora potaći osnivanje zadruga koje bi izvozile vino	0.330
22	Mora biti izrađen u komunikaciji s velikim i malim vinarim	0.257
39	Mora ponuditi mogućnost proširenja površina vinograda u Hr	0.198
61	Mora omogućiti povoljnu nabavku najsuvremenije opreme za v	0.111
54	Mora smanjiti troškove kamata kredita kod banaka na razinu	0.086
46	Mora financijski pomoći postojeće zadruge da se uključe u	0.079
31	Mora utjecati na smanjenje uvoza vina	0.053
69	Mora omogućiti podizanje minimalno 13000 hektara novih vin	0.026
10	Ne smije biti kompliciran za provođenje (pravdanje troškov	0.020
65	Mora omogućiti pokrivanje troškova marketinga na trzistima tr	-0.000
42	Mora povećati imidž hrvatskih vina u Hrvatskoj	-0.027
45	Mora potaći osnivanje zadruga koje bi otkupljivale grozde	-0.033
44	Mora povećati kulturu pijenja vina u Hrvatskoj	-0.046
25	Mora uvaziti primjedbe i prijedloge korisnika kod izrade p	-0.060
34	Mora omogućiti pokrivanje troškova krcenja neperspektivnih vi	-0.066
27	Rok za prijavu mora biti dovoljno rano iskomuniciran da bi	-0.217
40	Mora utjecati na smanjenje zaliha vina u podrumima	-0.310
62	Mora omogućiti pokrivanje troškova suvremene ekspertize/konza	-0.311
18	Prijava mora biti putem interneta ukoliko je to najbrži i	-0.474
68	Mora imati odredbe koje se tiču obnovljivih izvora energij	-0.475
24	Mora biti pravodobno iskomuniciran s korisnicima putem int	-0.481
35	Mora omogućiti sadnju novih sorata vinove loze	-0.481
56	Mora omogućiti izradu promotivnih materijala na stranim je	-0.528
28	Mora odgovarati realnim potrebama vinogradara/vinara	-0.534
1	Mora biti izrađen u suradnji sa korisnicima (vinogradarima	-0.554
41	Mora sufinancirati uklanjanje/zbrinjavanje viskova vina (d	-0.633
59	Mora omogućiti pokrivanje troškova zapošljavanja stručnog oso	-0.733
55	Mora omogućiti besplatno sudjelovanje na sajmovima	-0.811
32	Mora omogućiti subvenciju/sufinanciranje kupovine grozda	-0.864
49	Mora pokrivati 100% troškova investiranja u proizvodnju (k	-0.904
52	Mora pokrivati troškove kamata kredita kod banaka	-0.930
50	Mora pokrivati 75% ili više troškova investiranja (ostatak	-0.989
57	Mora omogućiti besplatno slanje uzoraka vina u inozemstvo	-1.114
60	Mora omogućiti pokrivanje troškova opremanja ureda udruge/zad	-1.115
3	Moraju ga izraditi stručnjaci vinogradarstva i vinarstva	-1.174
7	Treba se preuzeti iz jedne ili više najuspješnijih vinarski	-1.253
11	Ne smije imati prestroge uvjete za prijavu	-1.299
21	Mora biti izrađen u komunikaciji s velikim vinarima i vino	-1.326
2	Moraju ga izraditi stručnjaci u ministarstvu poljoprivrede	-1.412
14	Mora se donositi na srednji rok 2-4 godine	-1.608
13	Mora se donositi na rok od 1-2 godine	-1.608
26	Mora omogućavati prijavu korisnika tijekom cijele godine	-1.708
20	Mora biti izrađen u komunikaciji s malim vinogradarima i v	-1.867
6	Treba se preuzeti iz Europske unije	-2.210

Izvor: anketa

Pozitivna težišta Z-skorova (+) za tražene kvalitete RP-VIV (raspon σ : +2,123 do +1,000):

Ekonomsko - proizvodne karakteristike (6): Povećanje imidža hrvatskih vina izvan Hrvatske, Očuvanje i sadnja autohtonih sorata vinove loze, Očuvanje postojećih površina vinove loze, Osiguranje svih preduvjeta (zemljište, sadni materijal, poticaji, kreditiranje), Mora povećati izvoz vina, Mora biti orijentiran prema izvozu vina iz Hrvatske.

Organizacijske karakteristike (5): Moraju ga izraditi interdisciplinarne skupine stručnjaka (agronomi, ekonomisti, pravnici, informatičari, financijaši), Mora imati mjerljive ciljeve (mogućnost mjerenja uspješnosti provođenja), Mora imati visoke kriterije za prijavu kako bi uspješnima pomogao da budu još uspješniji, Mora biti brzo i učinkovito realiziran, Ne smije biti kompliciran za prijavu (malo potrebnih papira te brza i jednostavna prijava).

Negativna težišta Z-skorova (-) za tražene kvalitete RP-VIV (raspon σ : -2.210 do -1,000):

Organizacijske karakteristike (7): Treba se preuzeti iz Europske unije, Mora se donositi na rok 1-2 godine, Mora se odnositi na srednji rok 2-4 godine, Moraju ga izraditi stručnjaci u Ministarstvu poljoprivrede, Ne smije imati prestroge uvjete za prijavu, Treba se preuzeti iz jedne ili više najuspješnijih vinarskih zemalja na svijetu (Francuska, Italija, Španjolska), Moraju ga izraditi stručnjaci vinogradarstva i vinarstva.

Komunikacijske karakteristike (3): Mora biti izrađen u komunikaciji s malim vinogradarima i vinarima, Mora omogućavati prijavu korisnika tijekom cijele godine, Mora biti izrađen u komunikaciji s velikim vinarima i vinogradarima.

Ekonomsko proizvodne karakteristike (2): Mora omogućiti pokriće troškova opremanja ureda udruge/zadruge vinogradara/vinara, Mora omogućiti besplatno slanje uzoraka vina u inozemstvo.

Razlikovne izjave za Faktor 1 koje su postigle značajno drugačije (normalizirane) skorove od skorova kod drugih Faktora (prilog 36): nema razlikovnih izjava za Faktor 1. Faktor 1 je sukladno pozitivnim i negativnim određenjima imenovan: *Patriotska normativna izvrsnost* jer ukazuje na imidž izvan Hrvatske, očuvanje površina, autohtonost, izvoz, visoke kriterije prijave, brzinu prijave, učinkovitost, mjerljivost, originalnost.

4.4.2. Faktor 2

Z-skorovi Faktora 2 (tablica 15) predstavljaju interpretaciju svojstvenih Z-skorova koji pobliže definiraju grupirane stavove za Faktor 2:

Tablica 15: Vrijednosti Z-skora za Faktor 2 od najvećeg do najmanjeg

R.br.	Izjava	Z-skor
1	mora biti izrađen u suradnji sa korisnicima (vinogradarima	2.066
43	Mora povećati imidž hrvatskih vina izvan Hrvatske	2.026
28	Mora odgovarati realnim potrebama vinogradara/vinara	1.967
22	Mora biti izrađen u komunikaciji s velikim i malim vinarim	1.887
19	Mora imati mjerljive ciljeve (mogućnost mjerenja uspješnos	1.738
29	Mora odgovarati potrebama turizma Hrvatske	1.612
42	Mora povećati imidž hrvatskih vina u Hrvatskoj	1.550
30	Mora biti orijentiran prema izvozu vina iz Hrvatske	1.400
44	Mora povećati kulturu pijenja vina u Hrvatskoj	1.358
4	Moraju ga izraditi interdisciplinarne skupine stručnjaka (a	1.146
23	Mora biti izrađen u komunikaciji struke, vinogradara/vinar	1.120
36	Mora pomoći očuvanju/sadnji autohtonih sorata vinove loze	1.111
3	Moraju ga izraditi stručnjaci vinogradarstva i vinarstva	1.088
21	Mora biti izrađen u komunikaciji s velikim vinarima i vino	1.032
15	Mora se donositi na dugi rok od 5 ili više godina	0.930
27	Rok za prijavu mora biti dovoljno rano iskomuniciran da bi	0.916
33	Mora povećati izvoz vina	0.871
10	Ne smije biti kompliciran za provođenje (pravdanje troškov	0.761
20	Mora biti izrađen u komunikaciji s malim vinogradarima i v	0.719
38	Mora očuvati površine vinograda u Hrvatskoj	0.685
9	Ne smije biti kompliciran za prijavu (malo potrebnih papira	0.595
2	Moraju ga izraditi stručnjaci u ministarstvu poljoprivrede	0.547
25	Mora uvaziti primjedbe i prijedloge korisnika kod izrade p	0.544
39	Mora ponuditi mogućnost proširenja površina vinograda u Hr	0.525
24	Mora biti pravodobno iskomuniciran s korisnicima putem int	0.480
37	Mora pomoći klonskoj selekciji posebno zanimljivih/vaznih	0.468
11	Ne smije imati prestroge uvjete za prijavu	0.279
8	Mora biti brzo i efikasno realiziran	0.273
62	Mora omogućiti pokrivanje troškova suvremene ekspertize/konza	0.245
58	Mora omogućiti dobivanje ključnih informacija o stranim tr	0.228
54	Mora smanjiti troškove kamata kredita kod banaka na razinu	0.226
26	Mora omogućavati prijavu korisnika tijekom cijele godine	0.212
18	Prijava mora biti putem interneta ukoliko je to najbrži i	-0.058
66	Mora omogućiti dodatno školovanje i/ili studentski boravak	-0.094
40	Mora utjecati na smanjenje zaliha vina u podrumima	-0.220
61	Mora omogućiti povoljnu nabavku najsuvremenije opreme za v	-0.318
56	Mora omogućiti izradu promotivnih materijala na stranim je	-0.447
57	Mora omogućiti besplatno slanje uzoraka vina u inozemstvo	-0.450
71	Mora osigurati sve preduvjete (zemljište, sadni materijal,	-0.467
55	Mora omogućiti besplatno sudjelovanje na sajmovima	-0.489
63	Mora omogućiti pokrivanje troškova marketinga na domaćem trzi	-0.497
45	Mora potaći osnivanje zadruga koje bi otkupljivale grozde	-0.507
51	Mora pokrivati 50% troškova investiranja	-0.518
60	Mora omogućiti pokrivanje troškova opremanja ureda udruge/zad	-0.556
35	Mora omogućiti sadnju novih sorata vinove loze	-0.575
70	Mora osigurati samodostatnu rasadničarsku proizvodnju (mat	-0.602
17	Mora biti uskladen sa strateškim dokumentima Hrvatskog sab	-0.606
6	Treba se preuzeti iz Europske unije	-0.611
12	Mora imati visoke kriterije za prijavu kako bi uspješnima	-0.651
64	Mora omogućiti pokrivanje troškova marketinga na tržištu EU	-0.657
53	Mora smanjiti troškove kamata kredita kod banaka na podnos	-0.675
41	Mora sufinancirati uklanjanje/zbrinjavanje viskova vina (d	-0.695
16	Mora biti uskladen sa strateškim dokumentima Hrvatske vlad	-0.700
14	Mora se donositi na srednji rok 2-4 godine	-0.735
65	Mora omogućiti pokrivanje troškova marketinga na tržištima tr	-0.750
7	Treba se preuzeti iz jedne ili više najuspješnijih vinarski	-0.772
5	Mora biti izrađen u suradnji sa stranim stručnjacima	-0.775
32	Mora omogućiti subvenciju/sufinanciranje kupovine grozda	-0.784
67	Mora biti uskladen s ekološkim zahtjevima EU	-0.819
59	Mora omogućiti pokrivanje troškova zapošljavanja stručnog oso	-0.839
50	Mora pokrivati 75% ili više troškova investiranja (ostatak	-1.116
46	Mora financijski pomoći postojeće zadruge da se uključe u	-1.153
69	Mora omogućiti podizanje minimalno 13000 hektara novih vin	-1.160
68	Mora imati odredbe koje se tiču obnovljivih izvora energij	-1.171
47	Mora potaći osnivanje zadruga koje bi omogućavale nabavku	-1.218
13	Mora se donositi na rok od 1-2 godine	-1.233
31	Mora utjecati na smanjenje uvoza vina	-1.439
49	Mora pokrivati 100% troškova investiranja u proizvodnju (k	-1.445
52	Mora pokrivati troškove kamata kredita kod banaka	-1.575
34	Mora omogućiti pokrivanje troškova krčenja neperspektivnih vi	-1.582
48	Mora potaći osnivanje zadruga koje bi izvozile vino	-1.647

Izvor: anketa

Pozitivna težišta Z-skorova (+) za tražene kvalitete RP-VIV (raspon σ : +2,066 do +1,000):

Organizacijske karakteristike (4): Mora biti izrađen u suradnji sa korisnicima (vinogradarima i vinarima), Mora imati mjerljive ciljeve (mogućnost mjerenja uspješnosti provođenja), Moraju ga izraditi interdisciplinarne skupine stručnjaka (agronomi, ekonomisti, pravnici, informatičari, financijaši), Moraju ga izraditi stručnjaci vinogradarstva i vinarstva.

Komunikacijske karakteristike (4): Mora odgovarati realnim potrebama vinogradara/vinara, Mora biti izrađen u komunikaciji s velikim i malim vinarima i vinogradarima, Mora biti izrađen u komunikaciji struke, vinogradara/vinara, županija, lokalne uprave i samouprave, Mora biti izrađen u komunikaciji s velikim vinarima i vinogradarima.

Ekonomsko proizvodne karakteristike (6): Mora povećati imidž hrvatskih vina u Hrvatskoj, Mora odgovarati potrebama turizma Hrvatske, Mora povećati imidž hrvatskih vina u Hrvatskoj, Mora biti orijentiran prema izvozu vina iz Hrvatske, Mora povećati kulturu pijenja vina u Hrvatskoj, Mora pomoći očuvanju/sadnji autohtonih sorata vinove loze.

Negativna težišta Z-skorova (-) za tražene kvalitete RP-VIV (raspon σ : -1.647 do -1,000):

Ekonomsko proizvodne karakteristike (10): Mora potaći osnivanje zadruga koje bi izvozile vino, Mora omogućiti pokriće troškova krčenja neperspektivnih vinograda, Mora pokrivati troškove kamata kredita kod banaka, Mora pokrivati 100% troškova investiranja u proizvodnju (korisnik nema troškova), Mora utjecati na smanjenje uvoza vina, Mora potaći osnivanje zadruga koje bi omogućavale nabavku jeftinijih repromaterijala i opreme za vinogradarstvo i vinarstvo, Mora imati odredbe koje se tiču obnovljivih izvora energije (struja iz solarnih panela, vjetrenjače i drugo), Mora omogućiti podizanje minimalno 13.000 hektara novih vinograda u Hrvatskoj, Mora financijski pomoći postojeće zadruge da se uključe u otkup grožđa i/ili vina kako bi pomogle u plasmanu vina na domaće i strano tržište, Mora pokrivati 75% ili više troškova investiranja (ostatak od 25% pokriva korisnik).

Organizacijske karakteristike (2): Mora se donositi na rok od 1-2 godine.

Razlikovne izjave za Faktor 2 koje su postigle značajno drugačije (normalizirane) skorove od skorova kod drugih Faktora (prilog 36):

Za $P < 0,01$: (28) Mora odgovarati realnim potrebama vinogradara/vinara.

Za $P < 0,05$: (4) Moraju ga izraditi interdisciplinarne skupine stručnjaka (agronomi, ekonomisti, pravnici, informatičari, financijaši)

(47) Mora potaći osnivanje zadruga koje bi omogućavale nabavku jeftinijih repromaterijala i opreme za vinogradarstvo i vinarstvo.

Faktor 2 je sukladno pozitivnim i negativnim određenjima imenovan: *Praktično poduzetništvo i suradnja* jer ukazuje na suradnju, mjerljivost, interdisciplinarnu komunikaciju, imidž vina u Hrvatskoj, turizam u Hrvatskoj, kulturu pijenja vina u Hrvatskoj, autohtonost.

4.5. Strukturirani model komunikacije dionika

Nužnost prijedloga strukturiranog modela komunikacije dionika kojim bi se usklađivala gledišta pri kreiranju RP-VIV pretpostavlja da takav model ili model kojim bi se gledišta uspješno usklađivala, još nije u upotrebi. Vlada RH je u smislu ostvarivanja otvorenog dijaloga, suradnje i partnerstva građana, organizacija civilnoga društva i zainteresirane javnosti s javnim i državnim institucijama prihvatila Kodeks savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja zakona, drugih propisa i akata (NN, 2009) te time omogućila funkcioniranje Internet platforme „e-Savjetovanja“ koja se nalazi na središnjem državnom internetskom portalu za savjetovanje s javnošću. Savjetovanje s javnošću se u pravilu provodi u trajanju od 30 dana. Prema tome, predmetna platforma u širem smislu može predstavljati strukturirani model komunikacije dionika i to u vrlo širokom djelokrugu rada državnih tijela. Uvidom u publicirana izvješća o realiziranim E-savjetovanjima, koja su dostupna za razdoblje 2010. – 2014. godine, prikazan je broj realiziranih savjetovanja za promatrano razdoblje (tablica 13).

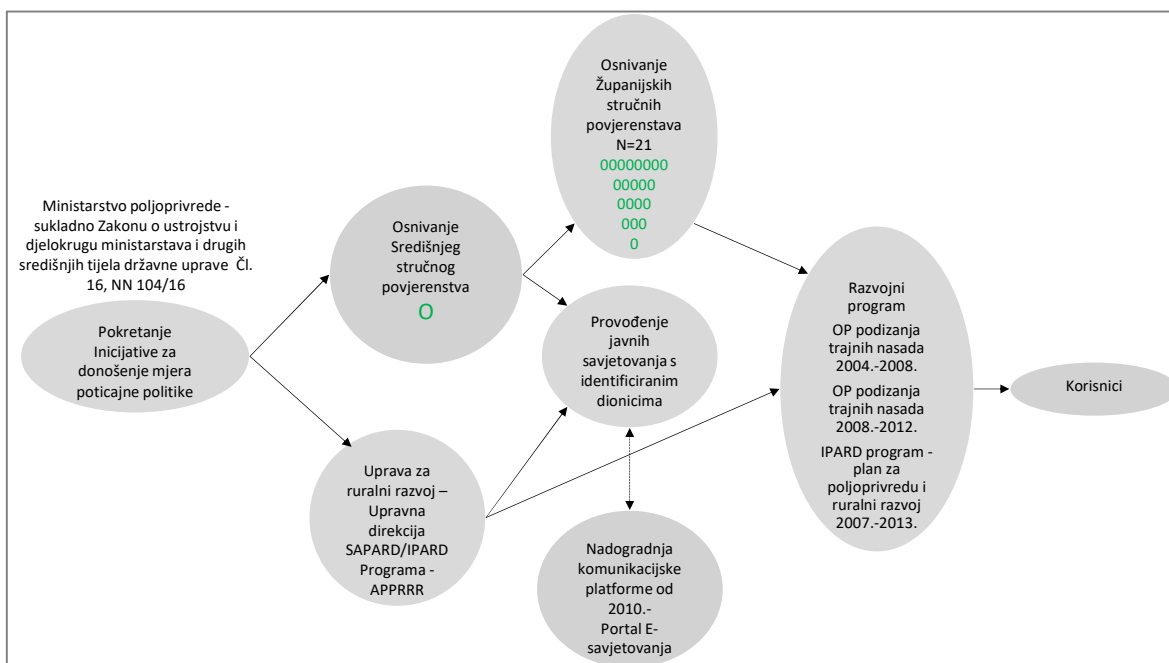
Tablica 16: E-savjetovanja u razdoblju 2010. – 2014.

Godina	Ukupni broj provedenih savjetovanja	Ukupni broj provedenih savjetovanja u poljoprivredi (i šumarstvu)	Ukupni broj provedenih savjetovanja koja se u većoj ili manjoj mjeri odnose na vinogradarstvo i vinarstvo
2010.	53	0	0
2011.	48	0	0
2012.	144	7	2

			(1. Nacrt prijedloga Zakona o poljoprivrednom zemljištu, 2. Nacionalni program za vino od 2014. do 2018.)
2013.	374	7	Nedostupan podatak
2014.	544	52	Nedostupan podatak

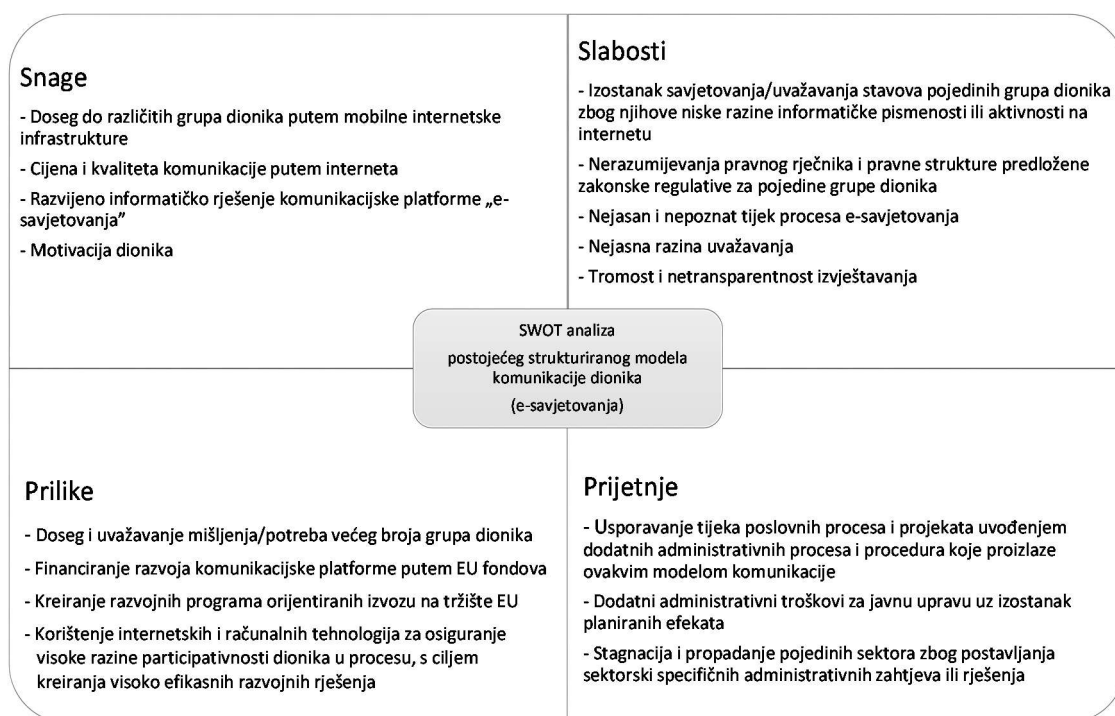
*Izvor: VRH-UZU, 2010., 2011., 2012., 2013., 2014.

Analizom izvješća (tablica 16) utvrđeno je da ne postoji zapis o javnim savjetovanjima u poljoprivredi/vinogradarstvu/vinarstvu u razdoblju 2010. – 2011. te da postoji nekonzistentnost u pojedinačnom navođenju savjetovanja koja se odnose na poljoprivredu/vinogradarstvo/ vinarstvo u kasnijim godinama. Značajan iskorak na području savjetovanja sa zainteresiranom javnošću najavljuje se za 2015. godinu (VRH-UZU, 2014) za kada je planirano pokretanje jedinstvenog internetskog sustava za savjetovanje sa zainteresiranom javnošću. Navedeni proces odvija se usporedno s edukacijom zaposlenika državnih tijela, jedinica lokalne i regionalne samouprave, osoba s javnim ovlastima o potrebi i važnosti provođenja savjetovanja sa zainteresiranom javnošću te procesa povećanja transparentnosti postupka donošenja odluka (VRH-UZU, 2014).

Slika 27: Shematski prikaz komunikacije dionika u RP-VIV 2004. - 2014.

Ako pogledamo odgovore ispitanika o oblicima korištenja interneta (prilog 27), 81,4% ih posjeduje prijenosno računalo s internet vezom te 78,4% telefon/mobitel s internet vezom. Visok postotak ispitanika s pristupom internetu osigurava pretpostavku za pristup sustavu E-savjetovanja. Sustav „e-Građani“ pomoću kojeg se pristupa „E-savjetovanjima“ nepoznat je za 42,2% ispitanika dok 12,7% smatra da bi se sustav „e-Građani“ mogao koristiti kao platforma za komunikaciju dionika pri izradi razvojnih programa (prilog 28). Na pitanje jesu li registrirani u sustav „e-Građani“, 21,6% ispitanika je odgovorilo da nije registrirano i da se ne planira registrirati, 32,4% nije registrirano ali namjeravaju se uskoro registrirati (prilog 29).

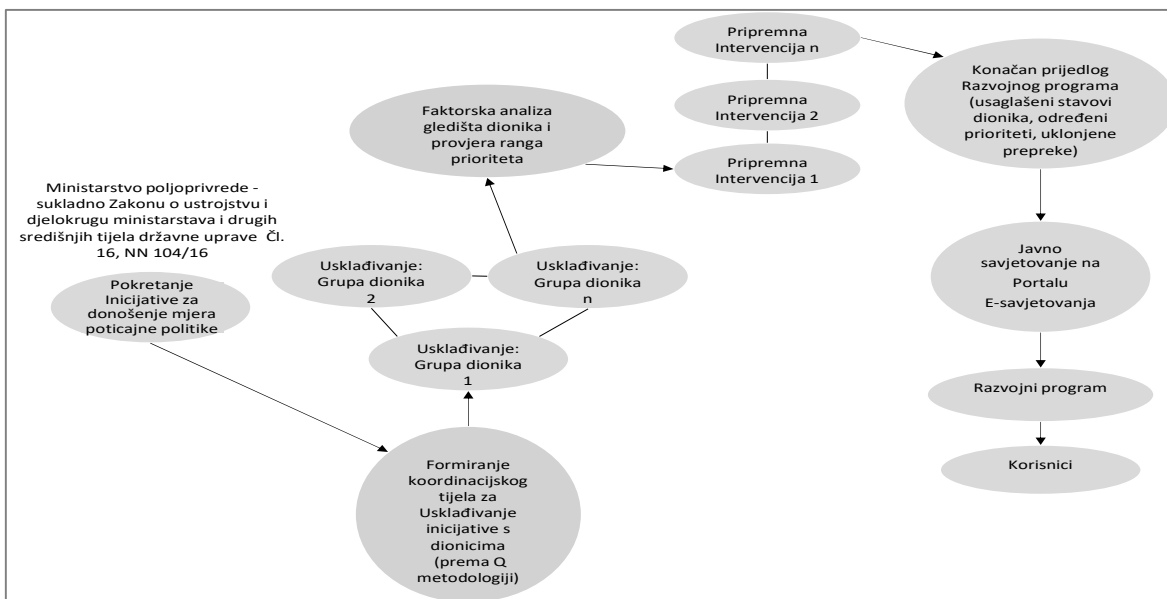

Slika 28: SWOT analiza postojećeg strukturiranog modela komunikacije dionika

Uz vrlo visok postotak dionika koji ostvaruju pristup internetu, postojanje službene platforme za e-savjetovanja, nisku razinu dosadašnje realizacije e-savjetovanja u vinogradarstvu i vinarstvu (tablica 13), nije moguće dati racionalnu ocjenu kvalitete utvrđenog komunikacijskog modela dionika (slika 27). Na slici 28 prikazana je SWOT matrica postojećeg strukturiranog modela komunikacije dionika koja uvažava identificirane i izvedene snage/slabosti/prilike/prijetnje.

Strukturirani model komunikacije dionika (SMKD) za usklađivanje gledišta pri kreiranju RP-VIV (slika 29) usmjeren je prema otklanjanju slabosti i prijetnji dosadašnjeg modela komunikacije (slika 27, slika 28). Uvođenje SMKD-a, predviđa formiranje koordinacijskog

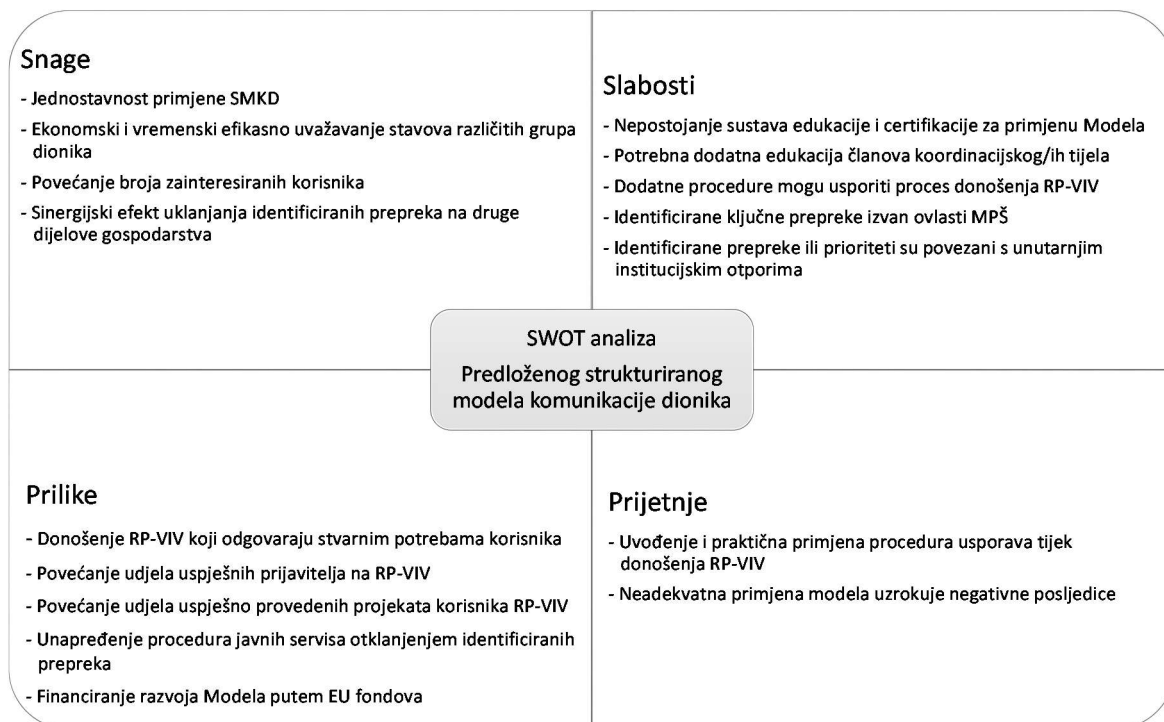
tijela koje identificira grupe dionika i propituje njihove stavove koristeći Q-metodologiju (slika 29). Faktorskom analizom utvrđenih stavova grupa dionika redefiniraju se predloženi prioriteti RP-a te se identificiraju različite prepreke (faktori rizika) koje bi mogle ugroziti RP-VIV tijekom provedbe. Koordinacijsko tijelo koordinira intervencije za otklanjanje identificiranih prepreka i predlaže konačan prijedlog RP-VIV koji se upućuje na javno savjetovanje sa zainteresiranim javnostima. Razvojni program u konačnoj verziji koriste korisnici.

Slika 29: Prijedlog „Strukturiranog modela komunikacije dionika za usklađivanje gledišta pri kreiranju RP-VIV

Za razliku od karakteristika postojećeg strukturiranog modela komunikacije dionika (slika 27, slika 28), SWOT analizu predloženog strukturiranog modela komunikacije (slika 29, slika 30) karakteriziraju „snage“ u jednostavnosti, ekonomičnosti i vremenskoj učinkovitosti primjene, ranom uključivanju različitih grupa dionika u proces, otklanjanju identificiranih prepreka i stoga većoj atraktivnosti RP-a te sinergijskom efektu uklanjanja identificiranih prepreka na druge dijelove gospodarstva. „Slabosti“ predloženog modela su: potreba za edukacijom i certifikacijom kako bi se model primjenjivao na ispravan način, velika vjerojatnost da će identificirane prepreke biti izvan ovlasti MPŠ, te identificirani prioriteti ili identificirane prepreke uzrokuju unutarnje institucijske otpore. „Prilike“ primjenom predloženog modela omogućavaju RP-ove koji odgovaraju stvarnim potrebama korisnika, povećanje broja uspješnih prijavitelja i korisnika projekata, unapređenje procedura javnih servisa uklanjanjem identificiranih prepreka te mogućnost da se predloženi model financira bespovratnim sredstvima. „Prijetnje“ za predloženi model su da njegovo uvođenje u praksi

prouzroči usporavanje donošenja RP-VIV-a ili da neprikladna primjena modela prouzroči negativne posljedice za sektor.

Slika 30: SWOT analiza predloženog strukturiranog modela komunikacije dionika za usklađivanje gledišta pri kreiranju RP-VIV

5. RASPRAVA

U ovom radu razmatrana su proizvodno ekonomska obilježja sektora vinogradarstva i vinarstva Hrvatske u razdoblju 2004. - 2014., razina participativnog pristupa pri postavljanju ciljeva u razvojnim programima i doprinos rangu prioriteta RP-VIV pri primjeni strukturiranog modela komunikacije. Istraživanjem su se pokušali: usporediti postavljeni ciljevi RP-VIV i promjene koje su se dogodile u proizvodno-ekonomskim obilježjima sektora za razdoblje 2004. - 2014., mapirati dionici u procesu donošenja RP-VIV, ustanoviti stavovi i mišljenja o razvojnim programima dionika uključenih u proces donošenja RP-VIV te predložiti strukturirani model komunikacije dionika „SMKD“ za usklađivanje gledišta pri kreiranju RP-VIV.

5.1. Uspješnost razvojnih programa RP-VIV

Na samom početku istraživanja bilo je potrebno izdvojiti dokumente unutar promatranog razdoblja 2004. - 2014. koji su sadržavali barem jedan cilj s potencijalom mjerenja u proizvodno-ekonomskim obilježjima. Tri programa su ispunjavala navedeni kriterij i izdvojeni su njihovi ciljevi za potrebe potvrde hipoteza ovog dijela istraživanja (tablica 1).

Za Operativni program podizanja trajnih nasada 2004. - 2007. utvrđeno je da sadrži jedan mjerljivi cilj (sahnja najmanje 13.000 ha novih vinograda) i dva kvantitativno neodređena cilja za koji je teško provjeriti jesu li ispunjeni.

Za IPARD Plan za poljoprivredu i ruralni razvoj 2007. - 2013. (tablica 1) analizom je utvrđeno pet ciljeva, od kojih je za četiri cilja (standardi EU, novi tržišni kanali, povećanje konkurentnosti na domaćem tržištu, otvaranje novih tržišta s naglaskom na harmonizaciju sa standardima EU) zbog kvantitativne neodređenosti moguće djelomično-posredno procijeniti razinu uspješnosti putem analize proizvedenih količina, brojem odobrenih-realiziranih projekata, količinama izvezenog/uvezenog vina i broja novootvorenih stranih tržišta u promatranom razdoblju, na razini cijelog sektora.

U programu Izmjena i dopuna Operativnog programa podizanja trajnih nasada 2008. - 2012. analizom je utvrđeno četiri cilja a od toga je za prvi cilj bilo moguće djelomično-posredno procijeniti njegovo ispunjenje razlikom u površinama vinograda na početku i na kraju programskog razdoblja.

5.1.1. Proizvodne površine

Iz dostupnog uvida u strukturu površinskih razreda vinogradarskih površina razvidno je da u Hrvatskoj prevladava iznimno velik broj proizvođača s manje od 1 hektara s više od četvrtine ukupnih površina vinograda starijih od 30 godina (33,3% - crne sorte, 25,4% - bijele sorte) (tablica 5). Navedene činjenice predstavljaju veliki sektorski izazov uzimajući u obzir i značajne površine vinograda u starosnom razredu 20-29 godina. U Tablici 6 pod točkom 4 napravljena je procjena površina unaprijed i unazad - s baznom godinom 2009., procjenom smanjenja komercijalnih površina po stopi 1,83% te procijenjenom godišnjom sadnjom vinograda od 1.300 hektara. Rezultat procjene za 2014. godinu je 20 tisuća hektara što u usporedbi sa službenim zapisom iz ARKOD-a čini razliku - 5,21% a što upućuje na zaključak da je u Hrvatskoj ostvarivana godišnja sadnja od oko 1.300 hektara uz godišnji gubitak od oko 512,4 hektara komercijalnih površina (>30 godina starosti). Uzrok za navedeno može se tražiti i u ograničavajućim čimbenicima OP 2004. - 2008. spomenutim u uvodu Operativnog programa podizanja trajnih nasada 2008.-2012. (MPŠ, 2008a), odnosno: o usitnjenosti poljoprivrednog zemljišta, neriješenim vlasničkim odnosima, nedovoljnoj količini sadnog materijala, nepostojanju proizvođačkih organizacija, maloj kreditnoj sposobnosti potencijalnih investitora, sklonosti samostalnom financiranju manjih površina zbog složenosti postupka obrade zahtjeva, paralelnoj liniji kreditiranja HBOR-a s postupkom obrade zahtjeva unutar 40 dana. Razvidno je da su najznačajnije površine vinograda podizane izvan OP 2004. - 2008. i vrlo vjerojatno izvan OP 2008. - 2012. o čemu nije bilo moguće pribaviti detaljnu analizu već tek informaciju da je unutar OP 2004. - rujna 2007. podignuto 168,44 ha vinograda, odnosno u istom dokumentu se navode neslužbeni podaci HZPSS-a o 127,21 ha podignutih vinograda unutar OP-a i 6.126,13 ha izvan OP-a (što čini prosjek od 1.563,34 ha/godišnje) (isto). Podatke o rezultatima realizacije OP 2008. - 2012. nije bilo moguće pribaviti.

Za IPARD plan za poljoprivredu i ruralni razvoj 2007. - 2013. (mjera 103 – Ulaganja u preradu i trženje poljoprivrednih i ribarskih proizvoda) u zaključku izvješća za 2015. godinu je naveden službeni početak provedbe IPARD programa 2010. godine iako je odobren već 2008. godine. Stoga za pretpostaviti je da se ukupna provedba programa odvijala uz poteškoće, utječući time negativno na razinu apsorpcije sredstava Europske unije, odnosno na ukupnu uspješnost provođenja samog programa.

5.1.2. Proizvodnja, uvoz i izvoz

Količine proizvedenog grožđa kao sirovine te vina kao krajnjeg proizvoda u promatranom razdoblju značajno variraju na godišnjoj razini bez obzira na brojnost trsova (2007. - 2012.). Ekstremni klimatski uvjeti javljali su se kroz promatrano razdoblje, rezultirajući natprosječnim i ispodprosječnim prinosima grožđa u pojedinim godinama. Hrvatska vina postižu u prosjeku 2,9 puta veću cijenu/litri od uvezenih vina, ali se hrvatska vina u prosjeku izvoze 2,6 puta manje količinski. Količinski nedostatak vina na domaćem tržištu nadoknađuje se jeftinim vinima, dok se izvoze uglavnom skuplja vina. Skokovi i padovi u uvozu i izvozu vina kroz cjelokupno razdoblje mogu se donekle pripisati rodnim i manje rodnim godinama, ali i stabilnim izvoznim tržištima (BiH, Njemačka, Srbija i Crna Gora, Austrija, Švicarska, SAD, Slovenija, Belgija i Italija), te uvoznim (Makedonija, BiH, Francuska, Slovenija, Srbija i Crna Gora, Italija, Španjolska, Njemačka, Australija i Čile) (slika 7, prilog 19).

Tržište grožđa u promatranom razdoblju pokazuje negativan trend po pitanju otkupa i prodaje grožđa. Zabrinjavajuće je broj poduzeća opada, otkup pada i u rodnim godinama, situacija na tržištu GZV povezana je s lošim poslovnim rezultatima za srednja poduzeća pod NKD A0121 (nije bilo registriranih velikih poduzeća za tu djelatnost) i velika poduzeća pod NKD C1102 u promatranom razdoblju (slika 10, slika 13). Broj malih i srednjih poduzeća pod NKD C1102 se povećava, povećava se broj zaposlenih i ostvaruju se pozitivni poslovni rezultati u promatranom razdoblju (slika 11, slika 12). Prosječna cijena grožđa u otkupu je u stabilnom padu za promatrano razdoblje. Uvoz i izvoz su niski i relativno stabilni (slika 8). Neizvjesnost uvjeta otkupa grožđa i neizvjesnost cijene GZV u otkupu sukcesivni su problemi o kojima se govori u javnim glasilima i šire, za drugu polovicu promatranog razdoblja (Slobodna Dalmacija, 2008, Agrokлуб 2010a, 2010b, Slobodna Dalmacija, 2010, Agrokлуб, 2011, 2012., Žutinić i sur. 2012, Večernji list, 2013, 034Portal, 2014). Ako uzmemo u obzir dolazak u rodnost novopodignutih vinograda od 2005. naovamo, za pretpostaviti je da se pad cijene grožđa u otkupu odnosi na višak grožđa na tržištu što je logična posljedica povećanja rodni površina vinograda (MPŠ, 2008a, tablica 6).

5.2. Dionici u procesu donošenja RP-VIV 2004. – 2014.

Prema definiciji dionika (Freeman, 1984) dionici su svi oni koji mogu utjecati na postizanje ciljeva, ili postizanje tih istih ciljeva može utjecati na njih. Kako bi se mapirali dionici u procesu donošenja RP-VIV 2004. - 2014., ispitanicima je bilo omogućeno da slobodnim

upisom izvrše individualno mapiranje dionika (slika 17), a u drugom pitanju ponuđen im je širi, prethodno definirani popis potencijalno važnih dionika. Rezultati su uspoređeni. Na slici 18 prikazani su razredi dionika iz šireg popisa dionika jer je potonji predstavljao veći obuhvat za razliku od slobodnog upisa.

Slijedom navedenog nije moguće potpuno ispravno zaključiti gdje započinje ili završava popis dionika i koji je njihov stvarni utjecaj na sektor. Nadalje, bilo bi potrebno dodatno istražiti prema kojem kriteriju grupa dionika, pojedina organizacija ili pojedinci čine primarni, sekundarni ili niži rang dionika. Na primjer, obilježja vinogradarsko-vinarskog sektora u Hrvatskoj (vidjeti podnaslov: 6.2.1 Proizvodne površine) utjecala su na relativno veću uspješnost korištenja paralelne linije kreditiranja HBOR-a nauštrb plana OP 2004. - 2008. a vjerojatno i kasnije (nije bilo moguće pribaviti podatke o uspješnosti realizacije). U sklopu ovog istraživanja, ispitanici percipiraju uključenost HBOR-a u posljednjoj (najmanje važnoj) skupini dionika u procesu donošenja RP-VIV 2004. - 2014. (slika 17) što bi se zaista i moglo povezati sa zanemarivanjem ili neinformiranošću o kompetitivnim linijama financiranja. Dodatno, HBOR se kod ponuđenog izbora nalazi u pretposljednjoj grupi dionika važnih za proces postavljanja ciljeva RP-VIV (slika 18) što bi moglo upućivati na značajan manjak informacija o aktivnostima HBOR-a i učinku tih aktivnosti na sektor općenito. Moguće je tek pretpostaviti kakve učinke po sektor bi polučile promjene kao npr. uvođenje fiskalizacije izdanih računa od strane Ministarstva financija, restriktivniji inspekcijski nadzori Vinske inspekcije, ponuda kredita s usporedivo najkonkurentnijim uvjetima Etične banke i drugo.

5.3. Stavovi i mišljenja ispitanika o razvojnim programima

Značajan dio ispitanika, iako se opravdano mogu smatrati dionicima, izjašnjavao se odgovorom „Ne znam“ kod propitivanja stavova o RP-VIV 2004. - 2014. Prevladavajući stav ostalih ispitanika da su se ciljevi svih promatranih RP-VIV postavljali „odozgo prema dolje“ ukazuje na veliku vjerojatnost izostanka šireg uključenja dionika u proces donošenja RP-VIV s pretpostavkom da bi sastav Središnjeg stručnog povjerenstva/Županijskih povjerenstava za provedbu OP podizanja trajnih nasada u tom slučaju morao biti veći/drugačiji. Zbog pobrojanih problema u provođenju OP 2004. - 2008. (vidjeti podnaslov: Proizvodne površine 6.2.1.) koji otprije karakteriziraju općenita obilježja agrarne strukture u Hrvatskoj (npr. Budin, 1992, Mihalj, 1998, Hrvatski Sabor, 89/2002) sadržaj OP-ova bi nabrojane uzroke neuspjeha provođenja morao sadržavati u situacijskoj analizi dokumenta. Posljedično je za očekivati da bi i sadržaj OP-ova u tom scenariju bio značajno drugačiji.

Relativno nizak postotak ispitanika ističe neke izrazito pozitivne karakteristike RP-VIV 2004. – 2014. za koje bi se očekivalo da su mamac za potencijalne prijavitelje/korisnike (slika 22). Kod izrazito negativnih karakteristika istih programa ispitanici ističu obim popratne dokumentacije za prijavu, kompliciranost prijave, visinu traženih zahtjeva, različita kašnjenja i drugo (slika 23). Izostanak visokog postotka izdvajanja izrazito pozitivnih karakteristika te relativno visoki postotak izdvajanja većeg broja negativnih karakteristika razvojnih programa upućuje na nekvalitetnu pripremu RP-VIV. Isti ispitanici u značajnom postotku (35,3% - uglavnom se slažem, 15,7% - u potpunosti se slažem) smatraju da trebaju biti uključeni u proces postavljanja ciljeva pri donošenju budućih RP-VIV, također izražavaju u značajnom postotku (38,2% - uglavnom se slažem, 19,6% - u potpunosti se slažem) spremnost na sudjelovanje u izradi budućih ciljeva RP-VIV, spremni su na odvajanje svojeg slobodnog vremena (40,2% - uglavnom se slažem, 14,7% - u potpunosti se slažem) za sudjelovanje na redovitim sastancima kroz više mjeseci za izradu budućeg RP-VIV, spremni su dati svoj doprinos u svim fazama donošenja RP-VIV putem interneta (53,9% - uglavnom se slažem, 7,8% - u potpunosti se slažem) te dati ovlaštenje stručnjaku da ih zastupa pri postavljanju ciljeva RP-VIV (69,6% - uglavnom/u potpunosti se slažem). Spremnost više od polovice ispitanika na različite oblike sudjelovanja u izradi budućih ciljeva RP-VIV, na sudjelovanje u svim fazama izrade RP-VIV te prepuštanja zastupanja stručnjacima, ukazuje na mogućnost prevladavanja negativno percipiranih karakteristika RP-VIV.

6. ZAKLJUČCI

○ Prvi cilj istraživanja bio je ustanoviti uspješnost razvojnih programa vinogradarstva i vinarstva (RP-VIV) Hrvatske, usporedbom postavljenih ciljeva i promjena u proizvodno ekonomskim obilježjima sektora za razdoblje 2004. – 2014., te provjeriti hipotezu da se proizvodno ekonomska obilježja sektora vinogradarstva i vinarstva u promatranom razdoblju nisu mijenjala u skladu s postavljenim ciljevima. Istraživanjem su ustanovljeni razlozi za neispunjenje postavljenih ciljeva u razvojnim programima, a to su: usitnjenost poljoprivrednog zemljišta, neriješeni vlasnički odnosi, nerazvijena rasadničarska proizvodnja, neorganiziranost strukovnih udruženja, mala kreditna sposobnost potencijalnih ulagača, složenost postupka obrade zahtjeva korisnika, paralelne linije kreditiranja HBOR-a i drugo. Razvojne programa karakterizirale su i dodatne administrativne procedure koje su u praksi odbijale potencijalne prijavitelje. Značajne površine vinograda podizane su izvan OP 2004. - 2008. i vrlo vjerojatno izvan OP 2008. - 2012., te IPARD plana za poljoprivredu i ruralni razvoj 2007. - 2013. (mjera 103), o čemu nije bilo moguće pribaviti precizne podatke. Posrednim putem utvrđeno je da se ostvarena sadnja novih vinograda u razdoblju 2004. – 2014. odvijala izvan razvojnih programa i da je ostvareni rezultat tek na razini očuvanja ukupnih površina vinograda. Navedeno potvrđuju i službeni podaci o stanju broja trsova, količinama proizvedenog grožđa i vina, uvozu i izvozu grožđa i vina za isto razdoblje. Time je potvrđena prva hipoteza istraživanja.

○ Drugi cilj istraživanja bio je mapirati dionike u procesu donošenja RP-VIV u razdoblju 2004. – 2014. Mapiranje dionika je realizirano metodom ankete te upotrebom Q-metodologije. Istraživanje je pokazalo da se u postavljanju ciljeva razvojnih programa nije koristio participativan pristup jer je izostalo šire uključivanja dionika/korisnika, te je potvrđena druga hipoteza. Dodatna vrijednost mapiranja upotrebom Q-metodologije. je mogućnost da se dodatni/novi dionici identificiraju analizom ranga prioriteta iz faktorske analize. Sa sigurnošću se ne može potvrditi da se participativan pristup na ispravan način primjenjuje putem uspostavljene platforme e-savjetovanja niti da postojeći način korištenja te platforme može u budućnosti osigurati dostatnu participativnost dionika pri donošenju novih RP-VIV.

○ Treći cilj istraživanja bio je ustanoviti stavove i mišljenja o razvojnim programima, dionika uključenih u proces donošenja RP-VIV. U promatranim razvojnim programima je prema odgovorima ispitanika izostalo šire uključivanje relevantnih dionika u proces donošenja RP-VIV. Ispitanici u najvećem postotku ističu negativne karakteristike

analiziranih RP-VIV ali izražavaju i svoju spremnost na sudjelovanje u procesu postavljanja ciljeva budućih RP-VIV.

○ Četvrti cilj istraživanja bio je predložiti „Strukturirani model komunikacije dionika (SMKD) za usklađivanje gledišta pri kreiranju RP-VIV te provjeriti treću hipotezu, da SMKD doprinosi redefiniranju ranga prioriteta RP-VIV. Strukturiranim modelom komunikacije koji se zasniva na primjeni Q-metodologije postignuta je svrha usklađivanja gledišta te doprinos pri redefiniranju prioriteta RP-VIV u dva glavna ranga interpretirana faktorima: Faktor 1: povećanje imidža hrvatskih vina izvan Hrvatske, očuvanje i sadnja autohtonih sorata, očuvanje postojećih vinograda, osiguranje svih preuvjeta za sadnju, orijentiranost prema/povećanje izvoza, interdisciplinarnost u izradi programa, mjerljivost postignuća, visoki kriteriji pri prijavi, jednostavnost brzina i učinkovitost prijave; Faktor 2: izrada u suradnji s korisnicima, mjerljivost postignuća, interdisciplinarnost pri izradi, sudjelovanje stručnjaka pri izradi, odražavanje realnih potreba korisnika, izrada u komunikaciji s velikim i malim proizvođačima, izrada u komunikaciji struke, vinogradara/vinara, županija, lokalne uprave i samouprave, povećanje imidža hrvatskih vina u Hrvatskoj, zadovoljiti potrebe turizma Hrvatske, orijentiranost prema izvozu, povećanje kulture pijenja vina u Hrvatskoj, očuvanje/sadnja autohtonih sorata vinove loze. Testirani model doprinosi rangiranju i usaglašavanju preferiranih ciljeva te je potvrđena treća hipoteza istraživanja.

Kako bi se ostvarilo potpunije istraživanje promjena u proizvodno-ekonomskim obilježjima sektora s ciljem što točnijeg utvrđivanja polazne situacije, kao i polaznih principa pri kreiranju razvojnih programa bilo bi potrebno uložiti značajno dodatno vrijeme za istraživanje i značajna materijalna sredstva za uvid u baze podataka FINA-e, Poslovne Hrvatske, HGK, APPRRR i drugih, te u uzorak ispitanika uključiti dodatne dionike.

Ovim istraživanjem želi se doprinijeti organiziranju i koordiniranju dionika pri kreiranju strateških i operativnih programa u vinogradarstvu i vinarstvu uvažavajući pojedinačne i grupne uvjetovanosti. Testiranje Q-metodologije na problematici vinogradarstva i vinarstva pruža uvid u njenu primjenjivost kod planiranja participativnih procesa u poljoprivredi i ruralnom razvoju.

Softver za primjenu Q-metodologije korišten u ovom istraživanju je fragmentiran. Prvo programsko rješenje koristi se za terensko istraživanje i autor ga je ustupio za nekomercijalnu upotrebu. Drugo programsko rješenje koristi se za ekstrakciju odgovora u format pogodan za faktorsku analizu. Treće programsko rješenje namijenjeno je faktorskoj analizi. Slijedom navedenog, usklađivanje gledišta pri kreiranju RP-VIV primjenom SMKD mora objedinjavati sve korake u istraživanju, obradi i interpretaciji rezultata kao i obuku odgovornih osoba za njegovo primjereno provođenje.

7. POPIS LITERATURE

1. Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (APPRRR) (2017)., odgovor na upit o površinama vinograda u ARKOD sustavu na dan 31.12. (2012-2016). zaprimljeno: 9.5.2017.
2. Alexander, L. (1985). Successfully implementing strategic decisions, Long Range Planning. Vol. 18, No.3.: 91-97.
3. Alintech. (2014). Qsort, Version 1.7.4.0 demo. Funded by Curtin University. Australia.
4. Amaruzaman, S., Leimona, B., van Noordwijk, M., Lusiana, B. (2017). Discourses on the performance gap of agriculture in a green economy: a Q-methodology study in Indonesia, International Journal of Biodiversity Science, Ecosystem Services & Management, Vol. 13, Issue 1: 233-247.
5. Ascher, W. (1987). Subjectivity and the policy sciences. Operant Subjectivity, 10(3): 73-80.
6. Bacher, K., Gordo, A., Mikkelsen, E. (2014). Stakeholders' perceptions of marine fish farming in Catalonia (Spain): A Q-methodology approach. Aquaculture, March (424-425): 78-85.
7. Barbič, A. (2005). Uključenost žena u strategiju ruralnog razvoja, Sociologija sela. 43, 170 (4): 803-821.
8. Blažević, Z., Tolušić, M., Mikolčević, M. (2010). Analiza postojanja međusektorske diferencijacije pri postavljanju vizije i misije. Ekonomski vjesnik 2, Prosinac: 401-408.
9. Boko, H., Vojnić, A., Carić, A. (2004). "Hrvatska u 21. stoljeću" Iskustva u izradi strategije razvitka RH, Ekonomski pregled. 55 (3-4): 360-373.
10. Božić, M., Gelo, R., Sever-Koren, A. (2009). Hrvatska poljoprivreda i Europska unija. kojim putem naprijed? Sociologija i prostor. Vol 43, No.1, (167): 129-151.
11. Brkić S., Žutinić, Đ. (2002). Društveni aspekt razvoja seoskih područja, Zbornik - Prilagodba Europskoj zajednici hrvatske poljoprivrede, šumarstva i ribarstva. HAZU, Zagreb: 131-144.
12. Brodt, S., Klonsky, K., Tourte, L. (2006). Farmer goals and management styles: Implications for advancing biologically based agriculture. Agricultural Systems, 89 (1): 90-105.

13. Brown, S., R. (1980). *Political Subjectivity: Applications of Q Methodology in Political Science*, New Haven and London, Yale University Press.
14. Brown, S., R. (2006). A Match Made in Heaven: A Marginalized Methodology for Studying the Marginalized, *Quality and Quantity*, June, Vol.40, Issue 3: 361-282.
15. Budin, T. (1992). Agrarna struktura kao činitelj razvitka Hrvatske, *Sociologija sela*, 30 (1/2): 45-52.
16. Bumbudsanpharoke, W., Moran, D., Hall, C. (2009). Exploring perspectives of environmental best management practices in Thai agriculture: an application of Q-methodology. *Environmental Conservation*, 36(3): 225-234.
17. Cuéllar-Padilla, M., Calle-Collado, Á. (2011). Can we find solutions with people? Participatory action research with small organic producers in Andalusia. *Journal of Rural Studies*, Vol.27, Issue 4, October: 372-383.
18. Curry, N. (2001). Community Participation and Rural Policy: Representativeness in the Development of Millennium Greens. *Journal of Environmental Planning and Management*, Vol. 44 (4): 561-576.
19. Davies, B., B., Hodge, I., D. (2007). Exploring environmental perspectives in lowland agriculture: A Q methodology study in East Anglia. UK, *Ecological Economics*, 61(2-3), March: 323-333.
20. D'agostino, R., Russell, H., K. (2005). Scree Test, *Encyclopedia of Biostatistics*, 8-Volume Set, 2nd ed, Willey Online Library.
21. Defilippis, J. (1993). Upravljanje integralnim ruralnim razvitkom ruralnih područja. *Sociologija sela* br.1-2, Zagreb: 35-39.
22. Doran, G., T. (1981). There's a S.M.A.R.T. way to write management's goals and objectives. *Management Review*, 70, November: 35-36.
23. Državni zavod za statistiku (DZS), (2007). Ljetopis.
24. Državni zavod za statistiku (DZS), (2010). Ljetopis.
25. Državni zavod za statistiku (DZS), (2016). Ljetopis.
26. Državni zavod za statistiku (DZS), (2011). Bazno istraživanje o strukturi vinograda u 2009. godini – konačni podaci, Broj: 1.1.13.
27. Državni zavod za statistiku (DZS), (2013). Poljoprivredna proizvodnja u 2012. Statistička izvješća 1485.
28. Državni zavod za statistiku (DZS), (2015). Poljoprivredna proizvodnja u 2014. Statistička izvješća 1533.
29. Državni zavod za statistiku (DZS), (2016). Bazno istraživanje o strukturi vinograda u 2015. – prethodni podaci, Broj 1.1.33., https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2016/01-01-33_01_2016.htm

30. European Commission (EC), (2001). European Governance. A White Paper .COM (2001) 428 final, http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/com/2001/com2001_0428en01.pdf.
31. European Commission (EC). (2002a). Science and Society—Action Plan. Luxembourg. Office for Official Publications of the European Communities. http://ec.europa.eu/research/science-society/pdf/ss_ap_en.pdf.
32. European Commission (EC). (2002b). Towards a Reinforced Culture of Consultation and Dialogue. General Principles and Minimum Standards for Consultation of Interested Parties by the Commission.COM (2002). 704 final, 11 December 2002. Brussels. European Commission.
33. European Commission (EC) (2010). The Common Agricultural Policy after 2013 – Public debate, Summary Report, http://ec.europa.eu/agriculture/cap-post-2013/debate/report/summary-report_en.pdf.
34. European Commission (EC) (2015). The Monitoring and Evaluation Framework for the Common Agricultural Policy 2014-2020, https://ec.europa.eu/agriculture/evaluation/cap-monitoring-evaluation_en
35. Epstein, J., M., Axtell, R. (1996). Growing Artificial Societies: Social Science from the Bottom Up. The Brookings Institution, Washington.
36. Franić, R., Žimbek, T., Grgić, Z. (2003). Agrarna politika u Republici Hrvatskoj na putu od poljoprivrednoga do održivoga ruralnog razvitka. Društvena istraživanja, 12 (6): 1027-1049.
37. Franić, R. (2005). Subvencije u Hrvatskoj poljoprivredi i prilagodba EU. Zbornik radova Ekonomskog fakulteta u Rijeci. časopis za ekonomsku teoriju i praksu, Vol 23 (1) Kolovoz: 133-150.
38. Franić, R., Kumrić, O. (2009). Materijali za pripremanje ispita, Modul AG 1001 – Agrarna i ruralna politika 1, Zagreb
39. Freeman, R. E., (1984). Strategic Management. A Stakeholder Approach. Pitman Publishing Inc. Massachusetts.
40. Gedikli, B. (2009). The role of leadership in the success of participatory planning processes. Experience from Turkey. European Urban and Regional Studies, Vol.16, Issue 2: 115-130.
41. Goldman, I. (1999). Q-Methodology as Process and Context in Interpretivism, Communication, and Psychoanalytic Psychotherapy Research. The Psychological Record, 49: 589-604.
42. Horst, P. (1956). A Simple Method for Rotating a Centroid Factor Matrix to a Simple Structure Hypothesis. The Journal of Experimental Education, Vol. 24, No.4: 251-258.

43. Hrvatska gospodarska komora (HGK) (2016a). Statistički podaci DZS – vino 2015. Sektor za poljoprivredu, prehrambenu industriju i šumarstvo, Zagreb.
44. Hrvatska gospodarska komora (HGK) (2016b). Podaci Odjela za poslovne informacije, Sektor za financijske institucije, poslovne informacije i ekonomske analize, zaprimljeno: 10.10.2016.
45. Hrvatski Sabor (2002). Strategija poljoprivrede i ribarstva Republike Hrvatske, 25. 7., NN 89/2002.
46. Iofrida, N., De Luca, A., Gulisano, G., Strano, A. (2018). An application of Q-methodology to Mediterranean olive production – stakeholders' understanding of sustainability issues, *Agricultural Systems*, 162: 46-55.
47. Irvin, R., A., Stansbury, J. (2004). Citizen Participation in Decision Making. Is it Worth the Effort? *Public Administration Review*, 64 (1): 55-65.
48. Jakšić, L., Ivanjko, E., Njavro, M. (2018). Q-methodology: Theoretical framework for policy making in the Croatian Wine Sector, *International Journal of Wine Business Research*, vol:30, iss:4. (u postupku objave)
49. Kline, P., (1994). *An Easy Guide to Factor Analysis*, Routledge, Taylor & Francis Group, London and New York.
50. Kvakkestad, V., Rørstad, P., K., Vatn, A. (2015). Norwegian farmers' perspectives on agriculture and agricultural payments: Between productivism and cultural landscapes. *Land Use Policy*, 42: 83-92.
51. Locke, E. A., Latham, G. P. (1990). *A Theory of Goal Setting and Task Performance*. Englewood Cliffs, NJ. Prentice-Hall.
52. Locke, E. A., Latham, G. P. (1991). *A Theory of Goal Setting and Task Performance*. *The Academy of Management Review* 16(2). April: 480-483.
53. Locke, E. A., Latham, G. P. (2006). New Directions in Goal-Setting Theory. *Current Directions in Psychological Science* Col.15 (5): 265-268.
54. Marshall, G. C. (2003). A q-methodology evaluation of visions of sustainable development. <http://ro.ecu.edu.au/theses/1495>, pristupljeno: 13. 3. 2017.
55. Messely, L., Rogge, E., Dessein, J. (2013). Using the rural web in dialogue with regional stakeholders. *Journal of Rural Studies*, Vol.32, October 2013: 400-410.
56. Mihalj, P. (1998). Posjedovna struktura hrvatske poljoprivrede – limitirajući činitelj agrarne proizvodnje. *Politička misao*, 35, br.4: 224 – 238.
57. Milas, G. (2005). *Istraživačke metode u psihologiji i drugim društvenim znanostima*, Slap, Zagreb.
58. Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva (MPŠ) (1995). *Agriculture in Croatia – A Strategy for Development*, Šolta Zagreb.

59. Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja – (MPŠ) (2004). Operativni program podizanja trajnih nasada, srpanj.
60. Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja – (MPŠ) (2005a). Rješenje o imenovanju Središnjeg stručnog povjerenstva za provedbu Operativnog programa podizanja trajnih nasada u Republici Hrvatskoj, Klasa 320-01/05-01/29, Urbroj: 525-1-05-1, 1. veljače.
61. Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja – (MPŠ) (2005b). Rješenje o imenovanju Županijskog stručnog povjerenstva za provedbu Operativnog programa podizanja trajnih nasada u Republici Hrvatskoj, Klasa 320-01/05-01/29, Urbroj: 525-1-05-2 do 22, 1. veljače.
62. Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja – (MPŠ) (2008a). Izmjene i dopune Operativnog programa podizanja trajnih nasada – Operativni program podizanja trajnih nasada 2008.-2012, Zagreb.
63. Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja – (MPŠ) (2008b). Rješenje o imenovanju Županijskog stručnog povjerenstva za provedbu Operativnog programa podizanja trajnih nasada u Republici Hrvatskoj, Klasa 320-05/08-01/1, Urbroj: 525-2-08-1, 25. veljače.
64. Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja – (MPŠ) (2008c). Strategija ruralnog razvoja RH, VRH, 21. svibnja.
65. Mintzberg, H. (1978). Patterns in Strategy Formation. Management Science, Vol.24, No.9: 934-948.
66. Narodne novine (NN). (1996). Pravilnik o vinu, 96/96, 7/97, 117/97, 57/00.
67. Narodne novine (NN). (2001). Zakon o poljoprivredi, 66/01, 83/02, 30/09, 149/09, 127/10, 50/12, 120/12, 148/13, 30/15.
68. Narodne novine (NN). (2003). Zakon o vinu, 96/03, 25/09, 22/11, 55/11, 82/13, 14/14.
69. Narodne novine (NN). (2004). Lista zemljopisnih oznaka, 06/04, 111/08.
70. Narodne novine (NN). (2004). Pravilnik o minimalno tehničko-tehnološkim uvjetima za proizvodnju vina i voćnih vina te prodaju vina, drugih proizvoda od grožđa i vina kao i voćnih vina, 102/04, 91/05, 71/06, 73/07, 08/08, 88/09, 24/11, 152/11.
71. Narodne novine (NN). (2004). Pravilnik o organoleptičkom (senzornom) ocjenjivanju mošta i vina, 106/04, 137/12, 142/13, 48/14, 1/15.
72. Narodne novine (NN). (2009). Kodeks savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja zakona, drugih propisa i akata, 140/09.
73. Narodne novine (NN). (2012). Pravilnik o zemljopisnim područjima uzgoja vinove loze, 74/12, 80/12, 48/13, 159/13.
74. Narodne novine (NN). (2016). Zakon o vladi, pročišćeni tekst, 150/11, 119/14, 93/16

75. Nicholas, P.K., Mandolesi, S., Naspetti, S., Zanolì, R. (2014). Innovations in low input and organic dairy supply chains-What is acceptable in Europe? *Journal of Dairy Science*, 97 (2): 1157-1167.
76. Official Journal of European Union (OJ) (2006). Council Decision of 20 February 2006 on Community strategic guidelines for rural development programming period 2007-2013.<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ.L.2006.055.0020.0029.EN.PDF>.
77. OECD (2017). *Agricultural Policy Monitoring and Evaluation 2017*, OECD Publishing, Paris, http://dx.doi.org/10.1787/agr_pol-2017-en.
78. Persky, J. (1992). Retrospectives Pareto's Law. *Journal of Economic Perspectives*, Volume 6, Number 2, Spring: 181-192.
79. Posavac, E. J., Carey, R. G. (1985). *Program Evaluation: Methods and Case Studies* (2nd ed.). Englewood Cliffs: Prentice Hall.
80. Previte, J., Pini, B., Haslam-McKenzie, F. (2007). Q Methodology and Rural Research. *Sociologia Ruralis*, Vol.47, No2, April: 135-147.
81. Raadgever, G. T., Mostert, E., van de Giesen, N. C.(2008). Identification of stakeholder perspectives on future flood management in the Rhine basin using Q methodology, *Hydrology and Earth System Sciences*, Vol. 12, issue: 4: 1097-1109.
82. Rakesh Kumar, K., Paul, S., Singh, P., Chahal, V. P. (2015). Factors determining farmers' progressiveness: A principal component analysis. *Indian Journal of Agricultural Sciences*, 85 (8): 1026-1029.
83. Rogers, W. S., (2011). *Social Psychology*. Open University Press, Second Edition, Berkshire.
84. Rossi, P. H., Freeman, H. E. (1989). *Evaluation: A systematic approach* (4th ed.). Newbury Park: Sage.
85. Shank, G. (1998). The extraordinary ordinary powers of abductive reasoning. *Theory and Psychology*, 8(6): 841–860.
86. Smith, N., W. (2001). *Current systems in psychology: history, theory, research, and applications*. London: Wadsworth.
87. Stephenson, W. (1953). *The study of behavior: Q-technique and its methodology*. Chicago: University of Chicago Press.
88. Stephenson, W. (1967). *The Play Theory of Mass Communication*, The University of Chicago Press, Ltd.
89. Taylor, C., W. (1960). Book Reviews: *The Study of Behavior—Q-Technique and its Methodology* by William Stephenson. Chicago: The University of Chicago Press, 1953. Pp. ix + 376, *Educational and Psychological Measurement*, July, 1.

90. Vlada Republike Hrvatske (VRH), (2012). e-Hrvatska i modernizacija javne uprave, [http://www.uprava.hr/UserDocsImages/novosti/2013/250413-E-gra%C4%91anin-prezentacija\[1\].pdf](http://www.uprava.hr/UserDocsImages/novosti/2013/250413-E-gra%C4%91anin-prezentacija[1].pdf) . pristupljeno: 6.1.2018.
91. Vlada Republike Hrvatske – Ured za udruge (VRH-UZU) (2011). Izvješće o primjeni Kodeksa savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja zakona, drugih propisa i akata u 2010. godini. pristupljeno: 6. 1. 2018.
92. Vlada Republike Hrvatske – Ured za udruge (VRH-UZU) (2012). Izvješće o primjeni Kodeksa savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja zakona, drugih propisa i akata u 2011. godini. pristupljeno: 6. 1. 2018.
93. Vlada Republike Hrvatske – Ured za udruge (VRH-UZU) (2013). Izvješće o primjeni Kodeksa savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja zakona, drugih propisa i akata u 2012. godini. pristupljeno: 6. 1. 2018.
94. Vlada Republike Hrvatske – Ured za udruge (VRH-UZU) (2014). Izvješće o primjeni Kodeksa savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja zakona, drugih propisa i akata u 2013. godini. pristupljeno: 6. 1. 2018.
95. Vlada Republike Hrvatske – Ured za udruge (VRH-UZU) (2015). Izvješće o primjeni Kodeksa savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja zakona, drugih propisa i akata u 2014. godini. pristupljeno: 6. 1. 2018.
96. Wang, J., Dewhirst, H. D. (1992). Boards of Directors and Stakeholder Orientation. *Journal of Business Ethics*, V11.
97. Watts, S., Stenner, P. (2005). Doing Q methodology: theory, method and interpretation. *Qualitative Research in Psychology*, 2: 67-91.
98. Wofford, J. C. (1982). An Integrative Theory of Leadership. *Journal of Management*, Vol 8 (1): 27-47.
99. Žutinić, Đ., Hrg, I., Grgić, I. (2012). Mišljenja i stavovi stanovnika o razvoju vinogradarstva u kalničkom kraju, *Agronomski glasnik*, 2-3, listopad: 79-90.

Internetske stranice

100. 034Portal (2014) Urod prepolovljen; otkupna cijena još nije poznata: <http://www.034portal.hr/clanak.php?id=14891&naslov=urod-prepolovljen--otkupna-cijena-jos-nije-poznata> , pristupljeno: 27. 9. 2017.
101. Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (APPRRR) (2016)., IPARD: <http://www.apprrr.hr/ipard-31.aspx> , pristpljeno: 25.10.2016.

102. Agroklub (2010). Izvješće o provedbi IPARD programa, Prvi krug natječaja za mjeru 101 i 103: <http://www.agroklub.com/poljoprivredne-vijesti/izvjesce-o-provedbi-ipard-programa/2749/> . pristupljeno: 27. 9. 2017.
103. Agroklub (2010a). Neizvjestan otkup grožđa: <https://www.agroklub.com/vinogradarstvo/neizvjestan-otkup-grozdja/3749/> , pristupljeno: 27.9.2017.
104. Agroklub (2010b). Očekuju nove uvjete za otkup grožđa: <https://www.agroklub.com/vinogradarstvo/ocekuju-nove-uvjete-za-otkup-grozdja/3717/> pristupljeno: 27. 9. 2017.
105. Agroklub (2011). Kutjevo d.d. otkupljivati će viškove grožđa: <https://www.agroklub.com/vinogradarstvo/kutjevo-d-d-otkupljivati-ce-viskove-grozdja/5867/>, pristupljeno: 27. 9. 2017.
106. Agroklub (2012). Kvaliteta grožđa unatoč nepogodama zadovoljavajuća, otkup neizvjestan: <https://www.agroklub.com/vinogradarstvo/kvaliteta-grozdja-unatoc-nepogodama-zadovoljavajuca-otkup-neizvjestan/7551/>, pristupljeno: 27. 9. 2017.
107. Državni hidrometeorološki zavod (DHMZ) (2016.). Praćenje i ocjene klime 1986. - 2015.: http://klima.hr/razno.php?id=publikacije¶m=prikazi_ pristupljeno: 27. 10. 2016.
108. Europska unija (EU) (2017). CAP at a glance: https://ec.europa.eu/agriculture/cap-overview_en, pristupljeno: 24. 1. 2018.
109. Excel, v.J., Graaf, d.G. (2005). Q methodology. A sneak preview. preuzeto sa: <http://qmethod.org/howto>. pristupljeno: 24. 1. 2018.
110. Hrvatska gospodarska komora (HGK) (2007). Pravilnik o znakovima vizualnog označavanja hrvatskih proizvoda i usluga, <http://znakovi.hgk.hr/pravilnik-o-znakovima-vizualnog-oznacavanja-hrvatskih-proizvoda-i-usluga/>, pristupljeno: 25. 9. 2017.
111. Ministarstvo poljoprivrede – (MPŠ) (2016a). Annual Report on the Implementation of the IPARD Programme in the Republic of Croatia 2015, Zagreb: <http://www.mps.hr/ipard/default.aspx?id=69>, pristupljeno: 25. 9. 2017.
112. Ministarstvo poljoprivrede (MPŠ) (2016b). IPARD PROGRAMME 2007 – 2013, Agriculture and Rural Development Plan, Zagreb, srpanj: <http://www.mps.hr/ipard/UserDocsImages/Agriculture%20and%20Rural%20Development%20Plan%20%E2%80%93%20IPARD%20Programme%202007-2013%20%E2%80%93%209th%20amendments%20.pdf>, pristupljeno: 2. 10. 2017.
113. Ministarstvo poljoprivrede (MPŠ) (2016c). Korisnici IPARD program, Pregled korisnika – isplaćeni projekti: <http://www.mps.hr/ipard/default.aspx?id=4408>, pristupljeno: 25. 10. 2016.
114. Obzor 2020 (2013). Hrvatski portal okvirnog Programa EU za istraživanje i inovacije: <http://www.obzor2020.hr/obzor2020/sto-je-obzor-2020> pristupljeno: 13. 2. 2018.

115. Poslovni dnevnik (2017). Europski smo gubitnici u iskorištavanju fondova, <http://www.poslovni.hr/hrvatska/europski-smo-gubitnici-u-iskoristavanju-fondova-323877>, pristupljeno: 25. 1. 2018.
116. Schmolck, P., (2014). PQMethod package – 2.35. March, preuzeto sa: <http://schmolck.userweb.mwn.de/qmethod/pqmanual.htm#procedure>, pristupljeno: 15. 9. 2016.
117. Slobodna Dalmacija (2008). Iločki podrumi vinogradarima otkazali otkup grožđa: <http://www.slobodnadalmacija.hr/novosti/biznis/clanak/id/22171/ilocki-podrumi-vinogradarima-otkazali-otkup-groza>, pristupljeno: 27. 9. 2017.
118. Slobodna Dalmacija (2010) Stankovački vinogradari ne znaju kud će s grožđem: <http://www.slobodnadalmacija.hr/dalmacija/zadar/clanak/id/114235/stankovacki-vinogradari-ne-znaju-kud-ce-s-grozem>, pristupljeno: 27. 9. 2017.
119. The New York Times (2017). Nobel in Economics Is Awarded to Richard Thaler, https://www.nytimes.com/2017/10/09/business/nobel-economics-richard-thaler.html?emc=edit_na_20171009&nl=breaking-news&nid=30201455&ref=cta&r=0, pristupljeno: 13. 2. 2018.
120. Večernji list (2013). Berba – Vinogradari ne daju grožđe trgovcima za dvije kune: <https://www.vecernji.hr/biznis/berba-vinogradari-ne-daju-grozdje-trgovcima-za-dvije-kune-615026>, pristupljeno: 27. 9. 2017.

8. ŽIVOTOPIS AUTORA

Lucijano Jakšić – rođen je u Zagrebu 1975. godine gdje završava osnovnu i srednju školu. Po završetku Agronomskog fakulteta u Zagrebu 2000. godine, 2001. godine počinje raditi kao pripravnik u Sektoru za poljoprivredu, prehrambenu industriju i šumarstvo Hrvatske gospodarske komore. U Komori radi kao stručni suradnik do listopada 2005. kad prelazi koordinirati projekt suradnje Njemačkog društva za međunarodnu suradnju (GIZ GmbH) i Ministarstva poljoprivrede, na području razvoja kvalitete vina i vinskog turizma u Požeško-slavonskoj i Vukovarsko-srijemskoj županiji. Projekt završava polovicom 2011. godine te nastavlja blisku suradnju s udrugama Kutjevački vinari i Graševina croatica. U udruzi Graševina croatica aktivan je kao volonter te potom i volonter-tajnik tijekom 2012. godine. Krajem 2013. godine preuzima vođenje projekta Europskog socijalnog fonda u Centru za odgoj i obrazovanje „Slava Raškaj“ Zagreb. Po uspješnom završetku, prelazi kao asistent na drugi projekt Europskog socijalnog fonda u Hrvatski savez slijepih na kojem radi do završetka u veljači 2016. godine. U studenome iste godine zapošljava se na mjestu višeg savjetnika u Odjelu za kvalitetu i edukaciju pri Agenciji za kvalitetu i akreditaciju u zdravstvu i socijalnoj skrbi gdje radi do travnja 2018. U svibnju iste godine zapošljava se kao prodajni specijalist za Philips medicinske uređaje u privatnoj tvrtki.

U međuvremenu koristi svaku priliku za dodatno formalno i neformalno usavršavanje te prijenos znanja na kolege s kojima radi i mlađe generacije studenata Sveučilišta u Zagrebu.

Formalno obrazovanje

2015. Pedagoško-psihološko obrazovanje, Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

2000. Dipl. ing. agr. –agroekonomike, Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

1994. Biotehničar –XII Gimnazija u Zagrebu.

Radno iskustvo

2018.- **Prodajni specijalist**, EKSA GRUPA d.o.o., Domaslovec

2016.-2018. **Viši savjetnik**, Agencija za kvalitetu i akreditaciju u zdravstvu i socijalnoj skrbi, Zagreb

2015.-2016. **Asistent na projektu**, Europski socijalni fond, projekt "Za bolje sutra", korisnik: Hrvatski savez slijepih, Zagreb

2013.-2014. **Projektni menadžer**, Europski socijalni fond, projekt "Cjeloživotno slušanje", Korisnik: Centar za odgoj i obrazovanje "Slava Raškaj" Zagreb

2005.-2011. **Koordinator projekta**, Projekt: Poticanje gospodarstva i zapošljavanja u prehrambenom sektoru Hrvatske -Vinski sektor, Njemačko društvo za međunarodnu suradnju (GIZ) GmbH -Ured Zagreb

2001.-2005. **Stručni suradnik**, Hrvatska gospodarska komora (HGK), Središnjica - Sektor za poljoprivredu, prehrambenu industriju i šumarstvo, Zagreb

Znanstveni i stručni radovi

Članci indeksirani u CC

Jakšić, L., Ivanjko E., Njavro, M., (2017.). **Q-Methodology: Theoretical framework for policy making in the Croatian wine sector**, International Journal of Wine Business Research, (u postupku objave, vol.30 iss.4)

Miljanović, M., Sindik, J., Milunović, Kralj Škoc V., Braš, M., Đorđević, V., Pavić, J., Jakšić, L., (2017.). **Psychosocial determinants of the satisfaction with hospital care in adult patients suffering from advanced cancer**, Acta Clinica Croatica, Vol. 57. No.2, 218-226.

Članci u recenziranom časopisu, knjizi ili zborniku

Bedek, Ž., Njavro, M., Jakšić, L., (2016.). **Važnost strateškog upravljanja u modernom agrobiznisu - literaturni pregled i lekcije za Hrvatsku**, Agronomski glasnik, 77, 4-6.

Jakšić, L., Ivanjko, E., Njavro, M., (2015.). **Application of Correlated Competitive Profile Matrix for support adjustment to SMEs in winemaking**, The Journal of Wine Research, 2016, 26/2, 136-152.

Jakšić, L., Njavro, M., August, H., (2015.). **Croatian Wine Market, Support Policy and Specific Obstacles to Wine Exports**, 4th International AgriMBA-AVA Congress „Smart Business for the Society of Tomorrow“, Poreč, Croatia. Abstract Journal, 2016 /1-2, 19-22

Aktivno sudjelovanje na međunarodnim i domaćim znanstvenim skupovima

Jakšić, L., Njavro, M., August, H., (2015.). **Croatian Wine Market, Support Policy and Specific Obstacles to Wine Exports**, 4th International AgriMBA-AVA Congress „Smart Business for the Society of Tomorrow“, Poreč, Croatia. usmeno priopćenje.

Jakšić, L., Njavro, M., (2014.). **Graduates of Agribusiness Searching for a Job in Recession Times**, Zbornik radova, Simpozij agronoma 2014, Dubrovnik, Croatia, 140-145, usmeno priopćenje.

Sudjelovanje na drugim seminarima i kongresima

-

Ostale aktivnosti

„Priručnik za rad s osobama s komunikacijskim teškoćama u redovnom odgojno-obrazovnom sustavu“, Centar za odgoj i obrazovanje „Slava Raškaj“ Zagreb, 2014. suradnik u pripremi.

„Nacionalna strategija razvoja zdravstva 2012.-2020.“ Vlade Republike Hrvatske, , rujan 2012., doprinos u javnoj raspravi o nacrtu Nacionalne strategije.

„Croatia's EU Accession – Socio-Economic Assessment of Farm Households and Policy Recommendations“, Leibniz-Institut für Agrarentwicklung in Mittel- und Osteuropa (IAMO), 2009., logistička i stručna podrška.

Par Vjekoslav, Jakšić Lucijano, Grgić Zoran (2004.). **Mjesto i uloga poljoprivrednih poduzeća u izgradnji hrvatske poljoprivrede**, Zbornik priopćenja, Međunarodni

znanstveno-stručni skup „Menadžmet u agrobiznisu“, Stubičke Toplice, Hrvatska, usmeno priopćenje.

Prezentacije

Svibanj 2017., Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, **voditelj radionice za studente „Uvod u odnose s javnošću“**

Travanj i lipanj 2016., Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, **voditelj radionice za studente "Vještine pripreme prezentacije i prezentiranja"**

Svibanj 2016., Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, **voditelj radionice za studente „Uvod u odnose s javnošću“**

Lipanj 2014., Centar za odgoj i obrazovanje „Slava Raškaj“ Zagreb, voditelj dvodnevne radionice za zaposlenike centra „**Vještine pripreme prezentacije i prezentiranja**“.

Srpanj 2013., Prezent centar d.o.o. Zagreb, **voditelj trodnevne trimodulne radionice za studente Sveučilišta u Zagrebu („Vještine pisanja životopisa i molbe za posao“, „Vještine osobne prezentacije“, „vještine planiranja karijere, upravljanja osobnim ciljevima i prioritetima“)**

Svibanj 2014., Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, **voditelj radionice za studente "Vještine pripreme prezentacije i prezentiranja"**

Travanj 2008., International Wine Symposium on Wine Tourism Facts & Trends, Tbilisi, Gruzija, **Prezentacija: „Wine Tourism in Croatia“**

Članstva

Hrvatsko agroekonomsko društvo, Zagreb

Hrvatska agronomska komora, Zagreb

American Association of Wine Economists

International Society for the Scientific Study of Subjectivity

10. PRILOZI

Prilog 1: Proizvodna bilanca grožđa i vina u razdoblju 2004. – 2014. godina

Naziv	jed. mjere	2004.	2005.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Ukupna površina vinograda	tis. ha	28	30	28	30	31	32	34	34	33	32	29	28	26
Broj rodnih trsova	mil. kom	116	118	116	118	117	120	122	133	145	133	124	118	116
Proizvodnja grožđa	tona	174.536	181.021	174.536	181.021	179.426	197.979	185.256	206.437	207.743	204.373	187.550	181.096	134.941
Prirod po ha	tona	6,2	6,1	6,2	6,1	5,8	6,1	5,4	6,0	6,4	6,3	6,4	6,5	5,2
Prirod po trsu	kg	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,7	1,5	1,5	1,4	1,5	1,5	1,5	1,2
Proizvodnja vina	000 hl	1.204	1.248	1.204	1.248	1.237	1.365	1.278	1.424	1.433	1.409	1.293	1.249	842
Zalihe vina na dan 31.12. (zaključno sa 2012.)	hl			369.317	383.303	302.072	402.970	396.722	437.543	399.471	365.851	323.713	-**	-**
Utrošak po članu kućanstva (god. prosjek)	l	10,8	8,9	11,9	10,8	10,0	10,8	8,9	9,2	10,7	10,1	-**	-**	9,0

*Podaci o utrošenim količinama ne uključuju hranu i piće konzumirano u ugostiteljskim objektima.

**Nedostupni podaci (ne prati se)

Izvor: DZS 2007., 2010., 2013., 2015., Obrada: HGK i autor

Prilog 2: Iznosi isplata korisnicima OP 2008.-2012. (HRK)

Naziv korisnika	Naselje	Iznos	Datum isplate
Poslovna tajna	Kuna Pelješka	1.145.188,74	1.12.2009
Poslovna tajna	Ivanić-Grad	142.692,25	1.12.2009
Poslovna tajna	Krk	806.267,27	11.12.2009
Poslovna tajna	Trpanj	62.610,52	25.2.2010
Poslovna tajna	Krk	806.267,27	25.2.2010
Poslovna tajna	Donji Proložac	264.685,10	31.5.2010
Poslovna tajna	Zadar	3.500.000,00	29.7.2011
Poslovna tajna	Polača	373.329,66	29.11.2011
Poslovna tajna	Šibenik	3.500.000,00	29.11.2011
Poslovna tajna	Zagreb	3.453.362,00	29.11.2011
Poslovna tajna	Sveta Nedjelja	3.122.168,29	29.11.2011
Poslovna tajna	Sisak	605.277,00	nema podatka
Poslovna tajna	Feričanci	432.361,55	nema podatka
Poslovna tajna	Zagreb	3.413.739,89	nema podatka
Poslovna tajna	Zagreb	1.290.028,76	nema podatka
Poslovna tajna	Posedarje	854.255,95	nema podatka
Poslovna tajna	Križevci	533.987,56	nema podatka
Poslovna tajna	Zadar	2.988.328,62	nema podatka
Poslovna tajna	Hum na Sutli	409.073,54	nema podatka
	UKUPNO:	27.703.623,97	

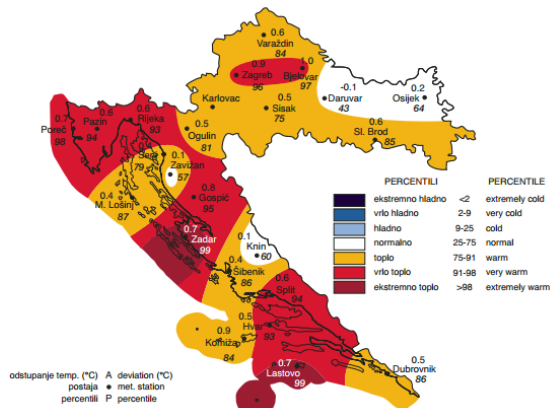
Izvor: MPS

Prilog 3: Odstupanje srednje temperature zraka i količina oborina u razdoblju 2004.-2014.

2004.

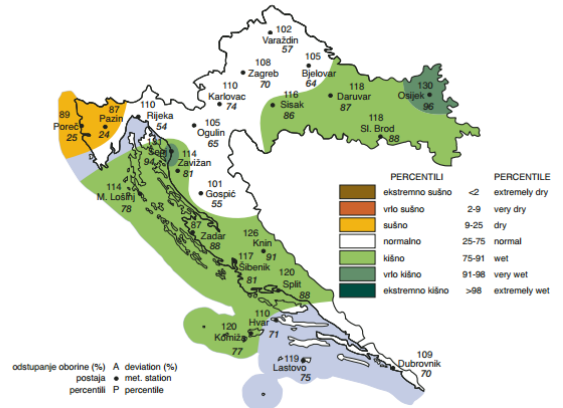
Odstupanje srednje godišnje temperature zraka (°C) za 2004. godinu od prosječnih vrijednosti 1961—1990.

Yearly air temperature anomalies in Croatia for year 2004, from normals 1961—1990.

Godišnje količine oborine za 2004. godinu u odnosu na prosječne vrijednosti 1961—1990, izražene u %.

Yearly precipitation amounts of Croatia for 2004 year, expressed as percentage of normals 1961—1990.

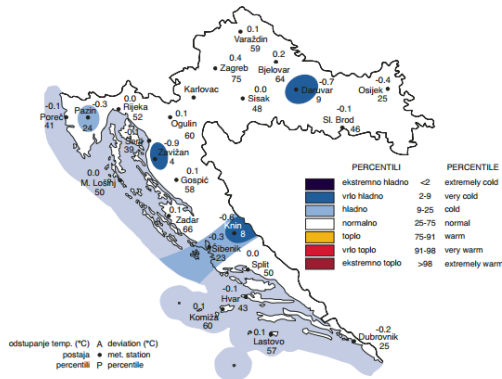

Izvor: DHMZ, 2016.

2005.

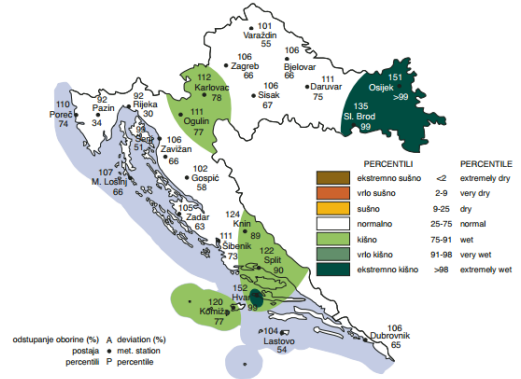
Odstupanje srednje godišnje temperature zraka (°C) za 2005. godinu od prosječnih vrijednosti 1961—1990.

Yearly air temperature anomalies in Croatia for year 2005, from normals 1961—1990.

Godišnje količine oborine za 2005. godinu u odnosu na prosječne vrijednosti 1961—1990, izražene u %.

Yearly precipitation amounts of Croatia for 2005 year, expressed as percentage of normals 1961—1990.

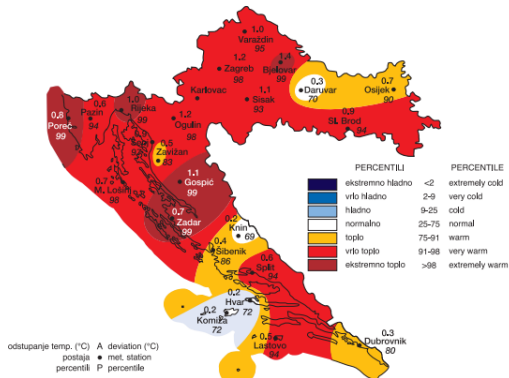

Izvor: DHMZ, 2016.

2006.

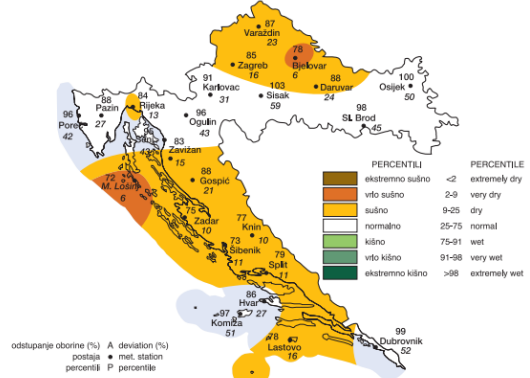
Odstupanje srednje godišnje temperature zraka (°C) za 2006. godinu od prosječnih vrijednosti 1961—1990.

Yearly air temperature anomalies in Croatia for year 2006, from normals 1961—1990.

Godišnje količine oborine za 2006. godinu u odnosu na prosječne vrijednosti 1961—1990, izražene u %.

Yearly precipitation amounts of Croatia for 2006 year, expressed as percentage of normals 1961—1990.

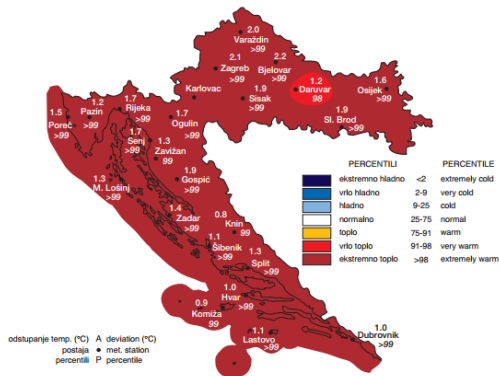

Izvor: DHMZ, 2016.

2007.

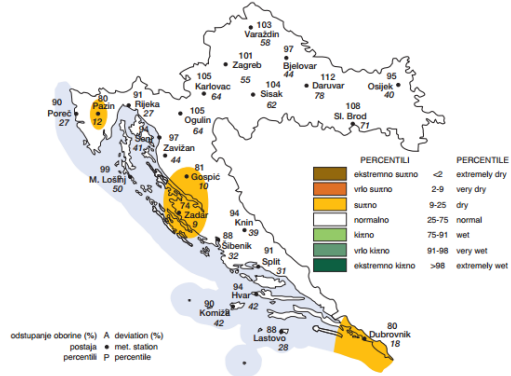
Odstupanje srednje godišnje temperature zraka (°C) za 2007. godinu od prosječnih vrijednosti 1961—1990.

Yearly air temperature anomalies in Croatia for year 2007, from normals 1961—1990.

Godišnje količine oborine za 2007. godinu u odnosu na prosječne vrijednosti 1961—1990, izražene u percentilima.

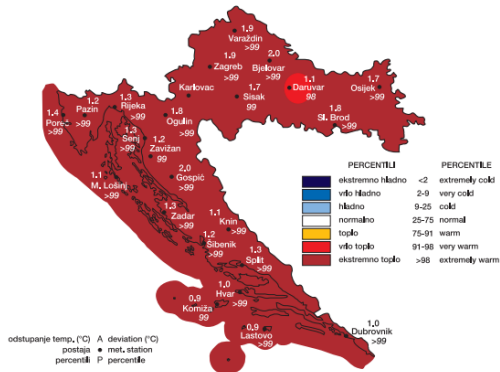
Yearly precipitation amounts of Croatia for 2007 year, expressed as percentage of normals 1961—1990.

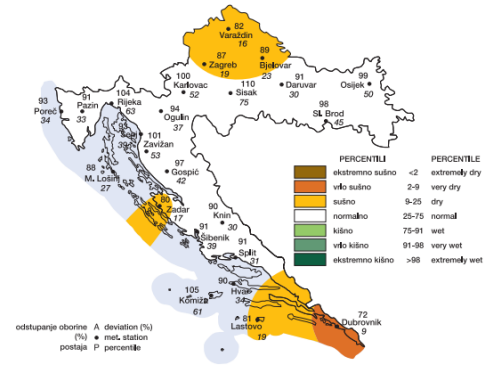
Izvor: DHMZ, 2016.

2008.

Odstupanje srednje godišnje temperature zraka (°C) za 2008. godinu od prosječnih vrijednosti 1961—1990.
Yearly air temperature anomalies in Croatia for year 2008, from normals 1961—1990.

Godišnje količine oborine za 2008. godinu u odnosu na prosječne vrijednosti 1961—1990, izražene u percentilima.
Yearly precipitation amounts of Croatia for 2008 year, expressed as percentage of normals 1961—1990.

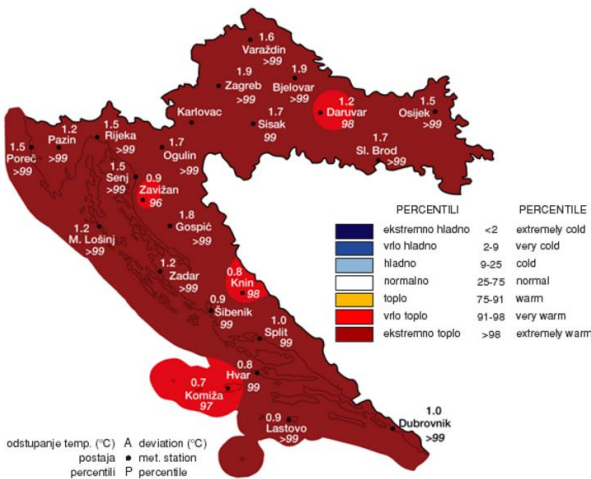
Izvor: DHMZ, 2016.

2009.

► ODSUPANJE SREDNJE TEMPERATURE ZRAKA U 2009. GODINI

Srednje godišnje temperature zraka u 2009. godini bila je znatno viša od višegodišnjeg prosjeka. U Zagrebu na Griču srednjak godišnje temperature zraka iznosila je 13.4°C isto kao i 2008. godine, te dijele treće mjesto iza 2000. i 2007. godine. U Splitu na Marjanu 2009. godina je osma, a u Rijeci peta najtoplija godina. Godišnja temperaturna odstupanja kretala su se od 0.7°C u Komiži na otoku Visu do 1.9°C u Bjelovaru i Zagrebu (Grič).

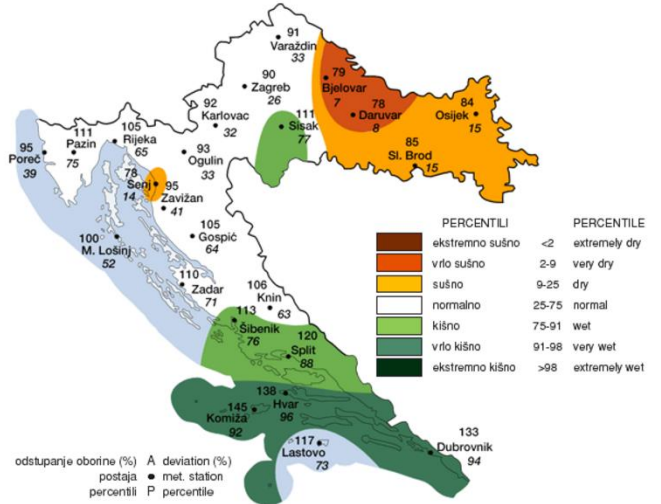
Prema raspodjeli percentila, temperaturne prilike skoro u cijeloj Hrvatskoj svrstane su u kategoriju **ekstremno toplo**, osim na nekoliko lokacija (Daruvar, Zavižan, Knin i Komiža) koje se nalaze u kategoriji **vrlo toplo**.

► ODSUPANJE KOLIČINE OBORINE U 2009. GODINI

U kopnenom dijelu pogotovo na istoku zemlje oborine su bile znatno manje od prosjeka dok su na Jadranu te u zaleđu prevladavale oborine više od prosjeka, pogotovo izraženije prema jugu. Količine oborine kretale su se u rasponu od 78% prosječne godišnje količine u Daruvaru i Senju do 145% godišnje količine u Komiži.

Najveći dio Hrvatske nalazi se u kategoriji **normalno**, dok se preostali dio zemlje nalazi u kategorijama **sušno** i **vrlo sušno**, te **kišno** i **vrlo kišno**.

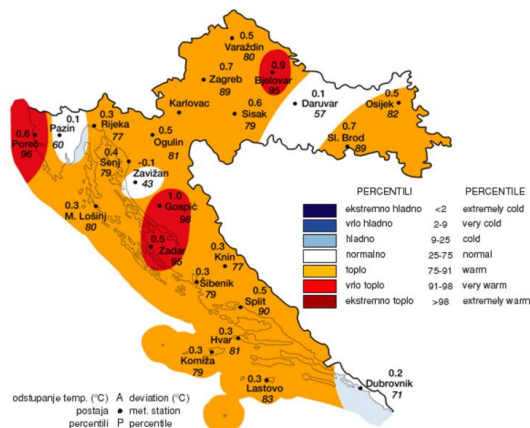
Izvor: DHMZ, 2016.

2010.

ODSTUPANJE SREDNJE TEMPERATURE ZRAKA U 2010. GODINI

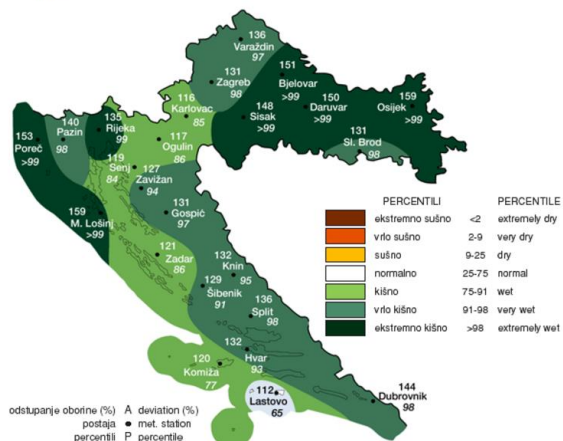
Srednja godišnja temperatura zraka u 2010. godini bila je viša od višegodišnjeg prosjeka (1961.-1990.), dok je neznatno negativno odstupanje zabilježeno jedino na Zavižanu (-0.1°C). Na opservatoriju Zagreb-Grič srednji godišnji temperature zraka iznosio je 12.2°C. Godišnja temperaturna odstupanja kretala su se od -0.1 °C na Zavižanu do 1.0°C u Gospiću.

Prema raspodjeli percentila temperaturne prilike u najvećem dijelu Hrvatske bile su više od prosjeka. U kategoriji **vrlo toplo** nalazi se šire područje Bjelovara, Gospića i Zadra, te zapadna obala Istre, dok kategorija **normalno** obuhvaća dio zapadne Slavonije, Istre i Kvarnera, te krajnji jug Hrvatske, a preostali dio Hrvatske svrstan je u kategoriju **toplo**.

ODSTUPANJE KOLIČINE OBORINE U 2010. GODINI

Analiza oborinskih prilika je pokazala da je u 2010. godini u cijeloj Hrvatskoj oborine bilo više od prosjeka. Otvoreni dio južnog i srednjeg Jadrana nalaze se u kategoriji **normalno**. Glavina sjevernog dijela Hrvatske, te Istre i dijela Kvarnera nalaze se u kategoriji **ekstremno kišno**, dok se dio jugoistočne Slavonije i krajnji sjever Hrvatske (šire područje Varaždina), te dijela središnje Hrvatske, kao i Lika, Dalmatinska zagora i dio Kvarnera nalaze u kategoriji **vrlo kišno**. U kategoriju **kišno** svrstano je šire područje Karlovcva i Ogulina, te dio srednjeg i južnog Jadrana.

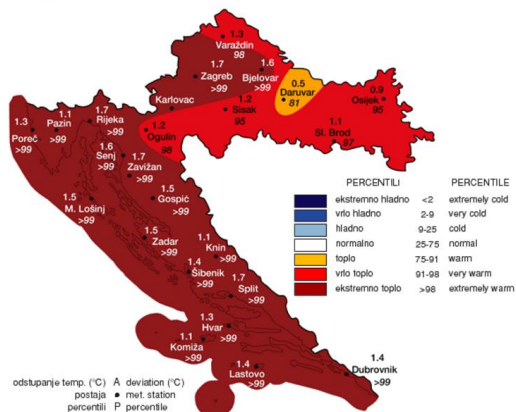
Izvor: DHMZ, 2016.

2011.

ODSTUPANJE SREDNJE TEMPERATURE ZRAKA U 2011. GODINI

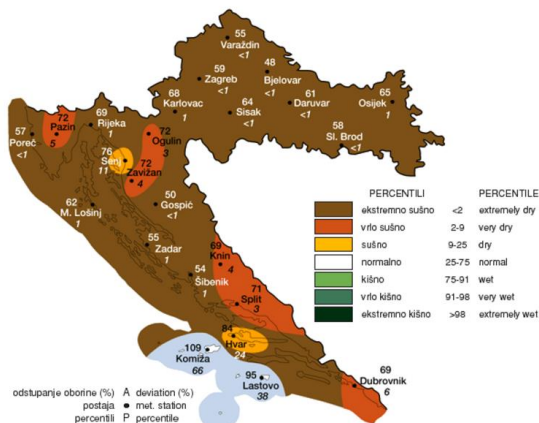
Srednja godišnja temperatura zraka u 2011. godini na području Hrvatske bila je viša od višegodišnjeg prosjeka (1961.-1990.). Anomalije srednje godišnje temperature zraka nalazile su se u rasponu od 0.5°C (Daruvar) do 1.7°C (Rijeka, Split-Marjan, Zagreb-Grič i Zavižan).

Prema raspodjeli percentila, toplinske prilike u Hrvatskoj za 2011. godinu opisane su sljedećim kategorijama: **ekstremno toplo** (otav Jadran uključujući i zaleđe, tj. Dalmatinsku Zagoru, Liku i Gorski kotar, te veći dio središnje Hrvatske), **vrlo toplo** (Banovina i Slavonija) i **toplo** (okolica Daruvara).

ODSTUPANJE KOLIČINE OBORINE U 2011. GODINI

Analiza godišnjih količina oborine koje su izražene u % višegodišnjeg prosjeka (1961.-1990.) je pokazala da je u 2011. godini u cijeloj Hrvatskoj, izuzevši Komizu, oborine bilo manje od prosjeka. Veći dio kontinentalne Hrvatske kao i Jadrana nalazi se u kategoriji **ekstremno sušno**, dok se u kategoriji **vrlo sušno** nalazi dio Istre, Like i Gorskog kotara, te zaleđe Splita i Dubrovnika. Kategorija **sušno** obuhvaća okolice Hvara i Senja, dok se u kategoriji **normalno** nalaze se Vis i Lastovo.

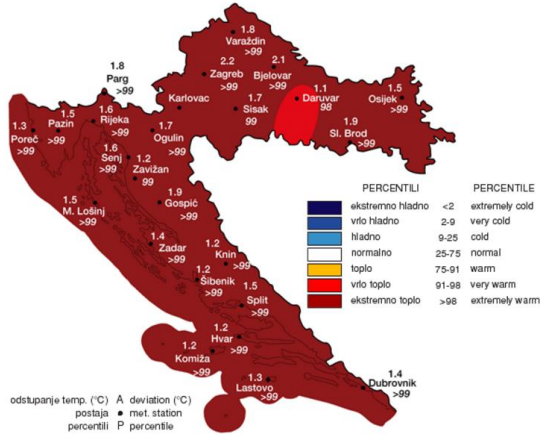
Izvor: DHMZ, 2016.

2012.

► ODSTUPANJE SREDNJE TEMPERATURE ZRAKA U 2012. GODINI

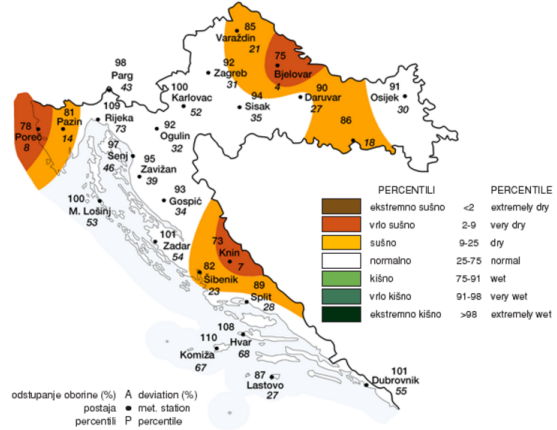
Srednja godišnja temperatura zraka za 2012. godinu na području Hrvatske bila je viša od višegodišnjeg prosjeka (1961.-1990.). Anomalije srednje godišnje temperature zraka nalaze se u rasponu od 1.1°C (Daruvar) do 2.2°C (Zagreb-Grič).

Prema raspodjeli percentila, toplinske prilike u Hrvatskoj za 2012. godinu opisane su dominantnom kategorijom **ekstremno toplo** izuzevši šire područje Daruvara koje je svrstano u kategoriju **vrlo toplo**.

► ODSTUPANJE KOLIČINE OBORINE U 2012. GODINI

Analiza godišnjih količina oborine koje su izražene u postotcima (%) višegodišnjeg prosjeka (1961.-1990.) pokazuje da su u 2012. godini u Hrvatskoj, oborine bilo manje od prosjeka na većini analiziranih postaja. Izuzetak čine Karlovac i Mali Lošinj gdje je spomenuta količina oborine bila jednaka višegodišnjem prosjeku, dok je na dijelu sjevernog, srednjeg i južnog Jadrana taj prosjek premašen. U kategoriji **vrlo sušno** nalazi se šire područje Bjelovara, Poreča i Knina, dok je **sušno** bilo u dijelu sjeverozapadne i istočne Hrvatske te na dijelovima sjevernog i srednjeg Jadrana s pripadnim zaleđem. Preostali dio Hrvatske svrstan je u kategoriju **normalno**.

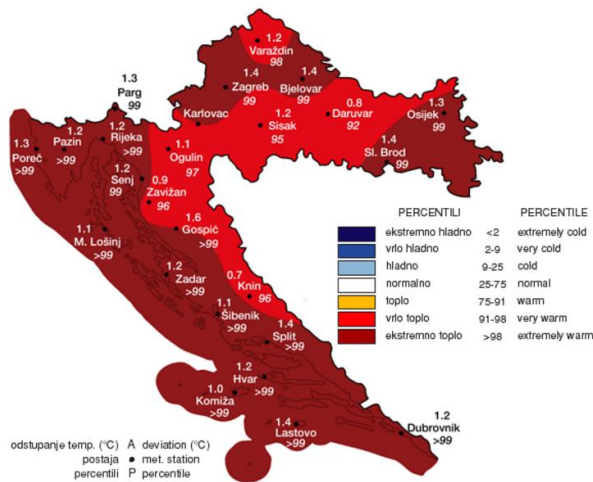
Izvor: DHMZ, 2016.

2013.

► ODSTUPANJE SREDNJE TEMPERATURE ZRAKA U 2013. GODINI

Srednja godišnja temperatura zraka za 2013. godinu na području Hrvatske bila je viša od višegodišnjeg prosjeka (1961.-1990.). Anomalije srednje godišnje temperature zraka nalaze se u rasponu od 0.7°C (Knin) do 1.6°C (Gospić).

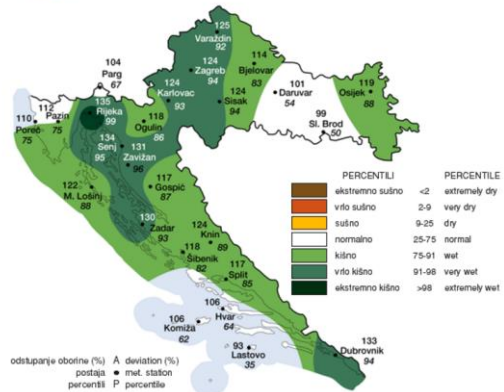
Prema raspodjeli percentila, toplinske prilike u Hrvatskoj za 2013. godinu opisane su dominantnom kategorijom **ekstremno toplo** izuzevši šire područje Varaždina i dio središnje Hrvatske koji su svrstani u kategoriju **vrlo toplo**.

► ODSTUPANJE KOLIČINE OBORINE U 2013. GODINI

Analiza godišnjih količina oborine koje su izražene u postotcima (%) višegodišnjeg prosjeka (1961.-1990.) pokazuje da je u 2013. godini u Hrvatskoj, oborine bilo više od prosjeka na većini analiziranih postaja. Izuzetak čine Slavonski Brod i Lastovo gdje je spomenuta količina oborine bila manja od višegodišnjeg prosjeka. Usporedba s višegodišnjim prosjekom pokazuje da se količine oborine za 2013. godinu nalaze u rasponu od 93% (Lastovo) do 135% (Rijeka) spomenutog prosjeka za ovu godinu.

U kategoriji **vrlo kišno** nalazi se dio sjeverozapadne i središnje Hrvatske, zatim dio sjevernog i srednjeg Jadrana s pripadnim zaleđem te šire područje Dubrovnika dok je **ekstremno kišno** bio na širem području Rijeke. Dio središnje Hrvatske te dio sjevernog, srednjeg i južnog Jadrana s pripadnim zaleđem nalazi se u kategoriji **kišno**. Preostali dio Hrvatske svrstan je u kategoriju **normalno**.

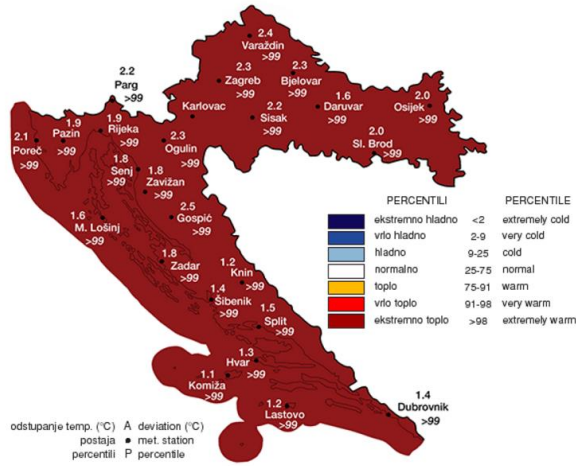
Izvor: DHMZ, 2016.

2014.

► ODSUPUNJE SREDNJE TEMPERATURE ZRAKA U 2014. GODINI

Srednja godišnja temperatura zraka za 2014. godinu na području Hrvatske bila je viša od višegodišnjeg prosjeka (1961.-1990.). Anomalije srednje godišnje temperature zraka nalaze se u rasponu od 1.1°C (Komiža) do 2.5°C (Gospić).

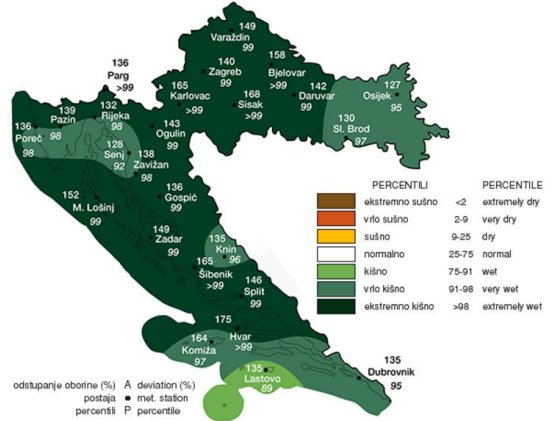
Prema raspodjeli percentila, toplinske prilike u Hrvatskoj za 2014. godinu opisane su dominantnom kategorijom **ekstremno toplo** (cijela Hrvatska).

► ODSUPUNJE KOLIČINE OBORINE U 2014. GODINI

Analiza godišnjih količina oborine koje su izražene u postotcima (%) višegodišnjeg prosjeka (1961.-1990.) pokazuje da je u 2014. godini u Hrvatskoj, oborine bilo više od prosjeka na svim analiziranim postajama. Usporedba s višegodišnjim prosjekom pokazuje da se količine oborine za 2014. godinu nalaze u rasponu od 127% (Osijek) do 175% (Hvar) spomenutog prosjeka za ovu godinu.

U kategoriji **kišno** nalazi se dio južnog Jadrana dok je **vrlo kišno** bio u istočnoj Hrvatskoj, širem području Knina te na dijelu sjevernog i južnog Jadrana. Preostali dio Hrvatske svrstan je u dominantnu kategoriju **ekstremno kišno**.

Izvor: DHMZ, 2016.

Prilog 4: Otkup grožđa u razdoblju 2004. – 2014.

Naziv	Jedinica mjere	Ukupan otkup			Otkup od poljop. Domaćinstava			Prodaja poduzeća i zadruga		
		količina	vrijednost (kn)	Prosječna vrijednost (kn)	količina	vrijednost (kn)	Prosječna vrijednost (kn)	količina	vrijednost (kn)	Prosječna vrijednost (kn)
2004.										
GROŽĐE			160.599.930			154.956.868			5.643.062	
Desertno (stolno)	kg	45.702	354.953	7,77	40.069	320.345	7,99	5.633	34.608	6,14
Grožđe za vino	kg	31.953.939	160.244.977	5,01	30.113.299	154.636.523	5,14	1.840.640	5.608.454	3,05
2005.										
GROŽĐE			113.369.309			111.121.819			2.247.490	
Desertno (stolno)	kg	10.670	56.055	5,25	6.362	35.845	5,63	4.308	20.210	4,69
Grožđe za vino	kg	18.642.108	113.313.254	6,08	18.054.393	111.085.974	6,15	587.715	2.227.280	3,79
2006.										
GROŽĐE			104.819.051			96.817.502			8.001.549	
(stolno) grožđe, svježe	kg	62.200	403.989	6,50	58.403	385.756	6,61	3.797	18.233	4,80
Grožđe za vino	kg	16.872.020	104.415.062	6,19	14.343.534	96.431.746	6,72	2.528.486	7.983.316	3,16
2007.										
GROŽĐE			145.115.422			140.656.495			4.458.927	
(stolno) grožđe, svježe	kg	75.241	474.092	6,30	60.287	381.469	6,33	14.954	92.623	6,19
Grožđe za vino	kg	24.614.768	144.641.330	5,88	23.555.388	140.275.026	5,96	1.059.380	4.366.304	4,12
2008.										
GROŽĐE			169.549.511			168.290.759			1.258.752	
(stolno) grožđe, svježe	kg	264.326	1.796.392	6,80	98.975	604.920	6,11	165.351	1.191.472	7,21
Grožđe za vino	kg	24.272.594	167.753.119	6,91	24.256.274	167.685.839	6,91	16.320	67.280	4,12
2009.										
GROŽĐE			151.049.103			145.130.860			5.918.243	
(stolno) grožđe, svježe	kg	416.649	2.473.291	5,94	7.421	39.940	5,38	409.228	2.433.351	5,95
Grožđe za vino	kg	27.461.298	148.575.812	5,41	26.588.438	145.090.920	5,46	872.860	3.484.892	3,99
2010.										
GROŽĐE			114.503.442			108.927.564			5.575.878	
(stolno) grožđe, svježe	kg	819.420	4.588.442	5,60	35.051	148.405	4,23	784.369	4.440.037	5,66
Grožđe za vino	kg	20.626.772	109.915.000	5,33	20.226.601	108.779.159	5,38	400.171	1.135.841	2,84
2011.										
GROŽĐE			64.199.721			59.113.150			5.086.571	
(stolno) grožđe, svježe	kg	83.465	498.318	5,97	80.833	483.858	5,99	2.632	14.460	5,49
Grožđe za vino	kg	11.729.579	63.701.403	5,43	10.490.180	58.629.292	5,59	1.239.399	5.072.111	4,09
2012.										
GROŽĐE			43.041.290			41.039.120			2.002.170	
Desertno (stolno)	KG	18.937	124.356	6,57	18.612	123.056	6,61	325	1.300	4,00
Grožđe za vino	KG	8.430.849	42.916.934	5,09	8.007.824	40.916.064	5,11	423.025	2.000.870	4,73
2013.										
GROŽĐE			75.718.840			67.904.403			7.814.437	
(stolno) grožđe, svježe	kg	36.543	186.836	5,11	33.005	168.816	5,11	3.538	18.020	5,09
Grožđe za vino	kg	15.662.010	75.532.004	4,82	13.658.673	67.735.587	4,96	2.003.337	7.796.417	3,89
2014.										
GROŽĐE			31.276.856			25.907.447			5.369.409	
Desertno (stolno) grožđe, svježe	kg	37.089	121.752	3,28	37.089	121.752	3,28			
Grožđe za vino	kg	6.823.543	31.155.104	4,57	5.900.348	25.785.695	4,37	923.195	5.369.409	5,82

Izvor: HGK, obrada: autor

Prilog 5: Odabrani financijski pokazatelji za 2004. godinu

DJELATNOST		2004.	
Šifra	Naziv		
A 01131	Vinogradarstvo*		
Broj tvrtki			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
80	7	1	88
96 - UKUPNI PRIHODI			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
111.520.021	233.092.455	36.309.609	380.922.085
156 - Dobit prije oporezivanja			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
2.894.164	20.543.240	29.379	23.466.783
157 - Gubitak prije oporezivanja			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
31.303.571	5.792.978	0	37.096.549
164 - Prosječan broj zaposlenih na bazi stanja krajem razdoblja (puni broj)			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
255	936	259	1.450
47 - Potraživanja od kupaca u zemlji			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
50.439.792	33.726.599	14.650.649	98.817.040
98 - Prihodi od prodaje proizvoda i usluga u inozemstvu			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
2.534.439	195.575	756.698	3.486.712
100 - Prihodi od prodaje robe u inozemstvu			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
14.245	1.151.277	0	1.165.522
2.548.684	1.346.852	756.698	4.652.234

*Dostupni podaci odnose se samo na šifru djelatnosti Vinogradarstvo

Izvor: HGK, obrada: autor

Prilog 6: Odabrani financijski pokazatelji za 2005. godinu

DJELATNOST				2005
Šifra	Naziv			
A 01131	Vinogradarstvo			
Broj tvrtki				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
78	5	2	85	
96 - UKUPNI PRIHODI				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
123.190.933	168.089.301	93.116.655	384.396.889	
156 - DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
4.527.478	1.687.622	2.097.066	8.312.166	
157 - GUBITAK PRIJE OPOREZIVANJA				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
26.249.894	10.352.008	25.803.730	62.405.632	
164 - Prosječan broj zaposlenih na bazi stanja krajem razdoblja (puni broj)				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
281	666	579	1.526	
47 - Potraživanja od kupaca u zemlji				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
48.824.499	40.034.328	16.820.025	105.678.852	
100 - Prihodi od prodaje robe u inozemstvu				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
1.335.802	0	0	1.335.802	
98 - Prihodi od prodaje proizvoda i usluga u inozemstvu				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
1.538.772	116.842	0	1.655.614	

				2005
Šifra	Naziv			
DA15930	Proizvodnja vina			
Broj tvrtki				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
1	0	0	1	
96 - UKUPNI PRIHODI				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
71	0	0	71	
156 - DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
0	0	0	0	
157 - GUBITAK PRIJE OPOREZIVANJA				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
1.267	0	0	1.267	
164 - Prosječan broj zaposlenih na bazi stanja krajem razdoblja (puni broj)				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
0	0	0	0	
47 - Potraživanja od kupaca u zemlji				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
1.241	0	0	1.241	

Izvor: HGK, obrada: autor

Prilog 7: Odabrani financijski pokazatelji za 2006. godinu

DJELATNOST		2006	
Šifra	Naziv		
A 01131	Vinogradarstvo		
Broj tvrtki			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
102	5	1	108
96 - UKUPNI PRIHODI			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
155.616.749	169.589.483	87.540.568	412.746.800
156 - DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
3.184.635	1.751.308	732.693	5.668.636
157 - GUBITAK PRIJE OPOREZIVANJA			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
6.222.226	14.916.870	0	21.139.096
164 - Prosječan broj zaposlenih na bazi stanja krajem razdoblja (puni broj)			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
294	745	300	1.339
176 - Uvoz u razdoblju od 1.1. do 31.12.			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
2.073.055	2.835.395	5.028.206	9.936.656
100 - Prihodi od prodaje robe u inozemstvu			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
0	0	63.784	63.784
98 - Prihodi od prodaje proizvoda i usluga u inozemstvu			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
2.876.445	811.568	4.698	3.692.711
47 - Potraživanja od kupaca u zemlji			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
45.221.643	35.621.644	3.254.235	84.097.522

DJELATNOST		2006	
Šifra	Naziv		
DA15930	Proizvodnja vina		
Broj tvrtki			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
71	4	2	77
96 - UKUPNI PRIHODI			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
170.689.989	141.120.535	609.108.163	920.918.687
156 - DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
12.090.988	2.244.283	620.291	14.955.562
157 - GUBITAK PRIJE OPOREZIVANJA			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
11.230.567	9.784.026	89.637.225	110.651.818
164 - Prosječan broj zaposlenih na bazi stanja krajem razdoblja (puni broj)			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
406	440	886	1.732
176 - Uvoz u razdoblju od 1.1. do 31.12.			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
4.739.789	2.363.433	257.869.094	264.972.316
47 - Potraživanja od kupaca u zemlji			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
46.232.353	52.901.845	150.450.896	249.585.094
98 - Prihodi od prodaje proizvoda i usluga u inozemstvu			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
9.040.007	1.597.656	235.945.108	246.582.771
100 - Prihodi od prodaje robe u inozemstvu			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
2.511.193	0	11.400.974	13.912.167

Izvor: HGK, obrada: autor

Prilog 8: Odabrani financijski pokazatelji za 2007. godinu

DJELATNOST		2007	
Šifra	Naziv		
A 01131	Vinogradarstvo		
Broj tvrtki			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
111	4	1	116
96 - UKUPNI PRIHODI			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
199.260.069	141.991.823	96.421.639	437.673.531
156 - DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
9.008.885	1.700.764	1.314.699	12.024.348
157 - GUBITAK PRIJE OPOREZIVANJA			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
11.276.933	9.035.470	0	20.312.403
164 - Prosječan broj zaposlenih na bazi stanja krajem razdoblja (puni broj)			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
339	629	306	1.274
176 - Uvoz u razdoblju od 1.1. do 31.12.			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
5.787.928	2.582.876	5.658.035	14.028.839
46 - Potraživanja od kupaca u inozemstvu			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
976.330	208.444	0	1.184.774
47 - Potraživanja od kupaca u zemlji			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
72.042.559	33.444.330	4.461.569	109.948.458
98 - Prihodi od prodaje proizvoda i usluga u inozemstvu			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
4.423.266	318.028	276.988	5.018.282
100 - Prihodi od prodaje robe u inozemstvu			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
975.649	267.309	1.035.859	2.278.817

DJELATNOST		2007	
Šifra	Naziv		
DA15930	Proizvodnja vina		
Broj tvrtki			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
80	4	2	86
96 - UKUPNI PRIHODI			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
212.932.089	128.059.692	483.181.699	824.173.480
156 - DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
27.550.746	4.989.915	2.017.736	34.558.397
157 - GUBITAK PRIJE OPOREZIVANJA			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
14.043.242	10.730.222	116.371.914	141.145.378
164 - Prosječan broj zaposlenih na bazi stanja krajem razdoblja (puni broj)			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
492	430	862	1.784
176 - Uvoz u razdoblju od 1.1. do 31.12.			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
6.632.171	1.122.414	124.227.979	131.982.564
47 - Potraživanja od kupaca u zemlji			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
67.144.478	50.988.353	146.044.492	264.177.323
98 - Prihodi od prodaje proizvoda i usluga u inozemstvu			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
12.097.084	973.760	76.778.959	89.849.803
100 - Prihodi od prodaje robe u inozemstvu			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
4.252.099	0	11.528.884	15.780.983

Izvor: HGK, obrada: autor

Prilog 9: Odabrani financijski pokazatelji za 2008. godinu

DJELATNOST		2008	
Šifra	Naziv		
A0121	Uzgoj grožđa		
Broj tvrtki			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
66	3	1	70
142 - VII. UKUPNI PRIHODI (107+129+140)			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
104.792.733	131.725.317	105.536.430	342.054.480
144 - IX. DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA (142-143)			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
4.560.805	13.592.276	3.975.405	22.128.486
145 - X. GUBITAK PRIJE OPOREZIVANJA (143-142)			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
5.611.759	0	0	5.611.759
267 - 94. Uvoz u razdoblju			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
1.461.445	8.921.801	11.573.504	21.956.750
Broj zaposlenih (krajem razdoblja)			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
262	470	278	1.010
44 - 2. Potraživanja od kupaca			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
44.837.490	25.915.211	1.723.150	72.475.851
233 - 64. Prihodi od prodaje u inozemstvu			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
119.291	646.118	106.476	871.885

DJELATNOST		2008	
Šifra	Naziv		
C1102	Proizvodnja vina od grožđa		
Broj tvrtki			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
86	4	2	92
142 - VII. UKUPNI PRIHODI (107+129+140)			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
171.143.202	131.574.330	396.018.538	698.736.070
144 - IX. DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA (142-143)			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
17.738.436	953.112	12.043.496	30.735.044
145 - X. GUBITAK PRIJE OPOREZIVANJA (143-142)			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
15.628.728	11.192.309	111.586.926	138.407.963
267 - 94. Uvoz u razdoblju			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
7.701.337	3.047.415	64.369.976	75.118.728
Broj zaposlenih (krajem razdoblja)			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
414	428	744	1.586
44 - 2. Potraživanja od kupaca			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
41.608.233	53.609.004	121.825.295	217.042.532
233 - 64. Prihodi od prodaje u inozemstvu			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
13.610.875	799.969	53.954.171	68.365.015

Izvor: HGK, obrada: autor

Prilog 10: Odabrani financijski pokazatelji za 2009. godinu

DJELATNOST		2009	
Šifra	Naziv		
A0121	Uzgoj grožđa		
Broj tvrtki			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
66	4	0	70
142 - VII. UKUPNI PRIHODI (107+129+140)			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
56.185.193	171.663.180	0	227.848.373
144 - IX. DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA (142-143)			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
4.018.275	2.927.298	0	6.945.573
145 - X. GUBITAK PRIJE OPOREZIVANJA (143-142)			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
11.450.228	0	0	11.450.228
267 - 94. Uvoz u razdoblju			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
2.390.618	9.584.603	0	11.975.221
Broj zaposlenih (krajem razdoblja)			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
154	594	0	748
44 - 2. Potraživanja od kupaca			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
43.654.022	47.174.036	0	90.828.058
233 - 64. Prihodi od prodaje u inozemstvu			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
102.000	1.117.762	0	1.219.762

DJELATNOST		2009	
Šifra	Naziv		
C1102	Proizvodnja vina od grožđa		
Broj tvrtki			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
94	5	2	101
142 - VII. UKUPNI PRIHODI (107+129+140)			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
162.487.556	207.357.125	242.145.165	611.989.846
144 - IX. DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA (142-143)			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
14.078.136	6.408.683	456.850	20.943.669
145 - X. GUBITAK PRIJE OPOREZIVANJA (143-142)			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
7.011.620	13.652.820	117.240.516	137.904.956
267 - 94. Uvoz u razdoblju			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
3.380.359	21.149.668	20.881.392	45.411.419
Broj zaposlenih (krajem razdoblja)			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
443	636	721	1.800
44 - 2. Potraživanja od kupaca			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
56.077.559	51.565.675	91.110.630	198.753.864
233 - 64. Prihodi od prodaje u inozemstvu			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
13.094.648	1.815.776	18.759.395	33.669.819

Izvor: HGK, obrada: autor

Prilog 11: Odabrani financijski pokazatelji za 2010. godinu

DJELATNOST				2010
Šifra	Naziv			
A0121	Uzgoj grožđa			
Broj tvrtki				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
70	4	0	74	
146 - IX. UKUPNI PRIHODI (111+131+142 + 144)				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
82.531.234	182.749.559	0	265.280.793	
149 - 1. Dobit prije oporezivanja (146-147)				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
5.635.898	1.029.728	0	6.665.626	
150 - 2. Gubitak prije oporezivanja (147-146)				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
6.345.450	3.191.169	0	9.536.619	
292 - 100. Uvoz u razdoblju				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
1.523.303	615.038	0	2.138.341	
Broj zaposlenih (krajem razdoblja)				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
155	599	0	754	
45 - 2. Potraživanja od kupaca				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
27.821.742	30.696.681	0	58.518.423	
257 - 69. Prihodi od prodaje u inozemstvu				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
187.863	1.488.297	0	1.676.160	

DJELATNOST				2010
Šifra	Naziv			
C1102	Proizvodnja vina od grožđa			
Broj tvrtki				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
116	6	1	123	
146 - IX. UKUPNI PRIHODI (111+131+142 + 144)				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
164.904.016	358.475.321	46.017.758	569.397.095	
149 - 1. Dobit prije oporezivanja (146-147)				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
13.159.346	24.817.656	0	37.977.002	
150 - 2. Gubitak prije oporezivanja (147-146)				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
9.749.298	35.325.392	117.179.104	162.253.794	
292 - 100. Uvoz u razdoblju				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
7.489.852	33.444.293	1.273.866	42.208.011	
Broj zaposlenih (krajem razdoblja)				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
392	756	457	1.605	
45 - 2. Potraživanja od kupaca				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
51.234.142	55.782.722	36.567.048	143.583.912	
257 - 69. Prihodi od prodaje u inozemstvu				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
6.384.955	1.230.359	6.906.405	14.521.719	

Izvor: HGK, obrada: autor

Prilog 12: Odabrani financijski pokazatelji za 2011. godinu

DJELATNOST				2011
Šifra	Naziv			
A0121	Uzgoj grožđa			
Broj tvrtki				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
70	4	0	74	
146 - IX. UKUPNI PRIHODI (111+131+142 + 144)				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
66.052.824	168.855.749	0	234.908.573	
149 - 1. Dobit prije oporezivanja (146-147)				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
2.177.100	362.467	0	2.539.567	
150 - 2. Gubitak prije oporezivanja (147-146)				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
8.732.294	2.948.109	0	11.680.403	
292 - 100. Uvoz u razdoblju				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
1.052.756	77.023	0	1.129.779	
Broj zaposlenih (krajem razdoblja)				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
162	631	0	793	
45 - 2. Potraživanja od kupaca				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
21.709.292	31.942.758	0	53.652.050	
257 - 69. Prihodi od prodaje u inozemstvu				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
519.734	1.077.198	0	1.596.932	

DJELATNOST				2011
Šifra	Naziv			
C1102	Proizvodnja vina od grožđa			
Broj tvrtki				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
106	7	1	114	
146 - IX. UKUPNI PRIHODI (111+131+142 + 144)				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
157.606.101	350.660.740	61.217.848	569.484.689	
149 - 1. Dobit prije oporezivanja (146-147)				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
10.356.367	16.817.862	0	27.174.229	
150 - 2. Gubitak prije oporezivanja (147-146)				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
15.183.659	31.596.594	170.776.653	217.556.906	
292 - 100. Uvoz u razdoblju				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
4.093.591	17.266.890	843.495	22.203.976	
Broj zaposlenih (krajem razdoblja)				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
336	798	426	1.560	
45 - 2. Potraživanja od kupaca				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
51.325.547	76.202.720	31.105.192	158.633.459	
257 - 69. Prihodi od prodaje u inozemstvu				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
6.414.352	3.499.622	2.663.323	12.577.297	

Izvor: HGK, obrada: autor

Prilog 13: Odabrani financijski pokazatelji za 2012. godinu

DJELATNOST				2012
Šifra	Naziv			
A0121	Uzgoj grožđa			
Broj tvrtki				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
73	3	0	76	
146 - IX. UKUPNI PRIHODI (111+131+142 + 144)				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
141.231.674	190.400.425	0	331.632.099	
149 - 1. Dobit prije oporezivanja (146-147)				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
14.211.264	20.308.795	0	34.520.059	
150 - 2. Gubitak prije oporezivanja (147-146)				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
5.316.405	2.141.006	0	7.457.411	
292 - 100. Uvoz u razdoblju				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
644.791	16.518	0	661.309	
Broj zaposlenih (krajem razdoblja)				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
314	518	0	832	
45 - 2. Potraživanja od kupaca				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
35.494.033	16.498.227	0	51.992.260	
257 - 69. Prihodi od prodaje u inozemstvu				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
487.498	52.060.165	0	52.547.663	

DJELATNOST				2012
Šifra	Naziv			
C1102	Proizvodnja vina od grožđa			
Broj tvrtki				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
127	7	1	135	
146 - IX. UKUPNI PRIHODI (111+131+142 + 144)				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
149.463.097	285.735.314	23.101.914	458.300.325	
149 - 1. Dobit prije oporezivanja (146-147)				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
10.742.178	8.255.095	0	18.997.273	
150 - 2. Gubitak prije oporezivanja (147-146)				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
20.796.392	54.319.061	23.757.763	98.873.216	
292 - 100. Uvoz u razdoblju				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
2.756.313	22.334.653	1.316.186	26.407.152	
Broj zaposlenih (krajem razdoblja)				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
359	741	231	1.331	
45 - 2. Potraživanja od kupaca				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
57.711.482	63.286.666	1.669.925	122.668.073	
257 - 69. Prihodi od prodaje u inozemstvu				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
7.177.206	4.833.693	846.934	12.857.833	

Izvor: HGK, obrada: autor

Prilog 14: Odabrani financijski pokazatelji za 2013. godinu

DJELATNOST		2013	
Šifra	Naziv		
A0121	Uzgoj grožđa		
Broj tvrtki			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
65	4	0	69
146 - IX. UKUPNI PRIHODI (111+131+142 + 144)			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
110.870.407	120.291.140	0	231.161.547
149 - 1. Dobit prije oporezivanja (146-147)			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
2.406.356	629.333	0	3.035.689
150 - 2. Gubitak prije oporezivanja (147-146)			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
10.524.167	12.420.613	0	22.944.780
292 - 100. Uvoz u razdoblju			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
222.383	3.050.931	0	3.273.314
Broj zaposlenih (krajem razdoblja)			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
289	464	0	753
45 - 2. Potraživanja od kupaca			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
29.161.693	15.881.049	0	45.042.742
257 - 69. Prihodi od prodaje u inozemstvu			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
950.646	1.445.572	0	2.396.218

DJELATNOST		2013	
Šifra	Naziv		
C1102	Proizvodnja vina od grožđa		
Broj tvrtki			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
140	8	0	148
146 - IX. UKUPNI PRIHODI (111+131+142 + 144)			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
213.313.567	311.403.679	0	524.717.246
149 - 1. Dobit prije oporezivanja (146-147)			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
16.969.338	6.263.791	0	23.233.129
150 - 2. Gubitak prije oporezivanja (147-146)			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
10.538.928	64.728.730	0	75.267.658
292 - 100. Uvoz u razdoblju			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
8.913.146	14.910.244	0	23.823.390
Broj zaposlenih (krajem razdoblja)			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
446	912	0	1.358
45 - 2. Potraživanja od kupaca			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
50.617.950	55.814.249	0	106.432.199
257 - 69. Prihodi od prodaje u inozemstvu			
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
6.846.332	8.254.521	0	15.100.853

Izvor: HGK, obrada: autor

Prilog 15: Odabrani financijski pokazatelji za 2014. godinu

DJELATNOST				2014
Šifra	Naziv			
A0121	Uzgoj grožđa			
Broj tvrtki				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
68	3	0	71	
146 - IX. UKUPNI PRIHODI (111+131+142 + 144)				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
110.514.411	112.420.848	0	222.935.259	
149 - 1. Dobit prije oporezivanja (146-147)				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
2.217.836	1.181.037	0	3.398.873	
150 - 2. Gubitak prije oporezivanja (147-146)				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
4.356.155	5.626.199	0	9.982.354	
292 - 100. Uvoz u razdoblju				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
4.152.479	736.814	0	4.889.293	
Broj zaposlenih (krajem razdoblja)				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
308	464	0	772	
29 - IV. POTRAŽIVANJA (030 do 032)				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
6.182.792	339.803	0	6.522.595	
257 - 69. Prihodi od prodaje u inozemstvu				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
1.880.329	2.163.790	0	4.044.119	

DJELATNOST				2014
Šifra	Naziv			
C1102	Proizvodnja vina od grožđa			
Broj tvrtki				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
161	6	0	167	
146 - IX. UKUPNI PRIHODI (111+131+142 + 144)				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
304.957.707	302.682.583	0	607.640.290	
149 - 1. Dobit prije oporezivanja (146-147)				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
51.886.165	60.277.379	0	112.163.544	
150 - 2. Gubitak prije oporezivanja (147-146)				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
26.500.122	44.594.789	0	71.094.911	
292 - 100. Uvoz u razdoblju				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
4.465.033	17.930.432	0	22.395.465	
Broj zaposlenih (krajem razdoblja)				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
514	814	0	1.328	
29 - IV. POTRAŽIVANJA (030 do 032)				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
1.116.198	21.788.006	0	22.904.204	
257 - 69. Prihodi od prodaje u inozemstvu				
MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO	
11.620.821	5.559.152	0	17.179.973	

Izvor: HGK, obrada: autor

Prilog 16: Izvoz i uvoz grožđa u razdoblju 2004. – 2014.

Tarifna oznaka	PROIZVOD	IZVOZ 2004.	IZVOZ 2004.	IZVOZ 2005.	IZVOZ 2005.	IZVOZ 2006.	IZVOZ 2006.	IZVOZ 2007.	IZVOZ 2007.	IZVOZ 2008.	IZVOZ 2008.	IZVOZ 2009.	IZVOZ 2009.
		tona	USD	TONA	USD	tona	USD	tona	USD	tona	USD	tona	USD
08061010	STOLNO SVJEŽE GROŽĐE	12	12.355	8	6.212	0	246	0	1.255	0	699	120	54.696
08061090	OSTALO SVJEŽE GROŽĐE	1	292	1	1.334	2	1.935	0	0	0	0	0	0
0806109040	SVJEŽE GROŽĐE (OSIM STOLNOG	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
08062010	GROŽĐICE	0	0	17	33.933	0	0	0	0	0	0	0	0

Tarifna oznaka	PROIZVOD	IZVOZ 2010.	IZVOZ 2010.	IZVOZ 2011.	IZVOZ 2011.	IZVOZ 2012.	IZVOZ 2012.	IZVOZ 2013.	IZVOZ 2013.	IZVOZ 2014.	IZVOZ 2014.
		tona	USD	tona	USD	tona	USD	tona	USD	tona	USD
08061010	STOLNO SVJEŽE GROŽĐE	37	26.371	0	0	0	26	32	38.348	387	326.004
08061090	OSTALO SVJEŽE GROŽĐE	0	0	0	0	0	0	39	12.493	4	2.849
0806109040	SVJEŽE GROŽĐE (OSIM STOLNOG	8	7.612	0	0	0	0	0	0	0	0
08062010	GROŽĐICE	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Tarifna oznaka	PROIZVOD	UVOZ 2004.	UVOZ 2004.	UVOZ 2005.	UVOZ 2005.	UVOZ 2006.	UVOZ 2006.	UVOZ 2007.	UVOZ 2007.	UVOZ 2008.	UVOZ 2008.	UVOZ 2009.	UVOZ 2009.
		tona	USD	TONA	USD	tona	USD	tona	USD	tona	USD	tona	USD
08061010	STOLNO SVJEŽE GROŽĐE	8.200	7.398.112	10.745	9.235.422	9.428	9.163.211	9.843	11.746.234	9.301	12.612.395	8.075	9.919.696
08061090	OSTALO SVJEŽE GROŽĐE	2.475	750.267	2.635	643.267	3.032	803.743	0	0	0	0	0	0
0806109010	OSTALO SVJEŽE GROŽĐE EX. OD	299	238.211	240	110.072	304	240.573	0	0	0	0	0	0
0806109020	OSTALO SVJ. GROŽĐE EX. OD 16	19	26.659	1	953	12	14.377	0	0	0	0	0	0
0806109030	SVJEŽE GROŽĐE (OSIM STOLNOG	0	0	0	0	0	0	690	192.725	671	235.017	397	117.580
0806109040	GROŽĐE, OSTALO SVJEŽE	0	0	0	0	0	0	81	28.201	696	223.572	643	190.305
0806109060	SVJEŽE GROŽĐE (OSIM STOLNOG	0	0	0	0	0	0	0	0	83	221.678	98	168.516
0806109065	SVJEŽE GROŽĐE (OSIM STOLNOG	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
08062010	GROŽĐICE	0	0	294	398.352	0	0	0	0	0	0	0	0

Tarifna oznaka	PROIZVOD	UVOZ 2010.	UVOZ 2010.	UVOZ 2011.	UVOZ 2011.	UVOZ 2012.	UVOZ 2012.	UVOZ 2013.	UVOZ 2013.	UVOZ 2014.	UVOZ 2014.
		tona	USD	tona	USD	tona	USD	tona	USD	tona	USD
08061010	STOLNO SVJEŽE GROŽĐE	7.293	9.181.689	7.326	9.945.137	8.270	10.235.635	7.105	9.943.570	6.490	9.666.975
08061090	OSTALO SVJEŽE GROŽĐE	0	0	0	0	1.846	499.268	617	192.355	226	179.469
0806109010	OSTALO SVJEŽE GROŽĐE EX. OD	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0806109020	OSTALO SVJ. GROŽĐE EX. OD 16	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0806109030	SVJEŽE GROŽĐE (OSIM STOLNOG	109	24.072	653	163.317	0	0	0	0	0	0
0806109040	GROŽĐE, OSTALO SVJEŽE	1.218	264.614	1.069	260.039	0	0	0	0	0	0
0806109060	SVJEŽE GROŽĐE (OSIM STOLNOG	0	0	8	13.861	0	0	0	0	0	0
0806109065	SVJEŽE GROŽĐE (OSIM STOLNOG	0	0	17	13.670	0	0	0	0	0	0
08062010	GROŽĐICE	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Izvor: HGK, obrada: autor

Prilog 17: Izvoz vina po odabranim zemljama 2004. – 2009.

CT	ZEMLJA NAMJENE	IZVOZ 2004.		IZVOZ 2005.		IZVOZ 2006.		IZVOZ 2007.		IZVOZ 2008.		IZVOZ 2009.	
		tona	USD	tona	USD	tona	USD	tona	USD	tona	USD	tona	USD
2204	VINO OD SVJEŽEGA GROŽĐA, UKLJUČUJUĆI POJAČANA VINA; MOŠT OD GRO	4.894	12.290.988	2.863	9.844.592	3.020	11.293.964	3.023	13.658.490	2.676	13.793.295	2.561	12.610.546
1	BOSNA I HERCEGOVINA	1.367	4.875.200	1.182	4.306.953	1.401	5.263.631	1.456	6.609.219	1.285	6.405.034	1248	5.575.868
2	NJEMAČKA	1.228	3.870.613	1.065	3.440.464	948	3.392.771	841	3.372.411	731	3.383.647	742	3.522.807
3	SRBIJA I CRNA GORA	93	471.899	48	312.529	77	534.364	128	917.963	150	1.193.877	155	1.119.512
4	AUSTRIJA	86	318.976	68	307.126	53	287.329	45	333.474	60	473.739	57	454.656
5	ŠVICARSKA	105	690.311	49	256.012	35	185.233	46	272.620	30	211.827	57	354.039
6	SAD	41	285.410	48	268.374	34	325.665	54	535.957	47	454.903	42	344.782
7	SLOVENIJA	39	124.593	51	173.078	34	156.621	66	197.669	43	268.030	44	234.231
8	BELGIJA	33	122.562	28	113.927	29	138.905	28	138.568	16	90.257	33	225.067
9	ITALIJA	335	316.282	231	267.630	291	321.652	200	274.320	143	232.010	77	130.355
10	UJEDINJENA KRALJEVINA	0	0	0	0	21	141.103	10	123.052	9	140.666	6	123.842
11	OSTALE ZEMLJE	1.567	1.215.142	87	398.499	97	546.690	149	883.237	146	939.305	86	525.387
12	SVE OSTALE ZEMLJE 7+8+10+11	1.639		166		181		253		214		169	

Izvor: HGK, Obrada: autor

Prilog 18: Izvoz vina po odabranim zemljama 2010. – 2014.

CT	ZEMLJA NAMJENE	IZVOZ 2010.		IZVOZ 2011.		IZVOZ 2012.		IZVOZ 2013.		IZVOZ 2014.	
		tona	USD	tona	USD	tona	USD	tona	USD	tona	USD
2204	VINO OD SVJEŽEG GROŽĐA, UKLJUČUJUĆI POJAČANA VINA; MOŠT OD GROŽ	2.463	11.754.090	3.894	14.219.284	5.809	15.914.268	2.590	12.764.512	3.658	15.498.135
1	BOSNA I HERCEGOVINA	1.240	4.996.520	1.121	4.547.394	1.281	4.740.067	1.258	5.229.826	1.989	7.347.532
2	NJEMAČKA	577	2.739.735	700	3.325.363	1.194	3.514.346	477	2.129.360	646	2.155.983
3	AUSTRIJA	76	716.146	107	889.336	85	569.771	84	507.658	84	365.547
4	SAD	73	644.978	64	632.938	60	575.737	102	749.803	91	682.211
5	CRNA GORA	68	557.720	59	602.790	89	725.051	95	902.102	101	979.793
6	ŠVICARSKA	53	344.803	75	437.471	67	338.042	65	412.314	53	435.286
7	SRBIJA	45	314.864	100	710.663	96	562.075	90	581.846	158	1.048.709
8	SLOVENIJA	41	247.753			24	187.513	176	210.560	51	156.531
9	UJEDINJENA KRALJEVINA	22	210.773	33	353.431	26	217.750	16	122.357		
10	ITALIJA	115	186.600			99	181.246	18	54.483	275	489.007
11	BELGIJA	27	143.782			25	189.990	18	104.162		
12	POLJSKA	27	141.381			19	83.754	17	81.072		
13	DANSKA	0	2.094			5	80.111	4	41.863		
14	OSTALE ZEMLJE	86	506.941	318	1.412.488	400	1.588.619	171	934.419	200	1.506.948
15	SVE OSTALE ZEMLJE 8+9+11+12+13+14	203		351		499		402		251	

Izvor: HGK, Obrada: autor

Prilog 19: Uvoz vina po odabranim zemljama 2004. – 2009.

CT	ZEMLJA PODRIJETLA	UVOZ 2004.		UVOZ 2005.		UVOZ 2006.		UVOZ 2007.		UVOZ 2008.		UVOZ 2009.	
		tona	USD	tona	USD	tona	USD	tona	USD	tona	USD	tona	USD
2204	VINO OD SVJEŽEG GROŽĐA, Ukij.POJAČ. VINA; MOŠT OD GROŽ, OSIM MOŠTA IZ TARIF. BR. 2009:	13.488	14.891.693	13.394	15.563.060	14.444	18.864.323	15.566	26.800.971	14.195	26.922.508	13.509	21.907.143
1	MAKEDONIJA	6.200	5.853.210	7.665	6.920.452	9.959	9.218.289	10.019	11.421.686	8.927	12.252.023	8299	11.160.462
2	BOSNA I HERCEGOVINA	5.034	3.446.003	3.246	2.210.429	1.970	1.997.798	1.587	1.933.766	1.865	2.161.727	1997	2.123.839
3	FRANCUSKA	173	1.149.711	145	1.244.518	192	1.913.112	279	3.870.906	262	4.053.289	179	1.861.727
4	SLOVENIJA	1.001	1.739.404	1.068	1.834.315	1.040	1.846.088	1.457	2.951.579	1.107	2.177.564	854	1.620.692
5	SRBIJA I CRNA GORA	155	339.392	203	467.011	213	492.821	428	943.661	712	962.579	1.091	1.195.693
6	ITALIJA	445	757.721	437	834.172	402	913.423	280	1.122.496	237	1.241.042	324	1.077.319
7	ŠPANJOLSKA	91	344.327	141	535.664	151	618.817	278	1.071.407	183	869.070	159	771.207
8	NJEMAČKA	110	358.088	123	396.793	92	351.746	190	616.298	215	672.949	228	523.235
9	AUSTRALIJA	51	280.979	71	341.102	95	471.079	206	773.751	106	594.794	89	457.032
10	ČILE	23	66.699	35	124.474	116	358.284	503	949.484	332	717.249	104	422.445
11	OSTALE ZEMLJE	206	556.159	248	654.130	210	682.866	324	1.145.937	249	1.220.222	180	693.492
12	SVE OSTALE ZEMLJE 5+9+10+11	435		557		634		1.461		1.399		1.464	

Izvor: HGK, Obrada: autor

Prilog 20: Uvoz vina po odabranim zemljama 2010. – 2014.

CT	ZEMLJA PODRIJETLA	UVOZ 2010.		UVOZ 2011.		UVOZ 2012.		UVOZ 2013.		UVOZ 2014.	
		tona	USD	tona	USD	tona	USD	tona	USD	tona	USD
2204	VINO OD SVJEŽEG GROŽĐA, UKLJUČUJUĆI POJAČANA VINA; MOŠT OD GROŽ	14.833	21.119.082	14.791	21.977.288	14.580	18.437.104	12.829	20.061.811	22.428	32.212.019
1	MAKEDONIJA	7.924	9.572.216	7.415	8.612.816	8.468	8.312.532	6.733	7.427.011	11.410	12.141.618
2	BOSNA I HERCEGOVINA	2.466	2.268.008	2.778	2.720.945	2.222	2.095.834	264	3.017.735	1.598	1.806.236
3	FRANCUSKA	184	1.918.247	181	2.223.039	141	1.615.233	2.466	2.452.908	399	4.392.242
4	SLOVENIJA	732	1.517.545	646	1.502.937	433	1.082.512	339	840.921	413	1.191.559
5	KOSOVO	2.041	1.490.245			2.055	1.532.481	1.547	1.335.523	2.887	2.194.158
6	ITALIJA	433	1.169.034	428	1.254.624	319	1.008.589	371	1.322.992	3.543	4.172.186
7	ŠPANJOLSKA	186	771.671	267	1.029.041	131	626.740	139	692.214	546	1.217.315
8	NJEMAČKA	248	676.794	284	782.601	525	1.210.417	531	1.575.579	747	2.725.910
9	ČILE	163	424.305	160	541.145	35	181.505	40	185.540	77	345.835
10	AUSTRALIJA	95	389.076			0	265	0	163		
11	OSTALE ZEMLJE	336	921.941	643	1.696.316	207	762.260	401	1.211.225	807	2.024.960
12	SVE OSTALE ZEMLJE 5+9+10+11	2.635		803		2.297		1.988		3.771	

Izvor: HGK, Obrada: autor

SUGLASNOST ZA SUDJELOVANJE U ISTRAŽIVANJU

Poštovani,

pred Vama se nalazi anketna upitnica za potrebe izrade mojeg doktorskog rada pod nazivom "Strateško planiranje u razvojnim programima hrvatskoga vinogradarstva i vinarstva".

Upitnicom od 36 pitanja žele se ispitati osnovni principi pri postavljanju ciljeva razvojnih programa u razdoblju 2004.-2014. te stavovi ispitanika prema participativnom pristupu postavljanja ciljeva u razvojnim programima.

Upitnica je namijenjena dionicima u procesu postavljanja ciljeva razvojnih programa vinogradarstva i vinarstva u razdoblju 2004.-2014. bez obzira na razinu njihove uključenosti. Upitnica nema točnih i netočnih odgovora te zahtijeva 18 minuta Vašeg vremena.

Prikupljeni podaci koristiti će se isključivo za interpretaciju zbirnih stavova i mišljenja grupa dionika i neće se koristiti u druge svrhe.

Nakon pročitanih i pojašnjenih informacija o istraživanju,

ja _____ (ime i prezime) svojim potpisom potvrđujem da razumijem svrhu i način provođenja istraživanja te pristajem sudjelovati u istraživanju.

Mjesto i datum: _____

Potpis: _____

QUESTIONS	RESPONSES
<h2>"Strateško planiranje u razvojnim programima hrvatskoga vinogradarstva i vinarstva"</h2>	
<p>Poštovani,</p> <p>pred Vama se nalazi anketna upitnica za potrebe izrade mojeg doktorskog rada pod nazivom "Strateško planiranje u razvojnim programima hrvatskoga vinogradarstva i vinarstva".</p> <p>Upitnicom od maksimalno 36 pitanja želi se ispitati pristup pri postavljanju ciljeva razvojnih programa u razdoblju 2004.-2014. te stavovi ispitanika prema participativnom pristupu postavljanja ciljeva razvojnih programa u vinogradarstvu i vinarstvu.</p> <p>Upitnica je namijenjena dionicima u procesu postavljanja ciljeva razvojnih programa vinogradarstva i vinarstva u razdoblju 2004.-2014. bez obzira na razinu njihove uključenosti. Upitnica nema točnih i netočnih odgovora te zahtijeva 18 minuta Vašeg vremena.</p> <p>Prikupljeni podaci koristiti će se isključivo za interpretaciju zbirnih stavova i mišljenja grupa dionika u disertaciji i neće se koristiti u druge svrhe.</p> <p>Za bilo kakva pitanja stojim Vam na raspolaganju na mobitel: 091 533 65 95 ili e-mail: lucijano.j@gmail.com</p> <p>Zahvaljujem Vam unaprijed na Vašem vremenu za ispunjavanje upitnice. Lucijano Jakšić</p>	
<p>SUGLASNOST ZA SUDJELOVANJE U ISTRAŽIVANJU: *</p> <p>Nakon pročitanih i pojašnjenih informacija o istraživanju, potvrđujem da razumijem svrhu i način provođenja istraživanja te pristajem sudjelovati u istraživanju.</p>	
<p>☐ Pristajem</p> <p>☐ Ne pristajem</p>	

Prilog 23: Anketna upitnica –elektronička verzija

"Strateško planiranje u razvojnim programima hrvatskoga vinogradarstva i vinarstva"

Poštovani,

pred Vama se nalazi anketna upitnica za potrebe izrade mogeg doktorskog rada pod nazivom "Strateško planiranje u razvojnim programima hrvatskoga vinogradarstva i vinarstva".

Upitnicom od maksimalno 36 pitanja želi se ispitati pristup postavljanja ciljeva razvojnih programa u razdoblju 2004.-2014. te stavovi ispitanika prema ciljevima razvojnih programa u vinogradarstvu i vinarstvu.

Upitnica je namijenjena svima koji su bili ili koji su trebali biti uključeni u proces postavljanja ciljeva razvojnih programa vinogradarstva i vinarstva u razdoblju 2004.-2014. Upitnica nema točnih i netočnih odgovora te traje 18 minuta Vašeg vremena.

Prskupljeni podaci koristiti će se isključivo za interpretaciju zbirnih stavova i mišljenja grupa dionika u disertaciji i neće se koristiti u druge svrhe.

Za bilo kakva pitanja stojim Vam na raspolaganju na mobitel: 091 533 65 95 ili e-mail: lucijano.j@gmail.com

Zahvaljujem Vam unaprijed na Vašem vremenu za ispunjavanje upitnice. Lucijano Jakić

* Required

1. SUGLASNOST ZA SUDJELOVANJE U ISTRAŽIVANJU: Nakon pročitanih i pojašnjenih informacija o istraživanju, potvrđujem da razumijem svrhu i način provođenja istraživanja te pristajem sudjelovati u istraživanju. *

Mark only one oval.

- Pristajem
 Ne pristajem

2. 1. Prema Vašem mišljenju, tko sve TREBA biti uključen u proces postavljanja ciljeva pri donošenju razvojnih programa u hrvatskom vinogradarstvu i vinarstvu? *

(Dovoljno je navesti kratice organizacija ili naziv da je razumljiv odgovor, npr. MPS, HRZVV, HZPSS ili drugo)

- Europska unija
 Hrvatska banka za obnovu i razvitak HBOR
 Komercijalne banke
 Hrvatski sabor
 Etična banka
 Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta
 Udruženje vinarstva Hrvatske pri Hrvatskoj gospodarskoj komori
 Udruga "Viniara"
 Udruga "Graševina croatica"
 Udruga "Vina Dalmacije"
 Udruga "Vino Zagorje"
 Ne znam
 Other: _____

4. 3. Jesu li po Vašem mišljenju u procesu postavljanja ciljeva pri donošenju razvojnih programa hrvatskog vinogradarstva i vinarstva u razdoblju 2004.-2014. bili uključeni DIONICI?

(Dionici su bilo koja osoba ili grupa koja utječe na postizanje nekih ciljeva ili postizanje nekih ciljeva utječe na tuđe osobe ili grupu/grupe)

Mark only one oval.

- nisu bili uključeni
 uglavnom nisu bili uključeni
 djelomično su bili uključeni
 Uglavnom su bili uključeni
 bili su uključeni
 Ne znam
 Other: _____

5. 4. Jesu li po Vašem mišljenju u procesu postavljanja ciljeva pri donošenju razvojnih programa hrvatskog vinogradarstva i vinarstva u razdoblju 2004.-2014. bili uključeni KORSNICI?

(Misli se na vinogradare i/ili vinare bilo koje veličine i organizacijskog oblika rada)

Mark only one oval.

- Nisu bili uključeni
 Uglavnom nisu bili uključeni
 Djelomično su bili uključeni
 Uglavnom su bili uključeni
 Bili su uključeni
 Ne znam
 Other: _____

3. 2. Koje sve od sljedećih organizacija/skupina po Vama MORA biti uključena u proces postavljanja ciljeva pri donošenju razvojnih programa u vinogradarstvu i vinarstvu? (Moguće je više odgovora)

Check all that apply.

- Vinogradari
 Vinari
 Članovi obitelji vinogradara/vinara
 Velike vinarje
 Male vinarje
 Ministarstvo poljoprivrede
 Vinarska inspekcija
 Hrvatski centar za poljoprivredu, hranu i selo - Zavod za vinogradarstvo i vinarstvo
 Hrvatska agencija za hranu
 Agencija za poljoprivredno zemljište
 Savjetodavna služba
 Agencija za plaćanja u poljoprivredi ribarstvu i ruralnom razvoju
 Hrvatska agencija za malo gospodarstvo i investicije
 Hrvatske vode
 Hrvatske šume
 Agencija za reviziju sustava provedbe programa Europske Unije ARPA
 Agencija za regionalni razvoj Republike Hrvatske
 Institut za poljoprivredu i turizam, Poreč
 Institut za jadranske kulture i melioraciju krša, Split
 Ministarstvo zaštite okoliša i prirode
 Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost
 Hrvatska poljoprivredna komora
 Hrvatska obrtnička komora
 Hrvatska gospodarska komora
 Hrvatski centar za zadružno poduzetništvo (bivši naziv: Hrvatski savez zadruge)
 Hrvatski poljoprivredni zadružni savez
 Zadružni savez Dalmacije
 Agronomski fakultet u Zagrebu
 Prehrambeno-biotehnički fakultet u Zagrebu
 Veleučilište u Požezi
 Poljoprivredni fakultet u Osijeku
 Županije
 Gradovi i općine
 Ministarstvo financija
 Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja
 Ministarstvo uprave - Uprava za e-Hrvatsku - sustav "E-gradani"
 Razvojne agencije -županija, gradova i općina
 Lokalne akcijske grupe LAG-ovi
 Neovisni eksperti i konzultanti

6. 5. Koje od sljedećih skupina/organizacija su po Vašem mišljenju od sada bile uključene u proces donošenja razvojnih programa u hrvatskom vinogradarstvu i vinarstvu u razdoblju 2004.-2014. ?

(Moguće je više odgovora)

Check all that apply.

- Vinogradari
 Vinari
 Članovi obitelji vinogradara/vinara
 Velike vinarje
 Male vinarje
 Ministarstvo poljoprivrede
 Vinarska inspekcija
 Hrvatski centar za poljoprivredu, hranu i selo - Zavod za vinogradarstvo i vinarstvo
 Hrvatska agencija za hranu
 Agencija za poljoprivredno zemljište
 Savjetodavna služba
 Agencija za plaćanja u poljoprivredi ribarstvu i ruralnom razvoju
 Hrvatska agencija za malo gospodarstvo i investicije
 Hrvatske vode
 Hrvatske šume
 Agencija za reviziju sustava provedbe programa Europske Unije ARPA
 Institut za poljoprivredu i turizam, Poreč
 Institut za jadranske kulture i melioraciju krša, Split
 Ministarstvo zaštite okoliša i prirode
 Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost
 Hrvatska poljoprivredna komora
 Hrvatska obrtnička komora
 Hrvatska gospodarska komora
 Hrvatski centar za zadružno poduzetništvo (bivši naziv: Hrvatski savez zadruge)
 Hrvatski poljoprivredni zadružni savez
 Zadružni savez Dalmacije
 Agronomski fakultet u Zagrebu
 Prehrambeno-biotehnički fakultet u Zagrebu
 Veleučilište u Požezi
 Poljoprivredni fakultet u Osijeku
 Županije
 Gradovi i općine
 Ministarstvo financija - porezna uprava
 Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja
 Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije
 Agencija za regionalni razvoj Republike Hrvatske
 Ministarstvo uprave - Uprava za e-Hrvatsku - sustav "E-gradani"
 Razvojne agencije -županija, gradova i općina
 Lokalne akcijske grupe LAG-ovi

16. 15. Za koje od sljedećih dokumenata smatrate da u SVOJEM SADRŽAJU SADRŽAVAJU mjerljive ciljeve, odnosno da im se može mjeriti/pratiti uspješnost: *
- Navedeni su zakoni, pravilnici, strategije, programi, planovi i znakovi kvalitete. Moguće je više odgovora.
Check all that apply.
- Zakon o državnoj potpori u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu
 - Zakon o državnoj potpori poljoprivredi i ruralnom razvoju
 - Zakon o područjima od posebne državne skrbi
 - Operativni Pravilnik o provedbi programa razvika seoskog prostora
 - Pravilnik o uvjetima, kriterijima i načinu označavanja proizvoda oznakom „hrvatski otočni proizvod“
 - Pravilnik o provedbi mjere investicija u vinarije i marketing vina iz nacionalnog programa pomoći sektoru vina 2014. – 2018.
 - Pravilnik o provedbi mjere Restrukturiranje i konverzija vinograda iz Nacionalnog programa pomoći sektoru vina 2014. -2018.
 - Pravilnik o provedbi mjere Promidžba na tržištima trećih zemalja iz Nacionalnog programa pomoći sektoru vina 2014. - 2018.
 - Strategija poljoprivrede i ribarstva Republike Hrvatske
 - Strateški plan Poljoprivredne savjetodavne službe
 - Operativni program podizanja trajnih nasada
 - IPARD program plan za poljoprivredu i ruralni razvoj 2007.-2013.
 - Nacionalni program pomoći sektoru vina 2014.-2018.
 - Strateški plan Ministarstva poljoprivrede
 - Znak kvalitete (Izvom hrvatsko, Hrvatska kvaliteta): Pravilnik o znakovima vizualnog označavanja hrvatskih proizvoda i usluga Hrvatske gospodarske komore.
 - Znak kvalitete „Hrvatski otočni proizvod“
 - Program podizanja dugogodišnjih nasada u Istarskoj županiji
 - Strateški program ruralnog razvoja Istarske županije
 - Ne znam
 - Other: _____

17. 16. Koliko ste općenito zadovoljni podrškom koja se ponudila vinogradarima i vinarima kroz sljedeće razvojne programe u razdoblju 2004.-2014.?
- (Ocjene: 1-najmanje zadovoljan/a do 5 potpuno zadovoljan/a)
Mark only one oval per row.

	Ne znam.	1	2	3	4	5
Operativni program podizanja trajnih nasada 2004.-2008.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Operativni program podizanja trajnih nasada 2008.-2012.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
IPARD PROGRAM 2007.-2013.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Program podizanja dugogodišnjih nasada u Istarskoj županiji	☐	☐	☐	☐	☐	☐

20. 19. Kad se prisjetite razvojnih programa u vinogradarstvu i vinarstvu u razdoblju 2004. - 2014., koje njihove POSEBNO NEGATIVNE karakteristike biste mogli izdvojiti? *
- (Moguće je više odgovora)
Check all that apply.

- Previsoki zahtjevi za ispunjenje uvjeta za prijavu
- Prevelika količina popratne dokumentacije za prijavu
- Komplicirana prijava
- Utrošak vremena za pripremu prijave
- Utrošak novčanih sredstava za pripremu prijave
- Kašnjenje u odobrenju prijave za sredstva
- Kašnjenje u isplati sredstava
- Oblik i sadržaj izvještavanja o utrošku sredstava
- Loša komunikacija s nadležnim institucijama
- Ništa od navedenog
- Ne znam
- Ništa od navedenog, nisam vinogradar/vinar
- Other: _____

21. 20. Hoćete li i dalje koristiti mjere iz razvojnih programa vinogradarske i vinarske proizvodnje, ako da, iz kojih razloga, ako ne, također iz kojih razloga?

22. 21. Kad bi se od Vas očekivalo da za izradu ciljeva budućih razvojnih programa redovito sudjelujete na sastancima kroz više mjeseci i koji bi se održavali u Vašem mjestu stanovanja, ali i izvan njega, jeste li voljni odvojiti svoje slobodno vrijeme za to? *
- (Moguće je više odgovora)
Check all that apply.

- Sigurno ne
- Vjerojatno ne
- Možda
- Vjerojatno da
- Sigurno da
- Other: _____

18. 17. Koje ste mogućnosti razvojnih programa za svoju vinogradarsku/vinarsku proizvodnju do sada iskoristili? *
- (Moguće je više odgovora)
Check all that apply.

- Nabava opreme u vinogradarstvu i vinarstvu
- Podizanje novih nasada
- Obnova starih nasada
- Plaćanje konzaltinga
- Građevinske investicije
- Marketing, sajmovi
- Izrada promotivnih materijala
- nabava sadnog materijala
- Kupnja zemljišta
- Ništa od navedenog
- Ništa od navedenog, nisam vinogradar/vinar.
- Other: _____

19. 18. Koje posebno POZITIVNE KARAKTERISTIKE razvojnih programa vinogradarstva/vinarstva u razdoblju 2004.-2014. biste posebno izdvojili? *
- (Moguće je više odgovora)
Check all that apply.

- Jednostavnost prijave
- Brzina rješavanja zahtjeva
- Korisnost
- Adekvatnost
- Jednostavnost realizacije
- Jednostavnost izvještavanja o utrošku sredstava
- Brzina isplate sredstava
- Visina iznosa ponuđenih sredstava
- Oblik i način podrške
- Dobra komunikacija s nadležnim institucijama
- Ništa od navedenog
- Ne znam
- Ništa od navedenog, nisam vinogradar/vinar
- Other: _____

23. 22. Ukoliko biste bili u prilici sudjelovati u budućoj izradi razvojnog programa u vinogradarstvu i vinarstvu, koji oblik službene komunikacije bi Vam najviše odgovarao? *
- (Ocjene: 1 - najmanje odgovara do 5 najviše odgovara)
Mark only one oval per row.

	Ne znam.	1	2	3	4	5
Elektronička pošta (e-mail)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Internet portal na koji se možete prijaviti anonimno ili javno	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Internet Portal e-Građani hrvatske Vlade na koji se prijavljujete imenom i prezimenom	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Telefon/mobitel	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Dogovoreni sastanak u mjestu ili blizini stanovanja	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Neobavezan poziv putem javnih glasila	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Poziv na organizirani okrugli stol	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Poziv na sudjelovanje u fokus grupi	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Prsko zajedničkog predstavnika (udruge, zadruge)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

24. 23. Kad bi se od Vas očekivalo da za izradu budućeg/ budućih razvojnih programa redovito sudjelujete na sastancima kroz više mjeseci i koji bi se održavali u Vašem mjestu stanovanja ali i izvan njega, jeste li voljni odvojiti svoje slobodno vrijeme za to? *
- Mark only one oval.

- Sigurno ne
- Vjerojatno ne
- Možda
- Vjerojatno da
- Sigurno da
- Other: _____

25. 24. Kada bi sudjelovanje u izradi budućeg/budućih razvojnih programa od Vas zahtijevalo frekventnije komuniciranje s odgovornim osobama te se od Vas očekivalo da analizirate, predložite i ispravljate sadržaj putem interneta te dajete svoj doprinos u svim fazama donošenja programa, u kolikoj se mjeri slažete utrošiti svoje slobodno vrijeme za to? *
- Mark only one oval.

- U potpunosti se ne slažem.
- Uglavnom se ne slažem.
- Niti se slažem niti ne slažem.
- Uglavnom se slažem.
- U potpunosti se slažem.
- Other: _____

26. 25. Pretpostavimo da ste se u bliskoj budućnosti uključili u proces izrade razvojnog programa u vinogradarstvu i vinarstvu. Vaš doprinos dajete povremenom i redovitom komunikacijom s timom koji radi na programu. U prilogi ste rangirali Vama važne prioritete u programu. Koje od sljedećih područja izdvajate kao prioritete? *

Ocjene: 1-nije prioritet, 2-donekle važno, 3-važno, ali nije hitno, 4-vrlo važno, ali nije hitno, 5-apsolutni prioritet (važno je i hitno)

Mark only one oval per row.

	1	2	3	4	5
Sadnja novih vinograda	☐	☐	☐	☐	☐
Osiguranje samodostatne rasadničarske proizvodnje (matičnjaci podloga i plemki, rasadnici loznih cjevova)	☐	☐	☐	☐	☐
Dodjela državnog zemljišta za sadnju vinograda	☐	☐	☐	☐	☐
Usklađivanje proizvodnje sa standardima EU	☐	☐	☐	☐	☐
Otvaranje novih prodajnih kanala	☐	☐	☐	☐	☐
Mogućnost povoljne nabavke suvremene opreme i strojeva	☐	☐	☐	☐	☐
Podrška u nastupu na stranim sajmovima u EU	☐	☐	☐	☐	☐
Podrška u nastupu na stranim sajmovima trećih tržišta (Azija, Amerike, itd.)	☐	☐	☐	☐	☐
Sufinanciranje nabave loznih cjevova	☐	☐	☐	☐	☐
Ojačavanje kapaciteta zadruga za povećanje konkurentnosti proizvodnje	☐	☐	☐	☐	☐
Nužnost zakonskih izmjena u Zakonu o vinu	☐	☐	☐	☐	☐
Nužnost zakonskih izmjena u Zakonu o PDV-u	☐	☐	☐	☐	☐
Pojednostavljenje procedure dobivanja bespovratnih sredstava	☐	☐	☐	☐	☐
Povećanje kulture pijenja vina u Hrvatskoj	☐	☐	☐	☐	☐
Smanjenje utjecaja uvoznčkog lobija	☐	☐	☐	☐	☐
Smanjenje marži na vino u ugostiteljstvu	☐	☐	☐	☐	☐
Veća kupovna moć potrošača	☐	☐	☐	☐	☐
Razvoj vinskog turizma u mojem vinogorju	☐	☐	☐	☐	☐
Kraći rokovi naplate prodanog vina	☐	☐	☐	☐	☐
Izgradnja/obnova te opremanje prerađivačkih objekata	☐	☐	☐	☐	☐
Povećanje pomidžbe hrvatskih vina	☐	☐	☐	☐	☐
Povećanje prodaje hrvatskih vina	☐	☐	☐	☐	☐
Sufinanciranje izrade promotivnih materijala	☐	☐	☐	☐	☐
Sufinanciranje oglašavanja u medijima	☐	☐	☐	☐	☐
Poboljšanje kvalitete vina	☐	☐	☐	☐	☐
Poboljšanje ukupne učinkovitosti	☐	☐	☐	☐	☐

27. 26. Ukoliko su prethodnom pitanju izostavljeni prioritete koje biste zastupali u procesu izrade razvojnog programa vinogradarstva i vinarstva, molimo Vas da dopišete tri po Vama najvažnija prioriteta budućeg razvojnog programa u vinogradarstvu i vinarstvu: *

(Molimo poredajte ih po rednim brojevima i važnosti: 1., 2., 3.)

28. 27. U kolikoj mjeri slažete s tvrdnjom da bi stručnjak/inja (osoba od povjerenja) kojeg bi ovlastili Vi ili Vaša institucija/organizacija/udruga/zadruga/organizacija proizvođača mogao braniti/zastupati Vaše interese pri postavljanju ciljeva u budućim razvojnim programima u vinogradarstvu i vinarstvu? *

Mark only one oval.

- U potpunosti se ne slažem.
- Uglavnom se ne slažem.
- Niti se slažem niti ne slažem.
- Uglavnom se slažem.
- U potpunosti se slažem.
- Other: _____

29. 28. U kojim sve oblicima koristite Internet pristup (računalo kod kuće, računalo na poslu, tablet, mobilne)? *

(Moguće je više odgovora)

Check all that apply.

- Stalno računalo kod kuće s internet vezom
- Tablet računalo s internet vezom
- Pametni telefon/mobilni s internet vezom
- Stalno računalo na poslu s internet vezom
- Prijenosno računalo (laptop) s internet vezom
- Ne koristim internet
- Ne znam
- Other: _____

30. 29. Jeste li registrirani u sustav središnjeg državnog portala pod nazivom "e-Građani" Vlade Republike Hrvatske? *

Mark only one oval.

- Da ali ne koristim
- Da i povremeno koristim
- Da i često koristim
- Nisam registriran ali ću se uskoro registrirati
- Nisam registriran i ne planiram se registrirati
- Ne znam
- Other: _____

31. 30. Prema Vašem mišljenju, sustav "e-Građani" Vlade Republike Hrvatske ima sljedeće karakteristike: *

(Moguće je više odgovora)

Check all that apply.

- Nudi nedovoljno usluga
- Nudi zanimljive usluge
- Skraćuje bespotrebno vrijeme čekanja na izdavanje dokumenata i potvrda
- Uskoro će sadržavati puno veći broj javnih usluga
- Mogao bi se koristiti za različite namjene od javnog interesa građana Hrvatske
- Mogao bi se koristiti kao platforma za komunikaciju dionika pri izradi razvojnih programa
- Ne znam
- Other: _____

32. 31. Vaše ime i prezime

33. 32. Naziv institucije/organizacije/pravne osobe iz koje dolazite

34. 33. Najviša razina obrazovanja koju ste završili:

Mark only one oval.

- Doktorat
- Preddiplomski / diplomski/ poslijediplomski studij
- Srednja škola
- Osnovna škola
- Other: _____

35. 34. Dob na dan ispunjavanja ankete

36. 35. Ukupna površina vinograda, u hektarima

(Ispunjavaju vinogradi i vinari koji su vlasnici proizvodnje)

37. 36. Ukupna proizvodnja grožđa u tonama

(Ispunjavaju isključivi proizvođači grožđa)

38. 37. Ukupna proizvodnja vina u litrama

(ispunjavaju samo proizvođači vina)

Powered by
Google Forms

Prilog 24: Percepcije ispitanika o razini uključenosti u proces donošenja razvojnih programa i percepcija pristupa postavljanja ciljeva s obzirom na polazište, N=102

Naziv razvojnog programa	Ocjena	Razina intenziteta uključenosti pojedinih ispitanika u proces donošenja	Percepcija da su se ciljevi postavljali „odozdo prema gore“ (bottom-up)	Percepcija da su se ciljevi postavljali „odozgo prema dolje“ (top-down)	Općenito zadovoljstvo podrškom koja se ponudila vinogradarima i vinarima
Operativni program podizanja trajnih nasada 2004.-2008.	Ne znam	20	40	32	35
	1	64	22	6	10
	2	4	15	6	17
	3	6	17	10	26
	4	4	4	25	11
	5	4	4	23	3
Operativni program podizanja trajnih nasada 2008.-2012.	Ne znam	18	42	31	33
	1	65	22	7	11
	2	7	14	7	16
	3	4	17	13	28
	4	4	3	24	12
	5	4	4	20	2
IPARD Program 2007.-2013.	Ne znam	19	34	27	24
	1	62	26	4	13
	2	6	16	11	22
	3	8	21	17	28
	4	6	3	21	15
	5	1	2	22	0
Program podizanja dugogodišnjih nasada u Istarskoj županiji	Ne znam	27	56	48	60
	1	67	16	4	5
	2	5	8	9	10
	3	2	11	14	14
	4	1	9	17	12
	5	0	2	10	1

Izvor: Anketna upitnica

Prilog 25: Percepcije ispitanika o općenitim karakteristikama ciljeva s obzirom na polazište, N=102

Karakteristika ciljeva	Ocjena	Postavljanje ciljeva „odozdo prema gore“ (bottom-up)	Postavljanje ciljeva „odozgo prema dolje“ (top-down)
Važnost	Ne znam	5	5
	1	0	8
	2	5	15
	3	6	36
	4	36	20
	5	49	17
Prioritetnost/hitnost	Ne znam	4	5
	1	1	9
	2	6	21
	3	14	26
	4	31	24
	5	45	16
Izazovnost	Ne znam	4	5
	1	1	12
	2	8	19
	3	18	31
	4	31	23
	5	39	9
Dostižnost	Ne znam	4	5
	1	3	11
	2	8	28
	3	16	23
	4	33	19
	5	37	14
Provedivost u razumnom roku	Ne znam	4	5
	1	0	17
	2	10	24
	3	17	21
	4	32	19
	5	38	14

Izvor: anketna upitnica

Prilog 26: Percepcija važnosti uključivanja različitih skupina dionika u proces postavljanja ciljeva RP-VIV, N=102

R.br.	Naziv dionika	Mora biti uključen/a (prisjećanje, slobodan upis) (%)	Mora biti uključen/a (ponuđeni odgovori) (%)	Smatram da je bio/la uključeni u proces donošenja RP-VIV '04-'14
1.	Ministarstvo poljoprivrede	85,3	92,1	77,0
2.	Vinogradari i vinari	40,6	86,1	32,1
3.	Agronomski fakultet	33,7	81,2	35,3
4.	Hrvatski zavod za vinogradarstvo i vinarstvo	45,1	73,3	41,2
5.	Poljoprivredna savjetodavna služba	42,0	63,0	29,4
6.	Strukovna udruženja	46,0	63,4	17,6
7.	Hrvatska poljoprivredna komora	10,0	57,4	15,7
8.	Poljoprivredni fakultetu u Osijeku	19,8	56,4	6,9
9.	Agencija za plaćanja u p.r.r.r.	20,0	51,5	32,4
10.	Jedinice lokalne i regionalne samouprave	17,5	44,6	6,9
11.	Vinarska inspekcija	2,0	43,6	22,5
12.	Hrvatska gospodarska komora	24,0	44,6	28,4
13.	Agencija za poljoprivredno zemljište	2,0	44,1	10,8
14.	Institut za poljoprivredu i turizam Poreč	7,0	41,6	9,8
15.	Prehrambeno biotehnološki fakultet	3,0	38,6	10,8
16.	Hrvatska banka za obnovu i razvitak	1,0	35,6	14,7
17.	Institut za jadranske kulture i melioraciju krša	9,8	35,3	8,8
18.	Lokalne akcijske grupe	7,0	34,7	2,9
19.	Veleučilište u Požegi	8,0	33,7	3,9
20.	Razvojne agencije	11,0	32,7	3,9
21.	Hrvatski poljoprivredni zadružni savez/savezi zadruga, Centar za zadružno poduzetništvo	16,0	31,7	6,5
22.	Neovisni stručnjaci	10,0	30,7	6,9
23.	Agencija za regionalni razvoj	0,0	30,4	3,9
24.	Hrvatska agencija za hranu	0,0	29,7	7,8
25.	Hrvatska obrtnička komora	13,0	28,7	7,8
26.	Hrvatska agencija za malo gospodarstvo i investicije	0,0	27,7	2,0
27.	Ministarstvo zaštite okoliša i prirode	1,0	25,7	2,9
28.	Ministarstvo financija	0,0	16,7	7,8

29.	Članovi obitelji vinogradara i vinara	0,0	13,7	4,9
30.	Hrvatske šume	0,9	11,8	3,9
31.	Etična banka	0,0	11,8	0,0
32.	Hrvatske vode	0,0	9,8	2,9
33.	Europska unija	0,0	9,8	6,9
34.	Komercijalne banke	0,0	8,8	2,0
35.	Hrvatski sabor	0,0	8,8	9,8
36.	Ministarstvo znanosti i sporta	0,0	8,8	1,0
37.	Ministarstvo graditeljstva i prostornog uređenja	0,0	8,8	2,0
38.	Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost	0,0	8,8	2,0
39.	Ministarstvo uprave –Uprava za E Hrvatsku	0,0	6,9	0,0
40.	Drugo	11,8	2,0	2,0
41.	Ne znam	0,9	0,0	20,6

Izvor: anketna upitnica

Prilog 27: Oblici korištenja interneta ispitanika, N=102

R.br.	Oblik pristupa internetu	%
1.	Prijenosno računalo s internet vezom	81,4
2.	Pametni telefon/mobitel s internet vezom	78,4
3.	Stolno računalo kod kuće s internet vezom	52,0
4.	Stolno računalo na poslu s internet vezom	47,1
5.	Tablet računalo s pristupom internetu	31,4

Izvor: Anketna upitnica

Prilog 28: Stavovi o sustavu „e-Građani“ Vlade Republike Hrvatske, N=102

R.br.	Karakteristika	%
1.	Ne znam	42,2
2.	Mogao bi se koristiti za različite namjene od javnog interesa građana Hrvatske	35,3
3.	Skraćuje bespotrebno vrijeme čekanja na izdavanje dokumenata i potvrda	31,4
4.	Nudi zanimljive usluge	21,6
5.	Nudi nedovoljno usluga	13,7
6.	Mogao bi se koristiti kao platforma za komunikaciju dionika pri izradi razvojnih programa	12,7
7.	Uskoro će sadržavati puno veći broj javnih usluga	12,7
8.	Drugo	4,9

Izvor: Anketna upitnica

Prilog 29: Postotak ispitanika registriranih u sustav „e-Građani“ Vlade Republike Hrvatske, N=102

R.br.	Karakteristika	%
1.	Nisam registriran/a ali ću se uskoro registrirati	32,4
2.	Da i povremeno koristim	26,5
3.	Nisam registriran/a i ne planiram se registrirati	21,6
4.	Da ali ne koristim	9,8
5.	Da i često koristim	5,9
6.	Ne znam	2,0
7.	Drugo	2,0

Izvor: Anketna upitnica

Prilog 30: Postavke ručnog unosa u XML formatu pilotiranog Q-seta i dodatnih pitanja

```
<?xml version="1.0" encoding="UTF-8"?>
<topic xmlns="http://xml.alintech.com.au/schema/qsort-topic-v1">
  <id>Razvojni programi</id>
  <title>POČETAK ISTRAŽIVANJA</title>
  <category>Razvojni programi</category>
  <description>Razvojni programi</description>
  <language>en-AU</language>

  <consent>
    <message><![CDATA[<p><b>Izjava o pristanku na sudjelovanje u istraživanju</b></p>
    <ul>
      <li>Pristajem sudjelovati u predmetnom istraživanju.</li>
      <li>Informiran/a sam i razumijem svrhu predmetnog istraživanja.</li>
      <li>Imao/la sam priliku / iskoristio/la sam priliku postaviti sva pitanja vezano za predmet istraživanja i na njih je odgovoreno.</li>
      <li>Razumijem da istraživanje nije povezano s bilo kakvim rizicima koji bi se odnosili na ispitanika.</li>
      <li>Razumijem da je istraživanje dobrovoljno i da se u svakom trenutku mogu odlučiti prekinuti istraživanje bez objašnjavanja razloga za to.</li>
      <li>Upoznat/a sam s činjenicom da će sve osobne informacije koje se prikupe ovim istraživanjem biti sačuvane u povjerljivosti i neće biti pojedinačno iznošene.
    </li>
      <li>Slažem se da se moji odgovori mogu iskoristiti u drugim studijama ili publikacijama bez pojedinačnog iznošenja.</li>
      <li>Program se koristi uz pisano dopuštenje nositelja autorskih prava: "School of Occupational Therapy and Social work, Curtin University, Perth WA, Australia"</li>
    </ul>
    <p>Pročitao/la sam Izjavu o pristanku. Pritisnite dugme
    <b>'Agree'</b> za početak istraživanja, Ovime potvrđujem svoj pristanak za dobrovoljno sudjelovanje u istraživanju.</p>]]></message>
    <disagreeMessage>Hvala Vam na odazivu i razmatranju Vašeg sudjelovanja u istraživanju.
    Za sva pitanja i nejasnoće molimo obratite se na adresu e-pošte lucijano.j@gmail.com .
    Program će se sada zaustaviti.</disagreeMessage>
  </consent>
  <roughSort>
    <area icon="cross.png"
    title="Negativno" />
    <area title="Neutralno"
    colour="#FFFFFFE6" />
    <area icon="accept.png"
    title="Pozitivno"
    colour="LightGreen"/>
  </roughSort>
```

<statements>

<statement id="1"><text>Mora biti izrađen u suradnji sa korisnicima (vinogradarima i vinarima).</text></statement>

<statement id="2"><text>Moraju ga izraditi stručnjaci u ministarstvu poljoprivrede.</text></statement>

<statement id="3"><text>Moraju ga izraditi stručnjaci vinogradarstva i vinarstva.</text></statement>

<statement id="4"><text>Moraju ga izraditi interdisciplinarne skupine stručnjaka (agronomi, ekonomisti, pravnici, informatičari, financijaši).</text></statement>

<statement id="5"><text>Mora biti izrađen u suradnji sa stranim stručnjacima.</text></statement>

<statement id="6"><text>Trebalo se preuzeti iz Europske unije.</text></statement>

<statement id="7"><text>Trebalo se preuzeti iz jedne ili više najuspješnijih vinarskih zemalja na svijetu (Francuska, Italija, Španjolska).</text></statement>

<statement id="8"><text>Mora biti brzo i efikasno realiziran.</text></statement>

<statement id="9"><text>Ne smije biti kompliciran za prijavu (malo potrebnih papira te brza i jednostavna prijava).</text></statement>

<statement id="10"><text>Ne smije biti kompliciran za provođenje (pravdanje troškova, izvještavanje, isplata).</text></statement>

<statement id="11"><text>Ne smije imati prestroge uvjete za prijavu.</text></statement>

<statement id="12"><text>Mora imati visoke kriterije za prijavu kako bi uspješnima pomogao da budu još uspješniji.</text></statement>

<statement id="13"><text>Mora se donositi na rok od 1-2 godine.</text></statement>

<statement id="14"><text>Mora se donositi na srednji rok 2-4 godine.</text></statement>

<statement id="15"><text>Mora se donositi na dugi rok od 5 ili više godina.</text></statement>

<statement id="16"><text>Mora biti usklađen sa strateškim dokumentima Hrvatske vlade.</text></statement>

<statement id="17"><text>Mora biti usklađen sa strateškim dokumentima Hrvatskog sabora.</text></statement>

<statement id="18"><text>Prijava mora biti putem interneta ukoliko je to najbrži i najjednostavniji oblik prijave.</text></statement>

<statement id="19"><text>Mora imati mjerljive ciljeve (mogućnost mjerenja uspješnosti provođenja).</text></statement>

<statement id="20"><text>Mora biti izrađen u komunikaciji s malim vinogradarima i vinarima.</text></statement>

<statement id="21"><text>Mora biti izrađen u komunikaciji s velikim vinarima i vinogradarima.</text></statement>

<statement id="22"><text>Mora biti izrađen u komunikaciji s velikim i malim vinarima i vinogradarima.</text></statement>

<statement id="23"><text>Mora biti izrađen u komunikaciji struke, vinogradara/vinara, županija, lokalne uprave i samouprave.</text></statement>

<statement id="24"><text>Mora biti pravodobno iskomuniciran s korisnicima putem interneta.</text></statement>

<statement id="25"><text>Mora uvažiti primjedbe i prijedloge korisnika kod izrade programa.</text></statement>

<statement id="26"><text>Mora omogućavati prijavu korisnika tijekom cijele godine.</text></statement>

<statement id="27"><text>Rok za prijavu mora biti dovoljno rano iskomuniciran da bi omogućio pravodobnu prijavu.</text></statement>

<statement id="28"><text>Mora odgovarati realnim potrebama vinogradara/vinara.</text></statement>

<statement id="29"><text>Mora odgovarati potrebama turizma Hrvatske.</text></statement>

<statement id="30"><text>Mora biti orijentiran prema izvozu vina iz Hrvatske.</text></statement>

<statement id="31"><text>Mora utjecati na smanjenje uvoza vina.</text></statement>

<statement id="32"><text>Mora omogućiti subvenciju/sufinanciranje kupovine grožđa.</text></statement>

<statement id="33"><text>Mora povećati izvoz vina.</text></statement>

<statement id="34"><text>Mora omogućiti pokriće troškova krčenja neperspektivnih vinograda.</text></statement>

<statement id="35"><text>Mora omogućiti sadnju novih sorata vinove loze.</text></statement>

<statement id="36"><text>Mora pomoći očuvanju/sadnji autohtonih sorata vinove loze.</text></statement>

<statement id="37"><text>Mora pomoći klonskoj selekciji posebno zanimljivih/važnih sorata vinove loze.</text></statement>

<statement id="38"><text>Mora očuvati površine vinograda u Hrvatskoj.</text></statement>

<statement id="39"><text>Mora ponuditi mogućnost proširenja površina vinograda u Hrvatskoj.</text></statement>

<statement id="40"><text>Mora utjecati na smanjenje zaliha vina u podrumima.</text></statement>

<statement id="41"><text>Mora sufinancirati uklanjanje/zbrinjavanje viškova vina (destiliranje i drugo)</text></statement>

<statement id="42"><text>Mora povećati imidž hrvatskih vina u Hrvatskoj.</text></statement>

<statement id="43"><text>Mora povećati imidž hrvatskih vina izvan Hrvatske.</text></statement>

<statement id="44"><text>Mora povećati kulturu pijenja vina u Hrvatskoj.</text></statement>

<statement id="45"><text>Mora potaći osnivanje zadruga koje bi otkupljivale grožđe i/ili vino te time plasirale vino na domaće i strano tržište.</text></statement>

<statement id="46"><text>Mora financijski pomoći postojeće zadruga da se uključe u otkup grožđa i/ili vina kako bi pomogle u plasmanu vina na domaće i strano tržište. </text></statement>

<statement id="47"><text>Mora potaći osnivanje zadruga koje bi omogućavale nabavku jeftinijih repromaterijala i opreme za vinogradarstvo i vinarstvo.</text></statement>

<statement id="48"><text>Mora potaći osnivanje zadruga koje bi izvozile vino.</text></statement>

<statement id="49"><text>Mora pokrivati 100% troškova investiranja u proizvodnju (korisnik nema troškova).</text></statement>

<statement id="50"><text>Mora pokrivati 75% ili više troškova investiranja (ostatak od 25% pokriva korisnik).</text></statement>

<statement id="51"><text>Mora pokrivati 50% troškova investiranja.</text></statement>

<statement id="52"><text>Mora pokrivati troškove kamata kredita kod banaka.</text></statement>

<statement id="53"><text>Mora smanjiti troškove kamata kredita kod banaka na podnošljivu razinu.</text></statement>

<statement id="54"><text>Mora smanjiti troškove kamata kredita kod banaka na razinu koju imaju vinogradari i vinari u EU.</text></statement>

<statement id="55"><text>Mora omogućiti besplatno sudjelovanje na sajmovima.</text></statement>

<statement id="56"><text>Mora omogućiti izradu promotivnih materijala na stranim jezicima.</text></statement>

<statement id="57"><text>Mora omogućiti besplatno slanje uzoraka vina u inozemstvo.</text></statement>

<statement id="58"><text>Mora omogućiti dobivanje ključnih informacija o stranim tržištima vina i njihovim potrošačima.</text></statement>

<statement id="59"><text>Mora omogućiti pokriće troškova zapošljavanja stručnog osoblja u udruzi vinogradara/vinara.</text></statement>

<statement id="60"><text>Mora omogućiti pokriće troškova opremanja ureda udruge/zadruga vinogradara/vinara.</text></statement>

<statement id="61"><text>Mora omogućiti povoljnu nabavku najsuvremenije opreme za vinogradarstvo i vinarstvo.</text></statement>

<statement id="62"><text>Mora omogućiti pokriće troškova suvremene ekspertize/konzaltinga.</text></statement>

<statement id="63"><text>Mora omogućiti pokriće troškova marketinga na domaćem tržištu.</text></statement>

<statement id="64"><text>Mora omogućiti pokriće troškova marketinga na tržištu EU.</text></statement>

<statement id="65"><text>Mora omogućiti pokriće troškova na tržištima trećih zemalja (izvan EU): Amerike, Daleki istok, itd.</text></statement>

<statement id="66"><text>Mora omogućiti dodatno školovanje i/ili studijski boravak u inozemstvu za stjecanje novih znanja i praksi.</text></statement>

<statement id="67"><text>Mora biti usklađen s ekološkim zahtjevima EU.</text></statement>

<statement id="68"><text>Mora imati odredbe koje se tiču obnovljivih izvora energije (struja iz solarnih panela, vjetrenjače i drugo).</text></statement>

```

<statement id="69"><text>Mora omogućiti podizanje minimalno 13.000 hektara novih vinograda u
Hrvatskoj.</text></statement>

<statement id="70"><text>Mora osigurati samodostatnu rasadničarsku proizvodnju (matičnjaci, podloge, plemke, lozni
cijepovi).</text></statement>

<statement id="71"><text>Mora osigurati sve preduvjete (zemljište, sadni materijal, poticaji, kreditiranje) neophodne za
kontinuirano podizanje značajnih površina vinograda.</text></statement>

</statements>

<layout>

    <column id="-3" items="3" />
    <column id="-2" items="9"/>
    <column id="-1" items="13"/>
    <column id="0" items="21" />
    <column id="1" items="13"/>
    <column id="2" items="9" />
    <column id="3" items="3"/>

</layout>

<survey>

    <!-- displays a text box-->

    <question id="1" type="text" required="true">Naziv organizacije Vašeg trenutnog zaposlenja</question>

    <question id="2" type="yestext" required="true">Smatrate li da je propuštena neka važna karakteristika suvremenih
    razvojnih programa vinogradarstva i vinarstva?</question>

    <question id="3" type="yestext" required="false">Imate li dodatni komentar?</question>

</survey>

</topic>

```

Prilog 31: Percepcija područja prioriteta razvojnih programa (N=102)

R.br.	Područje kao prioritet	Ocjena				
		1	2	3	4	5
1.	Sadnja novih vinograda	10	10	20	38	24
2.	Osiguranje samodostatne rasadničarske proizvodnje	3	10	27	36	26
3.	Dodjela državnog zemljišta za sadnju vinograda	8	6	23	28	37
4.	Usklađivanje proizvodnje sa standardima EU	6	8	21	36	31
5.	Otvaranje novih prodajnih kanala	2	1	9	34	56
6.	Mogućnost povoljne nabavke suvremene opreme i strojeva	1	2	11	46	42
7.	Podrška u nastupu na stranim sajmovima u EU	3	1	26	37	35
8.	Podrška u nastupu na stranim sajmovima trećih tržišta (Azija, Amerike, itd.)	6	24	23	30	29
9.	Sufinanciranje nabave loznih cjevova	5	9	33	30	25
10.	Ojačavanje kapaciteta zadruga za povećanje konkurentnosti proizvodnje	4	6	28	28	36
11.	Nužnost zakonskih izmjena u Zakonu o vinu	5	8	35	24	30
12.	Nužnost zakonskih izmjena u Zakonu o PDV-u	5	7	35	24	31
13.	Pojednostavljenje procedure dobivanja bespovratnih sredstava	3	4	17	20	58
14.	Povećanje kulture pijenja vina u Hrvatskoj	4	5	28	37	28
15.	Smanjenje utjecaja uvoznčkog lobija	3	9	11	23	56
16.	Smanjenje marži na vino u ugostiteljstvu	3	6	19	37	37
17.	Veća kupovna moć potrošača	3	4	17	30	48
18.	Razvoj vinskog turizma u mojem vinogorju	4	4	13	30	51
19.	Kraći rokovi naplate prodanog vina	2	0	20	37	43
20.	Izgradnja/obnova te opremanje prerađivačkih objekata	1	1	18	47	35
21.	Povećanje pomidžbe hrvatskih vina	1	1	8	29	63
22.	Povećanje prodaje hrvatskih vina	1	1	11	28	61
23.	Sufinanciranje izrade promotivnih materijala	2	9	31	34	26
24.	Sufinanciranje oglašavanja u medijima	3	7	33	35	24
25.	Poboljšanje kvalitete vina	2	2	15	39	44
26.	Poboljšanje ukupne učinkovitosti	1	1	10	26	64

Izvor: Anketna upitnica, obrada autor

Prilog 33: Korelacijska matrica ekstrahiranih faktora Q-seta (N=46)

Faktor	1	2	3	4	5	6	7	8
1	1,0000	0,2917	0,3905	0,0411	0,2610	0,3849	0,0891	0,2378
2	0,2917	1,0000	0,4619	0,1474	0,2324	0,3269	-0,0164	0,3590
3	0,3905	0,4619	1,0000	0,1296	0,2949	0,3572	0,0912	0,3577
4	0,0411	0,1474	0,1296	1,0000	0,0205	-0,0015	0,0731	0,1620
5	0,2610	0,2324	0,2949	0,0205	1,0000	0,1815	-0,0332	0,2126
6	0,3849	0,3269	0,3572	-0,0015	0,1815	1,0000	0,0538	0,1791
7	0,0891	-0,0164	0,0912	0,0731	-0,0332	0,0538	1,0000	0,0747
8	0,2378	0,3590	0,3577	0,1620	0,2126	0,1791	0,0747	1,0000

Izvor: Anketna upitnica, obrada autor

Prilog 34: Vrijednosti faktora Q-seta za svaku izjavu (N=46)

R.br.	Izjava	Faktor							
		1	2	3	4	5	6	7	8
1	Mora biti izrađen u suradnji sa korisnicima (vinogradarima i vinarima)	-1	4	3	1	2	2	3	0
2	Moraju ga izraditi stručnjaci u ministarstvu poljoprivrede	-3	1	-2	1	-1	-4	-1	-3
3	Moraju ga izraditi stručnjaci vinogradarstva i vinarstva	-2	2	-2	1	-1	-1	3	0
4	financijaši)	4	2	-1	0	0	4	-2	-2
5	Mora biti izrađen u suradnji sa stranim stručnjacima	1	-2	-4	0	-4	-3	-3	-1
6	Treba se preuzeti iz Europske unije	-4	-1	-3	1	-4	3	-1	-1
7	Španjolska)	-2	-1	-1	3	-3	4	-3	0
8	Mora biti brz i efikasno realiziran	2	1	4	3	1	2	1	3
9	Ne smije biti kompliciran za prijavu (malo potrebnih papira te brza i jednostavna prijava)	2	1	1	4	0	-1	1	1
10	Ne smije biti kompliciran za provođenje (pravdanje troškova, izvještavanje, isplata)	0	1	1	4	2	0	0	4
11	Ne smije imati preestroge uvjete za prijavu	-3	1	1	3	2	-3	0	1
12	Mora imati visoke kriterije za prijavu kako bi uspješnima pomogao da budu još uspješniji	2	-1	-3	2	-4	-2	1	-3
13	Mora se donositi na rok od 1-2 godine	-3	-3	-2	-1	-3	-2	-1	-4
14	Mora se donositi na srednji rok 2-4 godine	-3	-1	-1	-3	-1	-1	-1	-4
15	Mora se donositi na dugi rok od 5 ili više godina	2	2	-2	-3	0	3	1	-1
16	Mora biti usklađen sa strateškim dokumentima Hrvatske vlade	1	-1	0	-2	0	0	2	-3
17	Mora biti usklađen sa strateškim dokumentima Hrvatskog sabora	1	-1	-1	-1	-1	0	2	-3
18	Prijava mora biti putem interneta ukoliko je to najbrži i najjednostavniji oblik prijave	-1	0	1	3	-2	1	3	2
19	Mora imati mjerljive ciljeve (mogućnost mjerenja uspješnosti provođenja)	3	3	3	-2	-1	4	3	3
20	Mora biti izrađen u komunikaciji s malim vinogradarima i vinarima	-4	1	-2	2	0	-2	-2	-2
21	Mora biti izrađen u komunikaciji s velikim vinarima i vinogradarima	-3	2	-4	2	-3	-3	1	-2
22	Mora biti izrađen u komunikaciji s velikim i malim vinarima i vinogradarima	0	3	1	1	2	3	1	1
23	Mora biti izrađen u komunikaciji struke, vinogradara/vinara, županija, lokalne uprave i samouprave	1	2	0	1	4	3	1	2
24	Mora biti pravodobno iskommuniciran s korisnicima putem interneta	-1	1	0	0	-3	-1	1	2
25	Mora uvažiti primjedbe i prijedloge korisnika kod izrade programa	0	1	1	1	0	-1	3	3
26	Mora omogućavati prijavu korisnika tijekom cijele godine	-4	0	-1	-4	-2	-2	1	1
27	Rok za prijavu mora biti dovoljno rano iskommuniciran da bi omogućio pravodobnu prijavu	0	1	2	0	-1	2	1	1
28	Mora odgovarati realnim potrebama vinogradara/vinara	-1	4	2	-1	1	1	-1	1
29	Mora odgovarati potrebama turizma Hrvatske	1	3	2	-1	-1	1	0	4
30	Mora biti orijentiran prema izvozu vina iz Hrvatske	3	3	1	1	1	2	0	1
31	Mora utjecati na smanjenje uvoza vina	0	-3	-2	4	2	1	-2	-3
32	Mora omogućiti subvenciju/sufinanciranje kupovine grožđa	-1	-2	-4	-2	2	-2	-1	4
33	Mora povećati izvoz vina	3	1	3	0	1	0	-2	1
34	Mora omogućiti pokriće troškova krčenja neperspektivnih vinograda	0	-4	-1	0	-1	-2	-1	-2
35	Mora omogućiti sadnju novih sorata vinove loze	-1	-1	-1	1	1	0	-1	0
36	Mora pomoći očuvanju/sadnji autohtonih sorata vinove loze	4	2	1	1	3	0	0	3
37	Mora pomoći klonskoj selekciji posebno zanimljivih/važnih sorata vinove loze	1	1	0	0	3	0	0	-1
38	Mora očuvati površine vinograda u Hrvatskoj	3	1	1	1	3	0	0	-1
39	Mora ponuditi mogućnost proširenja površina vinograda u Hrvatskoj	0	1	0	0	0	0	-2	-1
40	Mora utjecati na smanjenje zalih vina u podrumima	-1	0	-1	-2	1	-2	-2	-1
41	Mora sufinancirati uklanjanje/zbrinjavanje viškova vina (destiliranje i drugo)	-1	-1	-1	-2	-1	0	0	-1
42	Mora povećati imidž hrvatskih vina u Hrvatskoj	0	3	0	0	0	1	-4	2
43	Mora povećati imidž hrvatskih vina izvan Hrvatske	4	4	4	-1	1	1	-4	0
44	Mora povećati kulturu pijenja vina u Hrvatskoj	0	2	3	-1	3	-1	-4	2
45	Mora potačiti osnivanje zadruga koje bi otkupljivale grožđe i/ili vino te time plasirale vino na domaće i strano tržište	0	0	-1	1	0	-1	2	1
46	Mora financijski pomoći postojeće zadruge da se uključe u otkup grožđa i/ili vina kako bi pomogle u plasmanu vina na domaće i strano tržište	0	-2	-3	0	1	2	1	2
47	Mora potačiti osnivanje zadruga koje bi omogućavale nabavku jeftinijih repromaterijala i opreme zavinogradarstvo i vinarstvo	1	-3	0	-1	1	2	0	1
48	Mora potačiti osnivanje zadruga koje bi izvozile vino	1	-4	-2	-2	-1	1	-3	0
49	Mora pokrивati 100% troškova investiranja u proizvodnju (korisnik nema troškova)	-2	-3	-3	-1	4	-4	-3	0
50	Mora pokrивati 75% ili više troškova investiranja (ostatak od 25% pokriva korisnik)	-2	-2	0	-1	1	1	-1	0
51	Mora pokrивati 50% troškova investiranja	2	0	0	-2	1	0	2	0
52	Mora pokrивati troškove kamata kredita kod banaka	-2	-4	-1	-4	0	-3	0	1
53	Mora smanjiti troškove kamata kredita kod banaka na podnošljivu razinu	1	-1	1	0	0	1	0	2
54	Mora smanjiti troškove kamata kredita kod banaka na razinu koju imaju vinogradari i vinari u EU	0	0	0	0	2	1	-1	0
55	Mora omogućiti besplatno sudjelovanje na sajmovima	-1	0	-1	0	1	-1	-3	0
56	Mora omogućiti izradu promotivnih materijala na stranim jezicima	-1	0	2	-3	0	-1	-2	0
57	Mora omogućiti besplatno slanje uzoraka vina u inozemstvo	-2	0	0	-3	0	-1	-1	-1
58	Mora omogućiti dobivanje ključnih informacija o stranim tržištima vina i njihovim potrošačima	2	0	1	-3	0	3	0	1
59	Mora omogućiti pokriće troškova zapošljavanja stručnog osoblja u udruzi vinogradara/vinara	-1	-2	1	0	1	0	0	-4
60	Mora omogućiti pokriće troškova opremanja ureda udruge/zadruge vinogradara/vinara	-2	-1	1	-2	-1	0	0	-1
61	Mora omogućiti povoljnu nabavku najsuremenije opreme za vinogradarstvo i vinarstvo	0	0	2	-1	4	2	0	-2
62	Mora omogućiti pokriće troškova suvremene ekspertize/konzaltinga	-1	0	3	0	-1	0	1	-1
63	Mora omogućiti pokriće troškova marketinga na domaćem tržištu	1	0	2	3	-2	-1	-1	0
64	Mora omogućiti pokriće troškova marketinga na tržištu EU	1	-1	4	2	-3	-1	-1	-1
65	istok, itd	0	-1	2	1	-1	-3	2	3
66	praksi	2	0	0	2	0	0	-2	0
67	Mora biti usklađen s ekološkim zahtjevima EU	1	-2	0	-1	-2	1	4	-1
68	Mora imati odredbe koje se tiču obnovljivih izvora energije (struja iz solarnih panela, vjetrenjače i drugo)	-1	-3	0	2	-2	1	4	-2
69	Mora omogućiti podizanje minimalno 13000 hektara novih vinograda u Hrvatskoj	0	-2	-3	-4	-2	-4	2	-2
70	Mora osigurati samodostatnu rasadničarsku proizvodnju (matičnjaci, podloge, plemke, lozni cijepovi)	1	-1	-1	-1	3	0	2	1
71	Mora osigurati sve preduvjete (zemljište, sadni materijal, poticaji, kreditiranje) neophodne za kontinuirano podizanje značajnih površina vinograda	3	0	0	-1	2	-1	3	0

Varijanca = 3,775 Standardna devijacija: 1,943

Prilog 35: Vrijednosti faktora Q-seta za svaku izjavu sortirano od konsenzusa prema neslaganju, prema kriteriju varijance po Z-skorovima faktora (N=46)

R.br.	Izjava	Faktor							
		1	2	3	4	5	6	7	8
35	Mora omogućiti sadnju novih sorata vinove loze	-1	-1	-1	1	1	0	-1	0
54	Mora smanjiti troškove kamata kredita kod banaka na razinu	0	0	0	0	2	1	-1	0
41	Mora sufinancirati uklanjanje/zbrinjavanje viskova vina (d	-1	-1	-1	-2	-1	0	0	-1
57	Mora omogućiti besplatno slanje uzoraka vina u inozemstvo	-2	0	0	-3	0	-1	-1	-1
13	Mora se donositi na rok od 1-2 godine	-3	-3	-2	-1	-3	-2	-1	-4
40	Mora utjecati na smanjenje zaliha vina u podrumima	-1	0	-1	-2	1	-2	-2	-1
39	Mora ponuditi mogućnost proširenja površina vinograda u Hr	0	1	0	0	0	0	-2	-1
53	Mora smanjiti troškove kamata kredita kod banaka na podnos	1	-1	1	0	0	1	0	2
30	Mora biti orijentiran prema izvozu vina iz Hrvatske	3	3	1	1	1	2	0	1
60	Mora omogućiti pokrivanje troškova opremanja ureda udruge/zad	-2	-1	1	-2	-1	0	0	-1
34	Mora omogućiti pokrivanje troškova krčenja neperspektivnih vi	0	-4	-1	0	-1	-2	-1	-2
45	Mora potaći osnivanje zadruga koje bi otkupljivale grozde	0	0	-1	1	0	-1	2	1
55	Mora omogućiti besplatno sudjelovanje na sajmovima	-1	0	-1	0	1	-1	-3	0
22	Mora biti izrađen u komunikaciji s velikim i malim vinarim	0	3	1	1	2	3	1	1
37	Mora pomoći klonskoj selekciji posebno zanimljivih/vaznih	1	1	0	0	3	0	0	-1
14	Mora se donositi na srednji rok 2-4 godine	-3	-1	-1	-3	-1	-1	-1	-4
8	Mora biti brzo i efikasno realiziran	2	1	4	3	1	2	1	3
25	Mora uzvati primjedbe i prijedloge korisnika kod izrade p	0	1	1	1	0	-1	3	3
66	Mora omogućiti dodatno školovanje i/ili studentski boravak	2	0	0	2	0	0	-2	0
50	Mora pokrivati 75% ili više troškova investiranja (ostatak	-2	-2	0	-1	1	1	-1	0
27	Rok za prijavu mora biti dovoljno rano iskomuniciran da bi	0	1	2	0	-1	2	1	1
62	Mora omogućiti pokrivanje troškova suvremene ekspertize/konza	-1	0	3	0	-1	0	1	-1
23	Mora biti izrađen u komunikaciji struke, vinogradara/vinar	1	2	0	1	4	3	1	2
51	Mora pokrivati 50% troškova investiranja	2	0	0	-2	1	0	2	0
47	Mora potaći osnivanje zadruga koje bi omogućavale nabavku	1	-3	0	-1	1	2	0	1
70	Mora osigurati samodostatnu rasadnicarsku proizvodnju (mat	1	-1	-1	-1	3	0	2	1
24	Mora biti pravodobno iskomuniciran s korisnicima putem int	-1	1	0	0	-3	-1	1	2
56	Mora omogućiti izradu promotivnih materijala na stranim je	-1	0	2	-3	0	-1	-2	0
38	Mora očuvati površine vinograda u Hrvatskoj	3	1	1	1	3	0	0	-1
17	Mora biti uskladen sa strateškim dokumentima Hrvatskog sab	1	-1	-1	-1	-1	0	2	-3
36	Mora pomoći očuvanju/sadnji autohtonih sorata vinove loze	4	2	1	1	3	0	0	3
52	Mora pokrivati troškove kamata kredita kod banaka	-2	-4	-1	-4	0	-3	0	1
58	Mora omogućiti dobivanje ključnih informacija o stranim tr	2	0	1	-3	0	3	0	1
33	Mora povećati izvoz vina	3	1	3	0	1	0	-2	1
1	Mora biti izrađen u suradnji sa korisnicima (vinogradarima	-1	4	3	1	2	2	3	0
26	Mora omogućavati prijavu korisnika tijekom cijele godine	-4	0	-1	-4	-2	-2	1	1
63	Mora omogućiti pokrivanje troškova marketinga na domaćem trzi	1	0	2	3	-2	-1	-1	0
71	Mora osigurati sve preduvjete (zemljište, sadni materijal,	3	0	0	-1	2	-1	3	0
10	Ne smije biti kompliciran za provođenje (pravljanje troškov	0	1	1	4	2	0	0	4
46	Mora financijski pomoći postojeće zadruge da se uključe u	0	-2	-3	0	1	2	1	2
18	Prijava mora biti putem interneta ukoliko je to najbrži i	-1	0	1	3	-2	1	3	2
48	Mora potaći osnivanje zadruga koje bi izvozile vino	1	-4	-2	-2	-1	1	-3	0
59	Mora omogućiti pokrivanje troškova zapošljavanja stručnog oso	-1	-2	1	0	1	0	0	-4
9	Ne smije biti kompliciran za prijavu (malo potrebnih papira	2	1	1	4	0	-1	1	1
28	Mora odgovarati realnim potrebama vinogradara/vinara	-1	4	2	-1	1	1	-1	1
5	Mora biti izrađen u suradnji sa stranim stručnjacima	1	-2	-4	0	-4	-3	-3	-1
67	Mora biti uskladen s ekološkim zahtjevima EU	1	-2	0	-1	-2	1	4	-1
16	Mora biti uskladen sa strateškim dokumentima Hrvatske vlad	1	-1	0	-2	0	0	2	-3
29	Mora odgovarati potrebama turizma Hrvatske	1	3	2	-1	-1	1	0	4
3	Moraju ga izraditi stručnjaci vinogradarstva i vinarstva	-2	2	-2	1	-1	-1	3	0
2	Moraju ga izraditi stručnjaci u ministarstvu poljoprivrede	-3	1	-2	1	-1	-4	-1	-3
69	Mora omogućiti podizanje minimalno 13000 hektara novih vin	0	-2	-3	-4	-2	-4	2	-2
15	Ne donositi na dugi rok od 5 ili više godina	2	2	-2	-3	0	3	1	-1
42	Mora povećati imidž hrvatskih vina u Hrvatskoj	0	3	0	0	0	1	-4	2
20	Mora biti izrađen u komunikaciji s malim vinogradarima i v	-4	1	-2	2	0	-2	-2	-2
65	Mora omogućiti pokrivanje troškova marketinga na trzistima tr	0	-1	2	1	-1	-3	2	3
61	Mora omogućiti povoljnu nabavku najsuvremenije opreme za v	0	0	2	-1	4	2	0	-2
21	Mora biti izrađen u komunikaciji s velikim vinarima i vino	-3	2	-4	2	-3	-3	1	-2
19	Mora imati mjerljive ciljeve (mogućnost mjerenja uspješnos	3	3	3	-2	-1	4	3	3
64	Mora omogućiti pokrivanje troškova marketinga na trzistu EU	1	-1	4	2	-3	-1	-1	-1
11	Ne smije imati preostroke uvjete za prijavu	-3	1	1	3	2	-3	0	1
68	Mora imati odredbe koje se ticu obnovljivih izvora energij	-1	-3	0	2	-2	1	4	-2
49	Mora pokrivati 100% troškova investiranja u proizvodnju (k	-2	-3	-3	-1	4	-4	-3	0
6	Treba se preuzeti iz Europske unije	-4	-1	-3	1	-4	3	-1	-1
12	Mora imati visoke kriterije za prijavu kako bi uspješnima	2	-1	-3	2	-4	-2	1	-3
4	Moraju ga izraditi interdisciplinarne skupine stručnjaka (a	4	2	-1	0	0	4	-2	-2
7	Treba se preuzeti iz jedne ili više najuspješnijih vinarSKI	-2	-1	-1	3	-3	4	-3	0
31	Mora utjecati na smanjenje uvoza vina	0	-3	-2	4	2	1	-2	-3
32	Mora omogućiti subvenciju/sufinanciranje kupovine grozda	-1	-2	-4	2	-2	-2	-1	4
44	Mora povećati kulturu pjenja vina u Hrvatskoj	0	2	3	-1	3	-1	-4	2
43	Mora povećati imidž hrvatskih vina izvan Hrvatske	4	4	4	-1	1	1	-4	0

Prilog 36: Svojtvene izjave po pojedinim faktorima (N=46)

Svojtvene izjave za Faktor 1																	
- nema svojtvenih izjava																	
Obrada podataka: PQMethod2.35																	
Svojtvene izjave za Faktor 2 (P < 0,05, * Označava signifikantnost kod P < 0,01)																	
R.br.	Izjava	FAKTOR															
		1		2		3		4		5		6		7		8	
		Vrijednost	Z-skor	Vrijednost	Z-skor	Vrijednost	Z-skor	Vrijednost	Z-skor	Vrijednost	Z-skor	Vrijednost	Z-skor	Vrijednost	Z-skor	Vrijednost	Z-skor
28	Mora odgovarati realnim potrebama vinogradara/vinara	-1	-0,53	4	1,97*	2	1,09	-1	-0,76	1	0,35	1	0,69	-1	-0,48	1	0,51
4	Moraju ga izraditi interdisciplinarne skupine stručnjaka (agronomi, ekonomisti, pravnici, informatičari, financijaši)	4	2,04	2	1,15	-1	-0,83	0	0,10	0	-0,23	4	1,92	-2	-1,19	-2	-1,02
47	Mora potaći osnivanje zadruga koje bi omogućavale nabavku jeftinijih repromaterijala i opreme zavinoogradarstvo i vinarstvo	1	0,54	-3	-1,22	0	-0,15	-1	-0,49	1	0,19	2	1,07	0	-0,2	1	0,51
Obrada podataka: PQMethod2.35																	
Svojtvene izjave za Faktor 3 (P < 0,05, * Označava signifikantnost kod P < 0,01)																	
R.br.	Izjava	FAKTOR															
		1		2		3		4		5		6		7		8	
		Vrijednost	Z-skor	Vrijednost	Z-skor	Vrijednost	Z-skor	Vrijednost	Z-skor	Vrijednost	Z-skor	Vrijednost	Z-skor	Vrijednost	Z-skor	Vrijednost	Z-skor
64	Mora omogućiti pokrće troškova marketinga na tržištu EU	1,00	0,57	-1,00	-0,66	4,00	2,24*	2,00	1,09	-3,00	-1,18	-1,00	-0,44	-1,00	-0,63	-1,00	-0,51
62	Mora omogućiti pokrće troškova suvremene ekspertize/konzaltinga	-1,00	-0,31	0,00	0,24	3,00	1,45	0,00	-0,29	-1,00	-0,62	0,00	0,30	1,00	0,43	-1,00	-0,51
56	Mora omogućiti izradu promotivnih materijala na stranim jezicima	-1,00	-0,53	0,00	-0,45	2,00	1,19	-3,00	-1,35	0,00	0,03	-1,00	-0,21	-2,00	-0,99	0,00	0,00
32	Mora omogućiti subvenciju/sufinanciranje kupovine grožđa	-1,00	-0,86	-2,00	-0,78	-4,00	-2,17	2,00	0,88	-2,00	-0,88	-2,00	-1,32	-1,00	-0,63	4,00	2,04
Obrada podataka: PQMethod2.35																	
Svojtvene izjave za Faktor 4 (P < 0,05, * Označava signifikantnost kod P < 0,01)																	
R.br.	Izjava	FAKTOR															
		1		2		3		4		5		6		7		8	
		Vrijednost	Z-skor	Vrijednost	Z-skor	Vrijednost	Z-skor	Vrijednost	Z-skor	Vrijednost	Z-skor	Vrijednost	Z-skor	Vrijednost	Z-skor	Vrijednost	Z-skor
9	Ne smije biti kompliciran za prijavu (malo potrebnih papira te brza i jednostavna prijava)	2	1,06	1	0,59	1	0,69	4	2,46*	0	0,17	-1	-0,74	1	0,71	1	0,51
31	Mora utjecati na smanjenje uvoza vina	0	0,05	-3	-1,44	-2	-1,16	4	1,99	2	1,16	1	0,72	-2	-0,84	-3	-1,53
11	Ne smije imati prestroge uvjete za prijavu	-3	-1,3	1	0,28	1	0,44	3	1,97	2	1,16	-4	-1,53	0,00	0,00	1	0,51
68	Mora imati odredbe koje se tiču obnovljivih izvora energije (struja iz solarnih panela, vjetrenjače i drugo)	-1	-0,48	-3	-1,17	0	0,36	2	1,21	-2	-0,88	1	0,42	4	2,18	-2	-1,02
32	Mora omogućiti subvenciju/sufinanciranje kupovine grožđa	-1	-0,86	-2	-0,78	-4	-2,17	2	0,88	-2	-0,88	-3	-1,32	-1	-0,63	4	2,04
58	Mora omogućiti dobivanje ključnih informacija o stranim tržištima vina i njihovim potrošačima	2	0,99	0	0,23	1	0,72	-3	-1,37*	0	-0,24	3	1,33	0	0,08	1	0,51
Obrada podataka: PQMethod2.35																	
Svojtvene izjave za Faktor 5 (P < 0,05, * Označava signifikantnost kod P < 0,01)																	
R.br.	Izjava	FAKTOR															
		1		2		3		4		5		6		7		8	
		Vrijednost	Z-skor	Vrijednost	Z-skor	Vrijednost	Z-skor	Vrijednost	Z-skor	Vrijednost	Z-skor	Vrijednost	Z-skor	Vrijednost	Z-skor	Vrijednost	Z-skor
61	Mora omogućiti povoljnu nabavku najsuvremenije opreme za vinogradarstvo i vinarstvo	0	0,11	0	-0,32	2	1,12	-1	-0,45	4	2,32*	2	1,23	0	-0,2	-2	-1,02
23	vinogradara/vinara, županija, lokalne uprave i samouprave	1	0,36	2	1,12	0	-0,25	1	0,74	4	2,08	3	1,29	1	0,63	2	1,02
49	Mora pokrivati 100% troškova investiranja u proizvodnju (korisnik nema troškova)	-2	-0,9	-3	-1,44	-3	-1,41	-1	-0,76	4	1,85*	-4	-2,06	-3	-1,27	0	0
37	Mora pomoći klonskoj selekciji posebno zanimljivih/važnih sorata vinove loze	1	0,51	1	0,47	0	0,25	0	-0,08	3	1,36	0	-0,14	0	0	-1	-0,51
24	Mora biti pravodobno iskomuniciran s korisnicima putem interneta	-1	-0,48	1	0,48	0	-0,04	0	-0,25	-3	-1,40*	-1	-0,39	1	0,63	2	1,02
Obrada podataka: PQMethod2.35																	

Svojevne izjave za Faktor 6 (P < 0,05, * Označava signifikantnost kod P < 0,01)																	
R.br.	Izjava	FAKTOR															
		1		2		3		4		5		6		7		8	
		Vrijednost	Z-skor	Vrijednost	Z-skor	Vrijednost	Z-skor	Vrijednost	Z-skor	Vrijednost	Z-skor	Vrijednost	Z-skor	Vrijednost	Z-skor	Vrijednost	Z-skor
15	Mora se donositi na dugi rok od 5 ili više godina	2	0,92	2	0,93	-2	-1,05	-3	-1,15	0	-0,18	3	1,71	1	0,28	-1	-0,51
6	Treba se preuzeti iz Europske unije	-4	-2,21	-1	-0,61	-3	-1,27	1	0,29	-4	-2,39	3	1,37*	-1	-0,43	-1	-0,51
9	Ne smije biti kompliciran za prijavu (malo potrebnih papira te brza i jednostavna prijava)	2	1,06	1	0,59	1	0,69	4	2,46	0	0,17	-1	-0,74	1	0,71	1	0,51
65	Mora omogućiti pokriće troškova marketinga na tržištima trećih zemalja (izvan EU): Amerike, Daleki istok, itd	0	0	-1	-0,75	2	1,15	1	0,51	-1	-0,57	-3	-1,49	2	1,19	3	1,53

Obrada podataka: PQMethod2.35

Svojevne izjave za Faktor 7 (P < 0,05, * Označava signifikantnost kod P < 0,01)																	
R.br.	Izjava	FAKTOR															
		1		2		3		4		5		6		7		8	
		Vrijednost	Z-skor	Vrijednost	Z-skor	Vrijednost	Z-skor	Vrijednost	Z-skor	Vrijednost	Z-skor	Vrijednost	Z-skor	Vrijednost	Z-skor	Vrijednost	Z-skor
68	Mora imati odredbe koje se tiču obnovljivih izvora energije (struja iz solarnih panela, vjetrenjače i drugo)	-1	-0,48	-3	-1,17	0	0,36	2	1,21	-2	-0,88	1	0,42	4	2,18	-2	-1,02
67	Mora biti usklađen s ekološkim zahtjevima EU	1	0,5	-2	-0,82	0	-0,18	-1	-0,52	-2	-0,85	1	0,63	4	1,90*	-1	-0,51
69	Mora omogućiti podizanje minimalno 13000 hektara novih vinograda u Hrvatskoj	0	0,03	-2	-1,16	-3	-1,33	-4	-1,62	-2	-0,64	-4	-2,09	2	1,11*	-2	-1,02
33	Mora povećati izvoz vina	3	1,83	1	0,87	3	1,48	0	0,04	1	0,33	0	0,16	-2	-0,84	1	0,51
42	Mora povećati imidž hrvatskih vina u Hrvatskoj	0	-0,03	3	1,55	0	-0,08	0	-0,21	0	-0,07	1	0,33	-4	-1,98*	2	1,02
43	Mora povećati imidž hrvatskih vina izvan Hrvatske	4	2,12	4	2,03	4	1,95	-1	-0,41	1	0,27	1	0,74	-4	-2,18*	0	0
44	Mora povećati kulturu pijenja vina u Hrvatskoj	0	-0,05	2	1,36	3	1,27	-1	-0,81	3	1,22	-1	-0,21	-4	-2,54*	2	1,02

Obrada podataka: PQMethod2.35

Svojevne izjave za Faktor 8 (P < 0,05, * Označava signifikantnost kod P < 0,01)																	
R.br.	Izjava	FAKTOR															
		1		2		3		4		5		6		7		8	
		Vrijednost	Z-skor	Vrijednost	Z-skor	Vrijednost	Z-skor	Vrijednost	Z-skor	Vrijednost	Z-skor	Vrijednost	Z-skor	Vrijednost	Z-skor	Vrijednost	Z-skor
32	Mora omogućiti subvenciju/sufinanciranje kupovine grožđa	-1	-0,86	-2	-0,78	-4	-2,17	2	0,88	-2	-0,88	-2	-1,32	-1	-0,63	4	2,04
59	Mora omogućiti pokriće troškova zapošljavanja stručnog osoblja u udruzi vinogradara/vinara	-1	-0,73	-2	-0,84	1	0,76	0	-0,33	1	0,53	0	0,12	0	0,08	-4	-2,04

Obrada podataka: PQMethod2.35

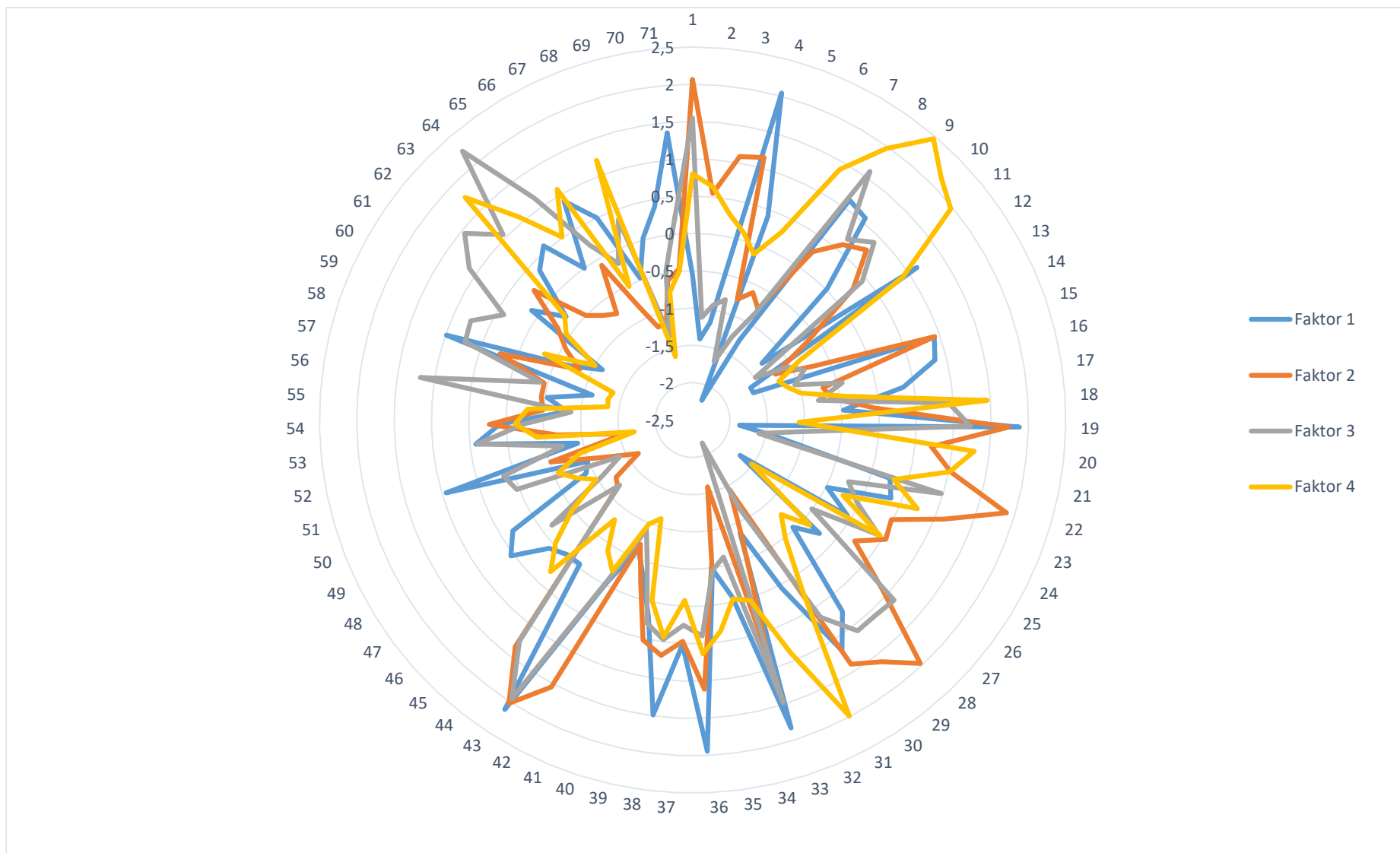
Konzenzualne izjave (nisu signifikantne pri P > 0,01 nisu signifikantne pri P > 0,05)																	
R.br.	Izjava	FAKTOR															
		1		2		3		4		5		6		7		8	
		Vrijednost	Z-skor	Vrijednost	Z-skor	Vrijednost	Z-skor	Vrijednost	Z-skor	Vrijednost	Z-skor	Vrijednost	Z-skor	Vrijednost	Z-skor	Vrijednost	Z-skor
13	Mora se donositi na rok od 1-2 godine	-3	-1,61	-3	-1,23	-2	-1,04	-1	-0,86	-3	-1,69	-2	-1,16	-1	-0,71	-4	-2,04

Obrada podataka: PQMethod2.35

Prilog: 37: Razredi dionika prema Z –skoru za Faktor 1 i Faktor 2

R.br.	Izjava	Z – skor Faktor 1	Z – skor Faktor 2	Potencijalni dionici	RAZINA
43	Mora povećati imidž hrvatskih vina izvan Hrvatske	2,123	2,026	HTZ, MT, PROIZVOĐAČI, UGOSTITELJI, IZVOZNICI, HGK, HOK, HPK, MARKETINŠKE AGENCIJE, HRT, HAVC	I
4	Moraju ga izraditi interdisciplinarne skupine stručnjaka (a	2,044	1,146	MPŠ, HCPHS, NEOVISNI STRUČNJACI RAZNIH PROFILA, VISOKA UČILIŠTA, HPZS, CZP, UDRUGE	II
36	Mora pomoći očuvanju/sadnji autohtonih sorata vinove loze	1,945	1,111	AFZ, RASADNIČARI, VINOGRADARI, APZ	
19	Mora imati mjerljive ciljeve (mogućnost mjerenja uspješnos	1,880	1,738	EK, SAFU, MRREF, ARR, APPRR, RAZVOJNE AGENCIJE	
33	Mora povećati izvoz vina	1,834	0,871	MFIN, HBOR, HAMAG, MPO, ZADRUGE	
38	Mora očuvati površine vinograda u Hrvatskoj	1,491	0,685	HŠ, HV, HVZ, LAGOVI, HZPSS	
9	Ne smije biti kompliciran za prijavu (malo potrebnih papira	1,062	0,595	MU	
51	Mora pokrivati 50% troškova investiranja	0,943	-0,518	JLRS	III
66	Mora omogućiti dodatno školovanje i/ili studijski boravak	0,904	-0,094	MZOS, AMPEU	
67	Mora biti uskladen s ekološkim zahtjevima EU	0,500	-0,819	MZOP	
53	Mora smanjiti troškove kamata kredita kod banaka na podnos	0,422	-0,675	HBOR, HNB, KOMERCIJALNE BANKE, ETIČNA BANKA	

Prilog 38: Z skorovi 71 izjave Q-seta za Faktore 1-4 (N=46)

Prilog 39: Z skorovi 71 izjave Q-seta za Faktore 5-8 (N=46)

